

په اسلام کې کورنی ژوند

الحاج قاضي محمد حسن حقيار
۱۳۹۳ لکال

په اسلام کې کورنی ژوند

الحاج قاضي محمد حسن حقيار

۶

Ketabton.com

په اسلام کې کورنی ژوند

(څلورم چاپ)

لیکوال: الحاج قاضي محمد حسن حقيار

کابل - افغانستان

۱۳۹۳ هـ لمریز

د کتاب ځانگړتیاوې

د کتاب نوم : په اسلام کې کورنی ژوند
مؤلف : الحاج قاضي محمد حسن حقيار

کمپوز : رفيع الله روشن

ډيزاين : محمد افضل ذاکر

خپرنډوی : د افغانستان ملي تحریک فرهنگي خانگه
د خپرنډوی شمېره : (۶)

چاپ نېټه : ۱۳۹۳ هـ ل

د چاپ وار : لومړی

شمېر : ۱۰۰۰

د تحریک یادښت

فرهنگي څانگه د افغانستان ملي تحریک له اساسي څانگو څخه یوه اساسي څانگه ده. د دې څانگې دنده داده چې هېوادوالو ته فرهنگي خدمات وړاندې او گټور فرهنگي کارونه ترسره کړي. د تاریخي، ملي، کلتوري ورځو او تاریخي او ملي شخصیتونو نمانځل د دې څانگې نورې دندې دي.

د هېواد د لیکوالو د علمي، دیني، روزنيزو او معلوماتي اثارو چاپ هم د دې څانگې له اساسي دندو څخه گڼل کېږي. له هغې ورځې راهیسې چې تحریک خپل عملي فعالیتونه پیل کړي دي، نو دې څانگې هم ورسره سم خپل فعالیتونه چټک کړي دي. تاریخي ورځې یې نمانځلي، تاریخي وایتونو ته یې لوجې جوړې کړي. علمي سیمینارونه او ورکشاپونه یې جوړ کړي دي.

د تحریک دې څانگې د تحریک د عمومي هدفونو په رڼا کې وپتېبله چې په یوځایي ډول (شل عنوانه) کتابونه چاپ کړي. په دې اثارو کې اکثره دیني او علمي اثار شامل دي چې درنو هېوادوالو ته یې وړاندې کوي.

دا اثر (په اسلام کې کورنی ژوند) چې ستاسو په لاس کې دی، ښاغلي (قاضي محمد حسن حقیار) لیکلی او د همدغو شلو عنوانو اثارو له جملې څخه دی. هیله ده درانه لوستونکي ترې ښه گټه پورته کړي. تحریک خپلو هېوادوالو ته ډاډ ورکوي چې په راتلونکي کې به هم خپلو دې ډول هڅو ته دوام ورکړي.

د هېواد د فرهنگ د بډاینې په هیله

په درناوي

د افغانستان ملي تحریک

فرهنگي څانگه

د پیل خبرې

محترم او قدرمنو لوستونکو :

د دې کتاب د لیکلو او چاپ د انگېزې او موخې په اړه به ځکه څه ونه وایم چې فکر کوم دا لامل او غرض هر چاته روښانه دی ټول پوهېږو چې ولس او ملت مو لادمخه هم چندان له لیک او لوست سره اشنا نه و ، او د ټولني ډېره کمه سلواله مو د لوست او لیک په ګانه پسرولي و ، خو په هېواد کې روانې دوه ویشته کلنې غمیزې له دې بدمرغۍ سره نوره هم مرسته وکړه ، د قلم او کتاب ځای توپ او ټوپک ونيو ، په لویانو او کوچنیانو ټولو مو جنگي او احساساتي کلتور وټپل شو .

قلم او کتاب مو له ګوتو و ترورل شو او کلاشینکوف او برچې په لاس کې راکړل شوې خو له نېکه مرغه چې ټولنه مو د داسې شاخلمیو له کاڅتۍ (قحطۍ) سره مخ نده چې تندي مو د نهیلۍ په دیوال ولګېږي او که و وایم چې دا د همداسې څو تنو روڼ اندو ، هڅاندو ، وینسو قلموالو ځوانانو د هاند او هڅو پایله ده چې زموږ د زمولیدلې ټولني په کلتوري ادبي کالبد کې بې ساه پوه کړه او د همدوی مسیحايي چوف د دې لامل شو چې زموږ قلموال ، ادیبان او شاعران له یو څه لنډ مهالي نهیلۍ او رکود څخه وروسته خوځښت پیل کړي او د کلتوري ، عرفاني او پوهنیز او بنسټون (انقلاب) شعور بې په روح کې غزونې وکړی .

زما د الیکنه (کونۍ ژوند) هم زموږ د ټولني د پوهنیز کچ او ټولنیز څرنگوالي سره بې اړیکې نده او په حقیقت کې همدا د ټولني او چاپېریال غږ و چې د دې کتاب لیکلو لامل شو .

دا کتاب لومړی ځل ۲۰ وړاندې بیا ۱۴ کاله وړاندې اوپه وروستي ځل اوه کاله وړاندې چاپ شو خوداچې دخلکو له بڼه هرکلي سره مخ شو او اوس هم په بازار کې نه موندل کېږي له بلې خوا د مینه والو او لوستونکو تنده او غوښتنه هم ډېره وه نو ځکه مو د ډيرو نويو زياتولو سره څلورم ځل چاپ ته زړه بڼه کړې .

په کتاب مو ځکه «کورنی ژوند» نوم کېښود چې ټول مسایل يې په کورني ژوند پورې اړه لري تردې د مخه د «د کورني» مسایل په پرله پسې ډول په شريعت اوونيزه کې خپاره کړل او غواړم چې دا لومړۍ د کورني ژوند ترسرليک لاندې هم همداسې روانه وساتم ، هيله ده چې د دې کتاب ترچاپ وروسته په شريعت اوونيزه کې خپاره شوي مضامين هم د يو کتاب په بڼه لوستونکو ته ورسېږي اوس به په دې کتاب کې په همدې موضوعاتو بسوالی وکړو .

په پای کې له محترم رفيع الله روشن اوروح الله احمدزي څخه د کتاب د کمپوز ، له محترم انجنیر محمدافضل ذاکر څخه يې ډډۍزاین اوله ویښ اوسترگوراوسياست پوه استادمحمداسمعیل یون څخه يې د مالي لگښت دستومانتیاد پر غاړه اخستلو له امله مننه کوم همدا راز له ټولو هغو ورونو او خویندو څخه هم مننه کوم چې په دې اړه يې ماته لارښوونې کړې دي .

په درنښت

محمد حسن حقيار

۱۳۹۳ هـ لمری ز دغبرگولي لسمه

لومړۍ څپرکۍ

نکاح

حکم او پېژندنه

الف : د نکاح تعريف (پېژندنه)

نکاح په لغت کې پیوستون او یوځای والي ته وايي.

په اختیار کې لیکي چې نکاح په لغت کې پیوستون او یوځای والي ته وايي ځکه چې بنځه او خاوند د کور والي په حالت کې یوله بل سره داسې پیوست شي لکه یو بدن^۱، او په اصطلاح کې فقهاوو د نکاح بېل بېل تعريفونه کړي دي چې څو یې د بېلگې په ډول یادوو.

د کمال ابن همام حنفي تعريف

^۱ الاختيار فی تعلیل المختار او فتح القدير : جلد ۲. ص: ۱۸۳.

نکاح په خوند باندې د ملکیت لپاره یو تړون دی چې له ښځې څخه د گټې اخیستلو لپاره جایز شوې دی او له تړون څخه مراد ، د ایجاب او قبول مجموعه (ټولگه) ده چې د تړون کوونکو یا د هغوی د وکېلانو لخوا ترسره او اجرا کېږي.

د امام کاساني (رح) تعریف

نکاح مېړه ته د ښځې د فرج او نورو غړیو خاصوالی دی.^۱

۱. د شوافعو (رح) تعریف

د نکاح په لفظ یو تړون دی چې د وطی د روا والي تضمین کوي.^۲

د حنابله وپه نزد

دا یو تړون دی چې د نکاح او یو ځای والي په الفاظو صحیح کېږي.

د نکاح غوره تعریف

د ښځې او نر تر منځ د همېشني ژوند تېرولو تړون دی چې له یو بل څخه گټه په ځانگړو شرایطو روا کوي.

ب: د نکاح د لفظ اصل

فقها پدې کې دنظر اختلاف لري چې کله د نکاح د لفظ اطلاق وشي نو مراد ترې څه دی؟ ایا د نکاح له لفظ څخه عقد مراد کېږي او که وطی؟

د احنافو په وړاندې

^۱ بدائع الصنائع

^۲ حاشیة الباجوري علي شرح ابن القاسم الغزي.

له احنافو څخه په یو روایت کې د نکاح د لفظ اصل وطي او عقد دواړو ته شامل دی مگر په قوي او معتمد روایت کې د دوی په نزد د نکاح لفظ په حقیقت کې په وطي او مجازا په عقد کې استعمالېږي یعنې کله چې د نکاح د لفظ اطلاق وشي غرض ترې وطي ده.^۱

دلایل یې: (وَلَا تَنْكِحُوا مَا نَكَحَ آبَاؤُكُمْ مِنَ النِّسَاءِ إِلَّا مَا قَدْ سَلَفَ إِنَّهُ كَانَ فَاحِشَةً وَمَقْتًا وَسَاءَ سَبِيلًا). النساء: ۲۲

یعنې: او په نکاح مه اخلئ هغه ښځې چې په نکاح اخیستې وي ستاسو پلرونو مگر هغه چې وړاندې شوي.

یعنې چې ستاسو پلرونو وطي کړې وي د هغوی نکاح تاسو ته روا نده. دا ایت په ډاگه کوي چې د چا پلار له چا سره زنا وکړي نو په زوی یې حرامه ده.^{۵۵}

(فَإِنْ طَلَّقَهَا فَلَا تَحِلُّ لَهُ مِنْ بَعْدُ حَتَّى تَنْكِحَ زَوْجًا غَيْرَهُ). البقره: ۲۳۰.

یعنې: (بیا که چېرې دا ښځه یې طلاقه کړله (دریم ځل) نو اوس روانده ده لره دا ښځه له هغې وروسته تر هغه چې نکاح وکړي له بل چا سره.)

یعنې تر هغه ورته روا نده تر څو چې له طلاق کوونکي څخه پرته یې بل مېړه وطي نکړي.

رسول الله (ص) فرمایي: (اصنعوا كل شيء الى النكاح).^۲

^۱ المبسوط ، بدایع الصنایع ، کتاب الفقه علي المذهب الاربعه او الاختیار شرح المختار .
^۲ صحاح الستة مگر بخاري نیل الاوطار او مشکوة.

یعنې: (و کوی هرڅه مگر نکاح: یعنې له حیضې نسځې سره هرڅه روا دي مگر وطي يې).

د مالکيه و په نزد

له امام مالک (رح) څخه یو روایت دی چې د نکاح لفظ اصل په حقیقت کې په عقد کې او په وطي کې مجازا استعمالېږي.^۱

مگر په دې مذهب کې معتمد دا دی چې دا لفظ عقد او وطي دواړو ته شاملېږي که څه هم ډېر استعمال یې په عقد کې دی همدا قول د قاضي ابویعلي له حنابله و څخه او یو روایت له شافعیانو څخه هم دی.^۲

د شوافعو په نزد

له امام شافعی (رح) څخه کمزوری روایت د احنافو په څېر دی، مگر د دوی په نزد د نکاح لفظ په اصل کې په عقد کې دی او په وطي کې مجازا استعمالېږي.^۳

۴: د حنابله و مذهب

د حنابله و مذهب هم همدا د شوافعو مذهب دی یعنې د نکاح لفظ په حقیقت کې په عقد او مجازا په وطي کې استعمالېږي.^۴

^۱ کتاب الفقه علی المذاهب الاربعة.

^۲ بدائع الصنائع، مغنی المحتاج، المغنی الابن قدامة.

^۳ مغنی المحتاج، حاشیة العلامة الباجوري شرح ابن القاسم الغزي.

^۴ المغنی لابن قدامة او شرح الکبیر علی متن المقنع.

د جمهورو دلايل

جمهور وايي چې: (حتی تنکح زو جا غیره) د وطی معنی نه ورکوي د لته مراد عقد دی او وطی په حدیث کې راغلي ده: (حتی تذوقی عسیلته و یذوق عسیلتهک).^۱

یعنی: (تردې چې وڅکې ته خوند د هغه (سړي) او وڅکې هغه خوند ستا) او (لاتحل للاولی حتی تذوق عسیله لآخر و یذوق عسیلتهها).^۲

یعنی: (نده روا لومړي ته تردې چې وڅکې خوند د بل او وڅکې هغه خوند د دی (عسیله او عسال مجاز له لږې جماع څخه دی او دا خوند یې له شهودو سره تشبیه کړ).

او له (مانکح ابا کم) څخه زنا نه، بلکې نکاح مراد ده چې په صحیح عقد سره شوی وي.

نو که د چا پلار له چا سره زنا وکړله په زوی یې نه حرامېږي او که له پلار سره یې صحیح عقد وشي او جماع شوې هم نه وي نو په زوی یې حرامه ده.

رسول الله (ص) فرمایي: (ولدت من نکاح لامن سفاح)

یعنی: (زه له صحیح نکاح څخه پیدا شوی یم له بد کارئ څخه پیدا شوی نه یم).

که د نکاح دلفظ د استعمال ځایونه وگورو نو جوتېږي چې دا لفظ عقد او وطی دواړو ته شامل دی.

^۱ متفق علیه.

^۲ ابوداود.

ج: نکاح د عربو په جاهلیت کې

په جاهلیت کې د ښځې او نرد جنسي اړیکو د ټینګښت مختلفې لارې وې چې حتی ځینې لارې یې د هغوی په عنعنو کې هم ښې نه ګڼل کېدلې خو ځینو نورو ته یې نکاح ویله چې څو ډولونه یې درلودل:

۱. استبضاع: یو سړي به خپله ښځه بل چا ته ورولېږله او بیا تر هغه به یې ورسره جماع نه کوله تر څو چې له هغه څخه به یې حمل ښکاره نه شو او دا به د اولاد د نجابت لپاره د هغوی ستره مینه وه.

۲. د لس نفرو څخه کمو به له یوې ښځې سره جماع کوله بیا به یې چې کوچنی وزېږېد نو دا ټول به یې راغونډ کړل او هر یو به چې د ښځې خوښ وو ورته به یې وویل چې ای فلانیه دا ستا چچي دی نو بیا هغه انکار کولی شو.

۳. زنا کارو ښځو به چې له چا سره زنا وکړله او اولاد به یې وزېږېد نو بیا به ښځې خلک راغونډ کړل او قافیه پېژندونکي به چې هر څوک مناسب ولید هماغه ته به یې ورکاوه او هغه انکار نشو کولی.

۴. یوه د نن ورځ مروجہ نکاح^۱.

۵. یو سړي به بل ته وویل ته چې ته ماته له خپلې ښځې څخه تېر شه او زه به تا ته له خپلې ښځې تېر شم او دومره مال به ډېر درکړم.

۶. چې د پلار له مرګ څخه وروسته به یې د هغه ښځه په نکاح کړله په انصارو کې دا کار لازمي او په قریشو کې په خوښه و.

^۱ دارالفتني روايت له عايشې څخه، حجة الله البالغة، شاه ولي الله دهلوي.

۷. چې لوندان به يې نيول.^۱

۸. د شغار نکاح.

۹. د متعې نکاح چې وروسته به يې وپېژنئ.

د: د نکاح ارزښت او د روا والي حکمت

ښکاره خبره ده چې نکاح د ژوند د پايښت يواځينۍ لاره ده او د نارينه او ښځې د فطري غوښتنو د سرولو خورا غوره او سپېڅلي ذريعه ده د نکاح په واسطه انسان ته سکون ، اطمینان او هوساينه ور په برخه کېږي او هره ټولنه کې چې واده کول اسان وي او وگړي يې شرعي نکاح ته غاړه ږدي هغه له افتونو او رزائلو څخه سالمه او په امن وي نکاح د غنا (بدایي) لامل ده او د مينې محبت پېژندگلوی حاصلولو ، تولد او تکثير لاره ده ، نه پرېږدي چې انسان دی خپل جنسي غراييز د نورو ژويو په څېر پرته له کوم قيد او شرطه ، هرچا سره چې خوښه يې وي پوره کړي د نکاح په اثر که الله (ج) نېک اولاد چا ته ورپېر برخه کړي نو د همېشني نيکمرغۍ لامل ورته جوړېږي رسول الله (ص) خپل امت نکاح ته هڅوي فرمايي: [يا معشر الشباب من استطاع منكم الباء فليتزوج فانه اغض للبصر واحسن للفرج ، ومن لم يستطع فعليه بالصوم فانه له و جاء].^۲

يعنې: (ای د ځوانانو ډلې څوک چې په تاسو کې نکاح کولی شي نو هغه دې واده وکړي ځکه چې نکاح د نظر او فرج ساتونکې (ده له بېخايه

^۱ الانکحة الفاسدة اعبد الرحمن بن عبد الرحمن شميلة لامدل.

^۲ متفق عليه

استعمال څخه) او څوک چې نکاح نشي کولی نو روژه دې ونیسي ځکه چې روژه د هغه لپاره خصیتوب ده.

همدا راز فرمایي: (النکاح من سنتی فمن لم يعمل بسنتی فلیس منی).^۱
یعني: (نکاح زما له سنتو څخه ده او څوک چې زما پر سنتو عمل نه کوي، نو زما له ډلې څخه نه دی.)

نکاح په دیني او دنيوي بڼېګڼو مشتمله ده فقهاء لیکي: په حلاله نکاح کې له خپلې بڼې سره ځان مشغولول له نفل لمانځه څخه غوره دي.^۲

رسول الله (ص) فرمایي: (تناکحوا وتوالدوا و تکاثروا فاني اباهي بکم الامم يوم القيامة).^۳

یعني: (نکاح وکړئ، تولد او تکثر وکړئ، زه پر تاسو ستاسو پر ډېروالي) د قیامت په ورځ په نورو امتونو ویاړم.

همداراز فرمایي: کله مو چې د یوې پردی بڼې بڼکلا خونبه شي، او ترې اغېزمن شی، نو له خپلې بڼې سره کوروالی وکړئ، ځکه دا کوروالی هغه سوچونه له منځه وړي.^۴

رسول الله (ص) له بڼڅو سره له اړیکو غوڅولو څخه په کلکه منع کړې ده، سعد ابن ابی وقاص رضي الله عنه فرمایي چې رسول الله (ص) عثمان بن مظعون رضي الله عنه له

^۱ ابن ماجه

^۲ فتح القدير.

^۳ مسلم

^۴ الجامع الصغير للسيوطي

بنځو سره د اړیکو له غوڅولو څخه منع کړ او که هغه ته یې اجازه ورکړې وای نو موږ به ځان خصي کړي و او ځان به موعبادت ته اوزگار کړی و.^۱

رسول الله (ص) فرمایي: (درې کسان دي چې مرسته یې په الله (ج) حق ده یو ترې هغه نکاح کوونکی دی چې پاکې بې غرض وي).^۲

همدارنگه نکاح د سکون او اطمینان سبب گرځي الله (ج) فرمایي: (وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ خَلَقَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا لِتَسْكُنُوا إِلَيْهَا) الروم: ۲۱

یعنې: (او له نښو د ده دا دي چې پیدا کړي یې دي تاسو ته له نفسونو ستاسو څخه بنځي لپاره د دې چې مایل شی دوی ته).

خاوند او بنځه یو له بل څخه ډېرې سترتیاوې لېری کوي ، د ورځني ژوند د بېرې په چلولو کې مرسته کوي یو دبل اسرار او رازونه ساتي: (هُنَّ لِبَاسٌ لَكُمْ وَأَنْتُمْ لِبَاسٌ لَهُنَّ) البقره: ۱۸۷.

یعنې: (هغوی اغوستن دي ستاسو لپاره او تاسو اغوستن یئ د هغوی لپاره).

گورو چې له نکاح او واده سره انسان ته ستوماننیاوې پیدا کېږي لکه د اولاد نفقه لگښت ، جامه... مگر هغه پدې ټولو خوښ وي ، په نیویارک کې د اروایي روغتون رئیس ډاکټر (هافلبرگ) وایي چې: دلته د ځان وژنې حادثې په مجردانو کې له واده والا څخه ډېرې دي.

^۱ متفق علیه.

^۲ بخاري ، مسلم ، ترمذي ، ابن ماجه ، نسایي المستدرک للحاکم او مسند احمد.

– لوی او مشهور صحابي عبدالله بن مسعود رضي الله عنه وايي: ماته واده وکړئ ځکه چې زه دا بد گڼم چې له الله (ج) سره مخ شم او مجرد او وسم.

– امام احمد (رح) د خپلې ام ولدې د وفات په دوهمه ورځ واده وکړ او ويي ويل چې زه دا بد گڼم چې مجرد ويده شم.^۱

– الله (ج) په خپله په نکاح کولو امر کړی دی په دې هکله له نصوصو څخه څرگند بڼې چې نکاح او کورنی نظام په اسلام کې ځانگړی ارزښت لري او د ژوند د نورو مسائلو په څېر بايد يوې خواته وانه چول شي او خلک بايد دا مذهبي او ټولنيز دود تل ژوندی وساتي نکاح انسان له اخلاقي مفسدو څخه ساتي او د ټولني دنظم او اصلاح تضمين هم کوي، ځکه که هر څوک خپل جنسي ضرورت ازاد له هر چا سره چې زړه يې وغواړي پوره کړي نو دلته انانيت، ځان ځاني او خپل غوښتنې پيدا کېږي هر چا به پر بنکلي انجلی حملې کولې، جنگ جگړې به پيدا کېږي همدا راز د راتلونکي کوچني وارث به معلوم نه وو، نفقه، جامه، تربيه... به يې چا پر ذمه اخېستله؟

نو اسلامي شريعت د دې هرې بې نظمۍ د له منځه وړلو لپاره د نکاح پاکه لاره پيدا کړله.

ه: د نکاح حکم

^۱ تحفة العروس محمود مهدي استانبولي.

عبدالله بن شيخ بن محمد سليمان وايي: که په زنا کې د واقع کېدلو وېره نه وي نو په دې حالت کې نکاح واجب ده او که د نفقې او مهر توان هم لري او په حرامو کې د واقع کېدلو وېره هم وي نو فرض ده.^۱

د فقهي مشهور عالم عبدالله بن احمد محمود النسفی وايي چې نکاح په درې ډوله ده:

۱. سنت: د اعتدال په حال کې لکه رسول الله (ص) چې نه يې مال ډېر و او د شهواني قوې له غلبې څخه هم معصوم و.

۲. واجب: کله چې مال هم ولري او شهوت يې هم غالب وي.

۳. مکروه: چې د نفقې او جامې څخه د عاجز کېدلو وېره وي.^۲

دکتور احمد الحصري د نکاح د حکم په هکله د بېلابېلو علماوو اقوال راڅېستې دي چې ځينې يې دلته رانقلوو:

۱. چې جنسي قوه يې غالبه وي، د بسځو خواته ميلان ډېر لري او په گناه کې د واقع کېدلو وېره ورسره وي د جامې، نفقې او مهر توان لري نو امام غزالي، کاساني او ځينې نور فقها وايي چې نکاح پرې فرض ده.^۳

دلايل: (فَانكِحُوا مَا طَابَ لَكُمْ مِنَ النِّسَاءِ مَثْنَى وَثُلَاثَ وَرُبَاعَ، النساء: ۳)

يعنې (نو نکاح کوئ کومې چې نورې ستاسو خوښې شي دوه، دوه، درې، درې او، څلور، څلور).

^۱ مجمع الانهر شرح ملتقى الابحار.

^۲ الاختيار شرح المختار.

^۳ الوجيز للغزالي جلد: ۲، البدائع الصنائع، المغنى او شرح الكبير.

(وَأَنْكِحُوا الْأَيَامَىٰ مِنْكُمْ وَالصَّالِحِينَ مِنْ عِبَادِكُمْ وَإِمَائِكُمْ) النور: ۳۲
 يعني: (او نکاح وکړئ هغوی ته چې مېړه نه نلري له تاسو څخه او ستاسو
 له نېکو او صالحو مرثيانو او وينځو څخه.)

پدې ایتونو کې مطلق امر دی او مطلق امر ترڅو یې چې په خلاف دلیل
 پیدا نشي د فرضیت لپاره وي او دلته هېڅ دلیل نشته دی.

الله(ج) فرمایي: (وَلَا تَقْرُبُوا الزَّانِيَ إِنَّهُ كَانَ فَاحِشَةً وَسَاءَ سَبِيلًا)
 الاسرا: ۳۲

يعني: (مه نژدې کېږئ زنا ته چې دا بې حیایي او بده لاره ده.)

نو ځان ساتل له زنا څخه فرض دي او ډېر وخت دا پرته له نکاح څخه
 امکان نلري. ځینې وايي چې په نکاح امر په قران کې مندوبي امر دی خو
 سمه خبره دا ده چې دا امر وجوبي دی مگر داسې نه چې حکومت دې
 مجردان په زور په نکاح مجبور کړي.

۲. په داسې حال کې چې شهوت یې غالب وي، مال لري نفقه او مهر
 ورکولی شي او د زنا وېره ورسره نه وي نو دلته د فقهاوو ترمنځ اختلاف
 دی.

_ حنفي فقهاء وايي: په دې حالت کې عملي واجب ده لکه د سلام ځواب
 ورکول.

_ امام شافعي(رح) وايي: په دې حالت کې نکاح مستحب ده مگر عبادت
 ته ځان اوزگارول له نکاح څخه غوره دي.^۱

^۱ المغني، شرح الكبير، الوجيز او حاشية العلامة الباجوري.

د احنافو دلايل: من استطاع منكم الباءه فليتزوج.

يعنې: څوک چې په تاسو کې نکاح کولی شي نو هغه دې واده وکړي.

دا امر د وجوب لپاره دی خو د دی لپاره چې رسول الله (ص) د نکاح قائم مقام روژه ټاکلې ده او روژه په دې حالت کې واجب نده نو دا هم اعتقادي واجب نده رسول الله (ص) په نکاح همېشه والی کړی دی.

په عادي حالاتو کې نکاح سنت ده ځکه چې رسول الله (ص) فرمایي: (نکاح زما له سنتو څخه ده) او په حدیثو کې نکاح غوښتل شوی ده او له پرېښودو څخه یې منع شوی ده.

۱. د حنابله و او امام مالک (رح) په نزد نکاح مستحب ده.

دلايل يې: ابن مسعود رضي الله عنه وايي که زما د عمر لس ورځې پاتې وي او پوه شم چې په لسمه ورځ مې کېږم او له ماسره د نکاح توان وي نو زه به دفتني له وېرې نکاح وکړم.^۱

ابن عباس رضي الله عنه سعید بن جبیر رضي الله عنه ته وویل: واده وکړه يقينا غوره د دې امت د ډېرو ښځو خاوند دی.^۲

امام احمد (رح) وايي: جره توب په اسلام کې هېڅ ځای نلري، رسول الله (ص) فرمایي: زه روژه هم نیسم، افطار هم کوم، لمونځ هم کوم او ویني هم او سپړم او له ښځو سره صحبت هم کوم څوک چې زما له سنتو څخه مخالفت کوي نو زما له ډلې څخه ندی.....بخاري.

^۱ احیاء العلوم امام غزالي

^۲ المغني لابن قدامه.

حنا بله وايي : په صحیح نکاح کې له نسخي سره بوختېدل او کورنی نظام ته ځان اوزگارول له نفل لمانځه څخه ډېر ثواب لري او نکاح واجب ځکه نده چې د رسول الله (ص) ډېر صحابه ﷺ داسې وو چې د نکاح قدرت يې هم درلود مگر بيا هم واده يې نه وو کړی که نکاح واجب وای نو هغوی به حتما کړي وه.

په عادي حالاتو کې د امام شافعي په نزد نکاح مباح ده.^۱

دلایل يې : نکاح يوه دنيوي اړتيا ده او د جسم له غوښتنې سره سم صورت نيسي لکه خوراک ، څښاک او اغوستل ، بل دا چې خلک د جنسي غريزو له کبله هم نکاح کوي ځکه خو کافر او مسلمان ټول دا کار (نکاح) کوي او الله (ج) د محرماتو له بيان څخه وروسته وفرمايل : (وَأَحِلَّ لَكُمْ مَا وَرَاءَ ذَلِكَ).

يعنې : (له دې څخه پرته نورې درته حلالې دي).

او تحليل له اباحت څخه پرته کوم بل مفهوم نه لري الله (ج) د يحيى (ع) ستاينه کوي وايي چې : (سَيِّدًا وَحَصُورًا وَنَبِيًّا مِّنَ الصَّالِحِينَ) ال عمران : ۳۹.

يعنې : (سردار به وي او نسخو ته به نه راځي او نبي به وي له صالحانو څخه) او حضور هغه چاته ويل کېږي چې پر جماع له قدرت سره سره نکاح ونکړي بل ځای کښې د نسخو سره مينه محبت ښه نه ستايي : (زَيْنَ لِلنَّاسِ حُبُّ الشَّهَوَاتِ مِنَ النِّسَاءِ وَالْبَنِينَ) ال عمران : ۱۴.

يعنې : (غولوي دا خلک د خوندناکو شيانو محبت لکه نسخي او زامن)

^۱ البدائع الصنائع ، المغني لابن قدامه او شرح الكبير.

نوله دې ایتونو څخه بنسټګاري چې نکاح یو غیر ضروري او مباح عمل دی.
 ۵. مکروه: په داسې حال کې چې د نفقې او مهر وپره نه وي مګر دا وپره ورسره وي چې په بنسټه به ظلم او تېری وکړي.

۶. حرامه: په داسې حالت کې چې د نفقې او مهر وپره هم وي او یقین یې وي چې په بنسټه به ترې ظلم وشي.

۷. فرض عین: د ظاهره په نزد: داود بن علي اصفهاني ظاهري وايي: نکاح لکه لمونځ، روژه، زکوٰة فرض عین ده.^۱

دلایلو ته په کتنه د احنافو نظر پیاوړی بنسټګاري، په هر حال ټول فقهاء نکاح یو ضروري او لازمي عمل بولي او څوک چې د نکاح توان ولري او نکاح نه کوي او د خپل شهوت لپاره نورې لارې لټوي هغه د اللّٰه (ج) او د ټولني دښمنان دي.

سید ابوالاعلی مودودي (رح) وايي: څوک چې له قدرت سره نکاح نه کوي هغه د ټولني تیار خواره ټګان او غداران دي.

نه یوازې دا چې نکاح په اسلام کې ارزښت لري بلکې په نورو مذهبونو کې هم ځانګړی اهمیت ورکړل شوی دی.

نکاح د عبرانیانو په نزد دیني فریضه ده همدارنګه د مانو (ماني بن فاتک د مانویه دین بنسټګر) په نزد نکاح تر هر څه ډېره ارزښتمنه وه.

په زردشتي دین کې د یوې بنسټې له خاوند څخه د دوه وښځو خاوند غوره دی او له مجرد څخه د یوې بنسټې خاوند غوره دی.

په یونانیانو کې د نکاح مسئله ډېره مهمه ګڼلې شوه. هندوان مجرد ته بې مېوې ونه وايي.^۲

^۱فتح القدير، بدایع الصنائع او المحلی لابن حزم.

^۲قضیه تحدید النسل فی الشریعة الاسلامیه، ام کلثوم یحیی مصطفی خطیب.

و: د نکاح سیاسي هدف

لکه مخکې موچې وویل نکاح ډېرې ګټې لري لکه د ټولنې نظم او اصلاح ، هغه بې نظامي ، ګډوډي جنګ او جګړې چې د زنا په نتیجه کې را منځته کېږي د نکاح سپېڅلې لاره یې مخنیوی کوي همدا راز هره ټولنه ، ټاټوبی او مذهب په وګړو اباد وي او د هر هیواد پرمختګ او تمدن په وګړو پورې اړه لري ، همدارنګه له هیواد او مذهب څخه د دفاع لپاره وګړو ته اړتیا ده هر مذهب او هیواد چې ډېر پوځ او لښکر ولري هېڅوک پری حمله نشي کولی ، خو په مقابل کې کوم هیواد چې لښکر او پوځ ونلري هغه به تل د بل تر اسارت لاندې وي نو د دې موخو ترلاسه کولو لپاره هم نکاح ضروري ده ، رسول الله (ص) فرمایي : (نکاح وکړئ تولد او تکثر وکړئ - اولاد وزېږوئ - ځکه چې زه د قیامت په ورځ ستاسو پر ډېرښت ویاړم).^۱

(په نکاح کړئ زېږوونکې او محبت کوونکې ښځې ، یقیناً زه ستاسو په ډېروالي پر نورو امتونو ویاړم).^۲

نفوس په اسلام کې هم ځانګړی ارزښت لري د یو زوی له پلار څخه د دوه زامنو پلار غوره دی او الله (ج) د ډېر اولاد پلار خوښوي رسول الله (ص) فرمایي : (ان الله يحب الفقير العفيف ابوالعیال)^۳ یعنی : (الله (ج) خوښوي فقیر (ناداره ، نېستمن) چې پاک وي او د ډېر اولاد پلار وي).

^۱ الجامع الصغير امام السيوطي.

^۲ ابوداود.

^۳ ابن ماجه ، امام غزالي په احیاء العلوم کې رانقل کړې ده.

دویم څپرکی

خطبه (د نکاح غوښتنه)

الف : خطبه له اسلام څخه د مخه

په جاهلیت کې په عربو کې ډول ډول بڼه او بد دودونه او عنعنې وې هرې قبیلې او هرې ډلې ځانته بېل بېل دستور او عنعنات درلودل چې د اسلام په راتگ سره ځینې بڼه دودونه پاتې شول اکثره یې چې ناوړه دودونه وو له منځه ولاړل همدارنگه د نکاح په اړوند هم ډول ، ډول دودونه ، سوچونه او مختلف فکرونه وو ځینو به بڼڅو ته د مېړه د ټاکلو حق ورکاوه ، د هغوی د فکر احترام او درناوی به یې کاوه او ځینو به زموږ د ننني جاهلیت په څېر چې چاته د ولي (مشر) خوښه وه ، د هغې د خوښې او غوښتنو پر خلاف ورکوله ، همدا راز عربو دا نه خوښوله چې ځلمی دی مستقیماً له بڼڅې سره د نکاح غوښتنه وکړي ، او مور او پلار یې په خطبه کې ضرور گڼل کېدل او که په مرکه کې به د هلک پلار نه و نو د جاهلي غیرت او تنگ په اساس به

چې سبايي لور يا خور ته څوک پېغور ورنکړي نه ورکوله او خلکو به په هېڅ ترتيب له خپل قوم څخه پرته بهر بل چاته خور، لور يا... نه ورکوله.

ب: خطبه په اسلام کې

الله فرمايي: (وَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ فِيمَا عَرَّضْتُمْ بِهِ مِنْ خِطْبَةِ النِّسَاءِ أَوْ أَكْنَنْتُمْ فِي أَنْفُسِكُمْ) البقرة. ۲۳۵

يعني: او هېڅ گناه نشته پرتاسو که په اشاره کې ووايي خطبه (دنکاح پيغام) د دې بنځواو که ويې ساتئ په خپلو زړو کې

د نکاح په غرض د يوې نجلي غوښتلو او د هغې خبرولو ته (پدې قصد باندې) خطبه وايي.

په جاهليت کې چې کوم، ناوړه دودونه وو اسلام هغه يو مخيزه رد کړل بنځي ته يې د مېړه د انتخاب پوره حق ورکړ په جاهليت کې به د بنځي غوښتنه په خپله د زلمي په واسطه (مستقيما بي له کومې واسطې) بده گڼل کېدل خو حضرت علي ؑ له رسول الله (ص) څخه فاطمه ؑ بې له کومې واسطې په خپله وغوښتله.^۱

د نجلي کورته به خلک د مرکې لپاره ورتلل، منت او زارې به يې کوله لکه د نن سبا تعامل، مگر حضرت عمر ؓ د خپلې لور حفصې ؓ د نکاح وړانديز حضرت ابوبکر صديق ؓ او حضرت عثمان ؓ ته پخپله کوي، هغوی به له خپل قوم څخه پرته بل چاته نه ورکوله، مگر اسلام دا تمیز

^۱ المستدرک للحاکم.

ورک کړي او رسول الله (ص) د خپلې ترور لور زینبې (رضي الله عنها) نکاح له ازاد شوي مریې زید سره وکړله.^۱

څوک چې د چا خور، لور یا... وغواړي او د نکاح پیغام ورو لېږي، نو نه باید نجلۍ او نه یې ولي د دوی دا اقدام بد ومني، دا چې دوی موافقه کوي او که نه دا جلا خبره ده خو که موافقه هم نه کوي، نو په کار ده چې په نرمه لهجه د ورورۍ او صمیمیت په فضا کې هغوی ته ځواب ورکړي او دهغوی دا اقدام (د نکاح پیغام) باید د هغوی له خوا څخه د ځان احترام وگڼي داسې و انگېږي چې گویا هغه ده ته په درنه سترگه گوري دا ورته شریف، ابرومن او قدرمن ښکاري او پر دې باید خوښ شي او فخر وکړي.

عبدالله ابن ابی وداعه (رح) وایي چې زه به له لوی فقیه او مشهور عالم سعید بن مسیب (رح) سره هر وخت کښېناستلم څو ورځې ورته ورنه غللم هغه زما د نه ورتگ لامل و پوښت، ما ورته وویل چې، مېرمن مې وفات شوه د هغې په فاتحه او..... کې بوخت وم هغه راته وویل چې مېرمن مې خبر کړي وو، چې فاتحې ته درغلي وای او په تعزیت کې موگډون کړی وای بیا ما غوښتل چې ترې پاڅېرم هغه راځینې وپوښتل چې ایا د کومې ښځې سره دې د نکاح لپاره خبرې کړي دي؟ ما ورته وویل چې قربان! ماته به څوک خپله خور یا لور څه راکړي، زه خو دوه درهمه هم نه لرم؟ هغه راته وویل زه به یې درکړم، ما وویل ډېره ښه ده هغه سمدستي خطبه پیل کړه، زه له ډېرې خوښۍ نه په جامو کې نه ځایېدم، ماښام چې کور ته لاړم، روژه وم، روژه مې ماته کړه، لمونځ مې وکړ، د دوډۍ لپاره مې ځان برابر کړ چې دروازه وټکېدله زه دروازې ته ورغلم او غږ مې وکړ چې څوک یې؟ هغه

^۱ بخاري.

وويل سعيد يم ما خپل خيال او خاطر ته خوشعید نومي راوستل او سعيد بن مسيب (رح) مې په فکر کې هم نه گرځېده ، چې گوندي هغه به زما دروازې ته راځي ، ځکه چې هغه په څلوېښتو کالو کې له کور او جومات څخه پرته په بله لاره نه و تللی ، وروتم او ومې ليد ، فکر مې کاوه چې له خپلې وينا څخه به اوبښتی وي ، ورته ومې ويل چې قربان زه به دې درغوبښتی وم ، هغه راته وويل چې ته ډېر مستحق وي ، چې زه درته راشم ، ما ورته وويل چې امر کوئ هغه را ته وويل چې ته مجرد وي او ما درته کور ودان کړ ، نو دا مې مناسب ونه گڼله چې ته شپه يوازې سبا کړې ، گورم چې شاته يې څوک ولاړه ده ، هغه يې دروازې ته ننوېستله او خپله بېرته ستون شو ، بيا کله چې زه ددې ناوې خوا ته ورغلم گورم چې د ښکلا مثال او ثاني يې نشته له ټولو خلکو څخه د قران پاک ښه حافظه ، په سنتو عالمه او د حق پېژندونکې ده دا پاکه او سپېڅلې پېغله د سعيد بن مسيب (رح) خپله لور وه ، کومه چې خليفه عبدالملک بن مروان خپل زوی وليعهد ته د ولي عهدۍ له ټاکلو څخه وروسته خوځو ځلې غوښتې وه ، خو هغه نه وه ورکړې.^۱

ج : د خطبې الفاظ

مخکې مو وويل چې دنکاح په غرض ديوي نجلۍ غوښتلو اد دهغې خبرولو ته خطبه وايي نو که چېرې نجلۍ موافقه وکړله نو خطبه بشپړه او د نکاح ژمنه وشوله خو دوی لا يو بل ځيني بېل دي.

^۱ تحفة العروس : محمود مهدي استانبولي.

کله خطبه تصریح وي او کله د تعریض په ډول :

۱. تصریح : له چا سره واده ه غوښتل او هغه ته خپل رغبت او میل ښکارول لکه چې څوک چا ته ووايي : زه له تاسره واده کول غواړم ، او ټول فقهاء وایي : د دې لپاره چې د جماع الفاظ ناوړه او فحش دي نو په خطبه کې یې مستقیماً استعمالول حرام دي .

۲. تعریض : په یو خبره کې د یو مطلب دلالتاً وړاندیز چې ظاهراً په کې یاد نه شي ، یعنی د یو شي غوښتل چې هغه هدف مستقیمې نه یادوي لکه یو محتاج چې چا ته ووايي ، زه ستا د سلام او احترام لپاره راغلی یم ، د دې لپاره راغلم چې ستا مبارک مخ و وینم ، ته مې یاد بدلې او داسې نور .

بېلگې

۱. رسول الله (ص) فاطمې (رض) د قیس لور ته وفرمایل : (اذا حللت فاذا

نیني)

یعنی : کله چې حلاله شوې (نکاح درته رواشوه) ماته خبر راکړه .

او ورته یې وفرمایل (لا تفوتینا بنفسک) .

یعنی : د ځان په هکله دي موږ مه هېروه .

۲. کله چې ام سلمة (رض) د ابو سلمة څخه کونډه شوله رسول الله (ص) ورته

وفرمایل : ته خبره یې چې زه د خدای (ج) رسول یم ، دخلکو غوره او

بهرتر شخصیت یم ، زما ځای او مقام زما په قوم کې ته ښه ویني .^۱

۳. ته ډېره ښایسته یې د هر چا خوښه یې .

^۱ دارالقطني او نیل الاوطار

۴. زه له يو صالحې ښځې سره واده کول غواړم.

www.melitahrik.com
0777 400 116

د: د نکاح په غرض نجلۍ ته کتل

همدارنگه فرمایي: (اذا خطب احدکم المرأة فان استطاع ان ينظره منها فليفعل)^۱

یعنې: کله چې له تاسو څخه چاکومه ښځه وغوښتله نو که چېرې کولی شي، چې له هغې څخه (د مخ او بدن) ځینې برخې وگوري نو دا کار دې وکړي.

ددې لپاره چې دلته دکورنۍ دجوړښت، دټول ژوند د تېرولو او هوساینې خبره ده نوپه همدې بنا شریعت دا اجازه ورکړله چې که څوک له کومې ښځې سره واده کول غواړي، هغې ته وگوري که خوښه یې شوله نوښه ده او که خوښه یې نه شوله نوبله دې وگوري.

همدارنگه ښځې ته رواه ده، چې نارینه ته وگوري داسې نه شي چې ښځه له واده څخه مخکې یا نارینه له واده څخه دمخه یوله بل سره لیدلې نه وي، اوله واده څخه وروسته یې خوښ نه شي، په دې کې د شارع لوي حکمت دی نن سباداسې ډېر لیدل شوي دي چې هلک اونجلۍ هېڅکله هم سره لیدلې نه وي، او مشران یې په پتوسترگو یوبل ته واده کړي، چې وروسته یې یوبل خوښه شوي نه وي او طبیعت یې سره نه لگېږي اود مینې اومحبت ژوند یې په کرکه، نفرت اوناخالو بدل شي اوتل دکشمکشونو سره لاس اوگریوان وي، خواسلامي شریعت دواړوته اجازه ورکړله چې ښه یو بل ته وگوري، دهغه له اخلاقو څخه ځان خبر کړي نه یوازې اجازه بلکې، رسول الله (ص) حضرت مغیره بن شعبه رضی الله عنه ته امر وکړ: (ارجع وانظر اليها)

^۱ ابوداود، او مسند احمد.

ی معنی: وگرځه او هغې ته وگوره.

همدا راز رسول الله (ص) فرمایي (اذا خطب احدكم المرأة فلا جناح عليه ان ينظره منها اذا كان ينظره اليها لخطبة وان كانت لا تعلم)^۱

ی معنی: کله چې له تاسو څخه چا یوه کومه انجلی و غوښتله نو هېڅ گناه پرې نه شته چې هغې ته وگوري، کله چې هغې ته د غوښتنې په غرض گورئ که څه هم هغه پوهه نه وي.

(اذا خطب احدكم المرأة فان استطاع ان ينظره منها فليفعل)^۲.

ی معنی: کله که څوک له تاسو کومه نجلی د نکاح له لپاره غواړي او کولی شي، چې هغه وگوري، نو دا کار دې وکړي.

نوله دې او داسې نورو روایاتو څخه جوتېږي، چې د نکاح په نیت نجلی ته کتل جائز دي او د نجلی کورنی هم باید په دې څه ننگ ونه کړي ځکه دا شرعي او مباح عذر دی.

د امام ابوحنیفه (رح) په نزد یوازې د هغه مخ، لاسونو او قدمونو ته کتلی شي. امام مالک (رح) وايي: که نجلی اجازه وکړله، کتل ورته روا ده، او که نجلی اجازه ونه کړله، نو کتل ورته روا نه دي.

داود ظاهري وايي: په خطبه کې د نجلی ټول بدن که هغه خبره وي او که نا خبره کتلی شي.^۳

شيعه وايي: د نکاح په نیت نجلی ته کتل روا دي.

^۱ مسند احمد، نیل الاوطار و الفقه الاسلامي وادلته.

^۲ ابوداود او مسند احمد

^۳ المحلي جلد: ۹

قاضي عياض وايي: داکتل مکروه دي.

ه: د خطبې له پاسه خطبه

که څوک کومه نجلی و غواړي، نو تر څو هغه ځواب ورکړي، يايې غوښتونکې پرېږدي، بل چاته يې غوښتل حرام دي خونن سبا پر داسې ليدل شوي، چې د يو نجلی په سرغټې غټې د بنمنۍ پيدا شوې وي. پر له ضده هم دا کار کوي، او پر داسې هم شوي دي چې څوک د کومې نجلی د غوښتلو لپاره چاکره ورشي نو دوی لا ناست وي چې نور راشي او ځينې خولا د نجلی کورته گواښ هم کوي، چې که له ما څخه پرته دې بل چاته ور کړه نو... دا په اسلام کې حرام او سخته گناه لري.

رسول الله (ص) فرمايي: (لا يبيع احدکم علي بيع اخيه ولا يخطب علي خطبة اخيه) يعنې: بيه دې نه کوي يو له تاسو هم دخپل مسلمان ورورپه بيه او خطبه (غوښتنه) دې نه کوي دخپل ورورپر خطبې.

مطلب دا چې، د پېرلو او پلورلو په معامله کې او د خطبې په معامله کې دخپل مسلمان ورور د غوښتنې له پاسه غوښتنه مه کوه: ترهغه چې يايې غوښتونکې پرېږدي او يا نجلی موافقه ونه کړي.

همدارنگه نور مختلف روايتونه شته چې نه يواځې د خطبې پر جواز دلالت کوي، بلکې دا جوتوي چې خطبه سنت هم ده، رسول الله (ص) په خپله خطبه کړې ده.

رسول الله ص فرمايي چې يو مسلمان ورور دې د بل مسلمان ورور د غوښتنې له پاسه غوښتنه نه کوي.

او که څوک دا کار وکړي نو د رسول الله ص د وينا مخالفت به يې کړی وي، او که د چا کومه نجلی ډېره خوښه وي، نو کونښن دې وکړي چې د هرچا څخه يې مخکې وغواړي. او په کار ده چې دنجلۍ کورنۍ ته د فکر کولو شوری او... وخت ورکړل شي، تر څوښه جوته شي، چې يا يې موافقه راغلله يانه او د خطبې فسخه که دهلک له خواڅخه وي او که دنجلۍ لخوا، هېڅ اغېزه نه لري او که په خطبه کې موافقه راغلله نو ترڅو چې شرعي ايجاب او قبول نه وي شوي نو دا نکاح نه ده او هلک او نجلی لا تر اوسه پردي دي او دا دنکاح لپاره يوه ژمنه ده، د خطبې له پاسه خطبه هغه وخت روا ده چې لمړی غوښتونکې، فاسق، فاجر، نااهله او ددې نجلی وړ نه وي.

و: پر يوه جاهليت نيوکه

يو بل جاهليت دادی، چې کله په خطبه کې موافقه راشي نو د دستمال په نامه يوه ټوټه يا گل ورکړي، بيا پرته لدې چې شرعي ايجاب او قبول وشي، هلک او نجلی لکه بنځه او خاوند يوځای کېږي دادستمال هېڅ مانا نلري، اونه حرام حلالولی شي، او ترڅو چې شرعي عقد نه وي شوی، دوی دواړه پردي دي. يوازې دنکاح موافقه نکاح کېدلای نشي، دنکاح لپاره څه نور هم ضرور دي چې مخکې به راشي. دنکاح په قصد نجلی ته دکتلو له جواز څخه ځينو عياشانو نورې گټې پورته کړلې او په دې کار کې يې له افراط څخه کار واخست، کتل په خلوت صحيحه بدل شول. او دوی چې کومه نجلی خوښه کړي، نودنکاح په پلمه له هغوی سره خلوت کوي، په يوازيتوب کې ورسره يوځای کېږي، او دا کار په څو اسلامي پرمختگ خوښو!! هيوادونو کې له څو کالو راهيسې راپيل شوی دی. خو کله که ددواړو موافقه رانشي

، او په هوټل ، سراى يا . . . کې يې ورسره خلوت هم کړى وي او دريم ملگري (شيطان) يې هم خپله دنده پوره اجرا کړې وي ، نو بيا به څه کېږي ؟ لکه چې ډېر داسې وليدل شول ، پېغلو انجونو او زلميانو اوس هلته هم دا پلمه پيدا کړې ده او خپل جنسي غرايز اوس له همدې لارې سپړوي ، ځکه چې د ټولني له خبرو او د تندي له ترو شولو څخه هم خلاص دي او قانون او دستور هم ورته اجازه ورکړې ده !!

د نکاح ارکان

الف: ايجاب او قبول

ټول علماء په دې متفق دي چې ايجاب او قبول د نکاح رکن دی ، هغه څه چې په مجلس کې لومړى صادرېږي ، هغه ايجاب دی ، دنارینه له خوا وي او که د بڼځې له خوا (او که د دوى دا وليا و لخوا) . ايجاب او قبول په اتفاق سره د نکاح او زوجیت په الفاظو صحیح کېږي لکه په نکاح مې درکړله ، او د ملکیت ، هېې (بخښنې) او صدقې په الفاظو امام ابو حنیفه (رح) په نزد صحیح کېږي لکه چې در رسول الله (ص) نکاح د هېې په الفاظو شوې ده:

(وَأَمْرًا مَوْمِنَةً إِنْ وَهَبَتْ نَفْسَهَا لِلنَّبِيِّ) الاحزاب: ۵

يعنې : (او هغه مومنه بڼځه که بخښي خپل نفس نبی (ص) ته)

او بل دا چې که داد نکاح صریح الفاظ نه دي ، نو کنایه خودي^۱.

امام شافعي (رح) وايي چې د نکاح او تزويج له کلمو څخه پرته نکاح په نورو کلمو نه صحیح کېږي.^۱

^۱ الاختيار لتعليل المختار.

اصل په ایجاب او قبول کې په خولې خبرې دي که څوک په خولې خبرې نه شي کولی نو په لیکلوهم صحیح ده او کله که عاقدان (تړون کوونکي) حاضر وي او خبرې هم کولی شي، بیا ورته لیک روا نه دی ځکه اصل په خولې خبرې دي او که څوک لیک هم نه شي لیکلی نو په اشاره هم روا ده په دي شرط چې له اشارې څخه غرض، مطلب او مقصد ښکاره وي.

دایجاب او قبول ارکان په لاندې ډول دي.

۱. دمجلس یووالی: ایجاب او قبول باید په یو مجلس کې وشي که چېرې ایجاب په یو ځای کې او قبول پر بل ځای کې وشي، نه صحیح کېږي.

۲. هر طرف باید د بل طرف خبرې بشپړې واورې او پرې پوه شي او که چېرې خبرې نه اورېدل کېدې او یا ژبه بدله وه او نه پوهېدل چې بل طرف څه وایي نه صحیح کېږي.

۳. دایجاب او قبول لپاره عربي ضروري نه ده او نه د عقد لپاره دیني عالم ضرور دی بنځه او خاوند یا یې وکېلان هم دا کار کولی شي اولکه عیسویانو په کاهن پورې اړنه لري او نه خطبه ضروري ده، بې خطبې هم نکاح رواده او نه پرې نړیوال خبرول ضروري دي لکه راډیو، تلویزیون، اخبارونو کې خبرتیا لکه عیسی سوان چې په نکاح نړیوال خبرنه شي، صحیح یې نه گڼي، او نه په کوم ځانگړي وخت پورې اړه لري لکه یهودیان چې دشنبې (خالي) اود اخترونو په ورځو کې نکاح حرامه بولي، او نه یې په رسمي دفترونو کې ثبتول ضروري دي.

ب: ولي

د جمهورو علماو وشافعي، مالک، احمد بن حنبل او شاه ولي و الله دهلوي (رح) په نزد ولي د نکاح له ارکانو څخه.^۱

شاه ولي و الله دهلوي وايي بنځې ته روانه دي چې له ولي څخه پرته دخپلي نکاح تړون وکړي، ځکه هغه خپله گټه او بنېگنې نه پېژني بنايي له خپل سيال څخه پرته له بل چا سره نکاح وکړي او قوم ته يې شرم او تنگ جوړشي، نو لکه چې وروسته به راشي کله چې نجلی له کم سيال سره واده وکړي، نو بيا خود احنافوپه نزد هم ولي د اعتراض حق لري.

د جمهورو دلايل

(وَإِذَا طَلَقْتُمُ النِّسَاءَ فَابْلَغْنَ أَجْلَهُنَّ فَلَا تَعْضُلُوهُنَّ أَنْ يَنْكِحْنَ
أَزْوَاجَهُنَّ) البقرة ۲۳۲

ی معنی: او هغه وخت چې طلاقې کولې تاسې بنځې او دوی ورسپړي ا خرد مودې خپلې ته پس مه منع کوئ تاسو دوی له دې څخه چې په نکاح به واخلي دوی مېړونه خپل.

(وَأَنْكِحُوا الْأَيَامَىٰ مِنْكُمْ) النور ۳۲

ی معنی: او په نکاح ورکوئ بې واده والاله تاسې نه

(أَوْ يَعْفُوَ الَّذِي بِيَدِهِ عُقْدَةُ النِّكَاحِ) البقرة ۲۳۷

او يا عفوه وکړي، هغه څوک چې په لاس کې يې غوټه د نکاح ده. امام قرطبي (رح) ووايي: چې دا ولي دي.^۲

^۱ النهاية لرملي

^۲ احکام القرآن قرطبي

په دې ټولو ایتونو کې ولي دنکاح لپاره ضروري گڼل شوی دی. رسول الله (ص) فرمایي: لا نکاح بغير ولي. دارقطني ی معنی: له ولي پرته نکاح نه ده صحیح. (ایما امرأة نکحت بغير اذاولیها فنکاحها باطل قالها ثلاثاً)^۱ ی معنی: هر بڼه چې د ولي له اجازې پرته په نکاح شوه نو دهغه نکاح باطله ده دایې درې ځله وویل.

خود امام اعظم (ابوحنیفه) (رح) په نزد ولي دنکاح رکن نه دی، نو عاقله او بالغه بڼه کولی شي، چې له خپل سیال سره د ولي له اجازې پرته هم نکاح وکړي او ځان ته یې خاوند وټاکي.

د احنافو دلایل

(فَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ فِي مَا فَعَلْتُمْ فِي أَنْفُسِهِمْ مِنْ مَعْرُوفٍ)
البقرة: ۲۴۰

ی معنی: او په تاسو گناه نه شته پدې خبره چې وکړي هغوی په خپل حق کې د شریعت مطابق.

(فَلَا تَعْضُلُوهُنَّ أَنْ يَنْكِحْنَ أَزْوَاجَهُنَّ إِذَا تَرَاضَوْا بَيْنَهُمْ بِالْمَعْرُوفِ)

ی معنی: نومه بندوئ هغوی لدې چې نکاح وکړي دوی خپلو خاوندانو سره کله چې راضي شي دوی خپل منځ کې د شریعت مطابق.

^۱ بخاري، مسلم، ابوداود، او ابن ماجه

رسول الله (ص) فرمایلي (الایم احق بنفسها من وليها والبكرتستاء ذن في نفسها واذنها صماتها).^۱

ی معنی: بې خاوند نه بنځه ډېره حق داره ده دځان په حق کې له خپل ولي ځنې او پېغله به اجازه کوي دځان په حق کې او اجازه یې چپ کېدل دي

(لاتنکح الثيب حتى تستامرولاتنکح البكر حتى تستاء ذن واذنها الصموت).^۲

ی معنی: نه دې په نکاح کېږي کونډه تردې چې امر وکړي او نه دي په نکاح کېږي پېغله تردې چې اجازه وکړي او دهغه اجازه چپ والی دی.

(ليس للولي مع الثيب امر).^۳

ی معنی: ولي د کونډې بنځې سره هېڅ کار او غرض نه لري در رسول الله (ص) په وخت کې یو صحابي یو ځل همدا سې وغوښتل چې خپل لور د هغه له خوښې پرته خپل وراره ته ورکړي خودې مبارزې پېغلې صحابيې نه غوښتل چې دا رواج دې همدا سې پاتې وي او خلک دې لورگانې او خویندې د هغوی دارادې او خوښې پر خلاف واده وکړي. او دادې حتی پوښتل کېږي هم نه. نور رسول الله (ص) ته یې له پلار څخه شکایت وکړه او څرگنده یې کړه چې زه دا ډول واده نه غواړم رسول الله (ص) ورته توصیه وکړه چې خیر دی اوس دې د پلار خبره ومنه. خو هغه په خپل دریغ ټینګه ولاړه وه. اور رسول الله (ص) ورته بیا وفرمایل خیر نو هر څوک چې دې خوښ وي ورسره واده وکړه. دې انجلی د رسوالله (ص) له دي وینا سره وویل اوس به مې د پلار خبره ومنم ماغوښتل

^۱ مسلم او ترمذی

^۲ دارالقطني

^۳ ابوداود

چې دا ناروا او د جبر ریکارډ مات کړم او مسلمانانې خويندې په دې وپوهوم چې پلرونه یې دلورگانو په ورکولو کې څه واک نه لري.^۱

نو دامام ابوحنيفه (رح) له مذهب سره سم بنځه ځان ته د خاوند د انتخاب حق لري، کله چې هغه بالغه وي او د بنواو بدو تمیز وکولی شي خپله گټه او تاوان وپېژني نو شریعت هغه ته دخپل مېړه دانتخاب بشپړ حق ورکړیدی، او هېڅوک یې دخپلي خوښي (مرضی) خلاف په نکاح نشي مجبورولی.

یوله هغو جاهلي او ناوړه دود څخه چې زموږ په ټولنه کې عام شوي دادی چې ولي بنځه چې چاته یې خوښه وي په نکاح ورکوي، هغه لکه د مال یا څاروي خپل شخصي ملکیت گټې، انجلی بېچاره هېڅ نه پوښتل کېږي او د پرداسې کېږي چې هغه مېړه ته له خپل ورکولو څخه له سره خبره هم نه وي، کونډه خود خُسر د کور شخصي ملکیت او شتمني بلل کېږي بل چاته ورکول یې دهغه د وژلو څخه هم سخت تمامېږي که د هغې د خُسر په کور کې حلُمی وجود ولري نو په کلونو کلونو به انتظار کوي ترڅو کوم کوچنی بالغ شي او هغه ورته په نکاح کړي او که طفل هم نه وي نو بیاناچاره ده چې ټول عمره بې واده وي او د خُسر په کور کې دوینځې په څېره په خدمت ژوند تېر کړي.

دې ناوړه عنعنو د پرې ناکارې ډالۍ ټولنې ته راوړلې ډېر مولیدلي چې بنځه دخپلې ارادې او طبیعت پر خلاف په نکاح مجبوره شوې وي چې هغې یا ځان وژلی یا یې تېښته او فرار کړی او یا یې نور اخلاقي مفاسد رامنځ ته کړي وي.

^۱ الاختیار لتعلیل المختار

که زموږ په جاهليت کې بسځه ځانته خاوند اختيار کړي نو دهغې مرگ مباح نه، بلکې لازم گڼل کېږي چې بيا هلک او انجلۍ دواړه ياد تبغ دخولې اويا دتوپک د شپېلۍ بنکارشي د انجلۍ ولي دپيسو لپاره دانجلۍ گانده (راتلونکې) ژوند ته هېڅ پام نه کوي هر څوک چې ډېر مال ورکړي انجلۍ هماغې ته ورکوي، داچې په انجلۍ څه تېرېږي اودهغې راتلونکې ژوند ته يې څه ډالۍ ورکړله دهغه پرې څه پروانسته د انجلۍ په زوره په نکاح مجبورول، دهغه دارادې او طبيعت پر خلاف دهغې ورکول، دکورنۍ نظام د جوړښت اود نکاح د اصلي مقصد خلاف کار دی نکاح خودسکون، هوساينې، اطمنان، مينې او محبت لپاره ده: «ومن ایته ان خلق لکم من انفسکم ازواجاً وجعل بينکم مودة ورحمة»^۱

يعنې: او له نښو دده دادي چې پيدا کړي يې دي تاسو ته له نفسونو ستاسې نه ښځې لپاره ددې چې مايل شئ دوی ته او گرځولې يې ده په منع ستاسو کې دوستي او مهربانۍ. «

او کله چې څوک په نکاح مجبوره شي اودهغه دخوښې او مرضئ په خلاف چاته واده شي نونه خوتسکين او اطمنان راځي اونه خومينه، محبت اودوستي اونه دکورني نظام د جوړښت هدف تحقق ومومي ددې له پاسه هره ورځ دمېړه اوبښځې ترمنځ اوبه خړې وي تردې چې يوله بل څخه توبه گارشي نوهرڅوک چې دا کار کوي نومهرباني دې وکړي خپلې دې کړنې ته دې د اسلام او مسلمانۍ رنگ نه ورکوي.

ځکه دا تحميلي او تپل شوې نکاحگاني په اسلام کې ځای نلري داخودنفس غوښتنې اويا جاهلي ننگ او غيرت دی چې اسلام ورڅخه پنا

^۱ الروم ۱۲

غواړي ، له اسلام څخه دمخه هم بسځې همداسې بې ارادې او په زوره په نکاح ورکول کېدلې مگر اسلام د ازادې بالغې او عاقلې بسځې احساس او طبیعت ته ارزښت ورکړی رسول الله (ص) فرمایي چې په نکاح کولو کې به کونډه امرکوي چې هغې د پېغلې په انډول د واده خواړه او ترخه لیدلې وي او پېغلې ته که حیا ورځي او امرهم نه کوي نو چپوالی یې هم کافي دی او که هغه په چيغو چيغو ژاړي او یا صفا انکارکوي نو دا نکاح نه شي صحیح کېدلی چې راتلونکی ژوند به یې هم ناخوالو، تاوتریخوالي اوزړه بدایي څخه ډک وي.

ج: شاهدان

د جمهور فقهاوو، شافعي احمد بن حنبل او احنافو (رح) په نزد په نکاح کې د ایجاب او قبول په وخت کې شاهدان ضروري دي ،

رسول الله (ص) وفرمایي: لانکاح الابولي وشاهدي عدل.^١

ی معنی: نه ده صحیح نکاح مگر د ولي او دوه عادلو شاهدانو په حضور کې.

او مالکیان وایي چې اصل په نکاح کې اعلان دی چې خلک په تړون خبر شي.^٢

ددوی په نزد له شاهدانو څخه پرته نکاح فاسده ده او شاهدان په نکاح کې واجب دي خود عقد په وخت کې د شاهدانو حضور ضروري نه، بلکې مستحب دی او که د عقد په وخت کې شاهدان حاضر نه شول نو د دخول په وخت کې به حاضرېږي او که د دخول په وخت کې حاضر نه شول نو دا نکاح فاسده ده.^٣

^١ دارلقطني.

^٢ بدائع الصنائع، فتح القدير، تحفة المحتاج، المهذب والمغني.

^٣ الانکحة الفاسدة عبد الرحمن بن عبد الرحمن شميلة الامدل.

د : مهر

دا حنا فوپه نزد له مهر څخه پرته نکاح نه صحیح کېږي لکه چې الله (ج) فرمایي: (وَأَحِلَّ لَكُمْ مَا وَرَاءَ ذَلِكَ أَنْ تَبْتَغُوا بِأَمْوَالِكُمْ) النساء: ۲۴

ی معنی: او حلالې کړې شوې تاسې لره هغه بنسټې چې غیر له دې څخه دي چې طلب به کوئ تاسود هغوی په مالونو خپلو سره.

دامام شافعي (رح) او حنابلې په نزد مهر مستحب دی نوکه چېرې یې د مهر په نشتوالي موافقه وکړه هم رواده.

او مالکیان وایي چې مهر د نکاح د صحت له شرطونو څخه ده او پرې بنسودل یې روانه دي (وَأَتُوا النِّسَاءَ صَدُقَاتِهِنَّ نِحْلَةً) النساء ۳

ی معنی: ورکوئ بنسوته مهرونه د دوی په خوشالی سره

(فَاتُوهُنَّ أَجُورَهُنَّ قَرِيبَةً) النساء: ۲۴

ی معنی: نو دوی لره ورکړئ د دوی حق کوم چې مقرر شوی دی

دمهر کمه اندازه فقهاوو لس شرعي روپۍ ټاکلې ده اوزياته اندازه یې ټاکلې نه ده په هر څو چې دواړه راضي شول سببي ده، دمهر په هکله به کافي تفصیل وروسته راشي.

د نکاح شرطونه او د عقد (تړون) ډولونه

الف: د نکاح شرطونه

دنکاح ځينې شرطونه په هلک ، ځينې په انجلی او ځينې دنکاح په صېغې پورې اړه لري :

۱. تړون کوونکي شرطونه

الف: عقد کوونکي بايد اهليت ولري ، عاقل ، بالغ وي. دليونې او کوچني عقد نه صحيح کېږي.

ب: چې عقد کوونکي دواړه خواوې يو دبل خبرې واورې او پرې پوه شي.

ج: که ښځه مسلماننه وي ، خاوند دې يې هم مسلمان وي.

۲. د ښځې شرطونه

الف: چې خالصه (سوچه) ښځه وي ، خښې نه وي.

پ: چې د ښځې په نکاح کې شرعي مانع نه وي يعنې (محرم نه وي).

ج: چې ښځه معلومه وي ، چې فلانۍ نومې ده او نامعلومه نه وي لکه دچا چې ډېرې لورگانې وي او ورته وايي چې يوه مې په نکاح درکړله او معلومه يې نه کړي چې کومه يوه يې په نکاح ورکړله.

۳. دنکاح په صېغې (الفاظو) کې شرطونه

دنکاح په صېغه کې چې څه شرطونه دي څه يې په ايجاب او قبول کې ياد شول بل دا چې دنکاح لفظ به راتلونکي ته نه منسوبوي او نه به يې څه داسې شرط پورې چې د نکاح د تړون په وخت کې موجود نه وي اړوندوي ، بل دا چې نکاح به نه موقتي وي او نه به متعه وي او بايد دتل لپاره وي.

ب: د عقد ډولونه

۱. صحیح او نافذ عقد

پر صحیح او نافذ عقد مرتبه اثار

الف: پر خاوند حقوق

۱. په مجرد عقد سره مهر لازمېږي که مهردنکاح دعقد په وخت کې ټاکل شوی و ، خو هماغه دی او که ټاکل شوی نه و نو مهر مثل لازمېږي.

۲. په مجرد عقد سره دبنځې نفقه ، جامه اوداوسپدلو ځای لازمېږي.

۳. که بله بنځه یې وي نو ددوی ترمنځ به له مساوات ، عدل او انصاف څخه کار اخلي .

۴. پر خاوند لازم ده چې بنځې ته هېڅ ډول زیان نه په ژبه اونه په لاس ور ورسوي مگر کله چې شریعت ورته مباح کړی وي .

ب: پر بنځه حقوق

۱. پر بنځه واجب دي چې د خاوند اطاعت وکړي او کوم کوری یې چې ورته ټاکلی دی هلته واوسېږي.

۲. د خاوند له کور څخه به یې له اجازې او بې له شرعي جواز څخه نه وځي .

۳. ترڅو چې شریعت اجازه کوي نو د خاوند پر خبره به عمل کوي .

۴. د خاوند تادیب ته به غاړه ږدي ، ترڅو چې خاوند د شریعت حدود مراعات کړي .

ج: په بنځه او خاوند گډه اثار

۱. د نسب ثبوت چې له دې دواړو څخه زېږېږي .
۲. ترڅو چې په دين کې سره جدا نه وي (لکه يهودي يا عيسوي) نو يو له بل څخه ميراث وړي.
۳. حرمت مصاهرت ثابتېږي .
۴. هريوته رواده چې له بل څخه خوند او مزه واخلي لکه څنگه چې شريعت ورته رواکړي دي او مانع (لکه حيض او نفاس) وجود ونلري.
۵. په هريو لازم دي چې له بل سره دژوند د چارو په سنبالولو کې له خپل قدرت او توان سره سمه مرسته وکړي .

۲. صحیح موقوف عقد

هغه عقده چې د نفاذ يو شرط يې کم وي يعنې که دا يو شرط پکې پوره شي نو عقد صحیح او نافذ دی لکه مریبی یا وينځه چې دخپلې نکاح عقد پخپله (دبادار له اجازې پرته) وکړي یا عقد کونکې کوچنۍ او یا معتوه وي یا دازادې ، اصیلې ، عاقلې او بالغې بنځې نکاح څوک دهغې له اجازې پرته وکړي یا د نژدې ولي په شتوالي کې لېرې ولي دنکاح عقد وکړي او نژدې ولي اجازه هم ورته نه وي کړي. دا عقد له دخول څخه وړاندې د نژدې ولي په اجازې پورې اړوند (مربوط) دی او که له اجازې څخه وړاندې يې دخول وکړنو دا عقد د فاسدې نکاح حکم اخلي.

ج: ټول فقها پدې متفق دي چې په نارینه باندې کوم شرط ندی ایښودل شوی له هر چا سره چې نکاح یې ورسره رواوي، نکاح کولی شي او که ښځه د خپلې نکاح عقد پخپله کوي نو دې دوه شرطونو ته به پام کوي:

١. دا چې خاوند یې سیال وي.

٢. چې مهر به یې له مثل څخه کم نه وي.

نوکه لدې شرطونو څخه یو هم کم وي، ولي د اعتراض حق لري.

د: فاسده نکاح

فاسده نکاح هغه ده چې دنفاذ ټول شرطونه یې پوره وي خو دصحت له شروطو څخه یو شرط پکې کم وي، لکه چې دشاهدانو شمېر پوره نه وي یا په بائن طلاق کې دیوې خور نکاح د بلې په عدت کې شوې وي. یا دپنځمې نکاح د څلورمې په عدت کې شوې وي، یا د وینځې نکاح په اصیلې باندې شوې وي، یا دا چې نکاح کېدونکې ښځه دبل چا د طلاق په عدت کې وي، پدې شرط چې دوی د عقد په وخت کې پدې پوه نه وي او که پوه وي نو دا عقد باطل دی.

په فاسده نکاح کې هر کله چې ښځه او خاوند پوه شي نو باید ځانونه بېل کړي او که خپله بېل نشول نو په هر مسلمان لازم دي چې قاضي پرې خبر کړي، ترڅو دوی جدا کړي، که قاضي له دخول څخه وړاندې بېل کړل، نو هېڅ اغېزه پدې عقد نه مرتبېږي او که له دخول څخه وروسته یې بېل کړل نو دا څلور اثرات پرې مرتبېږي او پدې نکاح کې حد نشته:

۱. د بېلتون له لومړۍ ورځې څخه به د خپل عدت ورځې شمېرې.
۲. حرمت مصاهرت ثابتېږي يعنې پر سرې د بنځې ټول اصول او فروع او پر بنځې د سرې ټول اصول او فروع حرامېږي.
۳. که د عقد په وخت کې يې مهرتاکلی ونوله ټاکلې اندازې څخه کم مهرازمېږي او که مهريې ټاکلې نه و، نوله مهراصل څخه هم کم لازمېږي ځکه چې د بنځې په وطی به يامهر لازم وي او يا حد او حد د شېهې لپاره رفع شونومهر پاتې شو.
۴. ثبوت دنسب دهغه حمل چې له دې خاوند څخه يې زېږوي.

ه: باطله نکاح

چې په صېغه کې يې نقصان (کمنست) يا څه عيب پيداشي، يا دانعقادله شرطونو څخه يوشرط کم وي، نودانکاح باطله ده لکه موقتي نکاح يا چې عقد کونکي دواړه ليوني وي، يا يې يوليوني وي، يا دا چې بنځه دنکاح جوگه نه وي لکه نکاح له محرمانو سره، نو پدې نکاح هېڅ اثرات نه مرتبېږي. ددې وجود لکه عدم (نشت) داسې دی نه پر بنځه عدت شته دی نه نسب ثابتېږي، نه ميراث شته نه مهراونه نفقه او نه دخاوند اطاعت شته او حدهم د شېهې لپاره نشته او که چا داسې نکاح وکړله سمدستي دې خپله بېل شي او که بېل نشي او خلک پرې خبر شي، نوقاضي دې پرې خبرکړي، چې بېل يې کړي.

دریم څپرکی

د نکاح مانع

هغه بنځې چې نکاح ورسره حرامه ده:

له کومو بنځو سره چې نکاح حرامه ده دوه ډوله دي ، یوه هغه چې نکاح ورسره د تل لپاره حرامه ده ، بله هغه چې موقتا ورسره نکاح حرامه ده.

الف: هغه بنځې چې نکاح ورسره د تل لپاره حرامه ده

کومې بنځې چې د تل لپاره حرامې دي ، نو د حرمت لاملونه (اسباب) یې څلور دي.

۱. محرمات د نسب په سبب

کومې بنځې چې د نسب په سبب حرامې دي ، څلور ډلې دي

الف: د سپري اصول: لکه مورد پلار مور، د پلارنيا که څه هم پورته وي
اللذرج فرمايي: (حُرِّمَتْ عَلَيْكُمْ أُمَّهَاتُكُمْ) النساء ۲۳
يعني: حرامې کړې شوي پر تاسو مورگانې ستاسو.
اود نياگانو نکاح په اجماع د امت سره حرامه ده.

ب: د سپري فروع (اولاده) لکه لور، د زوی لور، دلور لور، نمسيانې، او
کړوسيانې که څه هم بنسکته وي: (حُرِّمَتْ عَلَيْكُمْ أُمَّهَاتُكُمْ وَبَنَاتُكُمْ)
النساء ۲۳
يعني: حرامې شوې پر تاسې مورگانې ستاسې اولورگانې ستاسې.

ج: د مور او پلار فروع
لکه خور، ورېره، خورزه، د ورور لور اود خور لور اود هغوی اولاد، برابر
خبرده که خور يا ورور سکه وي او که ناسکه.
د نيکه اولاده

لکه ترورگانې، خاله گانې، خودا حرمت يوازې تر دوی پورې ځانگړې دی
، د دوی اولاده حرامه نه ده فقهاء وايي [يحرمه جميع نساء القرابة
غير ولد العمومة والخو له].^۱

يعني: ، د عمه توب او خاله توب له اولاد څخه پرته دخپلولۍ ټولې بنسځې
حرامې دي.
اوياد تره او ماما څخه.

^۱ الانكحة الفاسدة نقل له حاشية الشرقاوي څخه

اللّٰهُ (ج) فرمايي: (حُرِّمَتْ عَلَيْكُمْ أُمَّهَاتُكُمْ وَبَنَاتُكُمْ وَأَخَوَاتُكُمْ
وَعَمَّاتُكُمْ وَخَالَاتُكُمْ وَبَنَاتُ الْأَخِ وَبَنَاتُ الْأُخْتِ) النساء: ۲۳

يعني: حرامې شوې په تاسو مورگانې ستاسو اولورگانې ستاسو
او خورگانې ستاسو او ترورگانې ستاسو او خاله گانې ستاسو او د
ورور لورگانې او د خور لورگانې.

۲. محرمات درضاع (د تي رودلو) په سبب

رضاع په زور او زير سره د بښځې او نور وژويو (او حيواناتو) له تيو څخه د
شيدو وڅښلو ته وايي.^۱

او شرعاً په په ځانگړې موده کې د انسان له تيو څخه د شيدو رودل دي، چې
د حرمت سبب گرځي.

اللّٰهُ (ج) فرمايي: (وَأُمَّهَاتُكُمُ اللَّاتِي أَرْضَعْنَكُمْ وَأَخَوَاتُكُم مِّنَ
الرِّضَاعَةِ) النساء: ۲۳.

يعني: او حرامې دي پر تاسو هغه مورگانې چې شيدې يې درکړې دي تاسې
ته او ستاسې هغه خوښې چې تاسې ورسره شيدې رودلې دي.

رسول الله (ص) فرمايي: [يحرم من الرضاع ما يحرم من النسب].^۲

يعني: ټول هغه په رضاع (تي رودلو) سره حرام دي څوک چې په نسب سره
حرام دي. (يحرم من الرضاع ما يحرم من الولادة).^۱

^۱ الميزان للشعراني

^۲ بخاري مسلم، اين ماجه او نصب الرايه.

یعنې حرام دي په تي رودلو سره کوم چې حرامېږي له زېږېدلو څخه.

(حرما من الرضاة ما يحرم من النسب).^۲

یعنې: حرام کړی په رضاع سره هغه څوک چې حرام دي په نسب سره.

(الرضاع تحرم ما تحرم الولادة).^۳

یعنې: رضاع حراموي څوک چې له زېږېدلو څخه حرامېږي.

نو چې کومه مور کوم ماشوم ته تی ورکوي ، د جمهورو امامانو په نزد یې دا بنځه مور وگرځېدله ، که څه هم مړه وي (غیر له امام شافعي څخه)

او ددې بنځې ورونه یې ماماگان ، خویندې یې خاله گانې او دهغه خاوند یې پلار وگرځېد د پلار لور گانې یې خویندې ، او زامن یې ورونه ، ورونه یې ترونه ، خورگانې یې خورگانې او داد بنځې او سپرې دنمسیانو ترور او خاله گرځي . که انجلی وي او که هلک وي ، نو ماما او تره یې گرځي . خو ځینې صورتونه شته چې هغه له دې قاعدې څخه مستثنی دي هغه یو درضاعي ورور خپله مورده یعنې که یوه بنځه زوی ولري او بله بنځه هم زوی ولري او دا دواړه کوچنیان دیوې دریمې بنځې تی وروي نو دا دواړه سره رضاعي ورونه دي ځکه چې دیوې بنځې له تیو څخه یې شیدې رودلې دي ، خو بیا هم دیو بل له اصلي مور سره ددې نکاح حرامه نده.^۴

^۱ متفق علیه.

^۲ بخاري.

^۳ بخاري.

^۴ تخفة المحتاج ، حاشية ابن عابدين ، درمختار

او یو له هغو صورتونو چې هغه لدې څخه بهر دی د رضاعي زوی خور ده مثلاً یو سړی یو زوی لري، او بل سړی یوه لور لري، او ددې انجلۍ مور دې لومړي هلک ته تی ورکړی نو دا هلک او انجلۍ خور او ورور دي خو دا انجلۍ د دې هلک په پلار حرامه نه ده.^۱

په لنډ ډول دې ته یوه داسې قاعده ږدو: د تې ورکوونکې بنځې او دهغې داولادې او دمور او پلار حرمت خاص په تې رودونکي کوچني پورې اړوند دي، یعنې دا بنځه او دهغې اصول او فروع یوازې په همدې کوچني حرام دي او ددې کوچني په مور او پلار نه حرامېږي، لکه څنگه چې د تې ورکوونکې بنځې د مېړه او دهغې د اصولو او فروعو حرمت یوازې په همدې کوچني پورې اړوند دی.

د ماشوم دمور او پلار او ورونو او... سره ددې سړي او دهغې داولادې او مور او پلار نکاح جایز ده، یعنې د کوچني پلار ته روا دي چې شیدې ورکوونکې بنځې سره او دهغې دلورگانو سره نکاح وکړي او د ماشوم مور ته روا دي چې له دوی څخه یوه سره واده وکړي.

په شیدو د تحریم علت

دا چې ولې په رضاع باندې حرمت ثابتېږي ډاکټران وايي چې په دې موده کې د کوچني بدن له همدې شیدو څخه وده کوي، غوښه له همدې شیدو څخه ډېرېږي هډوکي غښتلي کېږي، نو د ماشوم وده او نمو او دهډوکي کلکوالی دهغې شیدو څخه حاصلېږي چې ماشوم یې په لمړیو دوو کالو کې

^۱ تحفة المحتاج.

خښې ، نو ماشوم ددې ښځې جز (برخه) وگرځېده نو همدا يې د تحریم علت دی .

د ماشوم عمر د تې روډولو په وخت کې

دا چې دڅو کالو کوچنی دیوې ښځې شیدې وروي نو رضاع ثابتېږي په دې هکله فقهاء دنظر اختلاف لري. امام (ابوحنیفه(رح)) وايي داموده د کوچني د عمر لومړنۍ دېرش میاشتي دي.^۱

دلیل يې دا ایت دی : (وَحَمْلُهُ وَفِصَالُهُ ثَلَاثُونَ شَهْرًا) الاحقاف: ۱۵.

يعنې: حمل او بېلتون يې له تې څخه دېرش میاشتي دي

امام زفر(رح) وايي: دا موده د کوچني د عمر لومړني دوه کاله ده جمهورو فقهاء و لکه امام شافعي ، امام احمد بن حنبل ، امام محمد ، او امام ابویوسف او د ډېرو صحابه و او تابعينو (رح) په نزد دا موده دوه کاله ده.^۲

دلایل يې : (وَالْوَالِدَاتُ يُرْضَعْنَ أَوْلَادَهُنَّ حَوْلَيْنِ كَامِلَيْنِ لِمَنْ أَرَادَ أَنْ يُتِمَّ الرَّضَاعَةَ) البقرة ۲۳۳

يعنې: د کوچنيانو مورگانې دې تر دوو کالو خپلو کوچنيانو ته تې ورکوي ، کومې چې غواړي چې د تې ورکولو موده پوره کړي .

بل دا چې : (وَحَمْلُهُ وَفِصَالُهُ ثَلَاثُونَ شَهْرًا) الاحقاف: ۱۵.

يعنې: حمل او بېلول يې له تې څخه دېرش میاشتي دي .

^۱ بدائع الصنائع ، درمختار او حاشية ابن عابدين

^۲ درمختار ابن عابدين او رحمة الامة .

چې شپږمياشتې په حديث کې د ولادت لومړۍ نېټه ټاکل شوې ده بل ځای فرمايي: **الايحرم من الرضاع الا ما كان في الحولين**.^۱

يعنې: نه حرام پري په رضاع، مگر هغه څه چې په دوو کالو کې وي. نو شپږمياشتې د حمل موده ټاکل شوې ده او دوه کاله موده د تي رودلو.

(وَفَصَّالُهُ فِي عَامَيْنِ) اللقمان: ۱۴.

او جلا کېدل د دوی په دوه کالو کې.

نو دا شپږمياشتې د ولادت او دوه کاله د تي ورکولو چې سره جمع شي، نو هماغه دوه نیم کاله ترې جوړېږي، چې قران ورته اشاره کړې ده.

د تي رودلو هغه موده چې حرمت پرې ثابتېږي.

دا چې کوچنی څومره شيدې وروي، نو حرمت ثابتېږي، په دې هکله هم فقهاء د نظر اختلاف لري.

حنفي او مالکي فقهاء (رح) وايي چې داکومه ځانگړې اندازه نلري او په يوه څاڅکي سره هم حرمت ثابتېږي، ځکه چې ايت مطلق راغلی دی.^۲

اما شافعي او امام احمد (رح) وايي چې: پنځه ځله تي رودل حرمت ثابتوي يعنې چې ماشوم تي وروي او مور شي او مخ واپروي نو چې پنځه ځله يې په دې ډول سره وروي نو حرمت ثابتېږي.^۳

^۱ دارالقطني شرح الكبير او كشاف القناع

^۲ بدائع الصنائع، درمختار، ابن عابدين او بدایة المجتهد.

^۳ المغني لابن قدامه او المنهاج للنووی.

دلیل یې د عایشې (رض) حدیث دی چې: په هغه څه کې چې قران کې نازلېدل لس ځله بنکاره او معلوم دتي رودل و چې حرمت یې ثابتاوه بیا هغه په پنځه بنکاره او معلوم باندې منسوخ شول.^۱

او هغه حدیث چې د عباس رضی الله عنه بنحې ام الفضل یې روایت کړی دی چې یوکش او دوه کسه (تی رودل) حرمت نه ثابتوي.^۲

او د سالم په هکله دسهله په حدیث چې پنځه ځله شیدې ورکړه.^۳ د حنابلې وپه یوقول او د ابی ثورا وینو صحابه ودا اندازه درې ځله تې رودل دي او دلیل یې دام الفضل یعنی د عباس رضی الله عنه د مېرمن هغه حدیث دی چې یوکش او دوه کسه حرمت نه ثابتوي.

نو معلومېږي چې درې ځله یې ثابتوي، او یو ځل دادی چې کوچنی تی خولې کې کش کړي، او بیا یې پرېږدي، نو که دا عمل یې درې ځله تکرار کړي، نو حرمت ثابتېږي.^۴

احناف وایي چې په ایت او حدیث کې اندازه ټاکل شوې نه ده او مطلق ذکر شوی دی مثلاً [وامهاتکم اللتي ارضعنکم] یعنی او ستاسې هغه مورگانې چې شیدې یې درکړي وي.

دلته شیدې مطلقې یادې شوي.

(یحرم من الرضاع ما یحرم من النسب).^۵

^۱ مسلم او ابوداود.

^۲ مسلم.

^۳ موطا امام مالک.

^۴ المحلی، المغني معالم السنن للخطابي.

^۵ بخاري مسلم، ابن ماجه او نصب الراية.

يعنې حرامېږي په رضاع سره څوک چې په نسب سره حرامېږي.
په دې حديث کې لږ اوډ پرته دي ياد شوي.
ابن مسعود، ابن عباس او حضرت علي عليه السلام وايي: (قليل الرضاع وكثيره
سواء).^۱

يعنې: درضاع لږ اوډ پر برابر دي.
حضرت عمر رضي الله عنه فرمايي چې يو کس رودل هم حرمت ثابتوي.^۲

www.melitahrik.com
0777 400 116

^۱ ترمذي جلد: ۳.

^۲ دارالفتنې اوبدائع الصنايع

کله چې له شیدو سره نورڅه ګډ شي.

که چېرې شیدې له کوم بهېدونکي شي سره ګډې شي ، لکه دوا ، دغوا یا مینې شیدې او ... نو که دښځې شیدې ډېرې وي نو دا حنا فوپه نزد حرمت ثابتېږي ، او که دښځې شیدې کمې وي او بل بهېدونکي شي ډېرو ، نو حرمت نه ثابتېږي ، او که د بلې ښځې شیدې ورسره یوځای شي ، نو که دهرې یوې شیدې زیاتې وي ، حرمت په همغې پورې اړوند شو ، او که برابرې وي او په اندازه کې یوشی وي ، نو حرمت په دواړو پورې اړوند شو ، او امام محمد (رحمة الله علیه) وايي چې : په دواړو صورتونو کې حرمت دواړو ته اړوند دی .

او که چېرې شیدې له بهېدونکې شي څخه پرته له بل شي سره ګډې شي او په اور پوخ شي . نو بیا حرمت نه ثابتېږي ، لږې وي او که ډېرې امام مالک (رح) وايي که شیدې له اوبو سره ګډې شي او شیدې پکې ورکې شي ، نو حرمت نه ثابتېږي او که له دوا یا بل شي سره ګډې شي او شیدې پکې ورکې نه شي نو د امام مالک څخه په دې هکله کوم روایت نشته دی او ملګري یې وايي چې دا حرمت نه ثابتېږي .

امام احمد او امام شافعي (رح) وايي که له شیدو سره هرڅه ګډ شي او کوچنی یې پنځه ځله وڅښي نو دا حرمت ثابتېږي یوه خبره ده که شیدې له بهېدونکې شي سره وي او که له بل شي سره . لږوي او که ډېر

د کوچني تغذيه پر مور او پلار واجب ده.

په هغه صورت کې چې کوچنی له خپلې مور څخه پرته د بل چا شیدې نه روي يا بله بڼه پيدا نه شوه چې ماشوم ته شیدې ورکړي، يا پيدا شوه او ماشوم يې هم شیدې رودلې، خو دې بڼې اجوره غوښتله، نو پدې صورت کې په مور او پلار واجب دي چې کوچني تغذيه کړي، ځکه چې په شیدو نه ورکولو کې کوچني ته خطر دی.

اللّٰهُج) فرمايي: (وَالْوَالِدَاتُ يُرْضِعْنَ أَوْلَادَهُنَّ حَوْلَيْنِ كَامِلَيْنِ) البقرة ۲۳۳.

يعني: او مورگانې دې شیدې ورکوي خپلو کوچنيانو ته دوه کاله پوره.

معنی دا چه په مور او پلار واجب دي چې ماشومانو ته شیدې ورکړي او که دادرې صورتونه نه و او مور يې غوښتل چې خپل ماشوم ته شیدې ورکړي او اجوره يې هم نه غوښتله نو د کوچني تسليمول هغې ته واجب دي، ځکه چې خپله مور د نورو په انډول ډېره مهربانه وي او د اولاد په تربيه کې ښه کوښښ کوي، مگر د کوم شرعي عذر له کبله، او که مور ماشوم ته شیدې ورکولې خو اجوره يې غوښتله نو که بلې بڼې ورته وړيا ورکولې نو پلار يې کولی شي چې دې بلې بڼې ته يې ورکړي او که بلې هم اجوره غوښتله او مور يې هم نو پلار به يې د کوچني مور ته حواله کوي، مگر د کوم شرعي عذر له کبله.

مثلاکه مور بدکاره او بد اخلاقه وي يا مسلمانانه وي، که کوچني ورته تسليم کړل شي؛ نو تربيه يې خرابېږي.

د مور د شیدو گټې

د (۱۹۷۸ م) کال په پسرلي کې په موناتو کې د کوچنیانو دروغتیا لپاره دریم کانفرانس جوړ شو او نوم یې پرې موناتو (۳) کېښود پدې غونډه کې له (۳۰۰) څخه زیاتو ډاکټرانو گډون کړی و دوی د مور شیدې د طفل لپاره تر ټولو غوره غذا وگڼله خصوصاً د زېږېدنې په پنځو لمړیو ورځو کې، او د کانفرانس په پای کې یې هرې مورته پنځه توصیهې وکړلې.

۱. د مور طبعي شیدې د کوچنې لپاره اساسي خواړه دي، سربېره کورنی نظام هم ټینګوي او ماشوم له ډېرو ناروغیو څخه ژغوري.

۲. څومره چې ژر کولای شی کوچني ته شیدې ورکړئ بیا هم څومره چې کولای شی ژر ژر دا کار وکړئ او ژر یې پیل کړئ.

۳. د بنځو لویه سهوه داده چې ماشوم ونه ژاړي مور ورته تې نه ورکوی او داد کوچنې په هاضمه کې توپیر راولي.

۴. هره مور باید له هر ډول نشې څخه ځان وژغوري او ډاکټر له مشورې څخه پرته باید دوا او درمل ونه خوري ځکه دا کار د بنځې شیدې وچوي.

۵. د مور شیدې بشپړه غذا ده اولازمه ده چې کوچني ته تر څلور میاشتو پورې نوره غذا ورنکړل شي او په کار ده چې کوچني ته تر څلور ویش (۲۴) ساعتو پورې په اوبو کې ویلي شوی بوره هم ورنکړل شي ځکه چې:

الف: ماشوم د مور په شیدو ژر عادت شي.

ب: کوچنی دمور د شیدو له لومړیو او ګټورو موادو یعنی ورګو څخه بې برخې کوي چې د مور شیدو کې له ولادت څخه وروسته پیدا کېږي او دا ماده د ډبرو ناروغیو مخنیوی کوي.

ج: د مور شیدې تر څلور میاشتو پورې د ماشوم لپاره بشپړه غذا ده چې په کې پروتین، شحمیات، ویتامین او مالګې شته دي. دغه شیدې د ماشوم لپاره دهغه د عمر مطابق جوړې شوي دي نو دهغه په هضمي سېستم کومه بده اغېزه نه کوي بل هر وخت تیار وي، نه خوتیدو ته حاجت لري او نه په کې د میکروب وپړه شته او نه په کې د ګرموالي او یخوالي ډاکټر(هنري ستیراد) وایي چې دمور په شیدو کې د روغتیا په سلګونو شیان چې د مور په شیدو کې شته دي، د نورو ژویو په شیدو کې نشته دی.

پر شیدو اجوره یا مزدوري کله لازمېږي؟

کله که تی ورکونکې ښځه د کوچني مور وه اود کوچني له پلار سره يې زوجیت برحاله وه، او یا درجعي طلاق په عدت کې وي نو د حنفي علماوو په نزد دې ته هېڅ ډول اجوره نه شته ځکه چې نفقه يې د کوچني په پلار واجب ده او که دبائن طلاق په عدت کې وي ځينې علماء وايي څرنگه چې نفقه يې په خاوند نشته نو اجوره يې حق ده او ځينې يې په رجعي طلاق قیاسوي او وايي چې اجوره يې نشته ده. لومړۍ ډله وايي چې ددې د زوجیت او نکاح لړۍ له دې سرې سره ختمه ده اود هغې د رضا، خوښې، نوي مهراونوي عقد څخه پرته يې نه شي په نکاح کولی او که د کوچني سره يې د زوجیت لړۍ بالکل ختمه وه نو دې کې هېڅ اختلاف نشته چې کوچني ته دتي

ورکولوپه بدل کې اجوره لازمه ده الله(ج) فرمایي: (فَإِنْ أَرْضَعْنَ لَكُمْ فَاتُوهُنَّ أَجُورَهُنَّ) الطلاق: ۶

ی معنی: اوکه چېرې یې شیدې ورکولې ستاسې لپاره، نور کوی دوی لره مزدوري ددوی.

اوکه بنځه پردی، وه، نوپه هر حال د اجورې مسحقه ده.

۳. محرمات د مصاهرت (خسر گنۍ) په سبب

داهم په څلور ډوله دي.

۱ د بنځې اصول: لکه دخپلې مېرمن مور، نیاگانې، که څه هم پورته وي.

دمېرمن مور په ایت سره حرامه ده [وامهات نسائکم] اومورگانې د مېرمنو ستاسې.

اونیاگانې په اجماع د امت سره حرامې دي

له بنځې سره یوازې د نکاح تړون که څه هم کوروالی نه وي شوی د بنځې اصول حراموي رسول الله(ص) فرمایي: (هرچا چې له کومې بنځې سره نکاح وکړله، نوکه له هغه سره یې کوروالی وکړ، اوکه ویې نه کړ نو دهغه د مور نکاح ورته حرامه ده).^۱

۲. د بنځې فروع (اولاده): له کومې بنځې سره چې کوروالی شوی وي، دهغه اولاد لکه پرکتې (د بنځې لور له بل مېرې څخه) اود هغې لورگانې اونمسیانې ټولې پرې حرامې دي الله(ج) فرمایي: (وَرَبَائِبُكُمُ اللَّاتِي فِي

^۱ ترمذي

حُجُورِكُمْ مِّنْ نِّسَائِكُمُ اللَّاتِي دَخَلْتُمْ بِهِنَّ فَإِن لَّمْ تَكُونُوا دَخَلْتُمْ بِهِنَّ
فَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ) النساء ۲۳

ی معنی: اوستاسو پرکتی یانې چې ستاسو پالنه کې وي ، کومې چې
ستاسوله هغو بنځو پيداوي چې تاسو ورسره کوروالی کړی دی
او که تاسو ورسره کوروالی نه وي کړی نو بیا په تاسو څه گناه نشته .

اود څلور وارو اوما نوبه نزد د (في حجورکم) قید ته هېڅ اعتبار نشته ،
ی معنی که پرکتی له ده سره ونه اوسېږي نو بیا هم حرامه ده .

۳. د زوی بنځه که څه هم نیکته وي : (وحلائل ابناکم الذین من اصلا بکم)
اوبنځې د زامنو ستاسو هغه زامن چې ستاسوله شاگانو څخه وي .

د زوی دخول یا له بنځې سره یې د زوی کوروالی هم شرط نه دی اود
رضاعی زوی بنځه هم حرامه ده خو ابن تیمه او ابن قیم جوزي درضاعی زوی
له بنځې سره د مېړه له بېلتون څخه وروسته نکاح روا بولي .^۱

۴. د پلار بنځې (میرې) ، د نیکو نو بنځې که څه هم پورته وي (وَلَا تَنْكِحُوا
مَا نَكَحَ آبَاؤُكُمْ مِنَ النِّسَاءِ) النساء ۲۲ .

یعنی او په نکاح مه اخلئ هغه بنځې چې په نکاح اخیستي ستاسې
پلرونو او له نکاح څخه غرض د ټولو فقهاء په نزد عقد دی .

۵. حرمت مصاهرت په زنا سره : په زنا سره د حرمت مصاهرت (د خسرگنۍ
د حرمت) په هکله فقهاء مختلفې نظریې لري :

امام احمد او امام ابو حنيفه (رح) وايي: زنا د واده په څېر ده نو چا چې له کومې
 بسځې سره زنا وکړله دهغې مور، نياگانې، او دهغې لور او لمسيانې ټولې
 پرې حرامې دي او د زنا کار په پلار، نیکونو، زامنو او نمسيانو ټولو د اېنځه
 حرامه ده ٦. همدانظر په صحابه وکې د عمر، ابن مسعود، ابن عباس،
 جابر، عايشې، عمر بن حصين (رضى الله عنهم اجمعين) او په تابعينو کې
 د حسن بصرى، شعبي، نخعي، اوزاعي، طاؤس، عطا، مجاهد، سعيد بن
 مسيب، سليمان بن يسار، ثوري، اسحاق بن راهويه (رح) هم دى اوله امام
 مالک څخه هم يوروايت همدا دى، او د امام شافعي (رح) په نزد او د امام څخه
 په صحيح روايت زنا حرمت مصاحرت ته ثابتوي. ^١ ځکه چې حرمت په
 صحيح عقد سره ثابت واقع کېږي او د امام شافعي (رح) په نزد اوله امام
 مالک (رح) څخه صحيح روايت زنا حرمت نه ثابتوي ^٢

او امام ابو حنيفه (رح) وايي: حرمت په زنا، مسه کولو او د شهوت په نظر فرج ته
 په کتلو سره ثابتېږي او د شهوت په نظر فرج ته د کتلو اندازه د ذکر خوز بدل دي.

٤. حرمت په سبب د لعان سره

لعان له لعن څخه اخيستل شوى دى، چې لېرې والى او شپږو ته يې وايي،
 او دلته ترې مراد داده چې مېړه خپله بسځه په زنا تورنه کړي او شاهدان ونه
 لري نو قاضي به دواړو ته لوړه (سوگند) ورکوي چې لعنت او غضب ورسره

١ الميسوط، بدايع الصنائع نيل الاوطار، تحفة المحتاج، الخري على مختصر خليل، شرح

الكبير والمعني لابن قدامة (رح)

١ الخري على مختصر خليل او شرح الكبير

٢ المنهاج موطا امام مالک او شرح الكبير

استعمال کړي او پدې ترتیب صورت نیسي: قاضي به د بنځې له مېړه څخه وغواړي، چې څلور ځله ووايي: شاهدي ورکوم په الله (ج) سره چې ما دا بنځه په زنا ولیدله او یا دا حمل یې له ما څخه نه دی او زه پخپله دې وینا کې له رښتونو څخه یم او په پنځم ځل دې وایي چې پر ما دې د الله (ج) لعنت وي که زه به له دروغجنو څخه یم او که بنځې ونه منله، نو قاضي به له هغې څخه وغواړي، چې څلور ځله دهغه شهادت رد کړي او و به وایي شهادت ورکوم په الله (ج) چې دا زما خاوند له دروغجنو څخه دی او په پنځم ځل به وایي چې پر ما دې د الله (ج) غضب وي که چېرې دا له رښتینو څخه وي الله (ج) فرمایي: (وَالَّذِينَ يَرْمُونَ أَزْوَاجَهُمْ وَلَمْ يَكُنْ لَهُمْ شُهَدَاءُ إِلَّا أَنْفُسُهُمْ فَشَهَادَةُ أَحَدِهِمْ أَرْبَعُ شَهَادَاتٍ بِاللَّهِ إِنَّهُ لَمِنَ الصَّادِقِينَ {۶} وَالْخَامِسَةَ أَنْ لَعَنَتَ اللَّهُ عَلَيْهِ إِنْ كَانَ مِنَ الْكَاذِبِينَ {۷} وَيَدْرَأُ عَنْهَا الْعَذَابَ أَنْ تَشْهَدَ أَرْبَعَ شَهَادَاتٍ بِاللَّهِ إِنَّهُ لَمِنَ الْكَاذِبِينَ {۸} وَالْخَامِسَةَ أَنْ غَضَبَ اللَّهُ عَلَيْهَا إِنْ كَانَ مِنَ الصَّادِقِينَ) النور ۶-۹

یعنې: او هغه کسان چې تورنوي بنځې خپلې (په زنا سره) حال دا چې نه وي دوی ته شاهدان، مگر نفسونه ددوی (پس واجبه ده په دوی کې) شاهدي دیوه ددوی څلور شهادته په نامه د الله (ج) سره چې بېشکه خامخا له رښتیا ویونکو دی او پنځم (شهادت داسې ده چې) بېشکه لعنت د الله (ج) دې وي پرده که وي (دی) له دروغ ویونکو څخه او دفع کوئ له دې بنځې څخه عذاب دا چې ولولي د بنځه څلور ځله شهادت په نامه د الله (ج) چې بېشکه دا (مېړه) زما خامخا له دروغ ویونکو څخه دی او پنځم شهادت (داسې ده چې) بېشکه غضب د الله (ج) دې وي پر ما که چېرې وي (دامېړه زما) له رښتیا ویونکو څخه.

او قاضي ته مستحب دي چې له څلور ځله شهادت وروسته هر يو ته وعظ او نصيحت وكړي او له الله (ج) يې ووبروي د اخرت دردوونكې عذاب ورته ياد كړي او په دې يې وپوهوي چې د اخرت عذاب سخت او د دنيا اسانه دي.

دلغان سببونه دوه دي. لمړی دا چې خاوند پر بنځه د زنا تهمت ولگوي او بنځه منونكې نه وي (منكره وي) دويم چې خاوند حمل له ځان څخه ونه گڼي او له حمل څخه منكر وي.

www.melitahrik.com
0777 400 116

دلغان شرطونه

۱. د بنځې او خاوند تر منځ دسيي نکاح وجود که څه هم دخول صورت نيولي نه وي.
  ۲. چې خاوند خپله بنځه پر زنا تورنه (تهمتي) کړي.
  ۳. چې بنځه خپل خاوند دروغجن کړي او دلغان تر پايه پر خپله خبره ولاړ وي.
  ۴. چې د بنځې په زنا شاهدان نه وي.
  ۵. خاوند به لومړی لعان پيلوي.
  ۶. خاوند او بنځه به دواړه يو بل ته نغوته (اشاره) کوي که حاضر وي او که غايب وي، نوم به يې اخلي
- د لعان اغېزې (اثرات)
۱. پر خاوند د قذف (تور) حد نشته.
  ۲. په بنځه که لعان وکړي د زنا حد نشته دی او که لعان ونکړي نو د زنا حد پرې شته دی.
  ۳. د بلاربنست (حمل) نسبت خاوند ته نه کېږي (نسب نه ثابتېږي).
  ۴. دلغان په واقع کېدلو سره سمدستي يو له بل ځنې جلا کېږي.

۵. دا بېلتون به دتل لپاره وي او يو پر بل دتل لپاره حرام شول. کله چې رسول الله (ص) د عويمر عجلاني رضي الله عنه اود هغه د بنځې ترمنځ دلغان په واسطه بېلتون راوست بيا يې وفرمايل: (لاتجتمعان ابدا).^۱

يعنې: دوی هېڅ کله بيا يوځای کېدلی نه شي.

او په لغان کې که يو له دوی څخه ځان دروغړن کړي او قاضي يې په حد کړي نو بيا يې يو له بل سره نکاح روا ده.^۲

کومې بنځې چې موقتي (لنډمهالې) حرامې دي

دا هغه بنځې دي چې نکاح ورسره روا ده، خو يو علت او لامل پيدا شوی وي، چې دوی يې يو پر بل حرام کړي وي، اود دې علت دله منځه تللو په صورت کې دوی يو بل ته حلال دي، دا يې هم يو څو ډولونه:

۱. د پنځمې نکاح د څلورو په شته والي کې

کله چې ديو سړي په نکاح کې په يو وخت کې څلور ازادې بنځې پوره شي نو پنځمه ورته حرامه ده، خو په هغه صورت کې چې له دوی څخه يو طلاقه کړي، يعنې په يو وخت کې له څلورو بنځو څخه ډېرې په يوه نکاح کې رايو ځای کولی نه شي الله (ج) فرمايي: (فَانكِحُوا مَا طَابَ لَكُمْ مِنَ النِّسَاءِ مَثْنَى وَثُلَاثَ وَرُبَاعَ) النساء: ۳.

^۱ متفق عليه.

^۲ فتح القدير.

يعنې: نونکاح کوئ کومې چې نورې ستاسې خوبې شي دوه ، دوه ، درې ، درې څلور ، څلور .

د چا په نکاح کې به چې له څلورو بنځو څخه ډېرې وې نو رسول الله (ص) به ورته فرمايل چې څلور پرېږده او نورې طلاقې کړه .

د عبد الله ابن عمر (رضي الله تعالى عنهما) څخه روايت ده چې غيلان بن ثقفی (رضي الله عنهما) اسلام ومانه او په جاهليت کې د هغه لس بنځې وې او ټولو له هغه سره ايمان راوړ. رسول الله (ص) ورته امر وکړ چې څلور پرېږده او نورې طلاقې کړه.^۱

حارث بن قيس رضي الله عنه روايت کوي چې کله ما اسلام ومانه نو زما اته بنځې وې ما رسول الله ته ددې يادونه وکړله هغوی (ص) راته وفرمايل چې څلور ترې خوبې کړه او نورې طلاقې ۲ .

... صفوان بن امينه رضي الله عنه اسلام ومانه او اته بنځې يې وې رسول الله (ص) ورته امر وکړ

چې څلور ترې خوبې کړه او نورې طلاقې کړه.^۳

همداراز که له څلورو بنځو څخه يې يوه طلاقه کړله خو هغه لاتراوسه د ده په عدت کې وه نو د پنځمې نکاح ورته روانه ده که څه هم عدت د حضرت علي رضي الله عنه حضرت ابن مسعود رضي الله عنه او ابن عباس رضي الله عنه امام ابو حنيفه او امام احمد بن حنبل (رح) په نزد بائن طلاق وي.^۲

^۱ ترمذی اودار القطني.

^۲ ابوداود اودار القطني.

^۳ بدائع الصنائع اومغني

او امام شافعي (رح) وايي که عدت رجعي طلاق وي نو پنځمه ورته روانه ده او که عدت دبائن طلاق ونو بيا ورته له پنځمې سره نکاح روا ده. ۱
د ظاهريان په نزد له نهو (۹) بنځواو دځينو په نزديکي له اتو بنځوسره نکاح روا ده. ۱

www.melitahrik.com
0777 400 116

۱ مغني المحتاج او الخريشي على مختصر خليل

۲ المحلي، بدائع الصنائع او مغني المحتاج

له یوې څخه د بنځو ډېروالی

ژوره کتنه

ځینې خلک په اسلام تور لگوي چې نارینه ووتنه یې له څلورو بنځوسره نکاح روا کړې ده ، خو بنځوته یې له یوسرې څخه له ډېروسره نکاح حرامه گرځولې ده. ددوی پروينا داخولوی ظلم او بې انصافي ده. که څه هم داپوښتنه ښه او ډډځواب غواړي خود موضوع داوډدوالي له وېرې په لنډ ډول وايوچې :

اوس ډېرو احصایو روښانه کړې ده چې په ډېرو هیوادونو کې د بنځو شمېره له نارینه وو څخه ډېره ده ، او که اسلام نارینه هم د بنځې په څېر له یوې څخه له زیاتو بنځوسره له نکاح څخه منع کړی وای ، نو ډېرې بنځې یې مېرې پاتې کېدلې. دا هم په هغه صورت کې چې ټول نارینه نکاح ته اړباسل شي او که په نارینه و کې هم داسې څوک پیدا شي چې هغه نکاح نه کوي او نور نارینه هم له یوې څخه له ډېرو بنځوسره له نکاح څخه منع کړلی شي ، نو دا د بنځو لپاره لوی زیان دی او لوی فساد ترې جوړېږي.

په نړۍ کې په ډېرو جگړو کې نارینه وژل کېږي ، بنځې کونډې کېږي ، دنارینه وو شمېره کمېږي او د بنځو شمېره ډېرېږي ، ددوی په هکله هم باید څه سوچ وشي او فکر وکړلی شي چې اوسنی افغانستان یې بېلگه گڼلې شو.

د بنځو د ډېروالی له هدفونو څخه عمده هدف د نسل ډېروالی دی ، نارینه هر وخت د نسل ډېروالی ته چمتو وي او بنځه چې کله حامله شي ، نو بیا څه له پاسه نهه میاشتي او څلورېنست ورځې له بل حمل څخه بنده وي ، او دتي

ورکولو په موده کې هم ډېرې لږې بنځې حمل اخلي، چې دا موده ډېره اوږد وي. نو یوه بنځه ولې خو نارینه بې ځایه مصرف کړي.

همدا راز که یو نارینه له څلورو بنځو سره واده وکړي نو کېدلای شي چې په یوه کال کې څلور بچي وزېږوي او که یوه بنځه له څلور نارینه وو سره واده وکړي نو په همدې کال کې به یوکس دنیا ته راشي. او که همدا څلور کسان هر یو له څلور-څلورو بنځو سره واده وکړي نو په همدې کال کې به شپاړلس کسه دنیا ته راشي او س جوتنه شوی ده چې په لوېدیځ او اروپایي ټولنو کې د بنځو شمېره له نارینه وو څخه ډېره ده، په انگلستان کې د لومړۍ سر شمېرنې څخه بنکارېږي چې دولس لکه نهه شپيته زره درې سوه او پنځوس بنځې له نارینه و نه ډېرې دي.

په (۱۹۰۰م) کال کې په فرانسه کې څلور لکه دروېشت زره او ه سوه نهه بنځې له نارینه و څخه ډېرې وې.

له دویمې نړیوالې جگړې وروسته په جرمني کې بنځو مظاهري وکړې چې قانون دې نارینه وو ته د بنځو د زیاتوالي اجازه وکړي، ځکه چې ډېرې بنځې له مېړه څخه بې برخې وي.^۱

پادري نکسن، جان ملتن، ایزک ټیلر په ډېر اصرار سره د بنځو د زیاتوالي پلوي کړې ده.

مستر دیون پور وايي: د بنځو زیاتوالی یوازې غوره نه، بلکې په دې کې ډېر برکت هم دی.

^۱الاسلام بلامذاهب دکټورمصطفی الشکعه.

داکار یواځې په اسلام کې نه، بلکې د نړۍ په ټولو مذهبونو کې هم شته دی، عربو به له اسلام څخه وړاندې ډېرې بنځې کولې که څه هم سلو ته به ورسېدلې.

- حضرت ابراهیم (ع)، د مصر له هاجرې (رض) او دخپل دتره لور ساریې (رض) سره واده وکړ.

- د حضرت یعقوب (ع) په شریعت کې ددوه خویندو نکاح رواه او هغوی (ع) خپله هم دوه خویندې په نکاح کړې وې.

لامک (نوح (ع)) دوه بنځې درلودې چې یو یې عاده او بله صله نومیدله.^۱
په حدیث کې راځي چې سلیمان (ع) سل (۱۰۰) بنځې کړې وې په یهودیت کې د ډېرو بنځو نکاح روا ده.^۲
په انجیل کې د ډېرو بنځو حرمت نشته دی

مزامنه — د نصارا او یوه ډله — عقیده لري چې د بنځوزیاتوالی روا دی. د عیسایانو ډېرو مشرانو ډېر ډېر ودونه کړي دي او کوم عیسایي یا یهودي مشران چې د بنځوزیاتوالی حرام گڼي اکثره خپل ژوند په زنا تېروي.

یونانیانو بې شمېره بنځې کولې

^۱ الاسلام بلا مذهب \ دکتور مصطفى الشکعه.

^۲ حقوق المرأة فی الاسلام عبد القادر شبیه الحمد.

کلیسا شارلمان ته د غیر شرعي اولاد د پیدا کېدلو په روالی اعتراف کړی دی. استاد محمد محي الدين عبد الحميد دمصري ورځپاڼوپه حواله لیکي.

په برتانیه کې د عیسایانو مشران د دکتور فیشري په مشرۍ راغونډ شول او پرېکړه یې وکړه چې د بنځوزیاتوالی ته اجازه ورکړي ځکه دا ټول انسانیت ته ټولنیزې گټې وربخښي او د بنځوزیاتوالی دهغې ناروغۍ یوازینی علاج دی چې نن سبا غریبان او اروپایان پرې اخته دي ، او ټولنیزه بدامنی لکه یارانه، بې ځایه اړیکې، دنسب گډوډي د ماشوم بې کفالته پرېښودل یې منځ ته راوړي ^۱ که څه هم په اسلام کې خود بنځوزیاتوالی روادی ، خوددې ترمنځ عدل لازمی بلل شوي دي، ابوهریره رضی الله عنه روایت کوي ، چې رسول الله (ص) فرمایي (څوک چې دوه بنځې لري ، یوې ته ډېر میلان کوي اود دواړو ترمنځ عدل نه کوي، نود قیامت په ورځ به راشي او په یواړخ به کوروي. ^۲

مرتضی مطهری لیکنې

له یوې بنځې څخه د بنځو ډېروالی پر بنځو ظلم نه، بلکې دا د بنځو حق دی ، او که داسې ونه شي نو ډېري انجونې یې مېړه پاتې کېږي ځکه چې واده ته د چمتو بنځو شمېره تل واده ته چمتو نارینه وو څخه ډېروي او بنځو ته د مېړه نه موندلو بحران یا کرکېچ تربل هر بحران څخه ډېر سخت دي او بنځه یې تحمل نه لري. تجربو ثابته کړې ده چې په کوم ځای کې نارینه ووت ته دی یوې بنځې

^۱ الاحول الشخصیه فی الشریعة الاسلامیة \ محمد محي الدين عبد الحميد

^۲ ابوداود

څخه له ډېروسره د نکاح اجازه نه وي نو دا خلا (تشه) بيا وفانه، بلکې زنا او بد اخلاقي ډکه کړېده.^۱

بل دا چې بنځوته د مياشتنۍ ناروغي (حيض) حمل، نفاس او... د اولاد زېږولو يا د نسل د تکثير دوره ډېره محدود کړې ده په داسې حال کې چې نارينه هروخت د نسل تکثيرته چمتو دي.

www.melitahrik.com
0777 400 116

د بنحو ترمخ عدل

که چېرې د چا له یوې څخه بنځې ډېرې وي، نو دا یې د بنحو حق دی چې ددوی ترمخ له عدل څخه کار واخلي (الله ج)، فرمایي: (فَإِنْ خِفْتُمْ أَلَّا تَعْدِلُوا فَوَاحِدَةً) النساء: ۳

یعنې: پس که وېرېدئ چې انصاف به ونه کړلی شی، نو یوه کوئ.

د بنحو ترمخ به په وېش، نفقه، جامه، او... کې له انصاف څخه کار اخلئ څومره شپې چې له یوې سره کوئ له بلې سره یې هم کوئ، د زړه مینه چې دده په واک کې نه ده (الله ج) یې پرې نه نیسي حضرت عایشه (رض) روایت کوي چې رسول الله (ص) به د بنحو ترمخ وېش کې عدل کاوه او ویل به یې (یا الله ج) دازما وېش دی په هغه څه کې چې زما په واک کې دي او په هغه څه مې مه نیسه چې ستا په واک کې دي، او زما په واک کې نه دي.^۱

حضرت عمر رضی الله عنه رسول الله (ص) ته وویل که ماته اجازه راکړې چې حفصې (رض) ته ووايم چې دادي تاته زورنه درکوي، چې ستا گاونډی (عایشه) رسول الله (ص) ته ډېر گرانه ده، رسول الله موسکي شو.^۲

د شپو اندازه په شریعت کې ټاکل شوې نه ده او نه دا واجب ده چې لومړی شپه له چاسره سبا کوي له کونډې سره که له پېغلې سره له ځوانې سره او که له زړې سره او که څوک د شپې کار کوي نو دا نوبت به د ورځې مرعاتوي، اوله یوې سره به له بلې څخه ډېر شپې نه کوي، خو کله یې چې بنه یې په دې

^۱ بخاري، مسلم، ترمذی، فتح الباری، اوبیهقي

^۲ بخاري

خوښه وي حضرت سوډي (رض) خپل نوبت حضرت عايشې (رض) ته بخښلی و.

اللّٰهُج) فرمايي: (وَلَنْ تَسْتَطِيعُوا أَنْ تَعْدُوا بَيْنَ النِّسَاءِ وَلَوْ حَرَصْتُمْ فَلَا تَمِيلُوا كُلَّ الْمِيلِ فَتَذَرُوهَا كَالْمُعَلَّقَةِ) النساء ۱۲۹

ی معنی: او د ښځو په منځ کې په ټوله معنا عدالت ستاسې په وس کې نشته دی که تاسې وغواړئ هم نه یې شی کولی له دې امله د یوې ښځې لور ته دومره میلان مه کوئ چې هغه بله بې سرنوښته پرېږدئ.

الله ج په خپله فرمایي چې انسان په ټولو حالاتو کې د خوښځو ترمنځ په هراړخیز ډول عدالت نشي کولی ځکه چې کېدای شي یوه یې ښکلې وي بله بدرنگه یوروغه وي بله ناروغه یونېکه وي او بله بد اخلاقه چې یوې ته په طبعي ډول دانسان تمایل او مینه ډېره وي او بلې ته کمه نوالله ج داهرو مرو لازمي نه ونه گرځوله چې په مینه او محبت او جسمي اړیکو کې دي له ټولو سره مساوات وشي. یولورته میلان فطري خبره ده خوداسې هم نه چې هغه بله دې بې سرنوښته پرېښودل شي او داسې وي لکه بېخي چې مېړه ونلري رسول الله (ص) به حتی د مرگ په شېبو کې هم عدالت کاوه او دهرې ښځې به چې نوبت وهماغه کره به ورته، که دی به د ناروغۍ له امله نشو ورتللی نو نوروته به یې امر کاوه چې ورکره یې بوځي حضرت عايشه (رض) فرمایي چې رسول الله (ص) به د شپو په وېش کې مور یو پر بلې غوره نه بللو او له ټولو سره به یې برابر چلند کاوه داسې به ډېره کمه پېښېدلې چې دی مبارک دې په یوه ورځ کې په ټولو بیبيانو ونه گرځي او له هغوی سره دې مینه، تفقد او مهرباني ونه کړي خود شپې به هاغې بې بې کره چې نوبت به

۱ بخاري، مسلم، ترمذي، ابن ماجه

بې و ورتلل او که بلې کومې یوې کره به ورتلل نو له نوبت ولا څخه به یې رسمي اجازه غوښتله او که اجازه به یې ورنه کړه نو نه به ورتلل زه په خپله داسې وم چې هېڅکله مې هم اجازه نه ورکوله چې زما نوبت کې بلې بي بي کره ورشي حضرت علي کرم الله وجهه به ان اودس هم د هغې مېرمن کره کاوه، د چا به چې نوبت و. دښځو تر منځ د عدل په مسئله کې یوه خبره ده، که ښځې ټولې مسلمانې وي او که ځینې یې د کتاب لرونکو نورو پرگنو څخه وي اوداحنافو په نزد د نوې واده شوې او پخوانۍ ښځې توپیر نشته دی او شافعي، مالکې او احمد بن حنبل(رح) په نزد نوې واده شوې که پېغله وي نو اوه (۷) ورځې او شپې او که کونډه وي نو درې ورځې او شپې به ورته ځانگړې (خاصې) کړي او که غوښتل یې چې یوه یې له ځان سره سفر ته بوزي، نو هره یوه چې یې خوښه وي بیولې یې شي، ځکه چې سفر تکلیف دی، مرستې او همکارۍ ته اړه لري او ښایي یوه له بلې څخه ډېر توان او طاقت ولري، خو داحنافو په نزد غوره داده چې پچه (قرعه) واچوي او شافعي او احمد(رح) وايي چې یا به پچه اچوي او یا به د بلې رضا اخلي.^۱

او دامام مالک(رح) دوه قوله دي یو د احنافو په څېر اوبل د شافعي او احمد(رح) په څېر دی اوڅومره یې چې توان رسېږي، ټولې به خوشحاله ساتي، ان دزړه په میل او مینه کې به د مساواتو کوښښ کوي او یوه به د بلې د خوشحالولو لپاره نه وهي. ابوهریره^{رضی} روایت کوي چې رسول الله(ص) فرمایي (څوک چې دوه ښځې لري او عدل نه کوي او یوې ته ډېر میلان کوي، نود قیامت په ورځ به راشي او په یو اړخ به کوروي).^۲

^۱ المیزان للشعراني

^۲ ابوداود.

يوه ښځه خپل وار بلې ښځې (ښې) ته بڅښلې شي، او بېرته يې اخستلای هم شي، لکه څنگه چې حضرت سودي (رض) خپل وار حضرت عايشې (رض) ته بڅښلې و.^۱

او که خاوند د ښځې پوره حقوق نه ادا کول او عدل يې نه کاوه. نو ښځه قاضي ته هم مراجعه کولای شي، چې خاوند ته تعزير ورکړي او کله که قاضي ته د خاوند ظلم جوت شي. نو هغه دې ورتي او تعزير دې ورکړي، خو د احنافو په نزد د دواړو بېلتون راوستلای نشي او امام مالک (رح) وايي: که ښځې دعوه وکړه، چې خاوند يې تکليفوي او زيان ورته رسوي او قاضي ته جوت شي او دا زيان او ناخوالې داسې وي چې د هغوی ترمنځ اوسېدنه او يوځای ژوند يې له خطر سره مخ کړي و، او قاضي خورا له اصلاح څخه عاجز شو او ښځې هم طلاق وغوښت، قاضي يې طلاقولی شي.

۱. د دوه خویندو په يوه نکاح کې راوستل

د دوه خویندو په يوه نکاح کې راوستل حرام دي، خو کله چې يوه جلاشي: (وَأَنْ تَجْمَعُوا بَيْنَ الْأُخْتَيْنِ) النساء ۲۳.

يعنې: او (حرام ده) دا چې د دوه خویندو ترمنځ يوځای والی راولی.

همدا راز په يوه نکاح کې د دوه وهغو ښځو ترمنځ يوځای والی روانه دی، چې که يوه يې نارينه فرض کړو، د بلې نکاح ورسره حرامه ده لکه ښځه او دهغې خاله چې که هريوه يې نر فرض کړو، نو د بلې نکاح ورسره حرامه ده.

^۱ بخاري، مسلم، ترمذی او ابن ماجه

همدا راز د ښځې او دهغې د ترور يو ځای والی روا نه دی، ځکه چې که ترور يې نارینه فرض کړو، نو د انجلی يې ور پرې شوله او دا د دې انجلی تره شو چې د دوی نکاح يوله بل سره حرامه ده نو د دوی يو ځای والی هم په يوه نکاح کې حرام دی.^۱

د هغو ښځو يو ځای والی روانه دی چې خپل منع کې يې نکاح حرامه ده نو ایا د نکاح د احرمت به د دوی تر منع له دواړو خواوو څخه وي او که له يوې خوا څخه مثلا: مور، وليدل چې د خور زې او خاله تر منع يو ځای والی حرام دی ځکه چې که خاله تر فرض کړو نو د دې انجلی ماما شو، نو د خور لور پرې حرامه ده او که د خور لور يې تر فرض کړو نو خاله پرې حرامه ده، نو دا حرمت د دواړو خواوو څخه دی او که حرمت له يوې خوا څخه وي پدې معنی چې که يوه تر فرض کړو نو د بلې نکاح ورسره حرامه ده، او که دا بله بيا تر فرض کړو نو د دې لمړنۍ نکاح ورسره حرامه نه ده مثلا: يوه انجلی او دهغې د پلار ښځه (ميره يې) نو که چېرې دا انجلی تر فرض کړو، نو د پلار د ښځې (ميرې) سره يې نکاح حرامه ده او که د پلار ښځه يې تر فرض کړو نو د خپل مېرې لور (پرکتۍ) پرې حرامه نه ده چې له همدې ښځې څخه نه وي او د مېرې له بلې ښځې څخه يې وي، نو ایا د دوی يو ځای والی روا دی؟

امام زفر (رح) وايي چې دا يو ځای والی روانه دی.^۲

او پاتې علماء وايي چې د يو ځای والی روا دی، ځکه چې هغه يو ځای والی روا نه دی چې حرمت د نکاح يو له بل سره له دواړو خواوو څخه ثابت وي.^۱

^۱ بدائع الصنائع، المغني، نیل الاوطار، المجموع شرح المذهب او شرح مسلم للنووي.

^۲ بدائع الصنائع.

د محرماتو د یوځای والي په هکله رسول الله (ص) فرمایي «لاتنکح المرأة على عمتها ولا العممة على بنت أخيها ولا المرأة على خالتها ولا الخالة على بنت اختها».^۲

یعنې: نه دي شي په نکاح کولی بنځه په ترور د هغې او نه ترور په ورپرې د هغې او نه بنځه په خاله د هغې او نه خاله په خورزې د هغې.

همداراز (نهی رسول الله (ص)): ان تنکح المرأة على عمتها او خالتها».^۳

یعنې: منع کړې ده رسول الله (ص) له دې نه چې په نکاح شي، بنځه په خپله ترور او یا په خپلې خاله.

خوارج وایي چې یوځایوالی یوازې دوو خویندو او دموراو دلور حرام دی دنورو خپلوانو ترمنځ یوځای والی لکه د تره دلورگانو یا د ماما دلورگانو یا د ترور دلورگانو، د ټولو فقهانو په نزد روادی، خو مکروه دی. او د تحريم او کراهت لامل دادی چې د دوه بنو ترمنځ هر وخت جنگ، جگړې، تاوتریخوالی، ناخوالې، کشمکش او جنجال وي.^۴

او هره یوه د بلې سره رخه (حسد) او کینه ساتي نو که د دوی ترمنځ په نکاح کې روا والی وشي یا دواړه د یو سړي په نکاح وي نو د دوستانو تر منځ الفت، مینه او محبت به په کرکې، حسد، کینې او نفرت بدل شي، نو هغه غرض چې د هغه لپاره نکاح روا شوې ده له منځه ځي رسول الله (ص)

^۱ المبسوط، المغني او المجموع شرح المذهب.

^۲ متفق علیه.

^۳ بخاري.

^۴ الاحوال الشخصيه في الشريعة السلامية \ محمد محي الدين عبد الحميد.

فرمایي: (فانکم اذا فعلتم ذلک قطعتم ارحامکم) یعنی: که دا کار مو وکړ، نو ستاسو ترمنځ به صله رحمي غوڅه شي.

www.melitahrik.com
0777 400 116

۲. هغه چې مېړوخي دي

کومې بنځې چې مېړونه لري او طلاقي کړې يې نه وي نو بل ته يې نکاح حرامه ده او که مېړونه يې مړه شول او يا يې طلاقي کړلې او عدت يې پوره شو بيا يې نکاح روا ده الله(ج) فرمايي: (وَالْمُحْصَنَاتُ مِنَ النِّسَاءِ إِلَّا مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ) النساء ۲۴.

يعني: حرامې دي (پرتاسو) مېړوخي بنځې مگر د کومو چې مالکان شئ ستاسو بني لاسونه.

نو دلته يې وينځې مستثنی کړلې ځکه چې هغه کله په جنگ کې ونيول شي، نوله مېړه سره يې اړيکې غوڅې شي، او بېلتون راشي، او د مېړو خو بنځو په حرمت کې حکمت د نسب ساتنه ده او بل دا چې ددوی په نکاح کې جنجال، کشمکش او ټولنيزه بي نظمي رامنځ ته کېږي.

۳. هغه بنځې چې په عدت کې وي

په هغه بنځو چې له مېړه څخه جلا شي (خاوند يې مړ شي يا يې طلاقه کړي) عدت تېرول لازم دي يعنې يوڅه موده دې بې له واده څخه انتظار وکړي، چې د انتظار په دغه موده کې ددوی نکاح کول حرام دي الله(ج) فرمايي: (وَلَا تَعْزَمُوا عُقْدَةَ النِّكَاحِ حَتَّىٰ يَبْلُغَ الْكِتَابُ أَجَلَهُ) البقره ۲۳۵

يعني: او قصد مه کوئ تاسو عقد د نکاح ترهغه پورې چې ورسېږي هغه نېټه مقرره د خداي(ج) اخر خپل ته.

داد هغه چا په هکله چې مېړونه يې مړه شوي وي او د طلاقې شوې بنځې په هکله فرمايي: (وَالْمُطَلَّقاتُ يَتَرَبَّصْنَ بِأَنْفُسِهِنَّ ثَلَاثَةَ قُرُوءٍ) البقره ۲۲۸

ی‌عنی: او طلاقې شوې بنځې دي په انتظار کې لري، خپل ځانونه تردرې حیضو پورې.

اود معتدې (هغه بنځې چې په عدت کې وي) دنکاح حرمت په اتفاق سره ثابت دی.^۱

او که چاله کومې بنځې سره په عدت کې نکاح وکړله نود جمهورو علماوو (حنفي، شافعي، حنبله او ظاهريه و) په نزد پرې نه حرامېږي دوی به جدا کولی شي او کله چې عدت يې پوره شي نو نکاح ورسره کولی شي، دوی يې قیاس په زنا کار باندې کوي.^۲

او دامام مالک، اوزاعي اوليث په نزد او په يوروايت کې له امام احمد (رح) څخه داپرې د تل لپاره حرامه ده اوداسې فيصله حضرت عمر رضي الله عنه هم کړې ده.^۳

حضرت عمر رضي الله عنه وويل: لا تجتمعان ابداءً.^۴

ی‌عنی: دوی نه شي يوځای کېدلای دتل له لپاره.

يا په بل عبارت دوی هېڅ وخت نه شي يوځای کېدلای.

^۱ بدائع الصنائع

^۲ المغني او المحلي

^۳ بداية المجتهد او الخريفي علي مختصر خليل

^۴ موطا امام مالک

هغه ښځه چې مېړه يې درې طلاقه ورکړي ، نودا پرې حرامه شوله نه ورته رجوع کولی شي او نه د نکاح تجديد ، خو هغه وخت چې بل مېړه وکړي او هغه ورسره صحیح خلوت وکړي لکه عادي نکاحگاني يې قيد شرطه او بيا يې هغه مېړه مړ شي او بيا يې په خپله خوښه طلاقه کړي نو بيا ده ته روا ده چې په نوي عقد او نوي مهر يې نکاح کړي. (الله ج) فرمايي: (فَإِنْ طَلَّقَهَا فَلَا تَحِلُّ لَهُ مِنْ بَعْدُ حَتَّى تَنْكِحَ زَوْجًا غَيْرَهُ فَإِنْ طَلَّقَهَا فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِمَا أَنْ يَتَرَاجَعَا إِنْ ظَنَّا أَنْ يُقِيمَا حُدُودَ اللَّهِ وَتِلْكَ حُدُودُ اللَّهِ)

البقرة: ۲۳۰

يعني بيا که چېرې دا ښځه يې طلاقه کړله (دريم ځل) نو اوس روانه ده لره (دغه ښځه) د هغې څخه پس تر څو پورې چې نکاح وکړي له بل خاوند سره بيا که طلاق ورکړي دويم خاوند نو څه گناه نشته پدې داوړو چې يوتر بله يو ځای شي که خيال يې لرلو چې ټينگ به وساتي حکم د الله ج).

له کونډو سره نکاح ته هڅونه

که څه هم اسلام نارينه له پېغلو سره نکاح ته هڅوي خو له کونډو سره نکاح له اجر او ثواب څخه خالي نه ده (الله ج) خپل رسول ته د (ثبيت و ابکارا) يعني کونډو او پېغلو دواړه يادونه کړې ده.^۱

او که څوک پدې غرض له کونډو سره نکاح کوي چې د هغې او دهغې د اولاد پالنه وکړي نو دا عيناً عبادت دی. يوبل ناوړه دود چې زموږ په ټولنه کې يې ځای موندلی دی هغه دادی چې زموږ اکثره ځوانان له کونډو سره که څه هم ځوانه وي واده ته زړه نه ښه کوي همدا راز زموږ د ټولني اکثره

^۱ تحریم ۵.

کونډې هم د رواج، دود، دستور او پښتني پېغور له مخې دوهم واده ته زړه نه ښه کوي، که څه هم ژوند يې ډېر تريخ وي. د اکثر و ظاهري پلمه داوي چې دوهم واده ځکه نه کوي چې له لومړي مرحوم مېړه سره وفا وکړي. بايد وويل شي چې کونډې ته چې له لمړي مېړه سره د وفا کومه موده (الله ج) ټاکلې ده هماغه بس ده. (الله ج) له بنده ډېر غيرتي، وفادار، حکيم او پوه ذات دی دا موده څلور مياشتې او لس ورځې ده (الله ج) په دې هکله فرمايي:

(وَالَّذِينَ يَتَّقُونَ مِنْكُمْ وَيَذَرُونَ أَزْوَاجًا يَتَرَبَّصْنَ بِأَنْفُسِهِنَّ أَرْبَعَةَ أَشْهُرٍ وَعَشْرًا) البقرة ۲۳۴.

يعني: او هغه کسان چې مړه شي له تاسو څخه او پرېږدي دوی ښځې. انتظار دې کوي دا ښځې [له نکاح کولو څخه] په ځانو خپلو څلور مياشتې او لس [ورځې].

په صدر اسلام کې به داسې ښځې ډېرې کمې ومومو چې کونډې شوي وي او بيا يې حتی دويم او دريم واده هم نه وي کړی د رسول الله (ص) د خپلې کورنۍ غړي هم همداسې و په هغوې کې زموږ څخه غيرت هم ډېر و او د اسلام په روح او مفهوم هم ښې پوهېدلې علماء وايي چې: هغه ښځه وفاداره نده چې د لومړي مېړه له مړينې څخه وروسته له بل سره واده ونه کړي بلکې هغه ښځه وفاداره ده چې دمېړه په ژوند کې يې د زړه مارغه د بل چا په دام کې نه وي نښتې.

په خپله د رسول الله (ص) بيبياني له حضرت عايشې (رض) څخه پرته نورې ټولې کونډې وې حتی ځينو يې له رسول الله (ص) څخه مخکې دوه و دونه هم کړي وو. تاسې وگورئ په خپله د رسول الله (ص) د کورنۍ غړو نارينه او ښځينه دواړو له کونډو نارينه او کونډو ښځو سره و دونه کړي دي. حضرت

اسماء لومړی له جعفر طیار رضی اللہ عنہ بیا له حضرت ابوبکر صدیق رض او بیا له (حضرت علي) سره واده وکړ، در رسول الله (ص) نمنسی. د حضرت حسین لور د حسن له مړینې وروسته له عبد الله ابن عمر او بیا له ابن عثمان سره واده وکړ. د حضرت علي رض لور فاطمې درې مېړونه کړي و. لبا به د عبید الله ابن عباس لور لومړی له ابوالفضل بن عباس او دهغه له مړینې وروسته له زید بن حسن بن علي سره واده وکړ. د علي کرم الله وجهه لور میمونې په کربلا کې د خپل مېړه عبد الله ابن عقیل بن ابي طالب له شهادت وروسته له عبد الله ابن شمامه ابن عباس سره واده وکړ. دا په خپله د نبوي ډیوی پتنگان او د سپېڅلې کورنۍ غړي دي نو ویلای شو چې له کونډې سره نکاح یا کونډې ته دوهم واده نه شرعا بد کار دی او نه عرفا اونه دا په ځوانۍ، مروت او وفا کې شمېرل کېږي.

خلورم خپرکی

د نکاح خو ډولونه او احکام یې

الف: له کافر سره نکاح

اسلامي شريعت نارینه وو ته اجازه کړې ده چې د اسماني دين له منونکو سره نکاح وکړي په دې موجوده عصر کې درې اسماني شريعتونه (اسلام، يهوديت او نصرانيت) موجود دي، اونارینه وو لپاره روا دي چې په دې درې ډلو کې له هرې يوې سره چې وغواړي واده وکړي او هغه چې اسماني دين نه لري، لکه مجوس، بت پرست او داسې نور له هغو سره نکاح حرامه ده.

او د مسلمانې ښځې لپاره له مسلمان څخه پرته له بل چا سره نکاح روا نه ده، که څه هم د کتاب خاوند وي د مشرکونښځو سره د نکاح په هکله الله (ج) فرمايي: (وَلَا تَنْكِحُوا الْمُشْرِكَاتِ) البقره ۲۲۱

يعنی: او په نکاح مه اخلئ مشرکې ښځې.

او مشرکانو ته د مسلمانې بنځې د نکاح ورکولو په هکله فرمایي: (وَلَا تُنْكَحُوا الْمُشْرِكِينَ) البقرة ۲۲۱.

یعنې اوپه نکاح مه ورکوی مشرکانو ته (لورگانې او خویندې خپلې).

(لَا هُنَّ حِلٌّ لَّهُمْ وَلَا هُمْ يَحِلُّونَ لِهِنَّ) الممتحنة: ۱۰.

یعنې: نه هغه مسلمانې بنځې هغه کافرو سړیو ته حلالې دي او نه هغه کافر سړي مسلمانو بنځو لره حلال دي.

(وَلَا تُمْسِكُوا بِعَصَمِ الْكُوفَرِ) الممتحنة: ۱۰.

یعنې: اومه ساتئ پخپله قبضه کې ناموس د کافرو بنځو.

اوله مسلمانو سره د کتابيې د نکاح په هکله فرمایي: (وَالْمُحْصَنَاتُ مِنَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ مِنْ قَبْلِكُمْ) المائدة: ۵.

یعنې: اوپاکې بنځې له هغو کسانو سره چې ورکړل شوي دي ته کتاب مخکې له تاسو څخه.

اوله کتابيې سره نکاح جایز ده، ځکه چې بنځه کمزورې وي ژرد اغیزې لاندې راځي، اونارینه د تاثیر خاوند وي، کېدلای شي، بنځه دهغه له وېرې یاله هغه سره د محبت له کبله ایمان راوړي لکه چې ډېر ځله داسې شوي هم دي او د بنځې نکاح هم له کافر سره له همدې امله حرامه شوه. الله (ج) فرمایي: (أُولَئِكَ يَدْعُونَ إِلَى النَّارِ) البقرة ۲۲۱.

یعنې: دوی اورته بلنه کوي:

او: «وَلَنْ يَجْعَلَ اللَّهُ لِلْكَافِرِينَ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ سَبِيلًا»

يعني: اوله سره نده بگرځولې الله تعالى لپاره د کافرانو پر مومنانو کومه بالادستي.

ځينې علماء وايي چې له اهل کتابو بښو سره نکاح مکروه ده او عبد الله بن عمر رضي الله عنه وايي چې دانکاح حرامه ده اود: (وَالْمُحْصَنَاتُ مِنَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ) څخه مراد هغه بښه اخلي چې ايمان يې راوړی وي له دوی ځنې.

اوله يهودو اونصاراوو څخه پرته له نورو اهل کتابو سره لکه هغه چې ايمان پر زبور يا پر صحيفو د ابراهيم، شيث (ع) او داسې نورو لري د نکاح په هکله دوه قوله دي امام ابو حنيفه (رح) او يورويت کې له امام احمد (رح) څخه دانکاح صحيح ده.^۱

امام شافعي، صاحبان (رح) او په بل روايت کې له امام احمد (رح) څخه دانکاح صحيح نه ده.^۲

اوله صابيه سره نکاح د امام ابو حنيفه (رح) په نزد رواه ځکه دوی اهل کتاب دي، اسماني دين مني او دستور و عبادت او بندگي نه، بلکې احترام يې کوي.

امام شافعي او صاحبان (رح) وايي: چې له صابيه سره نکاح روانه ده.^۳ ځکه دوی د ستورو عبادت کوي او صحيح قول هغه دی چې ابن قدامه وايي: که دوی له يهودو اونصاراوو سره د دين په اصولو کې لکه تصديق درسلانو او ايمان په کتابونو موافق وو، نو دا اهل کتاب دي، او که له دوی سره د دين

^۱ بدائع الصنائع او المغني.

^۲ بدائع الصنائع، المغني او المجموع شرح المذهب.

^۳ بدائع الصنائع او تحفة المحتاج.

په اصولو کې برابر نه وو نو ددوی نکاح روا نه ده.^۱ او که له مور او پلار څخه یې یو اهل کتاب او بل مجوسي و نو د هغې نکاح هم روا ده.^۲

هغه وینځه چې کتابیه وي د امام شافعي او حنبله و (رح) په نزد نکاح ورسره صحیح نه ده.^۳ او بدار ته یې روا ده او امام ابو حنیفه (رح) وایي چې د کتابیې وینځې نکاح روا ده.^۴

ب: متعه او موقتي (لنډ مهالي) نکاح

متعه

متعه فایده یې اخستلو ته وایي، او داسې صورت نیسي چې سپری کومې انجلې ته ووايي چې مثلاً څو ورځې له تا څخه په سل روپۍ گټه اخلم یا ترڅو چې زه په دې ښار کې او سپېرم له تا څخه په زر روپۍ جنسي فایده اخلم او هغه یې ومني.

موقته نکاح

هغه ده چې څوک کومې انجلې ته ووايي چې ته له ماسره د یوې میاشتي لپاره واده وکړه او دومره مهر به درکړم او هغه یې ومني. په دې نکاح کې به د نکاح ټول شرطونه لکه شاهدان، مهر، ایجاب او قبول پوره وي او د مودې ټاکل ضروري دي.

^۱ المغني لابن القدامه.

^۲ الاشباه والنظائر، ابن نجيم.

^۳ رحمة الامة، المغني او المجموع شرح المذهب.

^۴ بدائع الصنائع او فتح القدير.

د متعي اولنډې مهالي نکاح توپير

۱. په متعه کې شاهدان ضروري نه دي او په موقتي نکاح کې ضروري دي.
۲. متعه به د تمتع (فايده) په لفظ وي په نورو به نه وي او موقتي نکاح په زواج، نکاح او نورو الفاظو چې همدا مفهوم لري هم صحيح کېږي.
۳. دوخت او مودي ټاکل په متعه کې شرط نه او په موقتي نکاح کې شرط دي.

د متعي او لنډې مهال نکاح حکم

متعه په ابتدا د اسلام کې روا وه بيا وروسته منع او حرامه کړل شوه او ټول فقهاء يې په حرمت متفق دي اوله روافضو او شيعه اماميه و څخه پرته هېڅوک يې هم روانه گڼي.^۱

دوی وايي چې د ډېرو صحابه و لکه علي، عبدالله بن عباس، ابن مسعود، ابی بن کعب، عمران بن حصين رضي الله عنه دې ته روا ويلي دي، خو علي رضي الله عنه خپله وايي: ان حل المتعة قد نسخ.^۲

يعنی: يقيناً د متعي حلالول منسوخ شوي دي.

ابن رشد وايي، چې د متعي حرمت له رسول الله ص څخه په تواتر سره ثابت دی.^۳

^۱ الاعتباري ناسخ و المنسوخ من الآثار محمد بن موسى الهمداني، كاشف الغطاء، كشف الاسرار، ايه الله خميني اين است اثين ما لا فقيده محمد حسين او مختصر النافع.

^۲ نحفة المحتاج، المهذب، الخريشي او نيل الاوطار.

^۳ بد اية المجتهد.

حضرت عمر رضي الله عنه وايي: رسول الله ص د متعې اجازه مور ته درې ځله كړې وه، بيا يې حرامه كړله په خدای (ج) سوگند نه پوهېږم چې بيا به چا متعه كړې وي او هغه واده والا وي، مگر په تېگو ویشتل شوی دی.^۱

د سيرة الجهنی رضي الله عنه څخه روایت دی چې رسول الله ص فرمایي: يا ايها الناس اني كنت قد اذنت لكم في الاستمتاع من النساء وقد حرم الله ذلك الى يوم القيمة.^۲

يعنى: ای خلکو يقيناً زه وم چې تاسوته مې اجازه كړې وه په فايده اخستلو له بنځو څخه (په متعې) او بېشكه حرام كړ الله (ج) دا كار د قيامت ترورځې پورې.

له حضرت علي رضي الله عنه څخه روایت دی چې رسول الله ص د خيبر په غزا كې له متعې څخه او د كورنيو خړوله غوښو څخه منع كړې ده.. بخاري او مسند احمد، امام بيهقي په سنن الكبرى كې له ابن عباس رضي الله عنه څخه نقلوي چې (المتعّة هي حرام كالهيئة والدم ولحم الخنزير) يعني متعه حرامه ده لكه مړه او وينه او د خنزير غوښه.

الله (ج) فرمایي: (وَالَّذِينَ هُمْ لِفُرُوجِهِمْ حَافِظُونَ) المؤمنون: ه.

يعني: او هغه كسان چې دخپلو شرمگاهو ساتونكي دي همداراز فرمایي: (وَلْيَسْتَعْفِفِ الَّذِينَ لَا يَجِدُونَ نِكَاحًا) النور: ۳۳.

يعني: او بنايي چې ځان وساتي هغه كسان چې نه مومي (توان دنكاح.

^۱ ابن ماجه.

^۲ مسلم او مسند احمد.

(وَمَنْ لَمْ يَسْتَطِعْ مِنْكُمْ طَوْلاً أَنْ يَنْكَحَ الْمُحْصَنَاتِ الْمُؤْمِنَاتِ فَمِنْ مَّا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ) النساء: ۲۵.

يعني: او څوک چې په تاسو کې نه لري توان ددې چې نکاح وکړي له بيبيانو مسلمانانو سره نو نکاح دې وکړي له هغه بنځوسره چې چې ستاسو دلاس مال دی.

نو څوک چې په صحیح عقد او نکاح کې بنځه نه لري، نو په پاکۍ او ځان ساتنې حتی له وينځوسره په نکاح مامور شوي دي. که متعه رواي الله (ج) به ورته د متعې امر کړی و.

او موقتي نکاح هم د متعې په څېر باطله ده او له امام ابو حنيفه (رحمة الله عليه) څخه يو روايت شوی دی که چېرې په موقتي نکاح کې دومره وخت وټاکل شي چې غالباً انسان پکې مرکبېرې لکه سل کاله نو دا عقد صحیح دی، ځکه چې دامعناً ابدی او دتل لپاره عقد دی، خوداروايت کمزوری دی.

د همپشنۍ نکاح گټې

اسلام يورينستونۍ دين دی او دهرچا مصالح (بښگنې) په نظر کې نيسي، که چېرې په موقتي ډول نکاح روا شوي وي او وروسته بنځه او خاوند سره بېل شي او يا خاوند بنځه وشرې، نو په دې کې د بښځې او کورني نظام دواړو لپاره ډېر ډېر زيانونه ليدل کېدل، مثلاً:

۱. که اولاد پلارواخلي، نود مور له ترحم او شفقت، روزنې او تربیې څخه بې برخې پاتې کېږي اود مور روزنه د کوچني لپاره حتمي ده، اوکه اولاد مورواخلي نو د پلار له ترحم، شفقت اومینې څخه محرومېږي.

۲. دا کوچنی به په ټولنه بوج وي ځکه دهغه د لگښت، خوراک، جامو او روزنې لپاره څوک تیار نه وي.

۳. کله چې په ځوانۍ کې بنسټه ښکلې وي د هر چا رغبت ورته کېږي، چې هغه خپلې غېږې ته راوړي اودهغې د ښکلا له خوږو څخه خوند اومزې واخلي، څو کله چې زوړ او ښکلا یې ختمه شي نو بیا هېڅوک دې ته غاړه نه ږدي چې دا پنډه دې پورته کړي اود تل لپاره دې دهغې خدمت، نفقه، دارو اودرمل پر غاړه واخلي. اومور، پلار او وروڼه هم ورسره تنگ شي، نو اسلام نکاح د تل لپاره وگرځوله چې که څوک د کومې ښځې د ځوانۍ، د ښکلا او خوږو څخه خوند اخلي نو هغه دې په زوروالي کې هم ساتي او همدا د سلیم فطرت تقاضا هم ده. نن صبا موز وینو چې په لوېدیځ، اونورو اروپایي اونورو تش په نامه پرمختللو هیوادونو کې په ځوانۍ کې له ښځې څخه خوند اومزې اخستل کېږي، اود خپلو غوښتنو قرباني کوي یې اویایې په زوړوالي کې داسې پرېږدي لکه چې دوه څاروي د خپلو جنسي غرایزو د اشباع لپاره یوځای شي اویا د خپلو غوښتنو له پوره کولو وروسته بېل شي اویا هر یو پخپله مخه ځي او دا ښځو ته لوی زیان او هغوی پورې ملنډې وهل دي، نو له همدې امله هلته هر کال په زرگونو ښځې ځانونه وژني.

ج: د شغار (بدل) نکاح

شغار دشین په زیر سره خالي ځای ته وایي لکه چې عرب وایي: شغرت البلد، یعنی بنار له اوسېدونکو څخه خالي شو

هذا عمل شاعریعنی: دا کار خالي دی. کله چې هېڅوک هغه کار نه قبلوي او دې نکاح ته شغار ځکه وویل شو چې له مهر څخه خالي وي.^۱

ځینې وایي چې شغار په لغت کې پورته کولو ته وایي، کله چې سپی پنبه د حاجت لپاره پورته کړي، نو وایي (شغرت الکلب) او ددې نکاح د سپکوالي او غندنې لپاره په دې نوم ونومول شوه.^۲

په جاهلیت کې یو ډول نکاح وه چې شغار به یې ورته ویلې، پدې ترتیب چې یو سړی به خپله لور یا خور بل تن ته په دې شرط ورکړله چې هغې به هم خپله خور یا لور ده ته په نکاح ورکوي او هر یو به دخپلې بنځې د مهر بدل ورکړل شوي انجلی وگرځوله.

مگر اسلام دامنغ کړل حضرت عمر (ص) روایت کوي چې ان رسول الله (ص) نهی عن الشغار.^۳

یعنی: یقیناً رسول الله (ص) فرمایي: (لا شغار في الاسلام)^۴

یعنی: نشته شغار په اسلام کې.

مگر کوم بدل چې نن سبا زموږ په ټولنه کې رواج دی. دا شغار نه بلکې سببي نکاح ده او که چېرې داسې وشي چې یوه د بل مهر وگرځول شي نو

^۱ ترمذي او نیل الاوطار.

^۲ القاموس المحيط او لمغني لابن قدامه

^۳ صحاح الستة او نیل الاوطار.

^۴ مسلم او مسند احمد.

امام شافعي (رح) وايي: دا نکاح باطله ده او په مسلمانانو واجب دي چې دوی سره بېل کړي که دخول يې شوی وي او که نه شوی.^۱

او همداسې يو روايت له امام حنبل رضي الله عنه څخه هم دی دليل يې دادی چې عبدالرحمن بن هرز الاعرج روايت کړی دی چې عباس بن عبدالله بن عباس رضي الله عنه خپله لور عبدالرحمن بن الحکم ته په نکاح ورکړله او عبدالرحمن خپله لور عباس ته په نکاح ورکړله او دواړو خپلې لورگانې يو دبل مهر وگرځولې نومعاويه ابن ابي سفیان (رح) مروان بن الحکم ته وليکل چې دوی يو له بل نه بېل کړئ.^۲

امام مالک (رح) وايي، چې په دې نکاح کې له دخول څخه وړاندې جدا يې راوستلی شي، خوله دخول څخه وروسته يې نه شي راوستلی.^۳

امام ابو حنيفه (رح) او ملگري يې وايي دا هغه نکاح ده چې باطل شرط ورسره يوځای شوی وي، يعنې عقد او نکاح سيې دی مگر شرط باطل دی او دواړو بنځوته مهر لازمېږي، ځکه چې په دې نکاح کې هغه څه مهر شول چې مهر کېدلای شي، چې هغه انسانان دي او مهر بايد متقوم (ارزېنمن) مال وي.^۴

^۱ مغني المحتاج اوالمغني.

^۲ ابوداود او مسند احمد.

^۳ الخريشي علی مختصر خليل.

^۴ بدائع الصنائع.

د حنابله و مشهور قول دادی چې که پدې شرط یې ورکړله چې هغه به هم خپله لور یا خور ده ته په نکاح ورکوی نو د اصحیح نه ده ځکه چې په فاسد شرط پورې یې اړوند کړله چې هغه ده ته د بلې ورکول دي.^۱

د: وینځې سره نکاح

لکه چې مخکې مو وویل ، کومه بڼه چې په جنگ کې و نیول شي او مېړونه وي نو له مېړه سره یې اړیکې غوڅې شي او مسلمانانوته روادې چې له داسې بڼه سره نکاح وکړي. الله (ج) فرمایي: (فَمِنْ مَّا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ مِنْ فَتَيَاتِكُمُ الْمُؤْمِنَاتِ) النساء: ۲۵.

یعنې: نو نکاح دې وکړي د هغوسره چې ستاسې د لاس مال وي چې ستاسې وینځې دي مسلمانانې.

او د همدې ایت په پای کې فرمایي: (ذَلِكَ لِمَنْ حَشِيَ الْعَنَتَ مِنْكُمْ) النساء: ۲۵.

یعنې: دا په دې وجه چې څوک په تاسو کې وپېرېږي له تکلیف وریښېدلو څخه.

فقهاء په دې ایت کې د (طول) په تفصیل کې ډېراختلاف لري چې په لنډ ډول یې دلته یادونه کوو:

۱. د امام ابوحنیفه (رح) په نزد هراصیل او مریې سړي ته روادې چې اصیله بڼه یې نه وي نو له وینځې سره نکاح وکړي که دا وینځه مسلمانان وي او که کتابیه وي او هر اصيل او مریې ته روا نه دي چې اصیله بڼه ولري او له

^۱ المغني او لمختصر في الفقه

وینځې سره نکاح وکړي، نود احنافو په نزد هر چاته روا ده چې له وینځې سره نکاح وکړي خو چې اصیله بنځه ونلري، یعنی د وینځې نکاح په اصیلي روا نه گڼي.^۱

او که څوک اصیله بنځه ونلري که څه هم د اصیلي سره نکاح توان ولري له وینځې سره نکاح ورته روا ده.

رسول الله (ص) فرمائي: (وینځه دې پر اصیلي بنځې نشي په نکاح کولای.

اللّه (ج) فرمائي: وَمَنْ لَمْ يَسْتَطِعْ مِنْكُمْ طَوْلاً أَنْ يَنْكَحَ الْمُحْصَنَاتِ الْمُؤْمِنَاتِ فَمِنْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ مِّنْ فِتْيَاتِكُمُ الْمُؤْمِنَاتِ النِّسَاءِ ۲۵.

یعنې: او څوک چې نه لري په تاسو کې طاقت ددې چې نکاح وکړي له بیبیانو مسلمانانو سره نو نکاح دې وکړي له هغو بنځو سره چې ستاسو دلاس مال دي چې مسلمانې وینځې دي.

اوله (طول) ځنې مراد په ایت کې دده په نزد د اصیلي بنځې شتوالی دی یعنې چې همدا اوس دده په نکاح کې وي ځکه چې دا د اصیلي بنځې سپکاوی او بې احترامی ده.

۲. امام شافعي (رح) وایي چې هر مسلمان ته چې ازاد وي او که مریې، په دوه شرطونو د وینځې نکاح روا ده.^۲

^۱ روائع البيان في تفسير ايات الاحكام \ محمد علي الصابوني اوجامع احكام القران
^۲ المهذب او محمد محي الدين عبد الحميدي له تحفه ابن حجر خه نقل کوي.

الف: چې د زناوېره ورسره وي.

ب: چې له اصیلې ښځې سره د نکاح مالي توان او طاقت ونلري که څه هم اصیله ښځه له اهل کتابو څخه وي اوله طول ځنې مراد مالي توان او طاقت دی.

او هر مسلمان ته چې که اصیل وي او که مریې دا حرام ده چې له کتابیې وینځې سره نکاح وکړي ځکه چې الله (ج) فرمایي: (فَتَيَاتِكُمُ الْمُؤْمِنَاتِ).
یعنې: چې ستاسو وینځې دي مسلمانانې.

اودده په اند مریې ته رواده چې له وینځې سره نکاح وکړي او اصیله ښځه ولري. عجیبه خولاداده چې له وینځې سره نکاح روا نه گڼي مگر هغه چاته چې له اصیلې ښځې سره د نکاح طاقت ونه لري او مریې ته اجازه ورکوي چې د اصیلې له پاسه وینځه هم په نکاح کړي، سره له دې چې: (وَمَنْ لَمْ يَسْتَطِعْ مِنْكُمْ) عام دی او هېڅوک ترې نه خاص نه دي.

۳. امام مالک (رح) وايي: هر اصیل مسلمان ته روادې چې له وینځې سره که څه هم کتابیې وي په هغه دوه شرطونو نکاح وکړي چې امام شافعي (رح) شرط کړي دي. برابر خبره ده چې له دې سره نکاح یې لومړنی وي او که له دې څخه پرته بله ښځه هم ولري او برابر ده که لدې څخه مخکینې ښځه یې اصیله وي او که وینځه خو په دې شرط چې اصیله ښځه یې زو چې حقوق ادا نکړي. په مالکیانو کې ځینې علماوو د وینځې نکاح پر اصیلې په دې مشروطه کړې ده چې اصیله ښځه په دې واده خوښه وي، او که اصیله ښځه د ځان له پاسه د وینځې په نکاح ناراضه وي نو روا نه ده. اود خپلې ښځې له وینځې سره هم نکاح روانه ده.^۱

^۱ درمختار فقه السنه او شرح الوقایه.

لکه وړاندې موچې وويل، ټول فقهاء په دې متفق دي چې په نکاح کې په هلک باندې کوم شرط نه دی اېښودل شوی له هر چا سره يې چې خوښه وي نکاح کولی شي، که هغه يې سيال وي او کنه خو که انجلی. د خپلې نکاح تړون په خپله کوي، نو سيالداري به په نظر کې نيسي، داچې کله يووگړی د بل سيال گرځي، او واده ورسره کولی شي، او په سيالۍ کې معتبر صفتونه کوم دي؟ فقهاء په دې هکله د نظر اختلاف لري:

۱. عبد الله ابن مسعود رضي الله عنه امام مالک، سفیان ثوري، کرخي، محمد ابن سيرين، حسن بصري، او عمر ابن عبدالعزيز (رح) وايي چې: سيالي يواځې په دين کې شرط ده او په نورو صفاتو کې سيالي ضرور نه ده ځکه چې په صدر د اسلام کې ډېرو معتبرو صحابيو رضي الله عنهم له مرئيانو سره و دونه کړي دي لکه د قيس لور فاطمه (رض) چې قريشه او ډېره جليل القدره صحابيه وه او د رسول الله (ص) له مريې اسامه سره ورته رسول الله (ص) په نکاح امر وکړ او هغې ور سره نکاح وکړله.^۱

۲. امام احمد (رح) وايي چې سيالي يې په دين او کار کسب کې ضروري ده يعنې دا اوچت کسب کوونکي لور د تېت کسب کوونکې د زوی سياله نه ده.

۳- دامام شافعي (رح) په نزد سيالي په دين، کار، کسب، اصيلاوي، (ازادي) او له عيبونو څخه خالي والي کې ده او د ځينو معاصرو شافعي مذهبو علماوو په نزد په عمر کې مساوي والی ضروري دی يعنې زور او بوډا د ځوانې ښځې سيال نه دی.

که دا صفت د سيالۍ د صفتونو په معتبرو شرطونو کې د صفت او شرط په توگه ونه منو او ونه وایو چې د بوډا او د ځوانې پېغلې نکاح دې حتما ونه

^۱فتح القدير، بدائع الصنائع اونیل الاوطار.

شي ، خود ابايد ضروري وگڼو چې ځوانه نجلۍ بايد سپين ږيري او کمزوري ته په نکاح ورنه کړل شي ، ځکه داد ټولني نظم ته زيان رسوي ، ټولنه فاسد وي ، ځوانه بنځه بوډانه خوښوي او نه سپين ږيري د ځوانې بنځې حقوق ورپوره کولی شي ، ډېر داسې شوي دي چې سپين ږيري ته يې ځوانه په نکاح کړې وي او بوډاد هماغې شپې په سبا مړ وي نو په دې هکله ډېر احتياط په کار دی ، داد بنځې لپاره يوه مېشني رنځ دی چې روحا هم نارامه وي .

۴- دامام ابوحنيفه اود هغه دملگرو(رح) په نزد دسيالۍ صفتونه اسلام، دينداري، نسب، اصيلاو، شتمني، کسب او کړنه ده نو کله که کومه بنځه له چاسره واده وکړي اود صفتونه په کې کم وي او ولي ورځني تېر شي نو نکاح صحيح ده .

همداراز که صغيره يې په نکاح ورکړې وي او په هلک (خاوند) کې د صفتونه کم وي اوله بلوغ نه وروسته ترې جينۍ تېره شي ، نو نکاح صحيح ده او که دادواړه هريو ورځني تېر نه شي ، نو د نکاح د فسخ کولو حق لري له اسلام څخه مراد ډېلرونو او نيکونو اسلام دی، نو د چا چې يواځې پلار مسلمان وي ، دهغه چاکفوه اوسيال نه دی چې پنځه يا شپږ پېړۍ يې په اسلام کې تېرې شوي وي (دا په غيرد عربو کې).

اود کسب او کار په لور تيا او غوره والي کې دهغې ټولني دود اورواج ته اعتبار دي يعنې هر کسب چې په يو ټولنه کې ارزښت اودرناوی لري ، هماغه لوړ دی نو دا وچت کسب کوونکي دلور نکاح د ټيټ کسب کوونکي له زوی سره د انجلۍ دولي له موافقې پرته صحيح نه ده لکه په افغانستان کې چې سپک کسب ډمتوب اونای يتوب او په مصر کې اهنکري گڼل کېږي .

اوله مال څخه مراد دادی، چې خاوند د بنسټې نفقه، مهر، جامه، اوداسې نورې اړتیاوې پوره کولی وشي او که دایې پوره کولی وشو، نو دا دغني (بډای) د لور سیال دی او غوره والي په نسب او قوم کې یوازې په عربو کې دی او عجم ټول یو دبل سیالان دي. او عرب هم ټول یو دبل سیالان نه دي او عجمي د عربي سیال نه دی.^۱

www.melitahrik.com
0777 400 116

^۱ شرح الوقایه، الاحوال الشخصية في الشريعة الاسلامية \ محمد محي الدين عبدالحميد.

ولي او په نکاح کې ولایت

په نکاح کې ولایت (واکمني) په دوه ډوله ده:

جبري ولایت یا (غیراخياري واکمني) او هغه ولایت چې مستحب دی ، چې دواړو ته به لنډه کتنه وکړو :

الف: جبري ولایت

د جبري ولایت اسباب درې دي :

۱. کوچنیوالی که کونډه وي او که پېغله.

۲. لیونتوب چې پیدایشی وي او که وروسته لیونی شي.

۳. معتوه یا احمق (پاگل او ډېر کم عقل)^۱

ټول اولیا په خپل وار د ولایت حق لري ، لومړی پلار ، بیانیکه بیا ... لکه څنگه چې د نکاح په موانعو کې موږ ورته نغوته وکړه ، په هماغه ترتیب سره لومړی له دویم څخه د نکاح د ولایت حق لومړی لري .

امام شافعي (رح) وایي چې پر کونډې د اجبار ولایت نشته دی او په بالغې پېغلې هم شته دی او په کوچنۍ باندې پلار او نیکه د اجبار ولایت حق لري ، بل څوک یې نه لري ، او که دادواړه نه و . نو بیادې بی واده پرې بنسودلای شي ، تر هغه چې بالغه شي او اجازه وکړي .

^۱ بدائع الصنائع ، تحفة المحتاج ، المغني او الخرشني علی مختصر خليل .

امام مالک(رح) وايي چې جبري ولايت پر کوچني له پلار څخه پرته بل چاته نشته دی او که پلار يې نه وي نو په نکاح دې يې څوک نه ورکوي، ترهغې چې پيغله شي او دځان لپاره وکېل وټاکي.^۱

له امام احمد(رح) څخه په دې هکله دوه روايته دي چې يو دامام شافعي(رح) په څېر دی.

او دپاگلې ليونۍ بڼې د زوی يا لمسي ولايت په مور له هر چالومړی دی، که کومه پاگلېه يا ليونۍ بڼه يې زوی يا لمسی په نکاح ورکړي، نو عقد فسخ کولی نه شي.

دامام ابو حنيفه(رح) په نزد او په يوروايت کې کې له شافعي، مالک او احمد(رح) څخه په ولي کې عدالت شرط نه دی. او په قوي روايت کې له امام شافعي، مالک او احمد(رح) څخه په ولي کې عدالت شرط دی.

که چېرې پلار يانې که صغېره په نکاح ورکړله، نو د عقد لازم او نافذ دی له بلوغ څخه وروسته د فسخې حق نه لري، په هغه صورت کې چې پلار يا نيکه له عقد څخه د مخه په بد اختياري و نه پېژندلی شي، او که د عقد څخه د مخه او يا د عقد په وخت کې هغه صغیره بد نيت درلود يا فاسق يا ليونۍ و، يا يې سپک خو يو نه درلودل، لنډ فکري و، دکارونو په پای (انجام) يې فکر نه کاوه يا يې پر صغیره له اندازې څخه ډېر مهرتا کلي و، او يا د صغيرې مهر له اندازې څخه کم و، يا يې سيال ته نه وه ورکړې، نو ځينې وايي چې دانکاح

^۱الخرشي علی مختصر خليل.

صحیح نه ده ، او ځینې وایي چې دانکاح موقوفه ده ، اوصغیراوصغیرې دواړو ته له بلوغ څخه وروسته اختیار دی.^۱

او که له پلاریا نیکه څخه پرته بل ولي په نکاح ورکړله ، که څه هم خاوند یې سیال وي او مهر هم له مثل څخه هم کم نه وي ، نو دانکاح صحیح اولازمه ده ، خو نافذه نه ده ، او هریود بالغېدلو په صورت کې اختیار لري ، یعنی دانکاح منلی هم شي او ردولی یې هم شي ، که څه هم دخول شوی وي او دامام ابویوسف (رح) په نزداختیار د بالغېدو نشته دی او دنکاح فسخ هغه وخت صحیح کېږي کله چې له عقد څخه خبر شي ، یعنی که کوم څوک بالغ هم شي او له نکاح څخه خبر نه وي نو هر کله چې خبر شي ، نو د قبلو او ردولو حق لري.

ب: یوې عاقلې ، بالغې او اصیلې ښځې ته چې دامام ابوحنیفه (رح) په نزد دخپلې نکاح دکولو حق هم لري ، مستحب دی ، چې ولي ته اجازه ورکړي ، چې د دې دنکاح عقد وکړي او که ولي ورڅخه اجازه وغوښتله او داچپ شوه ، نو دا د دې له خوا اجازه ده ، او کونډه به په ډاگه (صراحت) سره امرکوي او ولي باید اصیل ، عاقل او بالغ وي ، اوله هغه چا سره چې دایې ولي دی ، په دین کې مساوي وي.

پر مسلمان دکافر ، ذمي ، یهودي ، نصراني او داسې نورو ولایت نشته دی :
(وَلَنْ يَجْعَلَ اللَّهُ لِلْكَافِرِينَ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ سَبِيلاً) النساء: ۱۴۱
یعني : اوله سره نه دي گړځولي (الله) دکافرانو لپاره په مسلمانانو کوم حاکمیت د امام شافعي (رح) په نزد زوی پر مورد ولایت حق نه لري.^۲

^۱ المجموع شرح المذهب ، المغني والغرشي على مختصر خليل.

^۲ المذهب للشيرازي.

او که عصبه نه وي نو د ولايت حق د امام ابو حنيفه (رح) په نزد دوي
الارحامو ته لېږدول کېږي.

امام شافعي او صاحبين (رح) وايي که عصبه نه وي نو د ولايت حق خليفه ته دی. ۲
او څوک چې وينځه ازاده کړي او د وينځې عصبه يې نه وي ، نو با داريې دهغې ولي
دی.

او که نژدې ولي لېږي وي او خاطرې (غونښتونکې) دهغه انتظار نه کوي ،
نو شريعت يې لېږي ولي ته اجازه کړې ده ، چې د نکاح ولايت وکړي او د نژدې
ولي په راتگ سره نکاح نه باطلېږي.

www.melitahrik.com
0777 400 116

پنځم خپرکی

نفقه

پېژندنه او د استحقاق شرطونه یې

۱. ثبوت او پېژندنه

الف: نفقه په لغت کې

نفقه له فوق څخه اخستل شوې چې هلاک او له منځه تللو ته یې وایي یا له نفاق څخه اخستل شوې ، چې رواج (دود) ته یې وایي .
اوفقهاده نفقې کلمه هغه مال ته استعمالوي چې انسان یې په خپل عیال لگوي ، ځینې علماء نفقه خوړو او جامې ته وایي ، او ځینې نور یې خوړو ، جامې او استوګنځي (د اوسېدلو ځای) ته وایي .

ب: ثبوت

دبڼو نفقه په ایت ، حدیث ، اجماع او قیاس ټولو جوتو شوې ده .

۱. (وَعَلَى الْمَوْلُودِ لَهُ رِزْقُهُنَّ وَكِسْوَتُهُنَّ بِالْمَعْرُوفِ) البقرة ۲۳۳
يعني: اود کوچنيانو په پلار لازم دي خوراکه او جامې د دغو بنسټود
دستور (شريعت) مطابق.

۲. (أَسْكُنُوهُنَّ مِنْ حَيْثُ سَكَنْتُمْ مِنْ وَجْدِكُمْ وَلَا تَضَارُوهُنَّ لِتُضَيِّقُوا
عَلَيْهِنَّ) الطلاق: ۶

يعني: و اوسوی دابنځې چېرته چې اوسېږئ تاسې، له خپل طاقت سره
او ضرر مه رسوی دوی ته چې تنگي به روالی تاسې په دوی باندې.

۳. (لِيُنْفِقُ ذُو سَعَةٍ مِّن سَعَتِهِ وَمَنْ قُدِرَ عَلَيْهِ رِزْقُهُ فَلْيُنْفِقْ مِمَّا آتَاهُ
اللَّهُ) الطلاق: ۷

يعني: نفقه دې ورکوي څښتن د طاقت له طاقته خپله څوک چې راتنگه
کړلی شوه پر هغه روزي د ده پس خرڅ دې کوي دی له هغه څخه چې الله (ج)
ورکړي دي.

۴. رسول الله (ج) د حجه الوداع په خطبه کې وفرمايل: (ولهن عليكم
كسوتهن ورزقهن بالمعروف).^۱

يعني: او هغوی لره په تاسې جامه او روزي ده په نيکې طريقې سره.

۵. په نيل الاوطار کې وايي چې هند د ابې سفیان مېرمن درسول الله
حضور ته راغله او ويې ویل چې ابې سفیان ډېر بخیل سړی دی او مور ته
دومره څه نه را کوي، چې ما اوزمازوی لپاره بس شي، خو هغه څه چې زه يې
ورڅخه واخلم او هغه پوه نه شي رسول الله (ج) ورته وفرمايل: (خذي من مال

ابي سفیان مای کفۍ ک وولدک بالمعروف، یعنی: د ابوسفیان له مال څخه دومره څه چې ستا وستا بچي ته بس کېږي په نېک (منل شوي) ډول اخله.^۱

۲. بل د معاوية القشري رضي الله عنه حديث چې رسول الله (ص) ورته وفرمايل: ((هغې ته خواړه ورکړه کله چې خواړه خورې، په جامه يې پټه کړه کله چې ځان په جامه پټوي...))^۲

ټول علماء پردې متفق دي چې د بنځې نفقه پر خاوند واجب ده. دا چې مېرمن دکوراو خاوند خدمت کوي، دهغه په کور کې اوسېږي، بهر ته نه وځي کار او کسب نه کوي نو د عقل غوښتنه هم داده چې دهغې جامه او نفقه پر خاوند لازمه وي.

کومه بنځه د نفقي مستحقه ده؟
هره بنځه د نفقي مستحقه نه ده. د نفقي د استحقاق لپاره څو شرطونه شته دي چې دلته يې په لنډ ډول يادوو.
الف: چې د نکاح عقديې صحيح وي، په فاسده نکاح کې نفقه نه شته او کومه بنځه چې په اشتباه کې ورسره کوروالی شوی وي، هم د نفقه مستحقه نه ده.^۳

ب: دا چې د خاوند دگټې اخستلو لپاره برابره او مناسبه وي او که چېرې کوچنۍ وي لکه له اوه کلو څخه وړه، نو په نفقه يې اختلاف دي امام

^۱ متفق علیہ

^۲ ابوداود، ابن ماجه، مسند احمد او مشکوٰة.

^۳ بدائع الصنائع

ابوحنيفه او امام محمد رحمة الله عليه وايي چې ددې نفقه يې په خاوند نه شته ده ، که څه هم خاوند کورته راوستې وي او د خاوند په کور کې اوسېږي امام ابويوسف (رح) وايي که خاوند يې خپل کورته راوستې وي او د خاوند په کور کې اوسېدله ، نو نفقه يې په خاوند شته ده دلته فتوی په دې مذهب کې د امام ابويوسف په وينا ده.

کومه ښځه چې ناروغه وي او د خاوند مباشرت ورسره نه کېږي امام ابوحنيفه ، او امام محمد (رح) وايي چې نفقه يې په خاوند حق ده خو په هغه صورت کې چې ناروغي ورته دپلار په کور کې پيداشوي وي او د خاوند کورته له تللو څخه انکار وکړي نو نفقه يې په خاوند نه شته ده.

امام ابويوسف (رح) وايي چې که ناروغي ورته دپلار په کور کې پيداشوي وي نو د نفقي مستحقه نه ده که څه هم د مېړه کور ته له تللو څخه انکار ونه کړي.

او که په خپل کور کې يې وساتله نو نفقه يې حق ده دلته فتوي د امام ابوحنيفه او امام احمد (رح) په وينا ده.^۱

ج: چې له عذر څخه پرته يې په کور کې ونه اوسېږي يعنې: ښځه هېڅ شرعي عذرنه لري خوبياهم د خاوند په کور کې نه اوسېږي سره له دې چې خاوند يې غواړي چې خپل کورته يې بوزي .

د: همداراز بدگذرانه ښځه چې د خاوند اطاعت او مننه په روا کار کې نه کوي او بد اخلاقي کوي نو دا د نفقي مستحقه نه ده.

ح: چې خاوند يې په دومره مسافه کې سفرته بېول غواړي چې هلته په لمانځه کې قصر نه کېږي او د هغې عاجل مېړيې ورکړې وي خوبياهم له

^۱ بدائع الصنائع

تللوڅخه انکار کوي نو دا بڼه بد گذرانه ده او نفقه يې په خاوند شته خوپه
دې شرط چې خاوند د بڼې امن د سفر په اوږدو کې وساتلی شي.

www.melitahrik.com
0777 400 116

۲. د نفقي اندازه

امام مالک او امام احمد بن حنبل (رح) وايي چې نفقه به د بنځې او خاوند د مالي وس او حال مطابق وي که بنځه او خاوند دواړه شتمن وي نو نفقه د شتمنوبه ورکوي او که دواړه نېستمن وو نو نفقه د نېستمنوبه ورکوي او که بنځه شتمنه وه او خاوند يې نېستمن او بيوزله وو، نو نفقه به د نېستمنو او شتمنو ترمنځه وي او که خاوند شتمن و او بنځه نېستمنه وه نو هم نفقه به دواړه ترمنځ وي همدارايه د ځينې حنفي علماوو هم ده اود احنافوپه مذهب کې فتوي هم په همدې ويناده.^۱

امام شافعي (رح) وايي چې په نفقه کې به يوازي د خاوند حال ته کتلی شي.^۲

که خاوند نېستمن وي نو نفقه د نېستمنوبه ورکوي که څه هم بنځه شتمنه وي او که خاوند شتمن وي نو نفقه د شتمنوبه ورکوي که څه هم بنځه نېستمنه وي اوله حنفي علماوو څخه امام کرخي (رح) هم همدارايه غوره کړې ده.^۳

او هم دا رايه قوي او پياوړې هم ده. الله تعالی فرمايي: (لَيُنْفِقُ ذُو سَعَةٍ مِّن سَعَتِهِ وَمَنْ قُدِرَ عَلَيْهِ رِزْقُهُ فَلْيُنْفِقْ مِمَّا آتَاهُ اللَّهُ) ... الطلاق: ۷

يعني: لگښت دې کوي څښتن د طاقت له طاقته خپل څخه او هغه څوک چې تنگه کړلی شوه په هغه روزي د هغه پس لگښت دي کوي له هغه څه چې ورکړي وي هغه لره الله (ج) تکليف نه کوي الله (ج) په هېڅ نفس مگر په هغه اندازه چې ورکړي يې دي ده لره.

^۱ نبيل الاوطار، حاشيه ابن عابدين، المهذب اوبدائع الصنائع

^۲ فتح القدير اورحمة الامة

^۳ فتح القدير

د متعې په هکله فرمايي: او هغوی ته څه خرڅ ورکړئ د وس او مال خاوند
باندې دهغه موافق او تنگې والا (بې وسه او بې وزله) باندې دهغه مطابق.

www.melitahrik.com
0777 400 116

نفقة او قاضي

کله چې خاوند بنسځې ته نفقه نه ورکوي او يا غايب وي او بنسځه يې بې نفقې پرېښې وي، نو بنسځه کولی شي، چې قضاته مراجعه وکړي، نو په همدې بناء دافصل په دوه برخو وېشو: يوه هغه چې خاوند حاضر وي خو بنسځې ته نفقه نه ورکوي او بل هغه چې خاوند غايب وي او بنسځه يې بې نفقې پرېښې وي.

۳. بنسځې ته د نفقې له ورکولو څخه انکار

که چېرې خاوند شتمن و، او بنسځې ته يې نفقه نه ورکوله نو قاضي به يې دوه ځلي قضاته راوبولي او هر ځل به ورته په وېره تهديد او گواښ سره خبر ورکړي او که بيا هم ونشو او بنسځې غوښتل نو بندي کولی يې هم شي اوله ضروري سامان څخه پرته به د خاوند ټول سامان د بنسځې د نفقې لپاره وپلوري.^۱

او که خاوند بې وزله و، نو د امام ابو حنيفه (رح) په نزد به د فقر او بې وسۍ له کبله بنسځه ورڅخه نه شي بېلولی. بلکې قاضي به ورته د نفقې اندازه وټاکي. او بنسځې ته به امر وکړي، چې ځان ته ټاکل شوې اندازه پوره کړي.^۲

او هر کله چې خاوند شتمن شو، نو ورڅخه به يې واخلي او که چاپورنه ورکاوه، نو قاضي به د بنسځې هغه دوستان چې ددې نفقه پرې واجب ده

^۱ رحمة الامه، فتح القدير.

^۲ رحمة الامه، فتح القدير.

اربابسي، چې دې ته پور ورکړي او دانکار په صورت کې يې بندي کولی هم شي.^۱

(وَإِنْ كَانَ ذُو عُسْرَةٍ فَنَظِرَةٌ إِلَىٰ مَيْسَرَةٍ) البقرة ۲۸۰.

يعني اوکه خاوند نېستمن و، نو پرتا سودی انتظار تروخته د پراخي.

(لَا يُكَلِّفُ اللَّهُ نَفْسًا إِلَّا مَا آتَاهَا سَيَجْعَلُ اللَّهُ بَعْدَ عُسْرٍ يُسْرًا) الطلاق: ۷.

يعني تکليف نه ورکوي الله (ج) هېڅ نفس ته مگر په هغه اندازه چې ورکړي يې وي ده لره، ژر ده چې وبه گرځوي الله (ج) پس له سختۍ څخه اساني.

او همداسې روايت له احمد او شافعي (رح) څخه هم دی، او امام شافعي (رح) څخه بل روايت دی، چې بنځه کولی شي چې په قضا کې د نکاح د فسخي غوښتنه وکړي او که سپری شتمن وي او بنځه دکورکار نه شي کولی، نو خدمتگاره ورته ونيسي که خدمتگاري يې مري يې وي، نو نفقه يې پرخاوند لازمه ده او که اصیل و، نو نفقه يې پرخاوند نشته دی او ځيني علماء وايي، چې دهر خادم نفقه اصیل وي که غلام پرخاوند لازمه ده.^۲

۴. د غايب د بنځي نفقه

^۱ الاحوال الشخصية في الشريعة الاسلامية: محمد محي الدين عبدالحميد نقل له زيلعي اوشارح

المختار څخه.

^۲ المبسوط.

غایب هغه څوک دی چې قضاء ته یې په اسانۍ سره حاضرول شونې نه وي ،نود احنافو په نزد که شتمنې یې له بنځې سره وه نو قاضي به ورته د نفقې اندازه وټاکي او که شتمني یې له بنځې څخه پرته له بل چا سره وه لکه امانت ،پوریا.....نوله چا سره چې دامال دی ،نوک هغه دامنله چې دانځه د همدې غایب بنځه ده اوله ده سره یې شتمني هم شته ،نوقاضي دې ورته امر وکړي ، چې له همدې مال څخه یې بنځې ته نفقه ورکړي او که هغه سړي دانه منله چې دادهغه غایب بنځه ده اویایې له ده سره مال شته دی اوقاضي پرې خبر و ، چې دادغائب بنځه ده اومال یې هم له دې سړي سره شته دی ،نوبیا به هم ورته امر کوي او که دې سړي هم نه منله اوقاضي هم پرې خبر نه و ،نوامام زفر(رح) وایي چې په دې سړي به دبنځې دعوه اورېدل کېږي .

امام ابوحنیفه اوصاحبان ابویوسف اومحمد(رح) وایي چې:قاضي به په دې سړي دبنځې دعوه نه اوري ،ځکه چې دبنځې دعوه خوله خپل مېړه سره ده او که دغایب سړي پټی ،بڼ یا...وي نوله اجارې څخه به یې د نفقې رقم اخلي ،خو پلورلی یې نشي ،او که هېڅ یې نه وي پرېبڼي ،نوقاضي به ورته نفقه وټاکي اوورته به اجازه وکړي ، چې پور یې کړي .

اودامام شافعي(رح) په نزد که غایب خاوند شتمن و ،اوځای یې معلوم وي ،نوقاضي به بنځې ته نفقه وټاکي اودهغه ښار قاضي ته به خبر ورکړي ، چې خاوند دنفقې ورکولو ته اړیاسي ،اوبنځه په دې حالت کې بېلتون نه شي غوښتلی .

او که شتمن وي او ځای يې معلوم نه وي نو ددې مذهب علماء دوه ډلې دي ، يوه ډله وايي چې بنځه د فسرخې غوښتلو حق نه لري ، اوبله ډله وايي ، چې بنځه دا حق لري.^۱

او که خاوند نېستمن او ناداره هم وي او ځای يې معلوم هم نه وي نو ددې مذهب د ټولو علماوو په اتفاق بنځه د فسرخې حق لري^۲ امام مالک وايي: که خاوند غايب شو او شتمني يې هم په هغه بناړکې چې بنځه اوسېږي ، نه وه يا يې شتمني هم وه خو بنځې ته له زحمت او ستونزو پرته په لاس نه شو ورتللی ، نو له قاضي څخه بېلتون غوښتلی شي ، او که شتمني يې هم وه او په لاس ته راتلو کې يې له څه ستونزه سره نه مخ کېدله ، نو طلاق نشي غوښتلی.

که خاوند غايب و او که حاضر ، خو بنځې ته يې نفقه نه ورکوله او بنځه پرته له دې چې قاضي ورته په نفقه پرېکړه وکړي ، او يا مخکې له دې چې له خاوند سره د نفقې په اندازه راضي شي او په خپل ځان يې مال ولگوه ، نو دانفقه د خاوند په ذمه پوره نه ده.^۳

او که له خاوند سره د نفقې په اندازه له راضي کېدلو يا د قاضي له پرېکړې پوره کولو امر وکړي ، نو دانفقه په دې وخت کې په خاوند غير صحيح پوره ده او له دې پنځو صورتونو څخه په يو ساقطېږي :

۱. چې خاوند يې ورته ورکړي.

۲. چې بنځه يې خاوند ته معاف کړي.

^۱ مغني المحتاج ، نهاية المحتاج او المهدب للشيرازي.

^۲ كتاب الام ، المهدب والاحوال الشخصية نقل له كافي او شرح الروض څخه.

^۳ فتح القدير.

۳. د بنځې او خاوند څخه د یوه پرمپینه.

۴. د بنځې په بدگذرانۍ (بې موجه د خاوند اطاعت نه کول).

۵. د بنځې په طلاقولو کې چې سبب یې بنځه وي.

د ځینو علماءوپه نزد په طلاق سره مطلق ساقطېږي او د ځینو په نزد مطلق نه ساقطېږي او که له خاوند سره د نفقې په اندازه راضي شوه او یا قاضي ورته فیصله وکړي او یوله دې دواړو څه ورته په پورکولو اجازه وکړي او دې پور وکړي، نو داپورپه خاوند صحیح پور دی او په دې دوه صورتونه ساقطېږي:

۱. چې خاوند یې ورته ادا کړي.

۲. دا چې بنځه یې خاوند ته معاف کړي.

له طلاق څخه وروسته یې غوښتلی شي او که خاوند مېشونو د خاوند له ورته وڅخه یې هم غوښتلی شي او که بنځه مړه شوه نو د بنځې ورته یې هم غوښتلی شي.

امام مالک او امام شافعي (رح) وایي چې که بنځې قاضي ته وویل چې خاوند بې نفقې پرېښي یم، سره له دې چې زما نفقه پرې واجب ده او قاضي ته دا جوتنه شي، نو بنځې ته به د نفقې امر کوي او دپورولو لپاره د قاضي بامپړه اجازه ضرور نه ده او په هغه دوه صورتونو ساقطېږي، چې پورته مو ورته گوته و نیوله اوله امام احمد څخه هم یو روایت هم دادي.^۱

^۱ رحمة الامة والمهذب للشيرازي.

امام احمد (رح) وايي ، چې کله خاوند غايب شو او شتمني يې هم نه وه پرېښې يا يې دهغه له شتمنۍ څخه اخستل سخت شول، او پور کول هم ورته سخت شول نو بڼځه کولی شي ، چې له قاضي څخه فسخ و غواړي.^۱

www.melitahrik.com
0777 400 116

^۱ زاد المستنح شرف الدين موسى ابن احمد المقدسي.

شپږم څپرکی

مهر

عمومي معلومات

الف: پېژندنه

مهرهغه مال ته ويل کېږي ، چې د مېړه له خوا يې بنځې ته د نکاح د صحيح تړون او ياد وطي په سبب ورکول واجب دي (د وطي سبب لکه په فاسده نکاح کې له بنځې سره کوروالی او که په فاسده نکاح کې کوروالی نه وي شو نومهرنه واجبېږي).

مهر يو ځانگړی امتياز دی چې بنځو ته په نړيواله سطحه اسلام ورکړی دی ، که څه هم په يهوديت کې مهر شته دی. خو چې څومره ارزښت په اسلام کې ورکړل شوی دی ، په يهوديت کې يې نه لري ، يهوديان مهرد بنځې له وفات

څخه وروسته د هغې ورته وو ته ورکوي او په يهوديت کې د کونډومهر د پېغلي په نيمه اندازه وي.^۱

ب: د مهر د فرض کېدلو حکمت

د مهر په لزوم کې د الله (ج) حکمت دی چې تر چا پټ نه دی مثلاً: که به يې مهره نکاح روا شوې وای نو دا به د بنځو له پاره سپکاوی او په عزت کې کمښت و، په سپکه سترگه به ورته کتل کېدل له هغې سره به يې ښه گذران نه کاوه، او دا به د نکاح د رسۍ په سستولو کې لويه مرسته وه ځکه چې د هغې په لاس ته راوړلو کې يې کومه ستونزه نه ده گاللي او د بېلولو واک هم لري نو ځينو به بنځې کولې او بې له کوم سبب څخه به يې پرېښودلی نو مهر يوداسې شعار شو چې ښيي د بنځې کول څه اسان کار ندي، دا خوارۍ او شتمنۍ ته اړه لري چې له واده څخه وروسته هغې ته په درنه سترگه وکتل شي او دهغه بشپړ درناوی وشي.

ج: د مهر د فرض کېدلو دلايل

مهر په ايت، حديث او اجماع ټولو ثابت دی الله (ج) فرمايي: (وَأَتُوا النِّسَاءَ صَدُقَاتِهِنَّ نِحْلَةً) النساء ۴.

يعنی: او ورکوي بنځو ته مهر ونه ددوی په خوشحالی سره.

^۱ الاسلام بلا مذاهب دكتور مصطفى الشكعه.

(وَأَحْلَلْ لَكُمْ مَا وَرَاءَ ذَلِكَ أَنْ تَبْتَغُوا بِأَمْوَالِكُمْ مُحْصِنِينَ غَيْرَ مُسَافِحِينَ فَمَا اسْتَمْتَعْتُمْ بِهِ مِنْهُنَّ فَآتُوهُنَّ أُجُورَهُنَّ فَرِيضَةً) النساء ۲۴.

يعني: او حلالې دې تاسې لره ټولې بڼې لره دې څخه پرته پدې شرط چې طلب کوئ دوی لره- دخپل مال په بدل کې په قید کې راوړولره نه مستي ویستولره او بیا کومې بڼې چې فایده مو واخستله له دوی څخه نو دوی لره ورکړئ د دوی حق کوم چې مقرر شوی دی.

رسول الله (ص) یوه نکاح هم بې مهره نه ده کړې نوکه فرض نه وای نو رسول الله (ص) به حتماً یو ځل پرېښی و چې په نه فرضیت دلالت وکړي.

د: هغه څه چې مهر کېدلای شي

هرڅه چې اسلام کې ارزښت ولري لکه سره او سپین زر، ځمکه، کور، جامه، وربښم، جوار، غنم، وربښې... ټول مهر کېدلای شي ځکه چې الله (ج) مسلمانان مخاطب کړل: (ان تبتغوا باموالکم) چې طلب کوئ دوی لره د خپل مال په بدله کې: یعنی چې هغوی ته خپل مالونه ورکړئ هغه چې تاسو سره ارزښت لري اوڅه چې په اسلام کې ارزښت نه لري لکه شراب، وینه او..... مهر کېدلی نشي اوکه دا په مهر کې یاد شول نو داسې شول لکه هېڅ چې یاد شوي نه وي او د نکاح تړون صحیح او مهر فاسد دی.

مهر د نکاح له اړکانو څخه ندی او یادول یې په تړون کې شرط ندی اوکه مهريادشي اوکه یاد نشي نکاح صحیح ده الله (ج) فرمایي: (لَا جُنَاحَ

عَلَيْكُمْ إِنْ طَلَقْتُمُ النِّسَاءَ مَا لَمْ تَمْسُوهُنَّ أَوْ تَفْرِضُوا لَهُنَّ فَرِيضَةً
البقرة ۲۳۲

يعني: هېڅ گناه نشته په تاسو که چېرې طلاق ورکړئ تاسو بنځو ته هغه وخت پورې چې تاسې ورپورې لاس نه وي لگولی اونه موورته څه مهر ټاکلی وي.

د استدلال وجه داده چې الله (ج) هغه طلاق هم صحیح کړ چې خاوند بنځه د مهر له ټاکلو او مسه کولو څخه وړاندې طلاقه کړي او طلاق خوله نکاح څخه وړاندې نه صحیح کېږي نو معلومېږي چې يادول يې په تړون کې شرط نه دی.

www.melitahrik.com
0777 400 116

ه: د مهر لږه او ډېره اندازه

د مهر په اندازه کې فقهاء ځان ځانته نظر لري.

دامام ابوحنيفه (رح) په نزد له لس درهمو څخه چې اوه (۷) مثقاله کېږي لږمهر نه صحیح کېږي، يودرهم درې نيم گرامه چې لس درهمه (۳۵) گرامه سپين زریایي معادل کېږي.^۱

رسول الله (ص) فرمایي: خبر اوسئ له ولي څخه پرته دې بل څوک بنځه په نکاح نه ورکوي اونه دی يې ورکوي مگر سيال ته اونشته مهر کم له لسو روپيو څخه.^۲

له حضرت علي رضي الله عنه څخه روايت شوی دی چې له لسو روپيو څخه کم مهر نشته دی.^۳

رسول الله (ص) فرمایي چې نه دي شي پرېکولې لاس (په غلا) په کم له لسو روپيو اونه شي صحیح کېدلی مهر کم له لسو روپيو.^۴

امام مالک وايي چې: سره زر د دینار له څلورمې برخې څخه او سپين زر له درې درهمو څخه کم مهر صحیح ندی او د دینار څلورمه برخه باید خالصه سوچه سره وي اودرهم هم باید سوچه سپين زروي او که له دې اندازې څخه لږ وټاکل شي نو خاوند له دخول څخه وړاندې دوه اختياره لري.

۱. چې اندازه پوره کړي.

^۱ فتح القدیر.

^۲ دارالقطني.

^۳ دارالقطني.

^۴ دارالقطني اوسنن الکبری.

۲. چې نکاح په طلاق سره فسخه کړي.

امام شافعي (رح) او امام احمد (رح) وايي چې د مهر کمه اندازه نه شته او د لیل يې هغه حديث دی چې جابر رضي الله عنه روايت کړی دی چې رسول الله (ص) فرمايي: چا چې په مهر کې ډک و رغوی ستوان يا خرما ورکړلې هغه ورته حلاله ده.^۱

له سهل بن سعد رضي الله عنه څخه روايت دی چې رسول اکرم ص یوسړي ته يوه بنځه د اوسپنې گوتې (هغه څه چې بنځه يې د زينت لپاره په گوته کوي) په بدل کې په نکاح ورکړله،^۲

حنفي علماء ځواب ورکوي چې موږ دا حديث منومگر د اخوزموږ له دلايلو سره تعارض (تکر) نلري او دا جمع (غونډه د حديثو) په اسانه سره کېدلای شي هغه دا چې لس درهمه خو د مهر کمه اندازه په وړاندېنيو حديثو کې وټاکل شوه او رسول الله (ص) چې په گوته او ډک و رغوي ستوان او خرماو هغه حلاله معرفي کړله دا دهغې معجل مهر شو او نوريې د خاوند په ذمه پاتې دی او هغه حديثونه چې دا حنافو دلايل دي معجل او مؤجل مهر دواړه بنسټي او دمهر وروستۍ اندازه په اتفاق د ټولو سره نده ټاکل شوی او په هره اندازه چې بنځه او خاوند راضي (خوبس) شول نو صحيح ده.

حضرت عمر رضي الله عنه غوښتل چې خلک دمهر له هغې اندازې څخه له پراختلو څخه ايسار کړي چې رسول الله (ص) خپلې لورگانې په نکاح ورکړې وې او يايې خپلو بيبيانو ته ورکړې و نو د مسجد له وروستۍ برخې

^۱ ابوداود.

^۲ مسلم، ابوداود او المستدرک للحاکم.

څخه یوه بسځه راپاڅېدله او حضرت عمرؓ ته یې وویل: ته چې په څه مور ته امر کوي مور ته الله (ج) له هغې پرته نور څه هم روا کړیدی.

حضرت عمرؓ ورڅخه وپوښتل چې هغه څه دي؟ هغې ځواب ورکړ چې
اللّٰهُ (ج) فرمایي: (وَإِنْ أَرَدْتُمْ اسْتِبْدَالَ زَوْجٍ مَّكَانَ زَوْجٍ وَآتَيْتُمْ إِحْدَاهُنَّ قِنطَارًا فَلَا تَأْخُذُوا مِنْهُ شَيْئًا).

یعنې: اوکه اراده وکړئ تاسې بدل اخستل دیوې بسځې په ځای د بلې بسځې او ورکړی وي تاسوله دوی نه یوې ته مال ډېر پس مه اخلئ تاسو بېرته له هغې مال څخه هېڅ شی.

حضرت عمرؓ له خپلې وینا او قصد څخه واوښت.^۱

هوسنت دادی چې په مهر کې ډېرښت ونکړل شي. رسول الله (ص) فرمایي:
له ټولو څخه برکت په هغې نکاح کې دی چې اسانه وي.^۲

حضرت عمرؓ به اصرار کاوه چې بسځوته ډېر مال ورنکړل شي او دا جوته ده چې د رسول الله (ص) د بیبيانو مهر له پنځه سوه (۵۰۰) درهمو څخه ډېر نه و، مگر دام حبیبېؓ چې نجاشي رسول الله (ص) ته په نکاح کړله او څلورزره درهمه مهر یې ورته له ځانه ورکړ.^۳

په مهر کې ډېرښت له نکاح څخه خلک بې برخي کوي او اوس چې د ولورپه نامه د انجلۍ پلار، ورور،..... څه اخلي داد انسان پلورل او حرام

^۱ نیل الاوطار وفقه السنه.

^۲ مسند احمد

^۳ ابوداود

دي، او څوک چې اصیل او ازاد انسان پلوري هغه دالله(ج) دبنمن دی اود الله(ج) دبنمني څه کوچنی خبره نه ده.

سنت خودادي چې له ناوې سره د پلارکورچې څومره يې وس رسېږي کومک وکړي رسول الله(ص) زينب[ؓ] ته هار او فاطمي(رض) ته څادر، مشک (داوبوڅی) مېچن اونورسامان ورکړي و.

ام سلمه(رض) فرمايي چې رسول الله(ص) مورته وفرمايل چې عايشې(رض) ته جهېز برابرکړئ.^۱

مهر د بنځې خپل حق دی او خاوند ته يې معافولی هم شي او هر جايزتصرف پکې کولی شي، نه ولي نه دبنځې خاوند اونه دبل چا څه کار غرض او اعتراض پری شته دی اونه دهلک ولي اونه دانجلی. ولي اونه يې بل څوک ساقطولی شي. خوکه مهرله مثل څخه کم و او انجلی. دخپلې نکاح تړون پخپله کړی ونودانجلی، ولي دااعتراض حق لري .

گړندی (معجل) او ځنډینی (مؤجل) مهر :

دا رواده چې بنځې ته ټول مهر سمدستي ورکړلی شي اوداهم رواده چې ټول مهر وځنډول شي اوداهم رواده چې مهر په قسطونو ورکړل شي اوکه يواځی مهر يې يادکړ او وخت يې ونه ټاکه نواعتبار دهغه ځای دوداورواج ته دی اوځینی علماء دا واجب گڼي.^۲

صحيح او فاسد مهر

^۱ ابن ماجه

^۲ بداية المجتهد

مهر به يا مال وي او يا گټه او منفعت نو که مال و نوضرورده چې دا به په اسلام کې ارزښت ولري. او معلوم به وي پداسې ډول سره چې بيا د دواړو جگړه راپيدانښي او که چېرې مهر گټه او منفعت ولکه مزدوري نو پکار ده چې هغه داسې گټه وي چې دهغې دکولوپه بدله کې اجوره لازمه وي ، لکه د شېخ کبير (شعيب ع) او (موسی ع) په قصه کې چې ياد شوي دي (اللهم ج د شعيب ع) له خولې څخه حکايت کوي فرمايي: (إِنِّي أُرِيدُ أَنْ أَنْكِحَكَ إِحْدَى ابْنَتَيَّ هَاتَيْنِ عَلَى أَنْ تَأْجُرَنِي ثَمَانِي حِجَجٍ) القصص ۲۷

يعنې: وويل (شعيب ع) چې بېشکه زه اراده لرم ددې چې په نکاح درکړم يوه ددوه لونیو څخه چې دادې پدې چې ته مزدور او سپې زما سره اته کاله.

شپوننتوب يا مېړۍ خړول شعيب ع) دخپلې لورمهر وټاکه ځکه چې د شپوننتوب په بدله کې مزدوري ورکول کېږي.

دا څلور ځايه مهر فاسد دی درې ځايه په مال کې او يو يې په گټه او منفعت کې.

په مال کې

الف: داسې مال چې هېڅ ارزښت ونلري لکه څو دانې غنم يا لږ اوبه يا .
 ب: چې ارزښت ولري مگر په اسلام کې نه لکه شراب ، خنزير
 ج: چې نا معلوم وي پدې ډول چې جگړه ترې جوړېږي لکه درې جوړه جامې
 ځکه په جامه کې خوورېښم ، کتان ، مالوچ او وړۍ ټول داخل دي يا لکه دوه حيوانات چې په حيواناتو کې خوا اس ، خر ، غوا ، پسه ټول شامل دي نو د داسې شي مهر نومول فاسد دي.

په گټه کې

په گټه کې هغه صورت کې مهر فاسد دی چې داسې گټه ورته وټاکي چې په بدل کې یې اجوره روانه وي لکه دقران یا یو سورت بنوونه اودامام شافعي(رح) په نزد دقران بنوونه مهر کېدلی شي ځکه چې دهغوی په نظریه قران بنوونه اجوره اخیستل روادې.^۱

د مهر ډولونه او حالتونه

په خاوند واجب مهر به لدې څو حالاتوځنې خالي نه وي.

مهر مسمی یا ټاکل شوی مهر

مهر مسمی پریو حالت کې واجبهېږي چې خاوند لس شرعي روپۍ چې اوه مثقاله کېږي او یا له دېنه زیات وټاکي چې نامعلوم نه وي او بنځه او ولي یې پرې راضي وي او په صحیح تړون کې په دې درې صورتونو کې پوره مهر لازمېږي:

الف : چې خاوند له بنځې سره صحیح کوروالی وکړي، الله(ج) فرمایي :
(فَمَا اسْتَمْتَعْتُمْ بِهِ مِنْهُنَّ فَآتُوهُنَّ أُجُورَهُنَّ فَرِيضَةً) النساء ۲۴

یعنې : بیا کومې بنځې چې تاسې پکار راوستې (فایده مو ترې واخیستله) نو دوی لره ورکړئ د دوی حق کوم چې مقرر شوی دی.

ب : چې له هغې سره صحیح خلوت وکړي ځکه چې بنځې خپل ټول بدن خاوند ته سپارلی و او د یوځای والي هېڅ مانع نه وي.

ج : چې له خاوند او بنځې څخه یو مړشي که څه هم دخول اوصحیح خلوت نه وي شوی چې لږوروسته به صحیح خلوت وپېژنو.

^۱المهذب للشریازی

لږ مهر

الف: له مهر مثل او ټاکلي مهر څخه په يو حالت کې کم و اجېبېږي هغه دا چې د نکاح تړون فاسد وي او بڼڅې ته صحیح مهر وټاکل شي او کوروالی ورسره وکړي نو که خاوند مهر سل روپۍ وټاکه او مهر مثل دوه سوه روپۍ وه نو سل روپۍ يې حق کېږي او که خاوند ورته سل روپۍ مهر وټاکه او مهر مثل پنځوس و نو پنځوس روپۍ يې حق کېږي.

ب: دمهر کمه اندازه په يوه حالت کې و اجېبېږي هغه دا چې کله له لس روپيو څخه کم مهر وټاکل شي او يا يې ارزښت وټاکل شي نو دامام ابوحنيفه او صاحبانو په نزد لس روپۍ لازمېږي او دامام زفر (رح) په نزد مهر مثل لازمېږي.

مهر مثل

مهر مثل د نجلی د پلار له پلوه د دوستانو مهر دی لکه خورگانې، ترورگانې، دتره لورگانې پدې شرط چې له هغې سره په عمر، ښکلا، او ښايست، شتمني، وخت، عقل، پوهه، پاکي، علم، پېغلتوب او يا کونډه توب کې برابره او مساوي وي او که د پلار په دوستانو کې ددې مثل نه ونو د مور په دوستانو کې به يې مثل ته وگوري او دهغې مهر به ورته ټاکي.

مهر مثل په لاندې حالاتو کې و اجېبېږي.

الف: چې نه د بڼڅې خاوند او نه يې ولي د تړون په وخت کې مهر وټاکي لکه چې تړون مطلق وي او مهر ياد نشي.

ب: چې د تړون په وخت کې مهر ونه ټاکل شي او بڼځه له کوروالی څخه وړاندې وغواړي چې مهر ورته وټاکل شي او خاوند یې نه مني او بڼځه قاضي ته ورشي او قاضي له خاوند څخه دمهر د ټاکلو غوښتنه وکړي او هغه انکار وکړي نو مهر مثل لازمېږي.

www.melitahrik.com
0777 400 116

ج: چې خاوند يا ولي مهر بالکل پرېږدي

چې مهرياد کړي مگر فاسد مهر وي لکه هغه څلور صورتونه چې مخکې مو وويل.

د: چې بنځه عاقله او بالغه وي اود ولي له اجازې څخه پرته خپله نکاح وکړي او مهريې له مثل څخه کم وي.

ه: چې خاوند ورته له لسو روپيو څخه کم مهر وټاکي نود امام زفر (رح) په نزد مهر مثل لازمېږي.

و: په شغار نکاح کې^۱

نیم مهر

کله چې خاوند له بنځې سره د نکاح صحیح تړون وکړي او مهر ورته وټاکي خو مخکې له دې چې له هغې سره کوروالی وکړي او یا صحیح خلوت واقع شي نو بنځه جدا کړي اود خاوند له خوا د نکاح رسی وشلېږي نو نیم مهر لازم دی (للهج) فرمایي: (وَإِنْ طَلَّقْتُمُوهُنَّ مِنْ قَبْلِ أَنْ تَمْسُوهُنَّ وَقَدْ فَرَضْتُمْ لَهُنَّ فَرِيضَةً فَنِصْفُ مَا فَرَضْتُمْ) البقرة ۲۳۷.

يعنې: که چېرې مو طلاقي کړې دوی مخکې له لاس ورپرولو څخه او ټاکلی مو وي هغوی ته مهر نولازم شونیم مهرد هغه کوم چې مو ټاکلی وي.

متعہ

^۱ الاشياء والنظائر

کله چې بنځه له خاوند سره له کوروالي اوصحيح خلوت څخه مخکې بېله شي نو په خاوند متعه واجب ده الله(ج) فرمايي: (لَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ إِنْ طَلَقْتُمُ النِّسَاءَ مَا لَمْ تَمْسُوهُنَّ أَوْ تَفْرِضُوا لَهُنَّ فَرِيضَةً وَمَتَّعُوهُنَّ عَلَى الْمَوْسَعِ قَدْرَهُ وَعَلَى الْمُقْتَرِ قَدْرَهُ) لبقرة ۲۳۲.

يعني: هېڅ گناه نشته پر تاسو که چېرې طلاق ورکړئ بنځو ته هغه وخت پورې چې تاسې ورسره لاس هم نه وي لگولی اونه مودوی ته څه مهر ټاکلی وي او هغوی ته څه خرچه ورکړئ، د وسې خاوندان له خپل وسې سره سم اوبې وسه له خپل وسې سره سم.

دمتعې په اندازه کې دنظر اختلاف دی ځينې وايي چې دخاوند حالت (شتمني اونيستئ) ته اعتبار دی او ځينې وايي چې دنبځې حالت ته اعتبار دی او ځينې وايي چې ددواړو حالت ته به کتلی شي خو په هر حال د مهر مثل له نیم څخه به زیات نه وي او له پنځو درهمو څخه به کم نه وي امام شافعي(رح) طلاقې شوې بنځې ته متعه واجب گڼي که بنځه عاقله اوبالغه وي نو خپل مهر به خپله قبضوي (تسليموي) او که صغیره لیونۍ یا پاگله وي نو مهر به یې ولي قبضوي.

صحيح خلوت

کله که بنځه اوناړينه پداسې ځای کې سره يوځای شي چې د بل له کتلو او دوی له اجازې پرته ددوی په حال له خبرېدلو څخه په امن وي اوله دوی څخه په يوه کې څه علت هم نه وي چې د وطې ممانعت وکړي نو دادحقيقي وطې معنی ورکوي.

د وطې مانع په درې ډوله ده

۱. طبعي مانع لکه چې مېړه کوچنی وي او په دوی کې یو دجماع قدرت ونلري او یا بنځه نفاسه او یا حیضه وي.
۲. جنسي مانع لکه چې خاوند یا بنځه ناروغه وي.
۳. شرعي مانع لکه چې له دوی څخه یو د حج په احرام کې وي یا یې فرض روژه نیولې وي او نفلي روژه مانع نده.

www.melitahrik.com
0777 400 116

اووم خپرکی

طلاق او بېلتون

حکم او پېژندنه

پېژندنه او روا والی

الف: پېژندنه

ځینې علماء وايي چې طلاق بېلتون ته وايي او ځینې وايي چې طلاق د قید (ولکې) لري کولو ته وايي، او په اصطلاح کې د سړي له خوا فی الحال یا وروسته د صحبې نکاح له منځه وړلو ته طلاق وايي.

د طلاق روا والی په ایت حدیث، اجماع او عقل ټولو ثابت دی اللہ (ج) فرمایي: (الطَّلَاقُ مَرَّتَانِ فَاِمْسَاكُ بِمَعْرُوفٍ اَوْ تَسْرِیحُ بِاِحْسَانٍ) البقرة .۲۲۹

یعنې: طلاق (رجعي) دی دوه کړتو پورې له دې څخه پس ساتل دي د ستورپه طور (شریعت مطابق) یا پرینودل دي په ښه ډول.

(لَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ إِنْ طَلَقْتُمُ النِّسَاءَ مَا لَمْ تَمْسُوهُنَّ) البقرة ۲۳۲.

یعنې: هېڅ ګناه نشته په تاسو کې که چېرې ورکړې تاسو بنځو ته طلاق تر هغه وخته پورې چې تاسو لا ورپورې لاس نه وي لګولی

(يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ إِذَا طَلَقْتُمُ النِّسَاءَ فَطَلِّقُوهُنَّ لِعَدَّتِهِنَّ) لطلاق ۱.

یعنې: ای پیغمبره په هغه وخت کې چې طلاقولې تاسو بنځې پس طلاقوی هغوی په وخت د عدت د هغوی کې.

له حضرت عمر رضي الله عنه څخه روایت دی چې رسول الله (ص) فرمایي ام المؤمنین بی بی حفص (رض) طلاقه کړله او بېرته یې ورته رجوع وکړله ابوداود.^۱

له عبدالله ابن عمر رضي الله عنه څخه روایت دی چې زما یوه بنځه وه چې ماته ډېره ګرانه وه خو زما دپلار نه خوښېدل هغه ماته امر وکړ چې طلاقه یې کړه خو ما انکار وکړهغه دایادونه رسول الله (ص) ته وکړله هغه وفرمایي ای د عمر رضي الله عنه زویه طلاقه یې کړه.^۲

ټول فقها د طلاق په وړاندې متفق دي او داسې واقعې ډېرې شوي هم دي مګر هېچا منع کړي نه دي، او عقل هم دامنې داسې چې خاوند د بنځې په اخلاقو کې داسې څه پیدا کړي چې تحمل یې نلري ګوډاره ورته سخته شي او ژوند له ناخوالو سره مخ شي نو اخر څه وکړي؟

نو اسلام دا روا کړي چې په دغسې یو لړ حالاتو کې دوی سره بېل شي خاوند ته یې د طلاق اجازه ورکړله او بنځې ته یې هم دا اجازه ورکړه چې له

^۱ نسائی او ابن ماجه.

^۲ بخاري، مسلم، ترمذی او ابن ماجه.

مېړه څخه طلاق و غواړي ان د ځان د جدایی په بدل کې خاوند ته خورا څه مال هم ورکړي ، او که خاند نو غوښتل نو بښځه موضوع قاضي ته وړاندې کولی شي تر څو هوسا او سوکاله ژوند وکړي.

www.melitahrik.com
0777 400 116

ج: د طلاق د رواوالي حکمت

له نکاح څخه عرض د خاوند او بڼځې تر منځ دوستي ، مینه محبت او یو پر بل رحم دي بڼځه او خاوند باید یو پر بل رحم وکړي او یو د بل اسانتیا او سهولیت او خوښۍ لپاره خپل ټول کونښنونه وکړي او د دوستۍ فضا قایمه کړي مگر کله داسې هم کېږي چې دا مینه محبت په کرکه او نفرت او ناخوالو بدل شي د دوی اړیکې خرابې شي ځکه د ژوندون د سفر لکه بهرې تل په یو حال کې نه وي کېدا شي چې هغوی ته یو پر بل بد گومانې او بد فهمي پیدا شي د ژوند په تېرولو کې ستونزه رامنځ ته شي او د پړسخت وي چې دا څرکه فضا او تاوتریخوالی بهر ته سم کړلی شي او دواړه یوځای کړلی شي او زورونه یې ولگېږي او په اسانه یو د بل حقوق ادا کړي او څه تدبیر هم کارونکري نو په دط وخت کې اسلام طلاق رواه کړی ترڅو هر یوځان ته نوی ژوند پیل کړي کېدا شي چې د تېر ژوند په انډول به یې گانده (راتلونکې) په اطمینان او سوکالی کې تېر شي او طلاق د دې ناروغتیا لپاره ورسټی علاج دی اسلام وایي چې انسان باید په طلاق کې بې صبري او بېرته ونه کړي اول باید په پاکوالي کې ته یو طلاق ورکړي ځکه کېدلي شي چې د عدد په دې موده کې دمېر په خاطر وکې د ژوندون تېرې خوږې شپې ریا دې شي په خپلو کروپښېمان شي او بڼځې ته رجوع وکړي او دا هم کېدای شي چې بڼځه د خپل خاوند د وزره د ساتلو لپاره په خپل نظر کې تجدید وکړي نو ځکه بهر په بڼه ونه گڼل شوه.

طلاق په یهودیت کې هم شته دی خو کله چې یهودي د طلاق قصد وکړي نو په دې مذهب کې بڼځه پرې حرامه شوله او د نیت تنفیذ پرې واجب دی.^۱

^۱ حقوق المرأة فی الاسلام

خوکه کله کومه بله بنسکلیې بنسځه وگوري او دهغې دنکاح کولوپه غرض يې
طلاقوي نو دادهغوی په نظرهم صحیح نه ده.

د: په عام ډول د طلاق حکم

د طلاق دعام حکم په هکله علما دوه نظره لري.

اکثره فقها وايي چې طلاق يې له کوم شرعي سبب څخه رواه نه دی
او اصل په طلاق کې منع ده الله(ج) فرمايي: (فَإِنْ أَطَعْتُمْ فَلَاتَبِعُوا عَلَيْهِنَّ
سَبِيلًا) النساء ۳۴

يعنې: پس که فرمانبردارۍ وکړله دوی ستاسو پس مه لټوئ تا سو په
دوی باندي څه لاره رسول الله(ص) فرمايي: (ابغض الحلال ال الله
الطلاق)^۱

يعنې ډېر ناخوښ په حلالوکې دالله(ج) په نزد طلاق دی.

همدا راز فرمايي طلاق مه ورکوي ځکه هيبت دالله(ج) عرش خوزوی.
او ځينی فقها وايي چې اصل په طلاق کې اباحت دی که څه هم هېڅ اړتيا
ورته نه وي ځکه چې الله(ج) فرمايي: (لَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ إِنْ طَلَقْتُمُ النِّسَاءَ
مَا لَمْ تَمْسُوهُنَّ أَوْ تَفْرِضُوا لَهُنَّ فَرِيضَةً) البقرة ۲۳۲

يعنې: هېڅ گناه نشته په تاسوکه چېرې طلاق ورکړی تاسو بنسځوته هغه
وخت پورې چې تاسو ورپورې لاس هم نه وی لگولی. مگرکه دنکاح اصلي

^۱ ابوداود، ابن ماجه او المستدرک للحاکم.

حد ته څير شونو لومړۍ وينا صحيح بنسکاري او پدې ايت کې گناه نشتوالی په هغه چا دی چې طلاق يې د څه لامل لپاره وي.

حضرت ثوبان رضي الله عنه روايت کوي چې رسول الله (ص) فرمايې هرې بنسځې چې بې له کوم شرعي لامل څخه طلاق و غوښت نو د جنت بوی پرې حرام دی.^۱

الف: د طلاق حکم د بنسځې او خاوند حالت ته په کتنې سره

۱. واجب طلاق: کله چې د بنسځې او خاوند مشران حکمین د انظريه ورکړي چې نور د دوی د يوځای ژوندون ناممکن دی يا دا چې بنسځه ناپاکه (زناکاره) وي.

۲. مستحب طلاق: په هغه صورت کې چې بنسځې د الله (ج) حکم نه پرځای کوي لکه لمونځ، روژه، اونورا او خاوند يې له اړباسلو څخه عاجز شي.

۳. مباح طلاق: په هغه صورت کې چې بنسځه بد اخلاقه وي خو دومره نه چې خاوند حوصله تنگه کړي او نور صبر نکړلی شي.

۴. مکروه طلاق: چې د طلاق لپاره کوم پياوړی لامل نه وي او بنسځه بد اخلاقه وي خو دومره نه چې د خاوند حوصله تنگه کړي او صبر يې تمام شي.

۵. حرام طلاق: چې هېڅ شرعي سبب نه وي مثلاً: د بلې بنسځې بنسکلا يې خوښه شي او دا ورته طلاقه کړي الله (ج) فرمايې: (فَإِنْ أَطَعْنَكُمْ فَلَا تَبْغُوا

عَلَيْهِنَّ سَبِيلًا) النساء ۳۴.

يعنې: پس که فرمانبردار وي وکړله دوی ستاسو پشان مه لتیوی په دوی لاره.

^۱ متفق عليه

په يهوديت کې د طلاق لپاره شپږ اسبابه دي :

۱. چې بنځه زنا کاره وي.
  ۲. چې بنځه شنډه وي.
  ۳. چې بنځه بد اخلاقه وي.
  ۴. چې د هغه په خلقت يا غړو کې عيب وي.
  ۵. چې او ازه خپره شي چې دې بنځې زنا کړېده که څه هم دا جوتنه نشي.
- او کله چې څوک له يوې بنځې سره لس کاله تېر کړي او اولاد يې ونشي نو په دې حالت کې طلاق واجب گڼي.

ب : طلاق د سړيو په واک کې دی

ټول فقها پدې متفق دي چې طلاق د سړي په اختيار کې دی او بنځه نشي کولی چې خاوند ته طلاق ورکړي، دا ځکه چې نارينه په هر کار کې فکر کوي د هغه عواقب (پای) سنجوي پدې هکله مو په تېرو مخونو کې لنډه يادونه کړېده وگورئ شېبه به طلاق کې.

اللّٰه (ج) فرمايي : (يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ إِذَا طَلَّقْتُمُ الطَّلَاقَ

يَعْنِي: أَي نَبِي كَلَهُ فِي طَلَاقِي كَرَلِي تَاسِي بِنَخِي.

(لَا جَنَاحَ عَلَيْكُمْ إِنْ طَلَّقْتُمُ الْبَقْرَةَ ۲۳۲.

يعني: نشته په تاسې څه گناه که طلاقې مو کړې بنځې.

وَإِنْ أَرَدْتُمْ اسْتِبْدَالَ زَوْجٍ مَّكَانَ زَوْجٍ النِّسَاءِ ٢٠

یعنې: اوکه اراده وکړله تاسې په بدل کې اخیستل د یوې ښځې په ځای د بلې ښځې، نو پدې ایاتونو کې خطاب نارینه و ته دی.

ددې معنی داندۀ چې ښځه هېڅکله هم طلاق نشي غوښتلی، که چېرې رښتیا هم د طلاق اړتیاوي نو ښځه قاضي ته مراجعه کولی شي قاضي به حالات څېړي که چېرې ضرورت و نو قاضي ښځه طلاقولی شي خو د خاوند ورکړې شتمني به بېرته ورکوي.

ج: طلاق او قاضي

طلاق د قاضي په واک کې نده او دا ځکه چې د خاوند او ښځې ډېر رازونه او اسرار دي چې له هغوي ډاډور و څخه پرته د بل چا خبرول پرې نامناسب دي اونه یې چاته ښکاروي او کېدلی شي چې د خاوند او ښځې زړه ډاډوی هم په داسې یو څه پیدا شوي وي چې دهغه ښکارول قاضي ته څه چې نژدې دوست حتی مور او پلار ته هم پکار ندي نو ځکه اختیار خاوند ته ورکړل شو ترڅو قاضي د ښځې او خاوند له اسرارو څخه خبر نشي.

د: د طلاق شرطونه: د طلاق عمده او مهم شرط دادی چې ښځه او خاوند د اللّٰهِ (ج) دا ښودل شوي حدودو په ساتنې سره خپل یوځای ژوند تېرولو ته دوام ورنکړلی شي اللّٰهِ (ج) فرمایي: (فَإِنْ خِفْتُمْ أَلَّا يُقِيمَا حُدُودَ اللَّهِ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِمَا فِيمَا افْتَدَتْ بِهِ) البقرة: ۲۲۹

یعنې: او که و برېږئ تاسې چې و به نشي ساتلي دادواړه احکام د خدای پس نشته هېڅ گناه پدې دواړو په هغه خیزکې چې فدیة ورکړي د اېنځه په هغه خېز سره.

خود دې برسېره ځینې شرطونه په خاوند ځینې په نځه او ځینې د طلاق په لفظ پورې اړه لري چې دې هریولنده یادونه به وکړو.

الف: د طلاق ورکونکي شرطونه

طلاق ورکونکی باید عاقل، بالغ وي بشپړ اهلیت ولري پدې ډول سره چې دهغه طلاق ورکول د سوچ او فکر څخه وروسته وي اراده، اختیار ارضاولري، خود ابايد په یاد ولرو چې یوانسان نځې ته د طلاق لفظ استعمال کړي که، د طلاق قصد ولري او که ټوکه یې مطلب ونو دده طلاق واقع کېږي، الله (ج) فرمایي: (وَلَا تَتَّخِذُوا آيَاتِ اللَّهِ هُزُوًا) البقرة ۲۳۱.

یعنې: اومه نیسئ دالله (ج) ایتونه په ټوکوسره.

رسول الله (ص) فرمایي: (ثلاث جدهن جد وهزلهن جد النکاح والطلاق والرجعة).

یعنې: درې شیان دي چې رښتیا یې هم صحیح ده او ټوکه یې هم رښتیا ده (واقع کېږي) هغه نکاح، طلاق اورجعت دی.

په جاهليت کې به ځينو خلکو بښځې طلاقې کولې يا به يې مرثيان ازاد کړل
بيا به يې ويل چې ماتو کې کړيدې نو الله (ج) فرمايل چې د ټوکو طلاق هم
صحیح دی.^۱

امام احمد وايي چې د ټوکو کونکي طلاق صحیح دی.^۲
دلته بايد دمکروه او بې هوښ طلاق ته هم اشاره وکړو.

www.melitahrik.com
0777 400 116

^۱ معارف القرآن

^۲ نیل الاوطار

د مکره طلاق

مکره یا اړوتی هغه دی چې څوک یې د بنځې طلاقو لپاره اړباسي اود زور اندازه به داوي چې په وژلو یا د کوم غړي په له منځه وړلو تهدید کړلې شي، لدې څخه کم لکه څو څپېری وهل، بندي کول اکراه نه شمېرل کېږي.

نوکه چا څوک د بنځې طلاقو لپاره اړباسه او هغه هم د طلاق لفظ استعمال کړ نو ایادا طلاق صحیح دی؟ د جمهور فقهاو ولکه ابن عباس رضی الله عنهما امام شافعي، امام مالک، امام احمد (رح) په نزد دا طلاق نه واقع کېږي.^۱

دلیل یې هغه حدیث دی چې ابن عباس روایت کړی دی (رفع عن امتی الخطا والنسیان وما استکرها علیه).^۲

یعنې: پورته شوی دی زما له امت څخه خطا، هېره، او هغه څوک چې په دوی د بل په زور کېږي.

همدا راز رسول الله (ص) فرمایي: لا طلاق فی اغلاق.

یعنې: نشته طلاق په سخته کې.

امام شافعي (رح) د طلاق لپاره څو شرطونه ایښي چې په لاندې ډول خلاصه کېږي.

۱. چې په ده زور کوونکی قوت او ځواک ولری اودا دفاع ونشي کړلی.

^۱ بدایه المجتهد، المهدب اونیل الاوطار.

^۲ ابن ماجه دارقطني، طبرانی اونیل الاوطار.

۲. چې بنه يقين ولري چې خپل هوډ عملي کوي يعنې پر ما دابنځه طلاقوي.

۳. که بنځه طلاقه نکړي نو وژني يې يايې کوم غړي غوڅوي يايې ډېره موده بندي کوي يايې ډېر سخت وهي.

۴. چې د تلفظ په وخت کې په زړه کې د طلاق هوډ ونه کړي او که د طلاق هوډ اونيت يې هم وکړ نو پرې طلاقه ده.

۵. چې هماغه الفاظ استعمال کړي چې پرې مجبورېږي مثلاً که هغه ورته وويل چې يوه طلاقه کړه او ده دواړه طلاقې کړلې او ياهغه ورته وويل چې خپل بنځه عايشه طلاقه کړه او ده فاطمه طلاقه کړه نو دا طلاق يې صحيح دی.

۶. چې زور کوونکی د طلاق صلاحيت ونلري مثلاً: د يوې بنځې خاوند يو څوک خپل وکيل وټاکه چې دده بنځه دده له پلوه طلاقه کړي او هغه دا کارونه کړ او ده مجبوره کړه نو دا طلاق واقع کېږي.

نوکه دا شرطونه پوره وو نو اکراه صحيح ده او که پوره نه و طلاق واقع کېږي د احنافو په نزد صحت او اختيار (روغتيا او واک) د طلاق لپاره شرط ندي د ناروغ، مکره، بېهون، او کم عقل، ټولو طلاق صحيح ده امام ابو حنيفه په (رح) وايي مکره په خپل اختيار د بنځې طلاق غوره کړ ځکه چې زور کوونکې ده ته د طلاق او عذاب ترمنځه واک ورکړ پدې ترتيب چې يادې بنځه طلاقه کړه او يادې وژنم، نوده په خپله خوښه طلاق غورکړ او بل

دالکه د ټوکي که څه هم د طلاق اراده نه لري مگر په خوله يې د طلاق لفظ استعمال کړي.^۱

مگر پر ټوکي دده قياس کمزوری دی ځکه چې ټوکي لويې کوي او په خپله خوښه او اراده غږېږي او دا خود طلاق هوډ نه ده، بلکې له ځان څخه د ضرر د دفاع هوډ لري، بل دا چې که څوک په کفر مجبور شي او چا پرې په زور د کفر کلمه وويله نو هغه نه کافر کېږي سره له دې چې ايمان اساس او بنسټ دی الله (ج) فرمايي: (إِلَّا مَنْ أَكْرَهَ وَقَلْبُهُ مُطْمَئِنٌّ بِالْإِيمَانِ) النحل: ۱۰۶

يعنی مگر هغه څوک چې زور پرې وکړلی شي حال دا چې دده زړه آرام نيوونکی وی په ايمان سره؛ نو طلاق به يې څنگه صحيح شي چې يوه فرعی خبره ده؟

د: بېهونې طلاق

علما پدې متفق دي چې که بېهونې په مباح څيز بېهونې شوی وي او په قصد يې ځان بېهونې کړی نه وي (لکه په زور يا په هېره بېهونې شوی وي) نو دده طلاق نه واقع کېږي خو څوک چې په حرام څيز بېهونې شي نو د حنا بله ووپه قوي روايت اوله حنفيانو څخه کرخي، طحاوي، زفر بن هزیل اوليث بن سعد، اسحاق بن راهويه، محمد بن سلمه، ابو ثور (رح) له شافعي مذهب څخه او اکثره مالکيان وايي چې دا طلاق نه صحيح کېږي ځکه چې دا هوډ او اراده نلري.^۲

^۱ حاشیه فتح القدير .

^۲ فتح القدير، شرح الهدایه.

امام شافعي، اکثره حنفيان او حيني مالكيان وايي چې طلاق يې واقع کېږي ځکه چې ده شراب پخپله خوښه څښلي او په دې هم پوهېږي چې ناوړه اغېزه لري.^۱

امام مالک (رح) امام شافعي او دا حنوافو يوه ډله وايي چې هر څوک په خطايي سره (نورې خبرې کوي ناخپه غيراخياري د طلاق لفظ استعمال کړي) بسځې ته طلاق استعمال کړي نو طلاق يې نه صحيح کېږي.^۲

www.melitahrik.com
0777 400 116

^۱ بدايه المجتهد نيل الاوطار
^۲ فتح القدير او المهدب

ب: شرطونه په بنځه کې:

مهم او عمده شرط دادی چې دابنځه د خاوند حقيقي يا حکمي بنځه وي داسې چې له خاوند سره يې دنکاح قيد پوره شوی نه وي او په لاندې صورتونو کې بنځه د خاوند حکمي بنځه وي.

۱. درجي طلاق په عدت کې.

۲. چې خاوند دوه طلاقه ورکړې وي.

۳. هغه چې دفسخې دپيلتون له لامله په عدت کې وي.

ج: دطلاق په لفظ کې شرطونه

هر لفظ چې دنکاح د صحیح تړون دقید په پورته کولو سمدستي وروسته دلالت کوي اوله داسې چا څخه صادر شي چې دطلاق ورکولو حق ولري اوبنځه يې حقيقي يا حکمي بنځه وي نوپدې لفظ سره بنځه طلاقېږي ، که په لفظ سره وي ، که په ليکنې سره او که په نغوتې سره . دطلاق په لفظ کې داڅو شرطونه حتمي دي.

۱. چې دطلاق په معنی اوپردي پوه وي چې زه څه وایم او که په معنی يې نه پوهېده نو طلاق نه صحیح کېږي.

۲. چې طلاق د الله (ج) په رضا او خوښې پورې اړوندنه وي ځکه چې دالله (ج) خوښه په طلاق کې نشته ده.

۳. طلاق به په داسې الفاظو سره وي چې بنسټ ته يې حقيقي نسبت شوی وي لکه ته طلاقه يې، بنسټه مې طلاقه ده يا حکمي نسبت لکه که دا کار مې وکړ بنسټه مې دې طلاقه وي او که بنسټ ته پکې نسبت نه وي شوی نو نه صحيح کېږي.

www.melitahrik.com
0777 400 116

د طلاق ډولونه او وېش

۱. د طلاق د لفظ ډولونه

د طلاق لفظ به يا صريح وي يا به کنایه (غير صريح) وي

الف: صريح طلاق

هغه دی چې له طلاق څخه پرته بل مفهوم په لغت او دود او دستور کې ونلري لکه ته طلاقه يې ته پرما حرامه يې دا طلاق واقع کېږي او د طلاق ورکونکي په نيت پورې هېڅ اړه نلري ځکه نيت ته په مبهمو او نامعلومو مسائلو کې اعتبار دی او پدې کې هېڅ ابهام نشته دی.

ب: طلاق په کنایاتو

دا هغه لفظ دی چې ډاگيزه په طلاق دلالت نه کوي او دود او دستور هم د طلاق لپاره نه وي ټاکلی خود طلاق احتمال لري، لکه ستاکار ستا په لاس کې شو، پلار کره لاره شه، ورځې دې وشمېره نو پدې الفاظو کې علماء د نظر اختلاف لري.

۱. حنفيان او حنابله وايي که چېرې خاوند د طلاق هوډ درلود او ياهغه وخت او حالاتو په طلاق دلالت کاوه نو طلاق واقع کېږي.

شوايع او مالکيان وايي که خاوند د طلاق هوډ درلود نو طلاق واقع کېږي او که د طلاق نيت يې نه درلود نو طلاق نه واقع کېږي او د وخت او حالاتو دلالت ته هېڅ اعتبار نشته دی.^۱

www.melitahrik.com
0777 400 116

د طلاق وېش

الف: د طلاق وېش د مودې له لحاظه

طلاق د زمانې دوېش له لحاظه درې ډوله دی:

۱. طلاق په حاضر وخت کې:

هغه چې د طلاق لفظ له هر شرط او نېټې څخه خالي وي لکه ته طلاقه يې ، طلاقه مې کولې نو د لفظ په استعمال سره سمدستي طلاق واقع شو.

۲: چې د طلاق د الفاظو نسبت راتلونکې زمانې ته وشي لکه ته سبا طلاقه يې ياد راتلونکې مياشتې په لومړۍ ورځ طلاقه يې نود جمهورو فقهاوو (ابوحنيفه ، شافعي او احمد) په نزد دا طلاق هغه وخت واقع کېږي چې نسبت يې ورته شوی وي.

خوا امام مالک (رح) وايي چې: دا طلاق سمدستي واقع کېږي.

۳ معلق طلاق: هغه دی چې د طلاق الفاظ په يور اتلونکي کار پورې اړوند شي لکه که زه فلاني ځای ته لاړم نو ته طلاقه يې نود اطلاق يې د همدې کار په حاصلېدلو سره واقع کېږي ، د صحابه وو په عصر کې هم داسې ډېر شوي دي ، يوسړي خپلې بنڅې ته وويل که چېرې ته بهر ووتلې نو طلاقه يې ، عبدالله ابن عمر رضي الله عنه ورته وويل که بهر ووتله نو طلاقه ده او که ونه ووتله نو هېڅ نشته.

ظاهريان وايي چې دا طلاق لغوه دی او هېڅ اغېزه نه لري.

ب : د طلاق وېش د شرعي صفت له لحاظه :

ددې لپاره چې دښخې دعدت موده اوږده نشي ځکه دادښخې لپاره لوی زیان دی اوددې لپاره چې خاوند او یا حمل ته زیان ونه رسېږي نو شارح امر وکړ چې که تاسې ښخې طلاقول غواړئ نو له حیض او نفاس څخه په پاکوالي کې یې طلاقې کړئ او په یوځل له یوڅخه ډېر طلاق مه ورکوئ او په داسې پاکۍ کې طلاق ورکړئ چې کوروالی مو ورسره پکې نه وي کړي نو که دا احکام مراعات شول نو دپته سنی یا دستنومطابق طلاق وایي او که نه نو دادستنو مخالف او یا *بدعی* طلاق دی (اللّه ج) فرمایي: (الطَّلَاقُ مَرَّتَانِ فَإِمْسَاكٌ بِمَعْرُوفٍ أَوْ تَسْرِيحٌ بِإِحْسَانٍ) البقرة ۲۲۹.

یعنې: رجعي طلاق دوه ځلو پورې دی لدې څخه وروسته ساتل دي ددستور مطابق (دشریعت موافق) یا پرېښودل دي په ښه شان سره.

مطلب دا چې دطلاق ښه طریقه داده چې یو په بل پسې وي پداسې شان سره چې خاوند وکولای شي چې ښخې ته پکې رجوع وکړي او یا یې پرېږدي نو معلومېږي چې سني طلاق رجعي طلاق دی او اللّه ج) فرمایي: (يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ إِذَا طَلَّقْتُمُ النِّسَاءَ فَطَلِّقُوهُنَّ لِعَدَّتِهِنَّ) الطلاق ۱

یعنې: ای پیغمبره هغه وخت چې طلاقوئ تاسې ښخې نو طلاقوئ یې په وخت دعدت د هغوی کې.

مطلب دا چې داسې وخت کې طلاق ورکړئ چې هغوی له طهر (پاکوالي) سره مخ کېږي ځکه چې که دحیض په وخت کې طلاق ورکړئ نو هغه همدا سې پاتې کېږي تر هغه یې چې دا حیض خلاص شي اودا طهر یې هم خلاص شي او بیا حیضه شي اودنوي حیض له پیل څخه دهغې عدت پیل

کېږي نو د ابه بنسځې تکلیف او هغې ته زیان دی او که په طهر کې یې طلاقه کړي چې په همدې طهر کې یې ورسره جماع کړې وي نو انسان نه پوهېږي چې ایا دا حامله ده او که نه؟ کېدلی شي چې هغه حامله وي او بیا انسان ته پنبېماني ورشي.

ابن عباس رضی الله عنهما ددې آیات په معنی کې فرمایي: (چې له کوروالي څخه پاکه وي).

بدعي طلاق حکم

څلورواړه امامان متفق دي چې بدعي طلاق واقع کېږي مگر طلاق ورکونکی گناهگار شولکه د جمعې په ورځ له اذان وروسته پېرل او پلورل.^۱

دلیل یې دادی چې یوکس خپلې بنسځې ته په حیض کې درې طلاقه ورکړل عبدالله ابن عمر رضی الله عنهما ورته وویل: د الله (ج) نافرمانی دې هم وکړله او بنسځه دې هم جدا کړله.^۲

عبدالله ابن عمر رضی الله عنهما خپلې بنسځې ته په حیض کې طلاق ورکړ حضرت عمر رضی الله عنهما د رسول الله (ص) په حضور کې ددې یادونه وکړله، رسول الله (ص) ورته وفرمایل: هغه ته امر وکړه چې بنسځې ته رجوع وکړي او بیا دې یې په طهر کې طلاقه کړي.^۳

د استدلال وجه یې دا ده چې رسول الله (ص) هغه ته امر وکړ چې بنسځې ته رجوع وکړي او رجوع خو له طلاق څخه وروسته وی نو جوته شوه چې

^۱ فتح القدیر او نیل الاوطار.

^۲ مسلم

^۳ بخاری.

دا* بدعي* طلاق واقع کېږي. يوه ډله له شيعه معتزله وو، ځينې فقها، ابن حزم ظاهري، ابن تيميه، او ابن قيم جوزي وايي چې دا طلاق نه واقع کېږي. دليل يې هغه حديث دی چې رسول الله (ص) فرمايي: **گل عمل ليس عليه امرنا فهورد**.^۱

يعنې: هر کار او عمل چې زموږ له وينا سره موافق نه وي هغه رد دی. مگر دا حديث عام دی او دلومړۍ ډلې د دلايلو په وړاندې تاب نشي راوړلی.

درې طلاقه

څوک چې درې طلاقه په يوه لفظ کې راجمع کړي لکه درې طلاقه مې درکړل يا يې درې ځله ياد کړي چې تاکيد يې ورڅخه غرض نه وي، لکه ته طلاقه يې، ته طلاقه يې، ته طلاقه يې، نو څلور واړه امامان (رح) سيدنا عمر، ابن عمر، عايشه (رض)، علي (رض) او اکثره تابعين وايي چې دا درې طلاقه واقع کېږي، او حسن بصری، عطاء طاوس، عبید الله ابن جبیر (رح) وايي: که کوروالی ورسره شوی وي نو درې طلاقه واقع کېږي او که کوروالی ورسره نه وي شوی نو يو واقع کېږي.^۲

^۱ متفق عليه.

^۲ نیل الاوطار او حاشیه ابن عابدين.

۳. د طلاق ډولونه

الف: رجعي طلاق

هغه طلاق دی چې مېړه کولای شي بنسټې ته پکې دهغې د عدت له تېریدلو څه دمخه رجوع وکړي.

کوم طلاق رجعي دی؟

د امام ابوحنیفه (رح) په نزد هر طلاق رجعي دی، مگر له کوروالي څخه دمخه، طلاق د مال په بدل کې (خلع)، کنایه طلاق، هغه چې هدف ورڅخه تاکید وي، بائن طلاق او هغه چې دریم پوره کوي.

د امام مالک (رح) په نزد: هر طلاق رجعي دی مگر طلاق له کوروالي څخه دمخه، طلاق د مال په بدل کې، هغه چې دریم پوره کوي او هغه چې خاوند بنسټې ته د ځان واک ورکړی وي او هغه ځان بېل کړي.

د امام شافعي (رح) او امام احمد په نزد: هر طلاق رجعي دی مگر طلاق له کوروالي څخه دمخه او طلاق د مال په بدل کې او هغه چې دریم بشپړوي.

د رجعي طلاق اغېزې

۱. دنکاح رابطه (لړۍ) پرې نه غوڅېږي مگر د طلاق په شمېره کې حسابېږي یعنې خاوند له دې وروسته دوه طلاق واک لري.

۲. خاوند کولای شي چې عدت له بشپړېدلو څخه دمخه بنسټې ته رجوع وکړي.

۳. یوله بل څخه د مړینې په صورت کې میراث وړي.

۴. ترڅو یې چې عدت پوره نشي بنسټه ځنډینې (مؤجل) مهر غوښتلای نشي.

۵. نفقه يې پر خاوند واجبه ده.

۲. که چېرې عدت بشپړشو او خاوند بښخي ته رجوع ونکړله نو د ابائن طلاق گړخي.

په رجوع کې د بښخي خوښه شرط نه ده او نه د گواهانو حاضرو ضرور دي او درجعي طلاق په عدت کې ورته رجوع کولی شي الله (ج) فرمايي: (وَبُعُولَتُهُنَّ أَحَقُّ بِرَدِّهِنَّ فِي ذَلِكَ) البقرة ۲۲۸.

يعني او دهغوی خاوندان حق لري دهغه په راگرځولو په دغه موده کې او دامام شافعي (رح) په نزد رجوع يوازې په وينا ده او د گواهانو حاضرو لوكې له هغه څخه دوه روايته دي.^۱

د نکاح او رجعت توپير

۱. نکاح له گواهانو څخه پرته نه صحيح کېږي او په رجوع کې د گواهانو حاضرو ضرور ندي.

۲. په نکاح کې د بښخي خوښه اورضا ضرورده او په رجعت کې ضرورنده.

۳. په نکاح کې مهر حتمي دی او په رجعت کې نشته.

۴. نکاح هروخت رواده او رجوع يوازې په عدت کې ده د عدت له تېرېدلو څخه وروسته رجوع صحيح نده.^۲

ب: دوه طلاقه يا بينونه صغری

^۱ المهذب

^۲ الأشباه والنظائر\شيخ زين العابدين محمد بن ابراهيم بن نجيم

دا هغه طلاق دی چې له نوي مهر او نوي تړون څخه پرته پکې خاوند
بښې ته رجوع نشي کولی.

www.melitahrik.com
0777 400 116

احکام يې

۱. د بنځې واک او اختيار په بنځه له منځه وړي خو پرې حرامه نده او په نوى تړون او مهر ورسره نکاح کولى شي.

۲. د طلاق په شمېره کې حسابېږي يعنې خاوند لدې څخه وروسته يوازې د يو طلاق واک لري.

۳. د طلاق په واقع کېدلو سره به خاوند بنځې ته ځنډنى يا مؤجل مهر ورسپاري.

۴. که د طلاق په عدت کې هر يو مېر شونو بل ميراث نشي وړلى.

ج: درې طلاقه يا بينونه کبرى

پدې طلاق کې هم خاوند نه بنځې ته رجوع کولى شي او نه ورسره نکاح کولى شي مگر کله چې بنځه له بل کس سره نکاح وکړي اوله سړي سره يې حقيقي دخول (کوروالى) صورت ومومي بيا يې پخپله طلاقه کړي او يا ورڅخه په فسخي جدا شي او يا خاوند مړ شي.

کله چې خاوند بنځې ته درې طلاقه ورکړي او ياد بينونه صغرى عدت پوره شي نو بينونه کبرى واقع کېږي، پدې طلاق کې دخاوند اختيار پر بنځه له منځه ځي او بيا ترڅو يې چې له بل چاسره نکاح نه وي کړې نو ده ته روانه ده ځکه چې پدې کې مېړه ته لوى تهديد اورسوايي ده چې څوک بيا داسې کار ونکړي.

د قاضي طلاق

ټول علماء پدې متفق دي چې مېړه ته رواندي چې بنځه، دردوونکې ووهي اونه به يې حقوق کموي او که دا کار يې وکړ ظالم دی، خو که دا ظلم جاري وساتي نو ايا بنځې ته روا دي چې له قاضي څخه وغواړي چې له خاوند سره يې بېلتون راولي؟

- احناف وايي بنځه کولی شي چې قاضي ته شکايت وکړي چې خاوند له ظلم څخه منع کړي، نصيحت ورته وکړي، تعزير ورکړي او که ظلم يې تکرار کړ بيا دې يې ورته مگر بندي کول يې روا نه دي اونه بنځه طلاقولی شي.^۱

دامام شافعي (رح) په نزد رجوع يوازې په وينا ده اود گواهانو په حاضرو لوکې له هغه څخه دوه روايته دي.^۲

د نکاح اورجعت توپير

۱. نکاح له گواهانو څخه پرته نه صحيح کېږي او په رجوع کې د گواهانو حاضرو ضرور نه دي.
۲. په نکاح کې د بنځې خوښه اورضا ضرور ده او په رجوع کې ضرور نده.
۳. په نکاح کې مهر حتمي ده او په رجعت کې نشته.
۴. نکاح هر وخت روا ده اورجوع يوازې په عدت کې ده د عدت له تېرېدلو څخه وروسته رجوع صحيح نده.

^۱ درالمختار اورسائل ابن عابدين.

^۲ المهذب

ب- دوه طلاقه یا بینونه صغری:

دا هغه طلاق دی چې د نوي مهراو نوي تړون څخه پرته پکې خاوند بنسټې

ته رجوع نشي کولی

www.melitahrik.com
0777 400 116

احکام يې :

۱- د ښځې واک او اختيار پر ښځه له منځه وړي خو پرې حرامه نده او په نوي تړون او مهر ورسره نکاح کولی شي.

۲- د طلاق په شمېره کې حسابېږي يعنې لدې څخه وروسته خاوند يوازي د يو طلاق واک لري.

۳- د طلاق په واقع کېدو سره به خاوند ښځې ته ځنډنی يا مؤجل مهر ورسپاري

۴- که د طلاق په عدت کې هريومر شونېل ميراث نشي ورلی.

ج: درې طلاقه يا بينونه کېږی

پدې طلاق کې هم خاوند نه ښځې ته رجوع کولی شي اونه ورسره نوې نکاح کولی شي مگر کله چې ښځه له بل کس سره نکاح وکړي اوله هغې سرې سره يې حقيقي دخول (کوروالی) صورت ومومي بيا يې پخپله طلاقه کړي او يا ورڅخه په فسخي جدا شي او يا خاوند مړ شي .

کله چې خاوند ښځې ته درې طلاقه ورکړي او يا د بينونه صغری عدت پوره شي نو بينونه کېږي واقع کېږي ، په دې طلاق کې د خاوند واک او اختيار پر ښځه له منځه ځي او بيا ترڅو چې له بل چا سره نکاح وکړي نوده ته روا نه ده ځکه پدې کې مېړه ته لوي تهديد اورسوايي ده چې څوک داسې کارونکړي .

د قاضي طلاق

ټول علماء په دې متفق دي چې مېړه ته روا ندي چې ښځه ، درد وونکې ووهي اونه به يې حقوق کموي او که داکاريې وکړي ظلم دی ، څوکه دا ظلم

جاري وساتي نوایا بنسځې ته روا دي چې له قاضي څخه وغواړي چې له خاوند سره یې بېلتون راولي؟ احناف وايي بنسځه کولی شي چې قاضي ته شکایت وکړي چې خاوند له ظلم څخه منع کړي، اونصیحت ورته وکړي، تعریز ورکړي او که ظلم یې تکرار کړ بیا دې یې ورته مگر بندي کول یې روا نه دي او نه بنسځه پرې طلاقولی شي.^۱

امام شافعي (رح) وايي که د بنسځې او خاوند د بد حال دا لړۍ د بنسځې د بدگذرانی له امله وه نو خاوند د هغې دپه ادب کولو حق لري لومړی به ورته نصیحت وکړي که ونه شوه بیا به یې بستره ورته بېله کړي او که ونه شوه نو د تادیب لپاره به یې ووهي او که دا بد حال د خاوند د بدگذرانی له کبله و او بنسځه قاضي ته شکایت وکړي قاضي به یې لومړی خاوند ته نصیحت وکړي او که دا کار بیا تکرار شو او بنسځې له قاضي څخه دمپړه تعریز وغوښت خاوند ته به تعزیز ورکړي، او که دا بد حال د دواړوله پلوه وو او دا لړۍ اوږده شوله نو قاضي به له دواړو خواوو څخه مشران وټاکي چې دا هر مشر باید اصیل، د عدالت او پوهې خاوند وي چې د هریو غرض او هدف وپېژني او د دواړو ترمنځ صلحه راولي. الله (ج) فرمائي: (وَإِنْ خِفْتُمْ شِقَاقَ بَيْنِهِمَا فَأَبْعَثُوا حَكَمًا مِّنْ أَهْلِهِ وَحَكَمًا مِّنْ أَهْلِهَا إِنْ يَرِيْدَا إِصْلَاحًا يُوَفِّقِ اللَّهُ بَيْنَهُمَا) النساء ۳۵

ی معنی: او که تاسې وېرېدلئ چې دوی یوله بل سره ضد ساتي نو ودرئ یو منصف دسړي له پلوه او بل منصف د بنسځې له پلوه که دا دواړه وغواړي چې اصلاح وکړي نو الله ج به موفقیت پیدا کړي په دواړو کې.

^۱ درالمختار اورسائل ابن عابدین

امام مالک رحمة الله عليه وايي که خاوند ښځې ته زیان رساوه او یایې حرام کارته اړباسله نو ښځه دي له قاضي څخه دمپړه تادیب او تعزی ر وغواړي اوله قاضي څخه طلاق هم غوښتلی شي

او که مشرانو اصلاح راوستله نو فیصله یې نافذه ده او که بېلتون یې راووست نو جمهور فقها امام ابوحنیفه، امام شافعي او امام احمد (رح) وایي چې بېلتون شي راوستلی مگر ددوي په موافقه او امام مالک رحمة الله عليه وایي چې ددوی فیصله په هر حال نافذه ده.

د بېلتون نور اړخونه

الف: د نفقي د نه ورکولو په صورت کې

وړاندې مو ولوستل وگورئ (د ښځې ته د نفقي له ورکولو څخه د خاوند انکار)

ب: بېلتون د عیبونو له کبله

۱. ټول فقهاء پر دې متفق دي چې د عیبونو په سبب باید د خاوند او د ښځې بېلتون راشي مگر اختلاف د نظریې په دي کې دی چې ایادا بېلتون دیونفرح دی او که دواړو، همداراز اختلاف د نظریې په نوعیت د عیبونو کې دی

۲. امام ابوحنیفه (رح) وایي چې دا بېلتون یوازې د ښځې حق دی ځکه خاوند ښځه په طلاق هم بېلولی شي.^۱

^۱فتح القدير

۳. نور فقها، وايي چې د ابلتون د مېړه او بنځې دواړو حق دی ځکه په طلاق کې پر مېړه مهرازمېرې دا په هغه صورت کې چې عیبونه له واده څخه دمخه پيداشي او که له واده څخه وروسته پيداشي نو د احنافو په نزد بنځه د ابلتون حق نلري ځکه چې هغې خپل حق (وطني) اخستی که څه هم يوځل وي.

۴. امام مالک (رح) وايي که عیب په نارینه کې پيداشو نو بنځه د ابلتون حق لري او که په بنځه کې پيدا شو نو خاوند يې جلا کولی شي

۵. امام احمد او امام شافعي (رح) وايي چې د عیب پيدايښت که له واده څخه وړاندې وي او که وروسته هېڅ توپير نلري

عیبونه: امام ابوحنيفه او امام ابو يوسف (رح) وايي خصيتوب (چې هڅی يې وپستل شوې وي) يا خنثی مشکل وي چې تناسلي غړی يې غوڅ وي او بل هر سبب چې وي خو چې د کوروالي مانع گرځي عیبونه گڼل کېږي اولدې څخه پرته دنورو عیبونه له لامله ابلتون نشي غوښتلی.

د امام مالک او امام شافعي (رح) په نزد هر عیب چې کوروالی منع کوي او يا انسان ورڅخه کرکه او نفرت ولري ابلتون ثابتوي.

د امام شافعي (رح) په نزد معتبر عیبونه دادي چې تناسلي غړي يې غوڅ وي او هر سبب وي چې کوروالی منع کوي لکه ليونتوب، پيس (دپه پوستکي کې سپينوالی دی چې لاندې وينه او غوښه له منځه وړي) د فرج لويوالي او د فرج بد بويي له معتبرو عیبونو څخه دي.^۱

ج: ابلتون د بد سلوک او بد گذرانۍ له لامله

^۱ المهذب او نهایه المحتاج

وگورئ (دقاضي طلاق)

د : بېلتون د خاوند د غاييوالي له امله :

۱. امام ابوحنيفه او امام شافعي (رح) وايي بنځې ته روانه دي چې د خاوند د غاييوالي له کبله بېلتون و غواړي که څه هم د غاييوالي موده اوږده شي

۲. امام مالک (رح) وايي که چېرې د غاييوالي موده يو کال يا زيات شي نو بنځه ته بېلتون غوښتل روادې که د خاوند ځای يې معلوم نه وي نو قاضي سمدستي په بېلتون امر کولی شي او که ځای يې معلوم وي نو هغه دې راوبولي او نېټه دې ورته وټاکي.

۳. حنابله وايي که د بېلتون موده شپږمياشتې يا زيات وي او هېڅ عذر ونلري نو بنځې ته بېلتون غوښتل روادې کله که بنځه داسې دعوه قاضي ته وړاندې کوي نو قاضي به سمدستي په بېلتون امر کوي.

ه: بېلتون د بند يتوب له لامله

پدې صورت کې لکه چې تېرشو يوازې دامام مالک (رح) په نزد د بېلتون حق لری اوبس.

ب: د بېلتون بل اړخ

د : محکمې په واسطه

و : بېلتون دايلاله لامله

الف : پېژندنه : ايلا قسم يادول دي په الله (ج) سره اونذرمنل (منبسته) دي اويا طلاق اړوندول دي له ښځې سره دکوروالي په پرېښودلو باندې په ځانگړې موده کې.

ايلا په هر لفظ سره چې دا معنی ورکوي که صریحه (ډاگيزه) وي لکه والله چې تا سره کوروالی ونکړم او که کنایه وي لکه والله چې تاته نژدې شم يا لتا غسل ونکړم صحیح ده.

ب: دايلا ارکان دا حنا فوپه نزد

قسم يادول دي له ښځې سره دکوروالي په پرېښودلو.

له دي پرته نوريې شرطونه دي.

شرطونه د جمهوروپه نزد

۱. قسم کوونکی: قسم کوونکی د هغه په نزد هغه خاوند دی چې د طلاق اهليت ولري.

د مالکيانوپه نزد داهر مسلمان خاوند دی.

د امام شافعي په نزد هغه خاوند چې د وطی ممانعت ورته نه وي که دا مانع ددې لخوا وي او که دښځې له خوا.

اويا هغه خاوند چې طلاق يې صحیح کېږي.

د امام احمد په نزد: هغه خاوند چې د کوروالي ممانعت ورته نه وي.

۲. هغه څه چې قسم پرې يادوي: د ټولو فقهاوو په اتفاق سره قسم پر الله (ج) اود هغه پر صفاتو صحیح کېږي اود امام احمد په نزد له دې څخه پرته

په هېڅ شي ايلانه صحیح کېږي اود جمهورو علما ووپه نزد ایلا په نذر (منخته) اوړوند طلاق صحیح کېږي.

۳. هغه څه چې قسم پرې یادوي: هغه کوروالی دی. صراحتاً وي او که کنایه

ج: د ایلاموده

د احنافوپه نزد کم ترکمه څلور میاشتي ده اود نور و فقها ووپه نزد له څلور و میاشتيو څخه زیاته موده ده.

اللہ (ج) فرمایي: (لِّلَّذِينَ يُؤْتُونَ مِنْ نِسَائِهِمْ تَرَبُّصًا أَرْبَعَةَ أَشْهُرٍ فَإِنْ فَآؤُوا فَإِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ {۲۲۲} وَإِنْ عَزَمُوا الطَّلَاقَ فَإِنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ عَلِيمٌ) البقرة ۲۲۲ ۲۲۷

ی معنی: هغه کسانو لره چې قسمونه کوي له خپلو بنسځو څخه انتظار دی څلور میاشتي خو بیا که رجوع وکړله دوی نو بېشکه چې اللہ (ج) بڅښونکی او مهربانه دی او که قصد یې وکړ د طلاق نو بېشکه چې اللہ (ج) اوږدوونکی او پوه دی.

اوله رجوع څخه د ټولو فقها ووپه نزد مراد کوروالی دی.

که چېرې چاقسم یاد کړ چې زه به خپلې بنسځې ته نږدې نه شم نو شریعت ددې لپاره چې د ازیان پر بنسځه اوږد نه شي هغه ته یې موده ټاکلې ده چې که په دې موده کې یې بنسځې ته رجوع وکړله خو، ښه ده او که رجوع یې ونه کړله نو ایلا واقع کېږي. دا ددې لپاره چې څوک بنسځې ته په سپکه سترگه ونه گوري هغه بې قدره ونه گڼي، درناوی یې وکړي نود احنافوپه نزد که د څلور و میاشتيو دننه موده کې یې بنسځې ته رجوع وکړله نود قسم سزا پرې

لازمېږي که قسم يې په الله ج ونوکفاره به ورکوي او که په نذر ونو نذريه پوره کوي او که په شرط پورې اړوندو نو شرط به پوره کوي او که په خلورو مياشتوکې يې دننه رجوع ونه کړله نو بنځه يې د قاضي له اجازې پرته په بائن طلاق بېله شوله، او جمهور فقهاء وايي چې که په خلورو مياشتوکې يې دننه رجوع وکړله نو حکم يې د احنافو په څېر دی خپله سزا به تېروي او که له دي مودي څخه يې وروسته رجوع وکړله نو ايلاختمه شوله او هېڅ نه لازمېږي او که داموده تېره شوله او رجوع يې ونه کړله او قاضي ته خبر ورسېده نو قاضي به خاوند ته اختيار ورکوي چې يا بنځې ته رجوع وکړي او يا طلاق ورکړي او که رجوع يې ونکړله نور جعي طلاق واقع کېږي

www.melitahrik.com
0777 400 116

ز. بېلتون دظهار له لامله

پېژندنه:

ظهار له ظهر نه اخستل شوی اوشاته يې وايي ظهار په جاهلي پړگنو کې وگړوله بنځوسره د کوروالي د حراموالي په غرض استعمالوه اوورته ويل به يې: ته په مالکه زما دمور شاحرامه يې.

لکه څنگه چې ظهار د شاپه لفظ صحیح کېږي اولکه څنگه چې د مور په يادولو صحیح کېږي د بدن د نورو برخو او د نورو محارمولکه خور، ترور، اونور... په يادولو هم صحیح کېږي ظهار به د سړي له خوا وي د بنځې ظهار نه صحیح کېږي او د امام احمد (رحمة الله عليه) څخه په روايت د قسم کفار په پرې لازمېږي.

د: اظهار اثرات (اغېزې)

که چېرې چا ظهار وکړ نوپه اتفاق سره د کفارې له ورکولو څخه د مخه ورته له همدې بنځې سره کوروالی حرام دی اوبنځه يې کولی شي چې له ده څخه د کوروالي غوښتنه وکړي ځکه دا د بنځې حق دی خو خاوند به ترهغه چې کفار ورنکړي ځان ته نه را پرېږدي او که کفار يې نه ورکوله نو قاضي به يې کفار ورکولو ته اړباسي او که بيا يې هم د کفارې له ورکولو څخې انکار کاوه نو قاضي به يې بنځه طلاقه کړي.

اللّٰهُج، فرمايي: (الَّذِينَ يَظَاهِرُونَ مِنْكُمْ مِّن نِّسَائِهِمْ مَا هُنَّ أُمَّهَاتُهُمْ إِنَّ أُمَّهَاتُهُمْ إِلَّا اللَّائِي وَلَدَنَّهُمْ وَإِنَّهُمْ لَيَقُولُونَ مُنْكَرًا مِّنَ الْقَوْلِ وَزُورًا وَإِنَّ اللَّهَ لَعَفُوفٌ غَفُورٌ {٢} وَالَّذِينَ يَظَاهِرُونَ مِنْ نِّسَائِهِمْ ثُمَّ

يَعُودُونَ لِمَا قَالُوا فَتَحْرِيرُ رَقَبَةٍ مِّن قَبْلِ أَنْ يَتَمَاسَا ذَلِكُمْ تُوعَظُونَ
 بِهِ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ {۳} فَمَنْ لَّمْ يَجِدْ فَصِيَامُ شَهْرَيْنِ
 مُتَتَابِعَيْنِ مِن قَبْلِ أَنْ يَتَمَاسَا فَمَنْ لَّمْ يَسْتَطِعْ فَاِطْعَامُ سِتِّينَ
 مِسْكِينًا (المجادله ۲-۴)

ی معنی : هغه کسان چې ظهار کوي له تاسې څخه له خپلو بنځو څخه نه دي
 هغوی میندې د دوی ، نه دي میندې ددوی مگر هغوی چې زېږولي یې دي
 دوی او بېشکه چې دوی خامخا نا اشنا خبرې او دروغ وایي او یقینا اللّٰه (ج)
 تېرېدونکی او بڅبونکی دی او هغه کسان چې ظهار کوي له خپلو بنځو څخه
 بیا بگرځي هغه ته چې ویلي یې وي نو ازادول دمړيې دي مخکې له دې څخه
 چې یو په بل باندې لاس ووهي ، پردې تاسوته وعظ (امر) کېږي او اللّٰه (ج) پر
 هغه چې تاسو یې کوئ خبر او اگاه دی خو هغه کس چې پیدا یې نکړ (مړی
) نو په هغه روژه نیول دي پر لپسې دوه میاشتي . مخکې له دې چې یو پر بل
 لاس ووهي او هغه څوک چې داوس (هم) نلري نو پرده شپېتو مسکینانو ته
 خواړه ورکول دي .

ح: بېلتون دخلعې په واسطه

الف پېژندنه

خلع په لغت کې وېستلو ته وايي.^۱

اوپه اصطلاح کې د نکاح د تړون له منځه وړل دي دخلعې يالدي لفظ
 اومفهوم سره موفق لفظ باندې دهغه عوض به بدل کې چې بنځه یې

^۱ حاشیه ابن عابدین

خاوند ته ورکوي. لکه چې بنسټه خاوند ته وايي: ما د زر روپۍ يوه بدل کې پرېږده او خاوند يې ومني کله چې بنسټه او خاوند يو بل ته د لباس بڼه لري لکه چې فرمايي: (هَنْ لِبَاسٍ لَكُمْ وَأَنْتُمْ لِبَاسٍ لِهِنَّ) البقره ۱۷۸

يعنې: هغوی ستاسې جامه ده او تاسې د هغوی جامه يئ. نو شريعت د دوی د اېپلټون د جامو وېستلو په څېر تعبير کړي.

په خلع کې دا درې مسئلې حتمي دي.

۱. چې د خلعي يا ابراء او يالدي مفهوم سره برابر لفظ باندې وي.

۲. د بدل ذکر ضروري دي.

۳. د بنسټې موافقه (مننه) ضروري ده او که بنسټه يې ونه مني او يا چپه پاتې شي نو دا خلع صحيح نده.

ب: د خلعي حکم

څرنگه چې شريعت نارينه ته حق ورکړی دی چې که کومه بنسټه يې نه خوښېږي نو هغې ته طلاق ورکړي همدا ډول يې بنسټې ته هم حق ورکړی چې که مېړه يې نه خوښېږي، ژوند يې له تاوتریخوالي او ستونزو سره مخ وي او د اللہ (ج) ټاکل شوي حدود نشي مراعاتولی له هغه څخه بېلتون و غواړي، ځکه کله چې بنسټه او خاوند يوله بل سره هېڅ گډ ژوند کول نه غواړي، نه يې ترمنځ جسمي او اروايي توافق وي او ژوند يې هم پر دوزخ بدل شوی وي او مېړه چمتو نه وي چې بنسټې ته طلاق ورکړي نو بنسټه حق لري چې له هغه څخه بېلتون غواړي، همدا راز کله چې بنسټه او خاوند يوله بل سره هېڅ

گذاره نه کوي ، يوځايي ژوند يې ناممکن وي او يو بدل په نسبت کرکه او نفرت لري او کېدلی شي چې هر پلو دخپلې جنسي غريزې داشباع لپاره نامشروعې لارې ولټوي او هره شېبه یو بل ته د دښمن په څېر په کمین کې ناست وي نو په داسې حالت کې یو له بل څخه جدايي او بېلتون پکار دی. مگر په عام ډول څرنگه چې خلع د طلاق یو ځانگړې ډول دی د اهرم لکه طلاق مکروه او بڼه نه گڼل کېږي. خو کله چې شرایط انسان دې ته اړباسي نو بیا روا ده الله (ج) فرمایي: (وَلَا يَحِلُّ لَكُمْ أَنْ تَأْخُذُوا مِمَّا آتَيْتُمُوهُنَّ شَيْئًا إِلَّا أَنْ يَخَافَا أَلَّا يُقِيمَا حُدُودَ اللَّهِ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِمَا فِيمَا افْتَدَتْ بِهِ) البقرة: ۲۲۹

یعنې: او تاسې ته روا نه ده چې واخلئ خپل ورکړل شوی (څیز) بڼه ته مگر کله چې بڼه او خاوند دواړه وېرېدل په دې خبرې چې دا دواړه به ټینګ ونه شي ساتلی حدود (حکم) د الله (ج) نو که وېرېدل چې د الله (ج) لخوا ایښودل شوې پولې به ونه شي ساتلی نو څه گناه نشته پر دواړو چې بڼه بدله ورکړي.

گڼو روایاتو کې راغلي دي چې جميله بنت سهيل^۱

د ثابت بن قيس بن شماس بڼه رسول الله (ص) ته وویل چې: دهغه مال په بدل کې ورته له ثابت څخه طلاق واخلې چې خاوند يې ورکړی دی. رسول الله (ج) ثابت ته وفرمايل: چې باغچه دې واخله او بڼه طلاقه کړه.^۲

^۱ په ځينو روایاتو کې د ثابت بن قيس بن شماس د بڼه نوم جميله بنت سهل او ځينو کې جيبه بنت سهل او په ځينو کې جميله بنت عبد الله ابن ابی راغلی دی.

^۲ بخاري، نسایي، ابن ماجه او مشکوة.

کله که سړي بنځي ته وويل چې د دومره مال په بدل کې دې پرېرم نو هغه ته روانده چې بيا له خپلې وېنا څخه اوړي نه دبنځي له منلو څخه وړاندې اونه وروسته.^۱ اونه خپله بنځه د دې له منلو څخه ايسارولای شي اونه څه اختيار لري اونه په بنځه واجب دي چې په همدې مجلس کې ځواب ورکړي. او که بنځه مېړه ته ووايي چې ماته ددومره مال په بدل کې طلاق راکړه نو ترڅو چې خاوند منلې نه وي بنځه له خپلې وينا څخه درجوع حق لري او که هر پلو له منلو څخه د مخه پاڅېدو داخلع باطله ده.

www.melitahrik.com
0777 400 116

^۱ حاشیه ابن عابدین.

د خلعي بدلې

هر هغه څه چې مهر کېدلای شي د خلعي بدل کېدلی هم شي او څه چې مهر کېدلای نه شي د خلعي بدل کېدلی هم نشي اوله مهر سره يې توپير دادی چې دمهر لږه اندازه د امام ابو حنيفه (رح) په نزد لس روپۍ ده او د خلعي کمه اندازه ټاکل شوې نده او خلغ په دې هم صحيح ده لکه څوک بنځې ته وويي چې زه تا پرېږدم خو په دې شرط چې ته زما کوچني ته تر شپږ کلنۍ نفقه ورکړې او بنځه يې ومني.

خلع په شرابو، خنزير، وينې او..... صحيح نده او که داکار وشو او بنځې ومنله نو پر بنځې د خلعي بدل نشته او بائن طلاق واقع شو مگر بايد په ياد مووي چې د يانتادا حرامه ده چې څوک بنځه طلاقول غواړي او دهغې هېڅ گناه هم نه وي. او بيا ترې عوض او بدل هم غواړي لږوي او که ډېر غوره داده چې له مال څخه يې پرته طلاقه کړي. الله (ج) فرمايي: (وَإِنْ أَرَدْتُمْ اسْتِبْدَالَ زَوْجٍ مَّكَانَ زَوْجٍ وَآتَيْتُمْ إِحْدَاهُنَّ قِنطَارًا فَلَا تَأْخُذُوا مِنْهُ شَيْئًا) النساء ۲۰

يعنې: او که بدلول غواړئ د يوې بنځې په ځای د بلې بنځې او ورکړې وي تا سويوې ته ډېر مال نو مه اخلئ له هغه څخه هېڅ شی.

سړي ته پکار دي چې که له بنځې سره خلغ کوي نو لومړی خو دې له هغې څخه بېخي مال نه اخلي او که هرو مرو يې اخلي نو په هغه اندازه دې يې ورځنې واخلې چې ورکړې يې وي اولد پنه زيات اخستل مکروه دي رسول الله (ص) د ثابت بن قيس بنځې ته وفرمايل چې: ايا دهغه باغچه ورکوي

هغې ورته ویل هو اوډبرهم ورکوم رسول الله (ص) ورته وفرماییل چې زیات مه ورکوه خو باغچه یې ورکړه.^۱

www.melitahrik.com
0777 400 116

د خلعي اغېزې

۱. ددې لپاره چې خلع د مال په بدل کې طلاق ده نو بائن طلاق واقع کېږي.
۲. بنځه به هغه مال چې خاوند ته يې ورکړه پر ځان منلې خاوند ته سپاري.
۳. ټول هغه حقوق چې خاوند او بنځه يې يو په بل لري ساقطېږي لکه دامام ابوحنيفه (رح) په نزد د بنځې پاتې مهر او کومه نفقه يې چې خاوند بنځې ته مخکې تر مخکې ورکړېده او وخت يې لاپاتې وي او کوم حقوق چې په زوجيت او نکاح پورې اړه نلري لکه يو په بل پور، پلورل شوی مال او..... دانه ساقطېږي او که لدې واده وړاندې هم دواړو واده کړی او د هغه څه حقوق يو پر بل پاتې وي لکه وروستی مهر مثلاً: دوی دواړو واده کړی و او پنځوس روپۍ يې مهريتا کلي و چې شل يې معجل او دېرش مؤجل او طلاقه يې کړله او بيا يې په نکاح کړله بيا يې دخلعي په سبب پرېښودله نو ددې خلعي له کبله هغه مخکنۍ دېرش (۳۰) روپۍ نه ساقطېږي مگر کله يې چې په خلع کې شرط کړي.

د بنځې شرطونه

۱. چې بالغه وي.
  ۲. چې عاقله وي.
  ۳. چې د مرگ په رنځ رنځوره نه وي.
  ۴. چې پخپل مال کې له تصرف څخه منع نه وي.
- او د صغیرې غیر ممیزې خلع نه صحیح کېږي. او نه طلاق واقع کېږي او که ممیزه وي او دخلعي الفاظ د طلاق الفاظ وي نو رجعي طلاق واقع شو او په

بنځې عوض نشته او که لفظ دخلعې و نو بائن طلاق واقع شو او په بنځې عوض نشته او که دمرگ په رنځ (مرض الموت) رنځوره وه نو خلع صحیح او بائن طلاق واقع شو پدې شرط چې دهغې دخلعې عوض دهغې دپاتې مال له دریمې برخې څخه ډېر نه وي او که په خپل مال که له تصرف (لا سوهنې) څخه منع وي لکه صغیر او... او خلع وکړي نو عوض پرې نشته که دخلعې الفاظ د طلاق الفاظ ورجعي طلاق واقع کېږي او که الفاظ دخلعې و نو بائن طلاق واقع کېږي، حاشیه ابن عابدین، امام مالک (رح) وایي چې خلعه بې عوضه هم روا ده.^۱

ط: بېلتون د نکاح دفسخې له امله

الف - پېژندنه

دنکاح د تړون د قید له منځه تلل دي د داسې یو سبب له امله چې په تړون کې رامنځته شوی وي. داسې به یاد تړون په وخت کې موجود وي لکه د تړون په وخت کې دنکاح د صحت له شرطونو څخه د یو کموالی مثلاً: بنځه د خاوند محرمه وي او یا د بل چاد طلاق په عدت کې وي یا ولي کومه کوچنۍ انجلی په نکاح ورکړي او یا کوچنۍ هلک ته نکاح وکړي او له بالغېدلو څخه وروسته دنکاح فسخ وغواړي او یا بالغه بنځه خپله نکاح پخپله وکړي خومهرېې له امثالو څخه کم وي او ولي دنکاح فسخه وغواړي کله چې خاوند پوره مهر مثل نه ورکوي، یا بالغه بنځه دولي له اجازې څخه پرته له کم سیاله سره نکاح وکړي او ولي راضي نه وي او فسخ وغواړي او یا به دا سبب دنکاح له تړون څخه وروسته راپیداشي یعنې دنکاح تړون به صحیح وي خو وروسته به داسې یو علت راپیداشي چې دنکاح د قید له

^۱ زاد المستنفع شرف الدین موسی بن احمد المقدسی.

منځه وړلو لامل وگرځي لکه د خاوند او بنځې څخه (العیاذ بالله) دیو مرتدوالي یا دا چې خاوند اسلام ومني او بنځه یې د اسماني کتاب منونکې (اهل کتاب) نه وي او اسلام او بل کوم اسماني دین ته یې راوبولي خو هغه انکار وکړي. یا خاوند او یا بنځه د بل له اصولو یا فروعو سره داسې څه وکړي چې حرمت مصاهرت ثابتوي لکه ، زنانو په داسې صورتونو کې نکاح له منځه ځي نو بنځې او خاوند ته پکار دي چې خپله بېل شي او که جدا نه شول نو هر څوک چې پری خبر شول نو قضاء ته دې خبر ورکړي چې دوی جدا کړي که څه هم په زور وي .

ب: د فسخې او طلاق توپیر

۱. طلاق به د نکاح تړون یا سمدستي له منځه وړي لکه درې طلاقه او یا به یې د عدت له تېرولو څخه وروسته له منځه وړي لکه رجعي طلاق ، مگر فسخ د نکاح تړون سمدستي له منځه وړي .

۲. د طلاق شمېر په سړي حسابېږي ، یعنې که یو طلاق یې ورکړنودوه نور هم واک کې لري او که دوه یې ورکړل یو طلاق واک کې لري ځکه چې هر اصیل او ازاد مېړه درې طلاقه اختیار کې لري خو فسخ د طلاق شمېره کې نه حسابېږي یعنې که له دې فسخې څخه وروسته یې نکاح وکړله (لکه فسخ چې له مثل څخه دمهر د کموالي له لامله وي) او بیا یې په نکاح کړله نو خاوند د درې طلاقونو واکمن دی .

ج: هغه فسخه چې قاضي پورې اړه لري

هره فسخه چې هغې کې سوچ ، فکر کولو ، تدبیر او کتنې ته اړتیا وي لکه فسخه د خاوند د کم سیالۍ په سبب یا دمهر له مثل څخه د کمښت په سبب

یادا چې بنځه نه ایمان راوړي او نه کوم بل دین مني یادبالغېدلو دا اختیار په صورت کې نودا ټول سوچ کتنې او فکر کولو ته اړه لري نو په قاضي پورې اړوند شوه او کومه فسخه چې سوچ او فکر ته اړه نلري لکه چې بنځه د خاوند محرمه و خپښي یا بنځه ددی جوگه نه وي چې نکاح ورسره وشي او یا بنځه او یا خاوند د بل له اصولو یا فرو عوسره څه داسې کار وکړي چې حرمت مصاهرت ثابتوي ، نودا فسخه قاضي پوری اړه نلري حتمي ده چې خپله سره بېل شي .

د: بېلتون وپش د مودې له لحاظه

د مودې له لحاظه د بنځې او مېړه بېلتون په دوه ډوله دی یوهغه بېلتون چې د تل لپاره وي او بل هغه چې لنډمهالی (موقتي) وي او کوم بېلتون چې د تل لپاره وي هغه هم په دوه ډوله دی : یوهغه چې مطلق د تل لپاره وي لکه چې بنځه د سړي محرمه و خپښي او یا بنځه او یا خاوند د بل له اصولو او یا فرو عوسره د حرمت مصاهرت سبب یو کار وکړي نودا بنځې د تل لپاره حرامې دي بل هغه بېلتون چې د تل لپاره وي مگر کله چې د خاوند او بنځې په صفت کې تغیر او بدلون راشي بیا یې نکاح ورسره روا ده لکه چې بېلتون دلغان په سبب وي نو ترڅو چې بنځه او مېړه پخپل دريځ ولاړوي نو یو پر بل حرام دي خو کله که له دې دواړو څخه یو ځان دروغژن کړي او قاضي د قذف سزا ورکړي نو بیا ورته یو له بل سره نکاح روا ده.

یا ورڅخه دگواهي اهلیت حذف شو او یا یې له بل چاسره زنا وکړله او قاضي د زنا حد پرې تطبیق کړ او یا بل چا باندی تور ولگوي او قاضي

د قذف حد پرې تطبيق كړي نو بيا هم دا حنافو په نزد يو له بل سره ورته نكاح روا ده.^۱

او كله چې سړى بنځې ته درې طلاقه وركړي نو دا پرې د تل لپاره حرامه ده ترڅو چې لده څخه عدت تېر كړي او بل چا سره نكاح وكړي او هغه مړ شي او يايې طلاقه كړي اوله دوهم مېړه څخه عدت هم تېر كړي نو بيا ورته له لومړي مېړه سره نكاح روا ده.

خو هغه بېلتون چې دنكاح ولكه (قيد) په لنډمهاله (موقتي) ډول له منځه وړي او بيا ورسره نكاح روا وي دوه ډوله دي يو فسخه او بل طلاق او دواړه تشرېح شول.

خومسئلي

۱. د يوسړي څو بنځې وي يوې ته يې وويل چې ته پر ما پرڅلور كانو طلاقه يې هغې ورته ويل چې ماته درې بس دي مېړه ورته وويل چې نور دي د فلانۍ وي پر هغې بلې هېڅ اثر نه پرېوزي.

۲. كه چېرې د يو كس يوه خپله بنځه او بله پردې بنځه ولاړه وي او ورته يې وويل چې يوه له تاسو څخه طلاقه يې نو خپله بنځه يې طلاقېږي.

۳. كه چېرې په كومې يوې بنځې كې حلالوالى او حراموالى دواړه گډ شي نو حرمت غالب دى او فكر او سوچ كول (تحري) ورته پكې روانده مثلا يو كس څو وينځې لري او يوه يې ورڅخه ازاده كړله خو بيا يې هېره كړله چې كومه يوه يې ازاده كړې ده نو هغه ته روانده چې فكر وكړي چې ايا ما به كومه ازاده كړې وي؟ اوله فكر كولو وروسته ترې يوه وټاكي، په دې

^۱فتح القدير.

صورت کې له نورو سره کوروالی ورته ترهغې رواندی تر څو چې ازاده شوې له نورو څخه په یقیني ډول بېله نکړي

۴. که چېرې یې په څلورو بنځو کې یوه په بائن طلاق طلاقه کړله بیایې هېره کړله نو تر څو چې جوته نه شي چې فلانی ده په وطې کولو کې ورته سوچ او فکر وړاندی.

۵. که د چا بنځه له نورو بنځو سره گډه شوله اونه پېژندل کېدله نو له فکر کولو او سنجش څخه وروسته ورته دیوې ټاکنه او دهغې وطی روا نده تر څو چې یقیني نشي.

۶. دیوکس څو بنځې وې په مبهم ډول یې له دوی څخه یوه طلاقه کړله (خویو ه یې هم ونه ټاکله) نو دیوې له ټاکلو څخه وړاندې ورته دیوې وطې هم روانده اوله یوې سره کوروالی د بلې ټاکل دي.^۱

ولیمه

په ولیمه کې سنت داده چې له واده څخه وروسته درې ورځې وي او نېکان راوبولي که غنیان وي او که بې وسه او ددنیاله هرگود څخه د دوستانو راغونښتل ضرورندي، رسول الله (ص) فرمایي: «لاتصاحب المؤمن ولا یاکل طعامک الاتقی».^۲

یعني: ملگرتوب مه کوه مگر له مومن سره او ودې نه خوري طعام ستامگر نېک.

همدا راز فرمایي: «شرا الطعام طعام الولیمة یدعی لها الاغنیاء ویتراک الفقراء».^۳

^۱ الاشباه والنظائر شیخ زید العابدین محمد بن ابراهیم بن نجیم.

^۲ ابوداود و ترمذی.

^۳ بخاری.

يعنې: ډېرناوړه مېلمستۍا دوليمې هغه مېلمستۍا ده چې غنيان او شتمن ورته راوبلل شي اونېستمن پرېښودل شي .

عائشه(رض) فرمايي: رسول الله(ص) به چې دچانکاح وکړله يا به يې خپله نکاح وکړله نو خرما به يې وپشلي'

بل داچې که يې وس رسېده نو دوليمې په ډوډۍ کې خو دې کم ترکمه يوپسه پوخ کړل شي.

www.melitahrik.com
0777 400 116

اتم خپرکی

عدت

پېژندنه او ډولونه

پېژندنه: عدت په لغت کې د یو شي شمېرلو ته وايي او په اصطلاح کې د بنځې او خاوند له بېلتون څخه وروسته د نکاح د پاتې اثارو له منځه وړلو لپاره د شریعت له پلوه د انتظار ټاکل شوې موده ده. که دا جدایي د مرگ په سبب وي که د طلاق او که د فسخې دا انتظار به کله پر سړي وي او کله پر بنځې.

الف: پر سړي انتظار

په لاندې صورتونو کې پر سړي انتظار واجب دی.

۱. کله چې څوک یوه بنځه بېله کړي او بیا دهغې له خور یا ترور، خاله یا ورپرې یا خورزې سره واده کول غواړي نو ترڅو چې دهغې عدت پوره نشي له دی سره واده نشي کولای.

۲. که کوم خاوند بنځه بېله کړي او درې نورې ولري نو ترڅو چې د جدا شوې بنځې عدت پوره شوی نه وي له بلې سره نکاح روا نده. که چېرې

طلاقه شوې ښځه په رجعي طلاق سره بېله شوې وي نو د ټولو فقهاوو په اتفاق سر ورته څلورمه ښځه روانده او که په بائن طلاق يې بېله کړې وي نو د ځينو صحابه و، احنافو او امام احمد (رح) په نزد څلورمه ورته روا ده.

او کله چې اصيله ښځه بېله کړې او بيا له وينځې سره واده کول غواړي نو د احنافو په نزد تر څو چې د اصيلى ښځې عدت پوره شوى نه وي نو له وينځې سره واده ورته روا نه دى.

ب: عدت (انتظار) پر ښځو

عدت پر څلور ښځو فرض دى

۱. چې له صحیح تړون څخه وروسته يې خاوند مړ شي که څه هم کوروالى ورسره نه وي شوي الله (ج) فرمايي: (وَالَّذِينَ يُتَوَقَّوْنَ مِنْكُمْ وَيَذَرُونَ أَزْوَاجًا يَتَرَبَّصْنَ بِأَنْفُسِهِنَّ أَرْبَعَةَ أَشْهُرٍ وَعَشْرًا) البقرة ۲۳۴.

يعنې: او کوم کسان چې مړه شي لتاسې ځنې او پر بېردي خپلې ښځې نو پکار ده چې هغه ښځې په انتظار کې وساتي خپل ځانونه څلور مياشتې اولس ورځې.

دې انتظار ته په فقهي اصطلاح عدت وښيي ۲.

۲. کومه ښځه چې مېرپه يې مړ شي اود دوى د نکاح تړون غېر صحیح وي لکه فاسده نکاح مگر کوروالى يې ورسره شوى وي نو له حمل څخه د پاکۍ په غرض به عدت تېروي او پر داسې ښځو وښيي عدت نشته دى.

۱ درالمختار و حاشيه ابن عابدين.

۲ بدائع الصنائع.

۳. هره ښځه چې مېړه يې بېله کړي او حقيقي دخول ورسره شوی وي که څه هم د نکاح تړون صحيح نه وي.

۴. هره ښځه چې مېړه يې طلاقه کړي او يا نکاح فسخه کړي مگر چې حقيقي يا حکمي کوروالی (لکه صحيح خلوت) شوی وي.

ج: عدت په درې وښخو نشته دی

۱. کومه ښځه چې مېړه يې مړشي او د نکاح تړون يې هم صحيح نه وي او وطي هم ورسره نه وي شوي.

۲. هره ښځه چې مېړه يې له مرگ څخه پرته په بل سبب بېله کړي او د نکاح تړون صحيح وي خو حقيقي يا حکمي کوروالی نه وي شوي الله (ج) فرمايي:
(يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا نَكَحْتُمُ الْمُؤْمِنَاتِ ثُمَّ طَلَقْتُمُوهُنَّ مِنْ قَبْلِ أَنْ تَمْسُوهُنَّ فَمَا لَكُمْ عَلَيْهِنَّ مِنْ عِدَّةٍ تَعْتَدُونَهَا) الاحزاب ۴۹

يعنې: اى هغه کسانو چې ايمان يې راوړی دی هر کله چې په نکاح واخلي مومني ښځې بيا طلاقې کړلې تاسو دوی مخکې له دې چې مسه کړئ دوی پس نشته تاسو لره په دوی باندې شمارد وړځو چې پوره کوئ تاسو هغه.

۳. هره ښځه چې مېړه يې له حقيقي کوروالی څخه دمخه بېله کړي کله چې د نکاح تړون صحيح نه وي که څه هم صحيح خلوت شوی وي.^۱

د عدت ډولونه

^۱ بداية المجتهد او المغني

دښځې او خاوند بېلتون به ياد خاوند دمېرني له لامله وي او يابه له کوم لامله يابه ښځه د بېلتون په وخت کې حامله وي ، او يابه نه وي يابه پرې حيض راځي او يابه نه راځي نو ددې ټکوپه نظر کې نيولو سره عدت په درې ډوله وېشو .

۱: عدت په حيض

په هره ښځه کې چې دا څلور صفته پيداشي نو دهغې عدت په حيض حسابېږي .

الف: چې في الحال پرې حيض راځي يعنې چې کوچنۍ نه وي او يايې عمر د حيض له مودې (پنځه پنځوس کلو) څخه او ښتۍ نه وي او داسې هم نه چې ځوانه وي خو حيض پرې نه راځي .

ب: چې د بېلتون په وخت کې حامله نه وي .

ج: چې د بېلتون سبب د خاوند مرگ نه وي .

د: چې بېلتون له حقيقي يا حکمي دخول څخه وروسته په صحيح تړون کې واقع شوی وي . او که ښځه يې په حيض کې جدا کړله نو دا حيض (روان حيض) يې نه حسابېږي نو کله چې له دې حيض څخه پاکه شي او بيا پرې حيض راشي نو دايې لومړی حيض حسابېږي او دوه به نور تېروي چې درې پوره شي او کله چې له دريم حيض څخه پاکه شي او د حيض وروستۍ موده پوره نه وي (له لسو ورځو څخه وړاندې پاکه شي) نو يابه يا غسل کوي چې له حيض څخه پاکه شي او عدت يې پوره شي او يابه ديولمانځه پوره وخت پرې پاک تېر شي ، نو کله چې ښه جوته شوه چې له حيض څخه پاکه شوه نو بيا ورته له بل چا سره نکاح رواه ده ، (الله ج) فرمايي: (وَالْمُطَلَّاتُ يُتْرَبْنَ

بِأَنْفُسِهِنَّ ثَلَاثَةَ قُرُوءٍ وَلَا يَحِلُّ لَهُنَّ أَنْ يَكْتُمْنَ مَا خَلَقَ اللَّهُ فِي
أَرْحَامِهِنَّ (البقرة ۲۲۸)

يعني: او طلاقې شوې بنسجې دې انتظار کوي په ځانونو خپلو سره تردرې
حيضو پورې او رواندي دې بنسځو لره چې پتوي دوی هغه څه چې پيدا کړي
دي خداي (ج) په رحمونو ددوی کې.

يعني بنسځوته حرام دي چې دهغه څخه خلاف دعوه وکړي چې اوس پکې ده
لکه چې ووايي. زه حايضه يم او حايضه نه وي يا ددی سرچپه او يا حمل پت
کړي.

۲. عدت په مياشتو

د دوه بنسځو عدت په مياشتو شمېرل کېږي.

الف: هره بنسځه چې دادرې صفته ولري :

۱. چې في الحال پرې حيض نه راځي .

۲. چې د بېلتون سبب د ځاوند مړينه نه وي.

۳. چې د بېلتون په وخت کې حامله نه وي.

نوددې بنسځو عدت درې مياشتې دي (اللّه ج) فرمايي : (وَاللَّائِي يَأْسِنُ مِنَ
الْمَحِيضِ مِنْ نِسَائِكُمْ إِنْ ارْتَبْتُمْ فَعِدَّتُهُنَّ ثَلَاثَةُ أَشْهُرٍ وَاللَّائِي لَمْ
يَحِضْنَ) (الطلاق ۴)

يعنې: او هغه بنځې چې نا هيلې (نااميدې) شي له حيض څخه له ستاسو څخه که په شک کې يې تاسې پس عدت دهغوی درې مياشتې دی او همداراز هغه بنځې چې نه حائضه کېږي.

ب: هره بنځه چې داده صفته ولري

۱. چې د بېلتون په وخت کې حامله نه وي برابره خبره ده چې که حيض پرې راځي او که نه.

۲. چې له خاوند سره يې د بېلتون لامل د خاوند مرگ وي خو چې دنکاح تړون يې صحيح وي او داسې بنځو عدت دمياشتو شمېر څلور مياشتې او لس ورځې دی الله (ج) فرمايي: (وَالَّذِينَ يَتَّقُونَ مِنكُمُ وَيَذَرُونَ أَزْوَاجًا يَتَرَبَّصْنَ بِأَنْفُسِهِنَّ أَرْبَعَةَ أَشْهُرٍ وَعَشْرًا) البقرة ۲۳۴

يعنې: او کوم کسان چې مړه شي، له تاسو څخې او پرېږدي خپلې بنځې نوپه کارده چې هغه بنځې په انتظار وساتي خپل ځانونه، څلور مياشتې اولس ورځې.

۳. عدت د حمل په زېږېدلو

هره بنځه چې د بېلتون په وخت کې حامله وي، نودهغې عدت د حمل زېږول دي، که څه هم حمل په کمه موده کې (لکه خوشبې) او يا پر مه موده کې (لکه څومياشتې) وزېږوي، نو کله يې چې حمل وزېږاوه، نودهغې عدت بشپړ شو، که بېلتون د خاوند مرگ له لامله وي، که د طلاق، که د فسخي او که دنکاح تړون صحيح وي او که نه الله (ج) فرمايي: (وَأُولَاتُ الْأَحْمَالِ أَجَلُهُنَّ أَنْ يَضَعْنَ حَمْلَهُنَّ) الطلاق: ۴.

يعنې: او حاملې بنځې نېټه دهغوی داده چې وزېږوي خپل حمل.

او که لږه ټوټه یا لږه غوښه ترې ولوېده او شکل یې نه معلومېده نو په دې عدت نه بشپړېږي ، ترڅو چې ښه جوته شي حمل یې زېږولی دی

۴. اوښتون د عدت له یو ډول څخه بل ډول ته

۱. که چېرې له چا څخه ښځه بېله شوله او د اښځه دهغو ښځوله ډلې څخه وه چې درې میاشتې عدت به یې تېراوه او بیا دهغو ښځوله جملې څخه وگرځېدل چې درې حیضه عدت به تېروي ، یعنې د عدت په منځ کې پرې حیض راغی ، نو د عدت داڅه موده چې پرې تېره شوې ده ، هغه به لغوه شي او په عدت کې نه شمېرل کېږي ، او د دې عدت به په حیض پیل شي ، او پوره درې حیضه به تېروي ځکه اصل د دې په عدت کې حیض دی او میاشتې دهغه په نشتوالي کې وي.

۲. که د کومې ښځې عدت په حیض شمېرل کېږي او حیض هم پرې راځي او بیا وینه پرې بنده شوله نو د احنافو په تړدبه دا درې حیضه تېروي یعنې تر هغې به په عدت کې وي ، چې درې حیضه یې پوره راشي او عدت یې میاشتو ته نه اوړي ، خو کله چې پنځه پنځوس کلنه شي ، چې داله حیضه څخه دنهیلې (ناامیدی) نېټه ده.

یعنې که فرض کړو که ، چې یوه ښځه یې خاوند په شل کلنۍ کې طلاقه کړي او په هغې د حیض وینه راتله ، خوبیا دا وینه بنده شوله ، نو دابه پنځه دېرش کاله په عدت کې وي ، تر هغه چې له حیض څخه ناهیلې شي او پنځه پنځوس کالو ته ورسېږي ، بیا به یې عدت له درې میاشتو څخه شمېرل کېږي.

۳. که د کومې ښځې عدت په درې حیضو یا په درې میاشتو ، او بیا یې مېړه مړ شو او دالاه عدت کې وه ، نو که چېرې طلاق رجعي ونو د عدت تېرو

ورځو ته اعتبارنشته دی، او عدت به یې دمېره د وفات له لومړۍ ورځې څخه پیل کېږي او څلورمياشتې اولس ورځې به تېروي ځکه چې د رجعي طلاق په اثر د زوجیت لړۍ نه غوڅېږي.

که چېرې طلاق بائن و او مېره یې د طلاق په وخت کې په مرگنۍ ناروغۍ (مرض الموت) اخته و، نو عدت یې له هماغې ورځې څخه صحیح او پیل کېږي، کله یې چې مېره طلاقه کړې ده (د طلاق عدت به تېروي. او د وفات عدت پرې نشته دی) او که چېرې یې مېره د مرگ په رنځ اخته او دا یې طلاقه کړله په دې ډول چې میراث یې حق کېده. نو دې طلاق ته فارلله میراث څخه د تېښتې طلاق وایي. نو امام ابو یوسف (رح) وایي چې: دابه د طلاق عدت تېروي او د امام ابو حنیفه (رح) په مذهب کې فتوی به دې قول ده، چې دابه هغه عدت تېروي چې موده یې لري وي، یعنې که طلاق د عدت موده لږه وي نو د وفات عدت به تېروي.

۵. له رجوع څخه وروسته بیا طلاق ورکول: که چېرې چا درجعي طلاق په عدت کې بشپړ ته رجوع وکړله او بیا یې دویم ځل طلاقه کړله، نو دابه له دویم طلاق څخه وروسته بیا عدت تکراروي، که څه هم کوروالې ورسره نه وي شوی او که چېرې یې د بائن طلاق په عدت کې ورته (په مهر او نوي تړون) رجوع وکړله، او بیا یې په دوهم ځل طلاقه کړله، نو که کوروالې یې ورسره کړي وي نو عدت به له سره تکراروي او ټول هغه مهر یې حق دی، چې په دویمه نکاح کې ورته ټاکل شوی دی، او که چېرې یې له کوروالې څخه د منځه په دویم ځل طلاقه کړله، نو د امام ابو یوسف او امام ابو حنیفه (رح) په نزد به دا عدت تکراروي او پوره مهريې هم حق دی او امام محمد (رح) وایي: چې خپل پخوانې عدت به بشپړوي او د امام زفر (رح) په نزد په دې هېڅ عدت نشته دی (نه پخوانی او نه نوی). ځکه چې د دویمې نکاح څخه وروسته طلاق

له کوروالی څخه مخکې طلاق دی اودا عدت نلري ، اولومړی عدت خوييې
له دويمې نکاح سره له منځه ولاړ او نيم مهريې حق دی.

www.melitahrik.com
0777 400 116

د عدت په اړوند څو مسئلي

هغه وخت چې عدت ترې پيل کېږي:

الف: که د بېلتون لامل دمېره مرگ وي نو له مړينې څخه وروسته سمدستي عدت پيل کېږي که نکاح صحېحه وي او که فاسده.

ب: که د بېلتون لامل مرگ نه وي نو نکاح که چېرې صحېحه وي نو د عدت وخت دمېره او بنځې له جدايۍ څخه سمدستي وروسته پيل کېږي او که نکاح فاسده وي او ياد بېلتون لامل د نکاح فسخه وي نو د عدت نېټه له هغه وخت څخه پيل کېږي چې خپله يې د نکاح په پرېښودلو اتفاق کړي وي يا کله چې دوی قاضي بيل کړي.

ج: د عدت پيل د بنځې په خبريدلو پورې هېڅ اړه نلري، مثلاً: که کومه بنځه له مېره څخه بېله شي او هغه خبره نه وي او د عدت موده يې تېره شوله، نو له خبريدلو څخه وروسته پرې د عدت تکرار نشته دی، هود هغې بنځې چې مېره يې په رجعي طلاق کړې وي خبرول ځکه بڼه دي چې د عدت د مودې په اوږدو کې له داسې حکمت څخه کار واخلي چې د خاوند مينه او پام ځان ته را واړوي او په زړه رانسکون کې يې مرسته وکړي.

۲. کومه بنځه چې په عدت کې وي

کومه بنځه چې په عدت کې وي نو عدت به د خاوند په کور کې تېروي
اللّٰهُج، فرمايي: (لَا تُخْرَجُوهُنَّ مِنْ بَيْوتِهِنَّ وَلَا يَخْرُجْنَ إِلَّا أَنْ يَأْتِيَنَّ
بِفَاحِشَةٍ مُّبَيِّنَةٍ) (الطلاق: ۱)

يعنې: مه باسى ء هغوى له كورونو د هغوى څخه اونه دى په خپله وځي مگرچې وكړي يو ناوړه كارښكاره.

هرچېرته يې چې خاوند اوسېږي هملته به ورسره اوسېږي كه مېړه يې بل كلي ته لاړشي نو دابه هم ورسره ځي، مگر دڅه عذر له كبله لكه دكور وړانډل يا چې دلوېدلو خطر ه يې وي ياله همسايه گانوڅخه لرې وي يا چې هلته امن نه وي او كه بې له عذره له مېړه سره نه اوسېدله نو دابدگذرانه ده كه نفقه يې حق وي ساقطېږي.^۱

او كه خاوند يې وفات شي او يا دبائن طلاق په عدت كې وي نو زينت به نه كوي، خوشبويې به نه لگوي، گانه به نه اچوي. دورېښمو جامې به نه استعمالوي سترگې به نه توروې مگر دڅه عذر له كبله اونه به ويښته غوړوي، اودمېړه په مرگ به دخفگان اظهار كوي او كه چېرې د رجعي طلاق په عدت كې وي نو دمېړه د زړه رابنكون لپاره به هر كوښښ كوي.

۲. په عدت كې نفقه

الف: هغه ښځې چې نفقه يې حق نده

۱. هره ښځه چې مېړه يې مړ شي نو دمېړه په وارث يې نفقه نشته ده ځكه چې دا حق د ښځې پخپل مېړه دى.

۲. چې له خاوند څخه د بېلتون لامل ښځه وي لكه دخاوند له پلاريازوى سره داسې كړنه چې حرمت مصاحرت ثابتوي.

^۱ درالمختار و حاشيه ابن عابدين.

۳. هره بنځه چې له مېړه څخه بېله شي خوددی د نکاح تړون صحیح ن وي لکه فاسده نکاح یا هغه چې په شېبه کې ورسره وټې شوې وي.^۱

ب: هغه بنځې چې نفقه يې حق ده

۱. ټولې بنځې چې له خاوند څخه بېلې شي خودبېلتون لامل د خاوند مرگ نه وي او د نکاح تړون صحیح وي که د بېلتون لامل فسخه وي او که طلاق او برابر خبره ده چې د فسخې سبب روا وي لکه له بلوغ څخه وروسته د ځان جدا کول او که ناروا وي لکه مرتد والی یا د بنځې له موریا لور سره داسې څه کول چې حرمت مصاهرت ثابتوي.

۲. هره بنځه چې له مېړه څخه يې د بېلتون لامل همدا وي مگر د لامل شرعا منع نه وي، لکه د نکاح فسخه له دی لامله چې مهربی له امثالو څخه کم وي.^۲

۳. هره بنځه چې قاضي يې د همدې بنځې په غوښتنه په مېړه طلاقه کړي؛ خو کله چې له دې پنځو عیبونو څخه یو پیدا شي:

۱. چې تناسلي غړی يې غوڅ وي.

۲. چې خصي وي.

۳. خنثی مشکل (ایزک یا هجره) وي.

۴. چې ساحرانو او جادوگرانو له بنځې سره له کوروالی څخه منع کړی وي.

۵. هر سبب چې وي خو خاوند له بنځې سره کوروالی ونشي کولی.

^۱ درلمختار او حاشیه ابن عابدین.

^۲ حاشیه ابن عابدین.

خود امام ابوحنيفه (رح) او د هغه د ملگرو په نزد يې په دې صورت کې
نفقه نه شته ده ځکه چې دې خپل ځان په خپله جدا کړی دی.

www.melitahrik.com
0777 400 116

۳. د عدت درواوالي حکمت

الف: هغه عدت چې له مړ خاوند سره د وفا لپاره وي، د هغه په مرگ باندې د غم، اندېښنې او خفگان ښکارول دي ځکه چې داله داسې چاڅخه یوازې پاتې شوله چې د ژوند خوشې او ورځې یې سره خوږې او په مینه تېرې کړې وې، د ژوند خواږه او ترخه یې ځکلي وو ځکه خوږې په هره ښځه چې کوروالی ورسره شوي وي او که نه واجب کړ. ځکه که کوروالی ورسره شوی هم نه وي نو خپل همېشني ملگری خوږې له لاسه ورکړ، او پر غیر شرعي تړون درايوځای شویو ښځې او خاوند پر مرگ د عدت نه و اجبولوڅخه ښکاري چې شریعت اصلاً دې ډول تړونونو ته کوم اعتبار نه ورکوي.

ب: د عدت له وجوب څخه بل حکمت د رحم پاکوالی دی، د دې لپاره چې له چاڅخه ښځه بېله شوېده اولاد یې بل چاته منسوب نشي، او بل دا چې کوم کسان له دې ښځو سره واده کول غواړي د دوی اولاد بل چاته منسوب نشي، نوالله (ج) د دې قضیې د حل لپاره ښځوته څه ټاکلی موده وخت ورکړ، او شریعت دلته د صحیح تړون او غیر شرعي تړون توپیر ځکه ونکړ چې که څه هم غیر صحیح تړون او تړون کوونکو ته څه احترام نشته دی اوله دوی څخه سترگې پټې کړونوله هغه چاڅخه خوږې نشو پټولای چې لدې وروسته ورسره واده کول غواړي.

ج: د عدت له رواوالي څخه بل حکمت دادی چې خاوند ته د فرصت (چانس) وي چې که ښځې ته رجوع کول غواړي نور رجوع کولی شي کېدای شي چې د داسې یو علت له کبله یې بېله کړې وي چې ده یې په هغه وخت کې تحمل نشو کولی یا څه غلط گومان ورته پیدا شوی وي او ییایې دا گومان هم رفع شي او پښېمان شي او یا خپل نفس او یا شیطان ته ماته ورکړي

اوبنځې ته رجوع وکړي اوددې لپاره چې داتولې لارې بندې نه شي نو شريعت په بنځې عدت فرض کړچې که خاوند بنځې ته رجوع کول غواړي نو وخت شته دى الله(ج) فرمايي: (يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ إِذَا طَلَقْتُمُ النِّسَاءَ فَطَلَّقُوهُنَّ لِعَدَّتِهِنَّ وَأَحْصُوا الْعِدَّةَ وَاتَّقُوا اللَّهَ رَبَّكُمْ لَّا تُخْرِجُوهُنَّ مِنْ بَيْوتِهِنَّ وَلَا يَخْرُجْنَ إِلَّا أَنْ يَأْتِيَنَّ بِفَاحِشَةٍ مُّبَيِّنَةٍ وَتِلْكَ حُدُودُ اللَّهِ وَمَنْ يَتَعَدَّ حُدُودَ اللَّهِ فَقَدْ ظَلَمَ نَفْسَهُ لَّا تَدْرِي لَعَلَّ اللَّهَ يُحْدِثُ بَعْدَ ذَلِكَ أَمْرًا) الطلاق

ای پیغمبره هغه وخت کې چې طلاقوی تاسې بنځې نو طلاقوی یې په پاکۍ کې او شمېرې د عدت ورځې، او ووپرېږئ له خپل رب څخه، مه وباسئ هغوی له کوره دهغوی څخه اونه دي په خپله وځي مگر کله چې ووتلې له حدودو دالله ج څخه او دادالله ج حدود دي اوهرچا چې دالله ج له حدودو تېرى وکړپس په تحقیق سره ظلم یې وکړ. په خپل ځان، نه پوهېږي ته چې بنایي خدای ج له دې وروسته کومه چاره پیداکړي .
اوبیا دالله(ج) دې قول ته ځیرشي (وَبَعُولَتُهُنَّ أَحَقُّ بِرَدِّهِنَّ فِي ذَلِكَ إِنْ أَرَادُوا إِصْلَاحًا).

ی معنی: اود هغوی خاوندان حق لري دهغوی د راگرځولو په دې موده کې که چېرې وغواړي په بڼه ډول استوگنه .
نومطلب او غرض دواړه په ډاگ شول.

نهم خپرکی

د نسب ثبوت

د اولاد نسب پلارته له دې درې اسبابو څخه په یو سبب ثابتېږي

۱. بستر

۲. اقرار

۳. بینات یا نښې نښانې

بستر

الف: له بستري څخه مراد

له بستري څخه مراد چې دنسب نسبت پلارته ثابتوي د حمل په پیل کې د ښځې اوسپني ترمنځ د نکاح وجود دی یعنې هره ښځه چې د چا په نکاح کې وه اود هغه د نکاح په موده کې حامله شوله په دې شرط چې له هغه څخه حمل اخستل کېده نو دهغه چا نسب چې دا ښځه یې زېږوي دې مېړه ته کېږي اودې ته اړتیا نه شته چې ښځه په دې گواهان راوړي اونه د خاوند اقرار او بیناتو ته اړتیا شته ده.

اسلام ددې حمل نسبت خاوند ته کوي سره لدې چې عقل په پوره اوبشپړي يقين سره داپرېکړه نه شي کولی چې دا طفل به حتمي له همدې خاوند څخه وي ځکه چې اسلام کوم تړون جايز کړی دی دهغه غوښتنه داده چې بنځه بايد يوازې په خپل خاوند اکتفا (بسوالی) وکړي اوله بل چا څخه دې د خوند او مزو اخستلو ناوړه هيله ونه ساتي اونه بل چاته روا دي چې دې بنځه ته په دې غرض ور وړاندې شي اواصل دادی چې وگړي داسلام پر احکامو او د شريعت پر حدودو ولاړ دي نوځکه ،گومان ،وهم او احتمالاتو ته اهميت ور نه کړل شو .

ب: پر بستر د نسب د ثبوت اساس

پر بستره د حمل د ثبوت لپاره علماو و درې اصله په نظر کې نيولي دي :

۱. دا چې له خاوند څخه د حمل امکان وي.

۲. د حمل کمه موده د شريعت په نظر کې.

۳. د حمل وروستی موده د شريعت په نظر کې.

۱. که چېرې مېړه کوچنی و او حمل ورڅخه نه اخستل کېده نود علماووپه اتفاق سره لده څخه حمل نه ثابتېږي او که چېرې خاوند بالغ او د حمل امکان ورڅخه و مگر ظاهراً دوی له یو بل سره هېڅ نه ويوځای شوي او د خاوند اوبنځې د اوسېدلو ترمنځ ډېر واټن و لکه چې خاوند په لوبديځ اوبنځه يې په ختيځ کې اوسېږي اوځانته وکیل وټاکي چې ماته فلانی ، د فلاني لورپه نکاح کړه او هغه داکاروکې او ظاهراً ددوی ملاقات اويوځای والې هېڅ نه و شوی اوبيا بنځه له دې نکاح څخه وروسته په ممکنه موده

کې حمل وزېږوي نو ایا دا کوچنی هغه خاوند ته منسوبېږي چې په لوېدیځ کې اوسېږي؟

امام ابو حنیفه (رح) وایي چې داماشوم دې خاوند ته منسوبېږي ځکه چې رسول الله (ص) د حجة الوداع په موقع وفرمایل: (الولد للفراش)

یعنې: د کوچني نسبت بستري ته دی.^۱

امام شافعي او امام مالک (رح) وایي که دومره نژدې و چې مباشرت یې ممکن ونوددې کوچني نسبت ورته صحیح دی او که لرې و نونه ثابتېږي.^۲

مګر په موجوده عصر کې چې د ساینس او تکنالوجی د پرمختګ پیردی او له شرق څخه غرب یا له غرب څخه شرق ته تلل د میاشتو پر ځای پر ساعتونو بدل شوي دي او د نسب ثبوت لپاره ډول ډول تخنیکي وسایط هم جوړ شوي د نسب ثبوت کومه سخته چاره نه ده.

د حمل کمه موده د شریعت په نظر کې

د حمل کمه موده د علماوو په اتفاق سره شپږ میاشتې ده، دلیل یې (وَحْمَلُهُ وَفِصَالُهُ ثَلَاثُونَ شَهْرًا) الاحقاف: ۱۵

یعنې: او حمل د ده او بېلتون د ده (له تې څخه) دېرش میاشتې دی.

(وَفِصَالُهُ فِي عَامَيْنِ) لقمان: ۱۴

یعنې: او بېلول د دې (له تې څخه په پوره کېدلو) د دوه کلونو کې دي.

^۱ ابن ماجه، درالمختار او حاشیه ابن عابدین،

^۲ المهذب

(وَالْوَالِدَاتُ يُرْضِعْنَ أَوْلَادَهُنَّ حَوْلِينَ كَامِلِينَ) البقرة: ۲۳۳

یعنی: او میندې دې تې ورکوي خپلو کوچنیانو ته دوه کاله پوره.

په لومړي ایت کې الله (ج) د حمل اوله تې څخه د بېلتون دواړه موده دېرش میاشتې وټاکله او په دی بل ایت کې الله (ج) له تې څخه د بېلو موده یوازې دوه کاله وټاکله اودا څلېرویشته (۲۴) میاشتې وې نو دا ټول دلالت کوي چې د حمل کمه موده شپږ میاشتې ده.

اوس خو طبع ثابت نه کړېده. چې حمل په شپږو میاشتو کې بشپړ انسان جوړېږي او که لدی څخه کمه موده کې یې په غېرو بشپړ او برابر انسان وزېږاوه او خاوند تری انکار وکړنو نسبت یې دی خاوند ته نه کېږي، خو کله که مېړه داومني چې زما ورسره پخوانۍ اړیکه وه او یامې ورسره په شېبې کوروالی کړی دی نو نسبت یې ورته کېږي.

د حمل وروستی موده د شریعت په نظر کې

د حمل په وروستی موده کې علماء دنظر اختلاف لری:

د امام ابوحنیفه (رح) په نزد د حمل وروستی موده دوه کاله ده دلیل یې دا حدیث دی چې عایشه (رض) روایت کوي، (. بنسخه په گېډه کې حمل له دوو کالو څخه د خرڅې دستنې د سیوري دگرځېدلو په اندازه هم نه ځنډوي) دارقطنی.

(پخوا به بنځوله مالو چو، وړیو او سونډو څخه تارونه، سنی او مزي او بدل یولرگی به یې چې له یوفت څخه به اوږدنه ووپه څرخه کې ورکاوه دلته مراد همدان لرگی او دهغه سیوري دی) یعنی حمل په گېډه کې له دوه کالو څخه ډېروخت بالکل نه تېروي.

او د جمهور فقهاوو (امام شافعي، امام مالک، امام احمد (رح) په نزد د حمل وروستی. موده څلور کاله ده دلیل یې د مالک بن انس (رح) روایت دی چې: زمور د گاونډي محمد بن عجلان بنځه یوه پاکه دابرو خاونده بنځه وه او خاوند یې هم یوربنستونی سړی و او دادرې خپتې په دولسو کالو کې حامله شوله هره خپته په څلور کالو کې.^۱

دوی وایي چې داسې شوي دي او خلکو عملاً پخپلو سترگو لیدلي هم دي نو همدا باید د حمل د زېږېدلو وروستی نېټه وټاکل شي؛ نو که د حمل له کمې مودې څخه دمخه اویاله وروستی مودې څخه وروسته بنځې کوچنې وزېږاوه نو د حمل نسبت خاوند ته نه کېږي مگر کله چې خاوند بنسکاره یاد لالتاً (لکه چې خلک د طفل مبارکي ورکړي او دایې قبوله کړې یا د زېږېست په وخت کې په نسب اعتراف وکړي یا هغه څه تیار کړي چې د نفاسې بنځې اړتیا ورته وي، داومني او که لدې وروسته یې له نسب څخه انکار وکړ نو دا انکار صحیح ندی.

او بل دا چې لعان وکړي نو نسب نه ثابتېږي.

کوروالی په شبهي سره

په شبهي سره دخول درې ډوله صورت نیسي.

۱. شبه په ملک کې

^۱ دارالقطنی.

هغه داسې چې شرعي دليل څوک په شېبه کې ورغورځوي لکه چې فکروکړي، چې لدې سره نکاح ماته روا ده او هغه ورته روانه وي لکه دزوی له وينځې سره کوروالی پدې گومان وکړي چې دا ورته رواده ځکه چې رسول الله (ص) فرمايي: (انت ومالک لایبک).

يعنې: ته اوستا مال دواړه ستادپلاريې.

اوياله بنځې سره په بائن طلاق کې پدې گومان کوروالی وکړي چې دا ماته رواده اودادې بنځې ته صحيح رجوع ده.

شبهه په تړون کې

لکه چې څوک له چا سره پدې فکر کوروالی او نکاح وکړي چې دا ورته حلاله ده او هغه ورته حلاله نه، بلکې حرامه وي لکه رضاعي خور.

شبهه په فعل کې

لکه چې له چا سره پدې گومان کوروالی وشي چې دايې بنځه ده او هغه يې بنځه نه وي ، نو پدې ټولو صورتونو کې نسب نه ثابتېږي مگر کله چې سپری پدې دخول اعتراف وکړي .

د نسب ثبوت په اقرار او نبنوسره

د نسب ثبوت په اقرار سره

هغه اقرار چې دنسب (مثلاً زوی توب ، پلار توب ، مورتوب ، لورتوب) غوښتنه کوي نو دادرې شرطونه پکې لازم او ضرور دي :

۱. ددې ماشوم نسب (پلار) به معلوم نه وي او که پلار يې معلوم ونودا اقرار نه صحيح کېږي .

۲. دا چې عادتاً لدې مدعی څخه د عمر له پلوه د دومره اولاد امکان وي نو که شل (۲۰) کلن زلمی په يوه پنځلس (۱۵) کلن هلک دعوه وکړي چې دازما زوی دی نو دا دعوه صحيح نده.

۳. دا چې پر چا دعوه کېږي چې دازما اولاد دی نو که هغه د تصديق اهل وي نو چې مدعي رښتونی وگڼي که چېرې ممېزو و (د تمیز اهلیت ولري) چې ووايي دا زما پلار دی او که هغه ممیز یا بالغ واو مدعي يې دروغ ژن کړ نو د نسب نه ثابتېږي .

او که هغه د تصدیق اهل نه وي لکه غیر ممیز کوچنی نودهغه اقرار ضرور ندی ، او که چېرې کومې ښځې دکوم کوچني په مورتوب اعتراف کاوه او هغې خاوند درلود او د طلاق په عدت کې وه نو که چېرې یې مېړه د ښځه رښتوني وگڼله نو ده د تصدیق اعتراف په پلار توب د دې کوچنی دی او که چېرې یې د ښځه دروغجنه کړله خودایې منله چې زما ښځې کوچنی زېږولی دی نو داده و صورتونه لري.

۱. دا چې ښځې څوک زېږولی دی دایې له پلار توب څخه بالکل منکر شي لکه چې ووايي زما ښځې چې څوک زېږولی دی نو زما څخه ندی نو دا انکار له اولاد دبستري څخه دی نو دا حکم وړاندې تېر شو او چاره یې داده چې لعان وکړي .

۲. چې ووايي زما ښځې هلک زېږولی دی او دا انجلی ده یا د دې سرچپه یاد ښځې د حمل له زېږولو څخه بالکل منکرو ، نودلته دیوی ښځې گواهي هم چې د زېږښت په وخت کې یې له ښځې سره مرسته کړې وي کفایت کوي چې داسې گواهي ورکړي چې همدا کوچنی دې ښځې زېږولی دی نو نسب ثابتېږي .

د نسب ثبوت پر گواهانو ، دلایلو او نورو نښو سره

که چېرې دعوه په پلار توب اوزوی توب وه او د ښځې او خاوند پرې موافقه وه نو که مدعي علیه ژوندی وي نو دا دعوه اورېدلی شي مثلاً: یو هلک دعوه وکړله چې فلانی زما پلار دی یا چا دعوه وکړله چې فلانی زما زوی دی او په لومړي صورت کې پلار او دوهم صورت کې زوی ژوندی وي او د ښځې او مېړه هم پرې موافقه وه نو دا دعوه صحیح ده او نسب ثابتېږي

خود هغوی درې شرطونه تر نظر لاندې نیول ضروري دي کوم چې لږ وړاندې تېر شول.

او که چېرې مدعي عليه مړ وي لکه چې څوک وایي، دا فلانی چې مړ شوی زما پلار و نو دا د عوه یوازې نشي اور بدلې مگر کله چې ورسره د حق غوښتنه ملگري وي لکه میراث ځکه چې د مدعي اصل مقصد د حق غوښتنل دي او د نسب د عوه ورسره ضمني ده.

او که چېرې د بنځې او خاوند اختلاف و نو دا اختلاف به یاد نکاح د شتوالي په صورت کې وي او یا به له بېلتون څخه وروسته وي نو که چېرې دنکاح د وجود په صورت کې وي او خاوند دامنله چې بنځې یې حمل زېږولی دی مگر ځانته یې د نسب له نسبت څخه انکار کاوه نو دلته هم له لعان څخه پرته بله چاره نشته ده او که چېرې یې دانه منله چې بنځې یې حمل زېږولی دی او یا یې دامنله خو ویل یې چې هغه دا ندی هغه هلک و او دا نجلی ده او یا ددې سرچپه او یا هغه ژوندی و او دې مړ دی نو بنځه دا ثابتولی شي او دلته د یوې مسلماني په عدالت مشهورې بنځې گواهي یوازې هم منل کېږي.

او که چېرې دا جگړه له بېلتون څخه وروسته وه نو که چېرې یې حمل د دوه کالو څخه کمه موده کې وزېږېد یعنې د بېلتون دوه کاله تېر نه و چې حمل وزېږېد نو که دا حمل بنکاره و او که بنکاره نه و خو خاوند دا منل چې دا زما څخه دی نو د امام ابو حنیفه (رح) په نزد دا نسب ثابتیږي او گواهانوته اړتیا نشته ده او امام ابو یوسف او امام احمد (رح) وایي چې دلته د یوې بنځې گواهي هم بسوالی کوي

څوک په زوی توب نیول

د چا چې نسب معلوم وي او څوک دهغه نسبت ځانته وکړي يعنې په زوی توب (تبنيّت) يې ونيسي.

په جاهليت کې داسې و چې څوک به چا په زوی توب ونيوه نو هغه به دده دسکه زوی په څېر و، هغه ته به ټول هغه حقوق ورپه برخه و کوم چې خپل سکه زوی ته په برخه وي دهغه بنځه سکه ننگور گڼل کېدل، نکاح به يې ورسره حرامه گڼله رسول الله (ص) هم زید بن حارث رضي الله عنه ته زوی ويلې او کله چې زید خپله بنځه زينب بي بي (رض) طلاقه کړله، نور رسول الله (ص) وغوښتل چې دغه جاهلانه عنعنې او دودله منځه يوسي او دغه دود د کلونو راهيسې دخلکوپه عقیده او ذهن کې ځای نيولی وهرچا به ورته په درنه سترگه کتل دا ورته ډېره غټه خبره ښکارېدل. نو ددې لوی جهل دله منځه وړلو لپاره لوی اقدام اولوی جرئت ته اړتيا وه هماغه و چې رسول الله (ص) د اسماني حکم په اساس له زينب (رض) سره نکاح وکړله، او کله چې رسول الله (ص) دا کار وکړ نو منافقينو ته موقع په لاس ورغلله اوله وخت څخه په استفادې يې په حضور (ص) باندې د تهمتو نو، سيل او باران جوړ کړ. ټولو کفارو به ويل چې دا څنگه رسول الله (ص) دی چې دخپل زوی بنځه يې په نکاح کړله. نو د رسول الله (ص) ددې نيک او پرځای اقدام داستاينې په غرض الله (ج) وفرمايل: (وَمَا جَعَلَ أَدْعِيَاءَكُمْ أَبْنَاءَكُمْ ذَلِكُمْ قَوْلُكُمْ بِأَفْوَاهِكُمْ وَاللَّهُ يَقُولُ الْحَقَّ وَهُوَ يَهْدِي السَّبِيلَ {۴} ادْعُوهُمْ لِأَبَائِهِمْ هُوَ أَقْسَطُ عِنْدَ اللَّهِ) الاحزاب: ۳-۴.

يعنې: ندي گرځولي (الله ج) په زامنو بللي ستاسې زامن ستاسې دا ويل ستاسې دي په خولو ستاسې او الله (ج) وايي حق او دی ښيي سمه لاره، و بولي تاسو دوی پلرونو خپلوته چې دا کار ښه غوره دی په نزد د الله (ج).

: فَلَمَّا قَضَى زَيْدٌ مِّنْهَا وَطَرًا زَوَّجْنَاكَهَا (الاحزاب: ۳۷ .

يعني: نو هر کله چې پوره کړ زید له هغې څخه حاجت خپل نوپه نکاح درکړله، مور هغه تالره.

(مَا كَانَ مُحَمَّدٌ أَبَا أَحَدٍ مِّن رِّجَالِكُمْ وَلَكِن رَّسُولَ اللَّهِ وَخَاتَمَ النَّبِيِّينَ) (الاحزاب: ۴۰ .

يعني ندی محمد (ص) پلار د هېڅ یوتن له سر یو ستاسې مگر رسول د الله (ج) او مهر د انبیا وودی.

همدا سې یو جاهلیت زموږ په ټولنه کې هم وجود لري، هغه دا چې کومه نجلی څوک دنکاح په وخت کې دخپلې نکاح د تړون لپاره وکیل وټاکي نو بیا دې وکیل ته (نکاح پلار) ویلی شي چې بیا دخپل سکه پلار حیثیت لري، خپل وي او که پردی له هغه څخه پرده نه کوي ازادې خبرې، ازادناسته پاڅه یې ورسره وي او هېڅ دگناه فکر هم ورسره نه وي ان چې ځینې خونکاح هم ورسره حرامه گڼي، همدا راز وکیل (نکاح پلار) هم هغې ته دخپلې لور په سترگه گوري او دې پرو هغه حقوقو څخه یې برخمنه گڼي چې خپله سکه لور یې پرې لري.

دا کار په اسلام کې کوم ځای نلري او په وکالت څوک د چاپلار کېدلای نشي او ترڅو یې چې شرعي محرم نه وي په وکالت یې محرم کېدلای نشي او داناسته پاڅه ازادې خبرې او... هر څه ناروا دي او دوی یوبل ته له لومړي مېړه څخه د بېلتون په صورت کې حلال دي.

د نسل مخه نیول

په تېرو بحثونو کې مو ولوستل چې له نکاح څخه مهم او عمده غرض د نسل بقا یا پايښت دی او د نسل په ډېرښت مو درسول الله (ص) حرص وليده.

په جاهليت کې به وگړیو د فقر، نېستۍ، اولوبړې له وېرې خپل اولاد وژل، (الله ج) نه تنها دا چې له دې څخه منع وکړ له بلکې دا يې حرام سخته اولويه گناه وگڼله. ويې فرمايل: (وَلَا تَقْتُلُوا أَوْلَادَكُمْ خَشْيَةَ إِمْلَاقٍ نَحْنُ نَرْزُقُهُمْ وَإِيَّاكُمْ إِنَّ قَتْلَهُمْ كَانَ خِطْئًا كَبِيرًا) (الاسراء: ۳۱).

يعنې: او تاسو خپل اولاد د خواری له وېرې مه وژئ، مور هغوی او تاسوته روزي ورکوو بېشکه د دوی وژنه لويه گناه ده.

(وَلَا تَقْتُلُوا النَّفْسَ الَّتِي حَرَّمَ اللَّهُ إِلَّا بِالْحَقِّ) (الاسراء: ۳۳).

يعنې: اومه وژئ تاسو هغه نفس چې حرام کړی دی خدای (جل جلاله) مگر په حق سره.

(قَدْ خَسِرَ الَّذِينَ قَتَلُوا أَوْلَادَهُمْ سَفَهًا بِغَيْرِ عِلْمٍ) (الانعام: ۱۴۰).

يعنې: په تحقيق سره زيانمن شويدې هغه کسان چې وژلي يې دي خپل اولاد له جهته دناپوهۍ. (حماقت نه)

(وَكَذَلِكَ زَيْنَ لِكَثِيرٍ مِّنَ الْمُشْرِكِينَ قَتَلُوا أَوْلَادَهُمْ) (الانعام: ۱۳۷).

يعنې اوهمداسې - چې دوی ته دی - بڼايسته کړل شويدي ډېرو مشرکانو ته وژل دا اولاد دوی.

(يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ إِذَا جَاءَكَ الْمُؤْمِنَاتُ يُبَايِعْنَكَ عَلَىٰ أَنْ لَا يُشْرِكْنَ بِاللَّهِ شَيْئًا وَلَا يَسْرِقْنَ وَلَا يَزْنِينَ وَلَا يَقْتُلْنَ أَوْلَادَهُنَّ) سورة الممتحنة ۱۲.

يعني: ای پیغمبره په هغه وخت کې چې راشي تاسو لره مؤمنې نسځې چې ژمنه کوي له تاسو سره پدې خبر چې شریک به نه پیدا کوي له الله (ج) سره هېڅ شی او نه به غلاکوي او نه به زنا کوي، او نه به خپل اولاد وژني.

(وَإِذَا الْمَوْؤُودَةُ سُئِلَتْ {بِأَيِّ ذَنْبٍ قُتِلَتْ} التكوير: ۸-۹)

يعني: او په هغه وخت کې چې له ژوندۍ بنځ کرل شوې نجلۍ وپوښتل شي چې په کومه گناه وژل شويده.

(وَلَا يَحِلُّ لَهُنَّ أَنْ يَكْتُمْنَ مَا خَلَقَ اللَّهُ فِي أَرْحَامِهِنَّ) البقرة: ۲۲۸.

يعني: او رواندي بنځولره دا چې پټوي به دوی هغه څه چې پیدا کړيدي خدای (ج) په رحمونود دوی کې.

نو پدې ټولو ایتونو کې الله (ج) دانسان له منځه وړل حرام گرځولي دي که هغه دنفقې له وېرې وي او که دکوم بل جاهلي خوی له کبله.

علامه اقبال وايي چې پر مريمې، فاطمه له دې کبله غوره ده چې د مريم دژوند سيرت مور ته روښانه نه دی اود فاطمې د ژوند سيرت ټول روښانه دی، مريمې يوزوی زېږولی اود فاطمې اولاد دېروو، فاطمه ديولورپه صفت پېژنو، ديوي خورپه صفت يې پېژنو، ديومورپه صفت يې پېژنو، ديومېرمنې په صفت يې پېژنو.^۱

^۱ خواتين مجله

اودا اوس چې بنسټلار کې ځواکونو دنسل بندۍ کومې چېغې جوړې کړې دي، دا د نفقې يا خوراکي موادو د کمښت له کبله نه (که څه هم په دې خاطر هم حرام دي)، بلکې دخپلو بنسټلارکو اهدافو د تحقيق لپاره دې غواړي چې اسلامي هېوادونه د نفوس له لحاظه کمزوري وي)

که دخوراکي موادو د کمښت له وپري دا کار وای نو- دا احصايې کم تر کمه ۲۳ کاله پخوانۍ دي -- نو په مصر کې چې (۳۷) ميليونه نفوس لري خلک د نسل بندۍ لپاره تشويقوي ، ولي يې په شوروي او برتانيه کې نه تشويقوي په مصر کې په هر کيلومتر کې (۱۱) کسه ژوند کوي او په شوروي کې په هر کيلومتر مربع کې (۳۵) کسه ژوند کوي، دامريکا په متحده ايالاتو کې په هر کيلومتر کې (۲۵) کسه ژوند کوي.

په هسپانيه کې جنرال فرانکو يو دهقان ته چې (۱۰۷) کاله عمر او ۲۱ بچيان لري د اولاد د ډېروالي له کبله انعام ورکوي .

په يونان کې حکومت مور او پلار ته د دريم کوچني د زيږولو په سر همياشت انعام ورکوي.

د فرانسې حکومت (۵۲) ميليونه وگړي ناسياگني؟

اسرائيل له هر څه ډېر دخپلو وگړيو د ډېروالي لپاره لاس او پښې وهي او په اسلامي ټاټوبي کې د نسل بندۍ لپاره چېغې وهي !!

دا کار په اسلام کې حرام اود څلورو اړو مذهبونو په اتفاق سره اسقاط حمل (د حمل غورزول) له ضرورته پرته حرام دي. نه يوازې په اسلام کې بلکې په مسيحيت کې هم حرام دي او په يهوديت کې شنه والې لعنت گڼل شوی دي. په ۱۹۷۷-۱۰-۱۱ م په قاهره کې په اتم کنفرانس کې چې د ټولې نړۍ علماو په کې گډون کړی و او د زېږدېدلو دمخنيوي يا کوچنۍ کورنۍ په اړه

بې خبرې کولې، ټولو په يوه اتفاق دا عمل حرام او دايې د بنسټلار چال، فريب دسيسه او دمسلمانانو د له منځه وړلو يوه پلمه وگڼله. په دې کنفرانس کې دکتوريوسف قرضاوي (مصري) له قطر څخه، امام موسی صدر د شيعه گانو مشر له لبنان او سوريې څخه، دکتور عمر عبدالله السلام له لبنان څخه، مولنا شيخ حاجي حسنين مخلوف او دکتور عبدالودود شلبي له مصر څخه، مولنا مفتي محمود له پاکستان څخه، مولنا محمدهاشم مجددي له افغانستان څخه، شيخ محمود صبحی له ليبيا څخه گډون کړی وو.^۱

خو کله که څه شرعي عذروي لکه دمور ناروغتيا... خود فقر خواری وېره نه وي، نو بيا د حمل مخنيوی روا دی. الله (ج) عيال داره شخص خوبنوي، رسول الله (ص) فرمايي: [ان الله يحب الفقير العفيف اب العيال].^۲

يقيناً الله (ج) خوبنوي فقير (نيستمن) پاک او دې پر عيال (اولاد) پلار.

نوهيله ده چې نړيوال به ددوی په دسيسو او پلمو و نه غولېږي او ددې دسيسو په شنډولو کې گام پورته کړي.

دا مبحث په دې ځای کې نيمگړې دی، دنسل دمخنيوي دموضوع شرعي حيثيت مابنه په تفصيل سره څېړلې، چې په شريعت او ونېزه کې په پرله پسې ډول خپور شوی دی او انشاء الله چې زما بل کې کتاب کورنۍ فقه کې به هم خپور شي.

^۱ قضيه تحديد النسل ام كلثوم يحيى مصطفى خطيب.

^۲ ابن ماجه او امام غزالي په احياء علوم الدين کې نقل کړی دی.

بنځنه ناروغتياوې

الف: حيض

تعريف

په هدايه کې وايي چې حيض په لغت کې وتلی وینې ته وايي او په بريکه کې ليکي چې حيض په لغت کې بهېدلوته وايي ځکه چې په دې وخت کې وينه بهېږي او پياوړی همدا نظر دی.

په هدايه کې د حيض پېژندنه داسې کوي:

حيض هغه وينه ده چې د يوې روغې او سالمې بنځې رحم يې شيندي.

د حيض کمه موده درې شپې درې ورځې او درې شپې يعنې پوره دوه اويا ساعته ده که لدې څخه لږ هم څه کم وي حيض ندی.

په رسائل ابن عابدين کې ليکي چې مثلاً: که چېرې د يکشنبې په ورځ سحر د لمر ختلوپه وخت کې په بنځه وينه راغله او د چهارشنبې په ورځ د صبح صادق په وخت کې وينه بنده شوله نو دا حيض ندی.

د حيض په موده کې د بنځو ستونزو ته مو په تېرو مخونو کې گوته ونيوله. د اسلام څخه وړاندې به عربوله حايطې بنځې څخه نفرت کاوه، او دهغې دبسترې او کاسې برسېره به يې هغوی هم له ځانه جدا کولې او په بده سترگه يې ورته کتلې. په فارس کې به په حيض کې بنځه گندگي او ناولې گڼلې شوه لېرې د بښتې ته به يې وشړله هلته به يوازې او سپدله هېچا ته اجازه نه وه چې

له هه سره کښېني يا خبرې ورسره وکړي مرثيانو به ډوډۍ وروړله حتی دوی (مرثيانو) به هم پوزې لاسونو او غوږو ته ټوټه نيوله له دې وېرې چې هسې نه په ناڅاپي او ناپامۍ کې د حايضې له خيمې سره ولگېږي.

د مرگ او ژوند مطلق واک يې د خاوند په لاس کې وو.^۱

مگر اسلام داناوړه دودونه يومخيزه له منځه ويوړل او دهغې بايللې حيثيت يې بېرته راژوندی اوله هغې سره يې له کوروالې څخه پرته هره لوبه يوځای کېدل، خوراک، څښاک، کښېناستل او پا څېدل روا کړل. پخپله رسول الله (ص) به دخپلو بيبيانو سره په حيض کې ويده کېده، د پرتوگ له پاسه به يې هره لوبه ورسره کوله او علان يې وکړ چې: «اصنعوا كل شيء الا النكاح».^۲

يعنې: هرڅه کوئ مگر کوروالی.

اوپه حيض کې کوروالی چې دواړو خواوو ته کوم زيان رسوي هغه خواوس طب په ډاگه کړېده. د حيض کمه موده لکه چې وموويل درې شپې اودرې ورځې ده رسول الله فرمايي: «اقل الحيض للجارية البكر والشيب ثلاثة ايام ولياليها».^۳

يعنې: د حيض کمه موده پېغلې او کونډې ته درې شپې اودرې ورځې ده.

او وروستۍ موده يې لس ورځې اولس شپې ده.

^۱ المرأة في الاسلام استاد محمود العقاد، الاسلام بلامذاهب، دكتور مصطفى الشكعة نقل له: (the

spirit of islam)

^۲ صحاح سته مگر بخاری، نیل الاوطار او مشکوة

^۳ دار القطني

د حیض په موده کې چې بنځه هرڅه سوروالی، زېړوالی یا خوړوالی ویني هغه ټول حیض دی. حیض په ورې نابالغې انجلۍ او شندې ځوانې او په زړې بنځې چې دا ولاد د له زېړېدلو څخه ناامیده وي چې تقریباً د (۵۵) پنځه پنځوس کالو په شاوخوا کې وي، نه راځي.

حایضه بنځه به لمونځ نه کوي، روژه به نه نیسي دلمانځه گرځونه یې پرې نشته خو د روژې قضا به راوړي او روژه نیول ورته رواندي د مسافرو په څېرم نده چې نیول یې عظمت او خوړل یې رخصت وگڼل شي. نه به جومات ته ننوزي، نه به د بیت الله طواف کوي، نه به د قران کریم تلاوت کوي او نه به مصحف پورته یا مسحه کوي، مگر له پوخ سره. کومه بنځه چې ټاکلی عادت ونلري کله که له لس ورځو څخه وړاندې له وینې ځنې پاکه شوله نو ترڅو چې غسل ونکړي کوروالی ورسره رواندی. او که په یوولسمه ورځ هم غسل ونکړي بیا ورته به له غسله هم کوروالی روا دی، خو بڼه نه ده.

او کله چې وینه له لسو ورځو څخه زیاته شوه نو غسل دې وکړي او لمونځ به کوي. خو د هرلمانځه لپاره به بېل اودس کوي، ځکه داناروغتیا ده، روژه به هم نیسي د قران تلاوت هم کولای شي او کوروالی هم ورته روا دی.^۱

ب: نفاس

تعریف نفاس له تنفس یا د نفس له وتلو څخه اخیستل شوی دی. او دا هغه وینه ده چې د ولادت (زېړولو) څخه وروسته یې د بنځې رحم شیندي.^۲

^۱ درالمختار او حاشیه ابن عابدین

^۲ الهدایه.

د نفاس کمه موده شريعت ټاکلې نده او وروستی موده يې څلوېښت (۴۰) شپې او ورځې ده، او که له دينه ډېره شوه نو بيا ناروغتيا ده بيا ورته لمونځ، روژه، کوروالي هرڅه روادې.^۱ نفاسه بنځه په ټولو احکامو کې د حايضې په څېر ده.

www.melitahrik.com
0777 400 116

لسم څپرکی

د دین په زده کړه کې شرم پکار نه دی

ددین د احکامو زده کړه په هر مسلمان نارینه وی او که ښځینه یو شان فرض ده. الله (ج) دواړه ډلې مکلفې کړې دي چې د دین هغه ضروري احکام چې په ورځني ژوند کې ورته اړتیا پېښېږي یاد اوزده کړي کوم ایتونه او احادیث چې د علم په فرضیت دلالت کوي ټول ددې خبرې دلیل اوددې دعوي ثبوت دی او هر څوک چې په کوم دیني حکم نه پوهېږي او بیا هم پرې ځان نه پوهوي یا په دې هکله ځانته شرم اوننگ دروي دا گناهگار دی. الله (ج) خپلو بندگانو ته امر کوي چې فاسئلو اهل الذکر ان کنتم لاتعلمون.

یعني: د پوهې له خاوندانو نه وپوښتی که چېرې تاسې نه پوهېږئ.

نو د الله (ج) ددې حکم اودا ډول نورو اوامرو په اساس د دیني مسایلو زده کړه پر هر نارینه او ښځینه فرض ده او په هر مسلمان لازم دي چې په دې هکله هېڅ شرم اوننگ ونه کړي یعني ددیني مسئلو په زده کړه کې شرم او عار هېڅ

نشته دی او که هر څوک په اسلام کې لږ مطالعه هم ولري او په ځانگړي ډول که چا احاديث او فقه لوستي وي نو هغه په دې پوهېږي چې د دين په زده کړه کې شرم نه شته د فقهې او حديثو معتبرو کتابونه له داسې مسایلو ډک دي او داسې مسایل په کې په خورا مفصل ډول تشریح شوي دي چې بنایي ځینې به یې ځانته شرم بولي که د داسې مسایلو یادول شرم وي او یاد داسې مسایلو لیکل یارو بنانول له اخلاقوسره سمون ونه لري نو زموږ د دين ائمه وو به هېڅکله هم نه لیکل اونه به یې لوستل که د داسې مسایلو یادول یار انقلول د شرم او ننگ خبره وي نو نارینه وو صحابه وو او بنحېنه صحابه وو او په ځانگړي ډول امهات المؤمنین (رض) او په خپله رسول اکرم (ص) به نه بیانول اونه به یې په مفصل ډول د دې مسایلو روایت کاوه. په خپله د رسول الله (ص) او دهغه (ص) د مبارکو صحابه و د حیات پیلگې له راوړلو نه انساني تاریخ بالکل عاجز دی نو آيا د دې مسایلو په یادولو او بیانولو نعوذ بالله من ذالک القول بي حياوو؟

ايا زموږ د حيا قوه له هغوی نه ډېره ده؟ نه هېڅکله هم نه نو بيا دې زموږ مسلمان وروڼه او خویندې ميندې د رسول الله (ص)، امهات المؤمنین، نورو جليل القدره صحابه وو او تابعينو په پل، پل کېږدي او د ديني مسایلو په زده کړه کې دې هېڅ شرم نه محسوسوي، اسلام پوښتنه کول عیب نه بولي خو ناپوهي عیب بولي او د اسلامي شريعت په تطبيق کې هم په اسلامي ټولنه کې د ناپوهي عذر ته اعتبار نه ورکول کېږي. زموږ ډېرې دينداره خویندې، ميندې او وروڼه همدي غلط احساس له دين نه پردي کړيدي او د جهالت او ناپوهي په زونو کې یې گيرې کړې دي. له بده مرغه چې د بي سوادئ او ناپوهي د بلا وزرې خوزموږ په ټولنه تر بلې هرې ټولنې زياتې خپرې دي او په ځانگړي ډول په اوسني وخت کې خوزموږ د ټولني باسواده

اولو ستواليې بنسټې په فیصدي کې هم نه راځي او بیا که دشرم او خجالت احساس له دې بدمرغۍ سره یوځای شي نو خبره بالکل خرابه اوله بدهم بدتره شي.

الله (ج) چې یو انسان د یو عمل په ترسره کولو مکلف کړی دی یایې دکوم کار دکولو نه منع کړی دی نو ددې مسئلې د شرعي حیثیت زده کول یې هم پرې فرض کړي دي او ددې مسئلې بیانول او یادول بیا نه تنها دا چې شرم او حیا نه ده بلکې فرض اولازم دي ځکه چې موږه مسلمانان یو د ژوند دهرې برخې اوهر کار لپاره موحود او چوکاټ اسلام تعینوي. او همدارنگه د هغو مسایلو حدود او چوکاټ هم اسلام رډي چې بیانول یې لازم نه دي یا په بل عبارت دابه هم راته اسلام وایي چې په فلانۍ مسئله کې لدې زیات تفصیل اویان پکارندی که څوک په کې بیا هم تفصیل کول یا اوردودل غواړي نو هغه سپری بې شرمه او گناهگار دی.

اسلام په خپله دشرم او حیا دین دی، حیا دایمان نیمه برخه اوبې حیا انسان له نیم ایمان نه بې برخې اومحروم بولي.

رسول الله (ص) فرمایي: کله چې حیا نه لري نو څه دې چې زړه غواړي کوه یې پخپله رسول الله (ص) ډېر حیاناک شخصیت وه خو لکه چې د مخه مو وویل د دین زده کړه یا بل چاته یې وربنودل (هغه چې اسلام یې دزده کړې اوبل ته د بنودلو اجازه کړې وي) لکه جنسي مسایل، حیض، نفاس، ... دا که هر څومره چاته دشرم خبره بنسکاري خو یادول یې بې حیایې نده بلکې په خپل ذات کې عبادت دی.

ددې لپاره چې د اطمینان او تسکین ډیوه مولارو بڼانه شوي وي نو بڼه به داوي چې دهغو مسایلو او روایاتو څو نمونې دلته رايادې کړو چې په اصطلاح کې د شرم او حیا مسایل گڼل کېږي.

پخپله رسول الله (ص) چې کوم احکام خپل امت ته بیانوي نو هدف یې دادی چې امت یې دا مسایل زده کړي او عمل پرې وکړي.

صحابه وواو حتی امهات المؤمنین (رض) چې په محمدي سپېڅلې مدرسه کې څه زده کړې دي نو پرته له دې چې له ځان نه په کې څه کمښت او ډېرښت راوړي په ډېره امانتداری سره یې امت ته بیان کړي چې نه یې په کې د شرم احساس کړیدی او نه یې په کې ننگ کړیدی او ددې مسایلو له بیان څخه د دوی اساسي هدف دادی چې هغه فرضیت یا وجوب چې نورو ته ددې مسایلو بڼو د لویه هکله د دوی پر غاړه پروت دی ساقط شي او هم نور مسلمانان دا دیني مسایل چې دوی په خپله د اسلام له یواځیني شارح (ص) څخه زده کړيدي نورو ته ونښيي او که خدای مه کړه دوی ددې احکامو په روایت کې شرم محسوس کړی وای نو نن به موږ ددې مسایلو له احکامو څخه څه خبرېدلو؟

که حضرت عایشې (رض) یا د رسول الله (ص) د مبارک حریم نورو بیبيانو د رسول الله (ص) د غسل طریقه موږ ته نه وای بیان کړې او ځان ته یې شرم گڼلی وای نو نن به موږ د شرعي غسل طریقه له چا څخه یاده کړې وه؟

ام سلمه (رض) روایت کوي چې سلیمه (رض) د رسول الله (ص) حضور ته راغلله او عرض یې وکړه چې: (یا رسول الله ان الله لا یستحي من الحق ...)

ی‌عنی: ای د خدای رسول! الله دج حق په ویلو کې شرم نه کوي نوایا په بنځه کله چې احتلام ورته پېښ شي (شیطان یې وغولوي) غسل شته؟ رسول الله (ص) ورته وفرمایل چې هوکله چې اوبه (مني) وویښی.^۱

په پورتنیو الفاظو کې په محمدي مدرسه کې روزل شوي صحابه په زغرده رسول الله (ص) ته وایي چې د دین په یادولو او په حق وینا کې شرم نشته او رسول الله (ص) هم ددې موضوع په پوښتنې سره ونه رتله اونه یې پرې د بې حیا نوم کېښود.

حضرت عایشه (رض) روایت کوي چې ما او رسول الله (ص) به په یوتشنا ب کې یوځای غسل کاوه اوله یوه لوبښي مو اوبه کارولې تردې چې رسول الله (ص) به داوبو په لگولو کې په ماچالاکي کوله نومابه ورته وویل چې: (دع لی... ماته اوبه پرېږده ماته اوبه پرېږده).

ددې مسئلې د بیان په وخت کې چې په روژه کې په ښکلولو او په غېږ کې نیولو روژه ماتېږي او که نه؟ ام سلمه روایت کوي چې زه به رسول الله (ص) ښکلولم او هغه به روژه و.^۲

حضرت عایشه (رض) روایت کوي چې درفاعه بنځه راغله او رسول الله (ص) ته یې عرض وکړ چې زه رفاعه طلاقه کړم اوله هغه نه وروسته مې له عبدالرحمن ابن زبیر قرضی سره واده وکړ اوله هغه سره د ټوټې د څنډې په څېر شوی دی (تناسلې اله یې د ټوټې په څېر نرمه او مړاوې ده) رسول الله (ص) ورته وفرمایل: چې شاید بېرته رفاعه غواړي؟ نه تردې چې: (یذوقی عسیلتک وتذوقی عسیلته).

^۱ بخاري کتاب الادب، فتح الباري، او کشف لحقایق

^۲ متفق علیه.

يعنې: (هغه ستا غسل وڅکي او ته دهغې غسل وڅکې) يعنې تر دې چې عبد الرحمن ستا له خوږونه خوند وانخلي او ته دهغه له خوږونه خوند وانخلي نو ته بېرته رفاعه ته تللی نشې.

په موطا کې وايي چې د دې نسخې نوم تميمه وواو دو هب لور وه.^۱

حضرت ميمونه (رض) د رسول الله (ص) د غسل جريان حکايت کوي او دا حديث امام زيلعي او ټولو صحابه وو روايت کړيدی.

حضرت انس بن مالک رضي الله عنه روايت کوي چې: (ان النبي (ص) کان يطوف على نسائه).

يعنې: رسول الله (ص) به په يوه شپه کې پر ټولو بيبيا نوگرځېده (له ټولو سره به يې جماع کوله) او ده په دې وخت کې نهه نسخې درلودلې.^۲ او بخاري کې وايي چې بيا به يې له دې ټولونه يو غسل کاوه.

حضرت عايشه (رض) روايت کوي چې کله رسول الله (ص) وفات کېده نو سړيې زما د سينې او غاړې ترمنځ ايښی و تر دې چې دخولې لارې (توکانې) به يې زما دخولې له لاروسره يوځای شوي.^۳

رسول الله (ص) په زغرده اعلان کوي چې: (ان الله لا يستحي من الحق...).

يعنې: الله (ج) له حق ويلو څخه شرم نه کوي تا سوله بنځوسره د شاه له لارې (په دبر کې) جماع مه کوئ.^۴

^۱ بخاري کتاب الطلاق، سبيل السلام ج ۳ موطا امام مالک.

^۲ بخاری.

^۳ بخاري کتاب النکاح.

^۴ نسائي.

امام قاضي شهاب الدين احمد ابن حجر عسقلاني په فتح الباري کې تر دې عنوان لاندې چې د دين په زده کړه کې شرم او حيا په کارنده د (باب ملايستي من الحق لتفقه في الدين) تر عنوان لاندې مستقل باب رانقل کړيدی او په دې باب کې يې ډېر داسې روايتونه د نمونې په ډول رانقل کړي دي. کوم چې اوس ځنې خلک د حيا او شرم خبره گڼي او صحابه وو روايت کړيدی.

د يوه حديث مفهوم دی چې له رسول الله (ص) څخه يې دهغه يوه مېرمن روايت کوي چې په التقا دختانينو (د نارينه او د بنځې د عورت په يوځای کېدلو او د حشفي په ډوبېدلو غسل و اجب کېږي دا بي بي وايي چې (فعلته انا و رسول الله (ص) فاغتسلنا) يعني ما او رسول الله (ص) همدا کار وکړ. او بيا مو غسل وکړ.

پدې حديث کې دې مبارکې بي بي يوه لويه فقهې مسئله روښانه کړې او که خدای مکره د خپلې بستري خبره يې پته ساتلې وای او سترگې يې پرې پټې کړې يا يې ځان ته دا شرم بللی وای چې څرنگه زه دخپلې بستري خبرې بهر ته وباسم او هغه هم بيا داسې چې د قيامت تر ورځې به زما او رسول الله (ص) د بستر کېسې د خلکو په خولو کې اوږي او راوړي او هغه هم په خپله زما دخولې حکايت نو نن به دا مسئله هم د امت لپاره دومره روښانه نه وه.

ډېر مفسرين، محدثين او د دين ائمه په دې نظر دي چې در رسول الله (ص) لخوا ځانته د بنځوپه ډېر والي (تعدد دازواجو) کې د هغوی ستر هدف او حکمت دا و چې د دين په رسولو کې ورسره مرسته وکړي. در رسول الله (ص) د سيرت هغه برخه خوبه چې نورو صحابه ووليدله يا اورېدله او دهغوی هغه اعمال او کړنې چې هغوی پرې خبرېدل نو دا خوبه صحابه وو. روايت

کړې وومگر هغه مسایل به څنگه شوي وو چې د دوی له نظر نه پناه وواو در رسول الله (ص) له خپلې سکه بي بي پرته د بل چاپو هېدل يا خبرول پرې ممکن نه و او اکثره په کورنيو احکامو يا په بله اصطلاح کورنی فقهي پورې اړه نيسي نور رسول الله (ص) د همدې مسایلو د خورا ښه تشریح کولو لپاره ډېر ودونه وکړل او ډېرې مېرمنې يې په دې اړه د ځان ملگرې کړلې. په بخاري او مسلم کې له حضرت عايشې (رض) نه روايت دی چې رسول الله (ص) فرمایي: ((عشر من الفطرة...))

يعني لس فطري سنت دي چې حضرت عايشه (رض) په کې دنارینه لپاره حلق العانه (دنامه لاندې د مخصوص غړی خړیېل) هم يادوي.^۱

^۱ بخاری مسلم او فتح الباری ص ۲۲۰.

د کوروالي اسلامي طريقه

الف: د مطلب لنډيز

اسلام بشپړ نظام، شامل او کامل دين دی. هېڅ يې پټ نه دي پرېښي. د ژوند په هر اړخ تطبيقېږي اولازمه ده چې موږ هم د ژوند په هره برخه کې اسلامي قانون عملي کړو، هر مسلمان بايد د ښوونې په ډگر کې ښوونکې، د زده کړې په ډگر کې زده کوونکې، دکار او خواری په ډگر کې تر هر چا ډېر زیارکښ، د جهاد سنگر کې باتور او مجاهد، د تواضع او عاجزې په ډگر کې تر هر چا متواضع، د سرشارۍ په ډگر کې (د دښمن په مقابل کې) تر هر چا سرشاره او د سیاست په ډگر کې تر هر چا لوی او پوه سیاستمدار وي.

فطرت د نورو ژويو په څېر انسان هم له جنسي غرایزو برخمن کړی دی او انسان هغه په هره طريقه چې وي، پوره کوي، خوددې لپاره چې ددې حاجت په پوره کولو کې دانسان توپیر له نورو ژويو سره وشي. نو اسلام ددې لپاره هم ښکلي او سپېڅلې لاره وټاکله تر خوددې عمليې د اجرا په وخت کې په همدې لاره تلل وشي او خوراښه نتیجه ورکړي.

اسلام دا حکم په خوراښه توگه تشریح کړی دی اوله مطالعې څخه يې جوتېږي، چې دا احکام مطالعه کول يا زده کول څه د تنگ او شرم خبره نه ده، د خجالت ځای خودادی چې انسان له خپل دين او مذهب څخه بې خبره واوسي، او خپلې غوښتنې په غیر شرعي ډول پوره کوي په دې اړوند خودېر څه کښل شوي هم دي او ډېرو مشورې هم ورکړې دي، چې په بازارونو کې مختلفې لکچرې (بیانونه) د رسالو او کتابونو په شکل موندل او پلورل

کېږي مگر دا په اسلامي طريقه نه دي ليکل شوي په دوی کې د غير اسلامي تدابيرو او حرامو شيانو د پکار اچولو مشورې ورکړل شوې دي.

که ددې غوښتنو په پوره کولو کې د اسلام ټاکل شوي حدود مراعات نکړل شي نو انسان په مختلفو ناروغيو اخته کېږي د بنځينه ناروغيو او پوستکې مشهور ډاکټر افتاب احمد شاه وايي: کله چې ماته ناروغان راشي نو زه له هغوی څخه مختلفې پوښتنې کوم نو داراته جوته شي چې په دوی کې له ځينو سره د حيض په حالت کې کوروالی شوی وي چې دهغوی تناسلي غړي ته يې پوره زيان رسولى وي او دهغه له امله يې ټول بدن ته د پوستکي ناروغي پيدا شوې وي او ځينو بياله بنځو سره په غلظه لاره (د شاه لارې) خپل شهوت رفع کړی وي نو هرکله چې ما له دوی څخه وپوښتل چې تاسې نه پوهېږئ چې په اسلام کې په حيض، نفاس کې او شاله پلوه جماع حرامه ده؟ نو هغوی به د ناپوهۍ څرگندونې کولې.^۱

همدا اوس چې دايد ز نوم بدې او وژونکې ناروغۍ په کروړونو وگړي له ژوندون څخه لاس په سرکړل دا ټول په اسلامي تعليماتو د نه عمل نتيجه ده. نو په همدې خاطر د کوروالي (جماع) په هکله اسلامي تعليماتو ته يولنډه شان کتنه کوو ترڅو د دنيا او اخرت گټه ترې واخلو.

ب: د واده اوله شپه

حضرت اسماء (رض) روايت کوي چې ماد عايشې (رض) ناوې جوړه کړله (بنايست او بنسکلايې ما ورته برابره کړله) بيا رسول الله (ص) ته راغلم او د

^۱ ادا ب مبشرت، يعني ميان بيوى کي درميان جنسي تعلقات کاصحيح طريقه ډاکټر افتاب احمد شاه هوميوپټي ته ماهر امراض جلدو امراض نسوان انډيا.

هغې د کتنې اوله هغې سره د ملاقات له پاره مې راوغوښت هغوی (ص) يې خواته راغلل او يوجام شيدې يې راوړلې هغوی (ص) پخپله هم ورڅخه وڅښلې بيا يې عايشې (ص) ته وړاندې کړلې، عايشې (ص) د حيا له کبله مخ وگرځاوه ما (اسماء وايي) عايشه (رض) ورته او ورته ومې ويل چې د رسول الله (ص) له لاس څخه يې واخله عايشې (رض) شيدې واخستلې اولرې يې ورڅخه وڅښلې بيا رسول الله (ص) ورته وفرمايل: چې ملگرې ته دې يې ورکړه.

په دې حديث کې ځوانانو ته درس دی چې دواړه په لومړۍ شپه د بې صبرۍ، بې ځايه تصرف او بد اخلاقي څخه ځان وژغوري. په لومړۍ شپه ځينې ناوې يو څه شرمېږي نو په کار دی چې له هغې سره نرمه وضعه، ښه اخلاق، له مينې او محبت څخه ډکې خبرې وشي ترڅو دهغې خجالت لېرې کړل شي اوله يوداسې مقدماتي حکمت څخه کار واخستل شي چې ناوې هم څه جرئت پيدا کړي.

د واده لومړۍ شپه د ښځې او خاوند ترمنځ د مينې او محبت يا بغض، حسد، کښې اونفرت د پيدا کېدلو سريزه ده ځکه چې دا د نوي ژوند پيلامه (د پيل لومړۍ شپه) ده نو پکار ده چې خاوند له ښځې سره ښې اړيکې ټينگې کړي، ځان ورته په قهر او غصه کې ونه نيسي لکه نن سبا چې زموږ د ټولني د وگړو خوی او عادت دی، او ښځه هم بايد پدې شپه دمېرې د زړه د رابښکون او توجه د راجلبولو لپاره خپل ټول کوښښونه ترسره کړي، خپله ټوله ښکلا، زينت او سينگار برابر کړي. خاوند دې له ځان څخه نه ايساروي، نازنڅرې د خاوند په مينه او محبت کې ډېر ښت راوړي خاوند نور هم حريصوي، خودا نازونه او اداگانې بايد له اندازې څخه ډېرې نه شي چې د

مېړه طبیعت پرېشان کړي باید په یاد موي چې د واده دا اعلان په خاطر دهل او داریا وهل روا دي.^۱

همدا راز د ناوې په واسطه د مېړه او دمېړه په واسطه د ناوې په گوتو کې د گوتې ورکول، د نصار او وپېښې دي، هغوی هم په و د نوکې داسې کول، دا د هغوی مذهبي دستور دی او نصار او په دستور عمل شرعاً ښه نه او مخالفت یې لازم دی.^۲

او کله چې ناوې کور ته راوستل شي نو د ناوې لاس او یا د تندي وپښته به نیسي او دا دعا به ووايي: (الهم اني اسئلك من خیرها و خیر ما جبلتها علیها و اعوذ بک من شرها و شر ما جبلتها علیه).^۳

یعني: ای خدایه زه له تاڅخه ددې او ددې خوینود خیر سوال کوم او پناه دروړم تاته له شرددې څخه او شردناوړه خوینوددې څخه.

او کله چې ښځې سره کوروالی کول غواړي، نو ځان دې نه لوڅوي اونه دې په ناڅاپه ډول په ښځه حمله کوي، ځکه ښځه لا له دې کار سره اموخته نه وي.

ج: له خپلې مېرمن سره د کوروالی حکم

فقها په دې هکله بېل بېل نظریات لري، یوشمېر علماء وايي چې له خپلې ښځې سره یوځل جماع (کوروالی) واجب ده.

^۱ بخاري، مسند احمد، اوسنن الکبری للامام البيهقي.

^۲ اذاب الزفاف في السنة المطهرة شيخ محمد ناصر الدين الباني.

^۳ بخاري، ابوداود او ابن ماجه.

اوځینې نور بیا وایي چې: کوروالی هم د نفقې او جامې په څېر پرخاوند
دخپل توان او قدرت په اندازه واجب دی. ځکه چې دا دنکاح اصلي مقصد
ته د رسېدلو یو اځینۍ ذریعه ده.^۱

امام ابن تیمیه (رح) وایي پر مېړه د بنځې له نفقې څخه هم لوی حق دا دی
چې په خورا ښه توګه ورسره یوځای شي.^۲

په الفقه الاسلامي واد لته کې لیکي چې که چېرې سړی کوم صحي یافني عذر
ونه لري لکه ناروغي یا مسافرې نوله خپلې مېرمنې سره کوروالی پرې واجب
دي.

باید وویل شي چې له احنافو څخه پرته نور مذهبونه
د فرض او واجبو ترمنځ توپیر نه کوي او فرضونه هم واجب وایي او دا چې په
کومه اندازه واجب ده نولیکي له خپلې مېرمن سره کم تر کم په دومره اندازه
کوروالی واجب دی چې له حرامو څخه پرې وژغورل شي. امام طحاوي وایي
چې په هروځلوروشپو کې یوځل کوروالی د بنځې رسمي حق او پر مېړه لازم
دی اوله دې څخه پرته بیا دا دیانتاً پر مېړه د بنځې شرعي حق دی چې په
کوروالی یې سېرابه او مړه کړي او په حرامو کې له لوېدلو څخه یې وژغوري

امام جعفر صادق وایي چې څوک له یوې څخه ډېرې بنځې ولري او په
کوروالی یې مړ ولاړی ونه شي او هغوی حرام کارته لاس ورواچوي نو ګناه
یې دهمدې (بې وسه) مېړه پر غاړه ده.

^۱ تحفة العروس نقل له روضة المحیین څخه.

^۲ فتاوی ابن تیمیه

محمد علي صفري هم وايي چې: هره ښځه په څلوروشپو کې يو ځل د کوروالی حق لري.^۱

ځینی نور علماء بيا وايي چې کوروالی د ښځې او مېړه حال ته په کتلواو د دواړو د جنسي توان په نظر کې نيولوسره واجب ده. دکتور وهبه زحيلي همدا اندم عقول او غوره بللی دی.

ځینی خلک داسې انگيري چې گویا اسلام د شهوت او مینې مخالف دی ددوی دا دعوه نه یوازې دا چې په اسلام پسې یوه افترا ده، بلکې معقوله هم نده او اسلام یې په کلکه ردوي. شهوت په انسان کې یوه الهي ودیعه ده چې اسلام یې په رفع کولو او پوره کولو سخت تاکید کوي د شهوت موضوع ته اسلام په ډېره جدي سترگه گوري حتی د هغو مقدماتو، دواعیو او تحریکونکیو عواملو په ترسره کولو هم تاکید کوي چې شهوت راپاروي، زینت، نظافت، ښکلا او ارایش د شهوت د راپارولو عوامل دي او دا ټول په اسلام کې جدي مطلوب دي حضرت علي رضی الله عنه فرمایي: زه هغه ښځه نه خوښوم چې دمېړه لپاره رانجه او نکريزې ونه کړي. په قران کریم کې هم کله چې الله (ج) د شهوت د رفع کولو موضوع بیانوي نو خطاب د آمر په صېغه کوي لکه: (نِسَاؤُكُمْ حَرْثٌ لَّكُمْ فَاَتُوا حَرْثَكُمْ اَنِّي شِئْتُمْ) البقرة ۲۲۳.

یعنې: ښځې ستاسې ځای د کرلو ستاسې دی نو راځئ کروندو خپلو ته په هر ډول چې خوښ موي.

(فَالآنَ بَاشِرُوهُنَّ) البقرة ۱۸۷.

یعنې پس اوس کوروالی کوئ له دوی سره.

^۱ زن وشوهر دوهم ټوک

(فَإِذَا تَطَهَّرْنَ فَأْتُوهُنَّ مِنْ حَيْثُ أَمَرَكُمُ اللَّهُ) البقرة ۲۲۲.

يعني: نو هرکله چې پاکې شي دوی نور اځی دوی ته (کوروالی ورسره وکړی) له هغه پلوه چې خدای تاسې ته امر کړیدی.

د: کوروالی محل

اللّه (ج) انسان ته روا کړيدي چې: له خپلې مېرمن سر په جايزه اوسپېڅلي طريقه خپله شهواني غريزه اشباع اوپوره کړي. نارينه کولی شي چې له خپل ميل او خوښۍ سره سم له خپلې ښځې څخه استفاده وکړي. اوهرخوند اومزه ورڅخه واخلي، خو چې دنکاح کولو اصلي غرض پکې له پامه ونه غورځول شي، چې هغه د نسل پايښت اوډېرښت دی، اودامقصد ترلاسه کېدل هغه وخت ممکن کېدلای شي چې دجماع محل فرج وي، نو اسلامي شريعت له ښځې سره جماع کول په فرج کې حتمي وگرځول، نارينه کولای شي چې دا معامله په خپل محل (فرج) کې له هرپلوه (په ملاسته، ناسته، اړخ، له مخې، له وروسته، له پاسه، له لاندې، حتی په ولاړه هم اجراکړي، مفسرين ددې ايت: (نَسَاؤُكُمْ حَرْثٌ لَّكُمْ فَأْتُوا حَرْثَكُمْ أَنَّى شِئْتُمْ) البقرة ۲۲۳.

يعني: ستاسو ښځې ستاسود کروندې ځای دی، نور اځی خپل پتي ته څنگه مو چې خوښه شي.

وايي چې: قريشوبه په مکه کې له ښځو څخه په هر رنگ خوند اخست اوکله چې د مکې خلک مدينې ته مهاجر شول نو له دې کبله چې په مدينه کې يهوديان ډېر وو او يهوديانودا کار يواځې په اړخ باندې کاوه اودمدينې عام اوسېدونکي يې هم تر اغېز لاندې راغلي وونو يومهاجر له يوې انصاريې انجلۍ سره واده وکړ اوله هغې انجلۍ سره يې له خپل دستور سر

سم له هره پلوه کوروالی کول غوښتل، دې انجلۍ دا کار بد وگانه و یې ویل چې: موږ یې یوازې په اړخ باندې کوو ته یې هم کوه او یا له ما څخه لېرې اوسه. د دوی خبره غټه شوله تر دې چې دا پورتنی ایت نازل شو. رسول الله (ص) د [انۍ شتم] په تفسیر کې وفرماییل: د مخې لخوا، د شاه له خوا، په اړخ باندې، خو چې په فرج کې وي.^۱

همدا راز روایت دی چې یو ځل حضرت عمر رضی الله عنه له خپلې مېرمن سره د شاله له پلوه په فرج کې کوروالې وکړ او وروسته ورته د شرعي ممانعت احساس وشو نو رسول (ص) ته راغی او د حال یې ورته بیان کړ هغه (ص) هېڅ ځواب ورنکړ تر دې چې دا پورتنی ایت نازل شو او کوروالی له هره پلوه روا شو، خو د کورنۍ په پام کې نیول ضرور وگڼل شول.

ه: د کوروالی څو ادبونه

کله چې ښځه او خاوند یوله بل سره مباشرت کول غواړي نو مستحب دي چې:

۱. لمړی دوه رکعت له مونځ وکړي.
۲. له نهایت سکون او اطمینان څخه به کار اخلي، بې صبري به نه کوي.
۳. د شهواتو جذبې به په ځان نه پیاوړې کوي.

^۱ ابوداود، مسند احمد او المستدرک للحاکم

۴. درې ځله به سورت اخلاص او معوذتین وایي بیا به لکه څنگه چې ابن عباس رضی الله عنهما روایت کوي دا دعا وایي: [بسم الله اللهم جنبنا الشيطان وجنب الشیاطین ما رزقتنا].^۱

یعنې: په نامه دخدای ای خدایه په امن مو وساته له شیطان څخه او په امن کې وساته له شیطان څخه هغه څه چې ته یې موږ ته روزي راکوي.

او د انزال په وخت کې به په زړه کې دا دعا وایي: [اللهم لاتجعل للشیطن فیما رزقتنی نصیبا]

یعنې: ای خدایه مه گرځوي شیطان لره په هغه څه کې چې ته یې ماته روزي راکوي څه برخه.

علماء وایي که دا دعاگانې ونه لوستل شي نو اولاد مفسد او تباه کوونکی راځي.^۲

۵. کله چې دخول وشي هلته لږ څه ځنډ پکار دی ترهغې چې دبنځې انزال هم وشي د دواړو یوځای انزال په خوند کې ډېر نبت راولي او که دا کار یې (انزال یې ژر) وکړنو په بنځه به یې سخته تمامه شي.^۳

۶. کله چې څوک مباشرت کول غواړي نو خپله مېرمن دې دمخه خبره کړي چې هغه خپل زینت او ارایش برابر کړي.

۷. که د مباشرت په وخت کې د حاجت سخته اړتیا نه وي نو حاجت ته تلل بڼه نه دي ځکه چې دا د ذکر انتشار له منځه وړي.

^۱ بخاري.

^۲ رفاه المسلمین حضرت مولانا شاه اسحاق دهلوي.

^۳ احیاء العلوم امام غزالي.

۸. که ښځه له پيل څخه د مخه خپل فرج په پخو او بولونډ کړي نو شهوت به يې ژر راو پارېږي او په فرج کې يوڅه تنگوالی هم راځي چې په لذت کې ډېرښت راولي.

۹. که د نارينه انزال ژر کېده نو دی دې هم خپل ذکر په پخواو بولونډ کړي چې انزال وځنډېږي.

۱۰. د تبې او ناروغتيا په وخت کې کوروالی روغتيا ته لوی تاوان رسوي.

۱۱. له کوروالی څخه وروسته ښه خوراک ډېر گټور دی.

۱۲. په کوم ځای کې چې دچا دراتللو يا بله وېره وي نو مباشرت ښه ندی ځکه دلته خوند نه حاصلېږي.

۱۳. د مباشرت په وخت کې خوشبويي لگول د رسول الله (ص) سنت ده.

۱۴. له هر رنگه بد بويي څخه به ځان ساتي، تمباکو، سگرت، نسوار او نورې هر راز نشې شهوت له منځه وړي او رغبت په نفرت بدلوي.

۱۵. د مباشرت په وخت کې به مخ قبلې ته نه کوي.

۱۶. ډاکټران وايي چې له کوروالی څخه سمدستي وروسته اوبه څښل ښه ندی ځکه دا د تنفس ناروغتياوې پيدا کوي.

۱۷. په ډېره مړه خېټه هم دا کار ښه ندی.

۱۸. په ولاړه باندې کوروالی بدن کمزوری اوناتوانه کوي.

۱۹. له فارغېدلو څخه وروسته به دواړه بېل بېل ځانونه وچ کړي.

حضرت مولنا شاه اسحق دهلوي (رح) وايي چې: په يوه کپړه د دواړو ځان وچول د بېلتون لامل گرځي.^۱

۲۰. له کوروالی څخه وروسته به دواړه تش حاجت پوره کړي ځکه چې ډېر وخت د منيو څاڅکي په تناسلي غړي کې پاتې کېږي او د هغوی بهر وېستل پدې طريقه پکار دي د طب کتابونه ليکي چې دامني بياسوزيدل او تپ پيدا کوي.

حضرت علي عليه السلام فرمايي: که چا له مباشرت څخه وروسته تش حاجت پوره نکړنو په سخت رنځ به اخته شي.

۲۱. له مباشرت څخه وروسته د فرج وينځل ضرور دي فقيه ابوليث سمرقندي (رح) وايي چې: له مباشرت څخه وروسته به دواړه په معتدلو او بوخپل غړي ووينځي او په يخو او بووينځل د بخار خطر پيدا کوي او که په يخو او بويي وينځل غواړي نولږدې انتظار وکړي چې بدن خپل عادي حالت ته راشي او دا وينځل بدن تندرست کوي.

لکه وړاندې مو چې وويل دا ټول مستحبات او طبي مشورې دي شرعي واجبات نه دي او پرېښودل يې هم روا دي.

^۱ رفاه المسلمين حضرت مولانا شاه اسحاق دهلوي.

و: هم خرما هم ثواب

اسلام د موجوده مسيحييت په څېر منحرف دين ندى چې جنت د مال په بدل کې د پاپانو په واسطه وپلورل شي، شتمن جنت واخلې او نېستمن او بېوزله دې محروم او بې برخې گرځي، په اسلام کې جنت بې پيسو لاس ته راځي، د ژوند په هره برخه کې د اسلامي تعليماتو عملي کول د جنت د لاس ته راوړلو وسيله ده، حتى چې دخپلو شهواتو په رفع کولو کې (چې فطري غوښتنه ده او انسان يې پوره کولو ته بې حده لېواله دى) هم ورته اجر دى لکه رسول الله (ص) چې فرمايي: ستا په کوروالي کې هم تاته اجر او ثواب دى، يوسړي وپوښتل يا رسول الله (ص) يو سړى به له مور څخه خپل شهوت پوره کوي او ورته به اجر هم پکې وي؟ هغه ځواب ورکړ چې (ايا که په حرامو کې يې استعمال کړي نو په هغه څه وبال نشته؟ هغه ځواب ورکړ، هو شته دى، هغه (ص) ورته و فرمايل (همدا سې که په حلالو لارو کې استعمال شي نوده ته په کې اجر دى).^۱

همدا راز رسول الله (ص) فرمايي: چا چې د جمعې په ورځ غسل وکړ او بل يې غسل ته اړکړ (د جمعې په ورځ يې له بنځې سره کوروالى وکړ) او دلمانځه لومړي وخت کې مسجد ته ولاړ او خطبه يې واورېدله، مسجد ته پلى لاړ شي، امام ته نژدې شي، خطبه واورې، لغوه بېهوده او بې فايدي خبرې ونکړي، اوله ناوړه کارو څخه ځان وساتي نو په هر قدم ورته د يو کال د لمانځه او روژې د عمل ثواب دى.

همدا راز فرمايي: هر څه چې د الله (ج) ذکر نه وي لهو لعب او بې گټې دى مگر... او له بنځو سره لوبې.

^۱ مسلم.

اوداسې نور ډېر روایتونه شته دي چې بنسبي له بنسټې سره کوروالی اومستي ډېر اجراو ثواب لري.

فقهاء وايي چې: له بنسټ سره لويې اوله دوی سره مشغولېدل له نفل لمانځه څخه ډېر ثواب لري.

د: جماع خو ناوړه ډولونه

۱. په حیض اونفاس کې له کوروالي څخه ممانعت

حیض اونفاس مو مخکې صفحوکې وپېژندل پدې دواړو ناروغيوکې له بنسټ سره کوروالی حرام دی، اوکه څوک يې حلال گڼي کافر دی اوله کوروالي څخه پرته هر څه کول ورسره روا دي الله(ج) د حیض په ورځوکې له بنسټ څخه په لېريوالي امر کړی دی فرمايي: (فَاعْتَزِلُوا النِّسَاءَ فِي المَحِيضِ) البقرة ۲۲۲.

يعني: په څنگ شئ له بنسټ څخه په حال دحیض کې.

رسول الله(ص) فرمايي: (من اتى حائضاً وامرأة فى دبرها او کاهنافتصدقه بمايقول فقد كفر بما نزل على محمد).

يعني: چا چې له حايضې بنسټې اويا بنسټې سره د شاه له لارې کوروالی وکړ اويا کاهن ته ورغی اودهغه وينا يې رښتيا وگڼله نو کافر شو په هغه څه چې نازل شوي پر محمد(ص).

او په دې کې هېڅ شک نشته چې که دا کار يې روا وگڼه نو کافر دی

اوسني طب د الله(ج) ددې وينا په هکله: (وَيَسْأَلُونَكَ عَنِ الْمَحِيضِ قُلْ هُوَ أَذَىٰ فَأَعْتَزِلُوا النِّسَاءَ فِي الْمَحِيضِ) البقره ۲۲۲

۱. يعنې: اوپوښتنه کوي لتا څخه له حاله د حيض، ووايه چې (حيض) ضرر دی پس په څنگ شئ له ښځو څخه په حال د حيض کې.

ډېر انکشافات کړيدي اودا ضرر يې جوت اوروښانه کړيدی وايي چې: دحيض په وخت کې په خارجېدونکې وينه کې يو ډول زهرناکه ماده ده چې که هغه جسم ته ننوتله نو د انسان روغتيا ته ډېر زیان رسوي، د ښځو په دماغو اغېزه کوي او انسان ته د پوستکي ناروغي (خارښ، اتشک، ايډز او . . .) پيدا کوي، اولاد د جذام په رنځ اخته کېږي، د ښځو تناسلي غړي ډېر سخت درد کوي او شايد پر سوب او شندوالي پيدا کړي.

په حيض کې له ښځې سره د کوروالي د دنيوي سزا په هکله امام ابوحنيفه، امام احمد او امام شافعي(رح) وايي چې: په ده کفار نهشته ده، او د امام مالک(رح) په نزد يودينار کفار به ورکوي او که يودينار نه وي نو نيم دينار به ورکوي ځکه چې رسول الله(ص) فرمايي: چا چې په حيض کې له ښځې سره کوروالی وکړ نو نيم دينار به صدقه ورکوي.^۱

۲. له ښځو سره په غير فطري ډول (په دبر کې) عمليه

د ټولو فقهاوو په اتفاق سره د ښځې په دبر کې د تناسلي غړي نوبستل حرام دي. بلکې کلک حرام.

^۱ ابوداود، ترمذي، نسائي، ابن ماجه، دارمي او مشکوة.

رسول اللہ (ج) لدې کارڅخه صراحتاً منع کړېده او هېچا له حرام څخه پرته حتی مکروه هم ورته ندي ويلي. اللہ (ج) فرمايي: (نِسَاءُكُمْ حَرْتُ لَكُمْ) البقرة ۲۲۳.

يعني: ستاسو بنځې ستاسو دکروندي ځای دی.

له بنځو سره د نکاح غرض او هدف دنسل پايښت دی او په دې ډول دنسل بقا ممکنه نده رسول اللہ (ص) فرمايي: من اتى حائضا و امرأة فى دبرها فقد كفر بما انزل على محمد^۱.

يعني: : چا چې له حايضې بنځې او يا بنځې سره د شاه له لارې کوروالی وکړ او يا کاهن ته ورغی او دهغه وينا يې رښتيا وگنله نو په هغه څه چې پر محمد نازل شوي کافر شو (ص).

همدا راز فرمايي: ان الله لا يستحي من الحق فلا تاتوا النساء فى ادبارهن^۲.

يعني: اللہ (ج) د حق له بيانولو څخه حيا نه کوي بنځو ته د شاه له لورې مه راځئ.

له حضرت خزيمه بن ثابت رضي الله عنه څخه يو اوږد حديث روايت شويدى چې په وروسته برخه کې يې وايي: له بنځو سره د شاه له پلوه کوروالی مکوی.

همدا راز فرمايي: لا ينظر الله الى رجل يأتى امراته فى دبرها^۳.

^۱ ابوداود، نسايى، ترمذى، بيهقى او مشكوة.

^۲ نسايى.

^۳ ترمذى او نسايى.

يعنې: نه گوري خدای (ج)۔ د رحمت په سترگه – هغه سړي ته چې راتگ کوي خپلې ښځې ته د شاه له لوري.

«ملعون من يأتى امرأة فى دبرها»^۱.

يعنې: لعنت شوى پر هغه چا، چې له ښځوسره د شاه له لارې کوروالى کوي.

هدا راز فرمايي: «ملعون من يأتى النساء فى محاشهن»^۲.

يعنې: لعنت شوى پر هغه چا چې له ښځوسره د شاه له لارې کوروالى کوي.

امام غزالي (رح) وايي چې: ښځوته د شاه له لارې راتگ سخت حرام دى. دا ځکه چې پدې کې د ښځو لپاره همپشه تکليف دى.^۳

په دبر کې له ښځې سره پر وږ کې کونکې د زنا حد نه تطبیقېږي ځکه دلته شېبه ده او حد په شېبې سره ساقطېږي.^۴

مگر په اوسني يهودي منحرف شريعت کې يې له ښځوسره د شاه له لارې کوروالى روا کړيدى ځکه چې دهغوى په نزد ښځه له قصاب څخه پېرل شوې غوښه ده او له خپل رغبت او غوښتنې سره سم يې هر ډول استعمالولى شى.

۳. د امیندواری اوتې ورکولو پرمهال د کوروالی حکم

^۱ ابوداود، نسائی، اومسند احمد

^۲ ابوداود اومسند احمد.

^۳ احیاء العلوم امام غزالی.

^۴ الجنایات فی الشریعة الاسلامیه.

په دې دواړه وختونو کې کوروالی د اسلام له نظره بې له کوم اکراهه روا دی مگر د ډاکټرانو په نظر د کوروالي نه کول غوره دي ځکه چې د حمل اوتې ورکولو په وخت کې ښځې ته تکلیف دی ځکه چې له کوروالي څخه نوی حمل پيدا کېږي اوله حمل څخه وروسته د ښځې شيدې خرابېږي او د دې شيدو په څښلود کوچني روغتيا زيانمنه کېږي. رسول الله (ج) به هغه کار چې دامت گټه به يې پکې وه ډېر خوښاوه، فرمايي: خپل اولاد په پټه مه وژنئ لکه چې د تې رودونکي کوچني په شتوالي کې دهغه له مور سره جماع وکړئ او هغه ته زيان وکړي.

مگر دا کار يې حرام نه کړ ځکه چې دا خاوند ته هم زيان دی.

۴. له ډېر کوروالي څخه طبي ممانعت

فقيه ابوليث له حضرت عليؓ څخه روايت کوي چې فرمايي: څوک چې غواړي بڼه تندرست واوسي نو ډېر کوروالی دې نه کوي.

اسلام اعتدال (منځومانه) لاره په هره معامله کې خونبوي او پکار دي چې کوروالی هم په اندازه وشي. حکيمان وايي: هغه غوښتنه چې څه عارضي سبب ونلري (لکه د بنکلو بنځوليدل، فحش، خبرې، دلخوښځوليدل او...) بلکې په رښتيا سره د کوروالی غوښتنه او اشتهاوي او دوهم پلو هم خوښ وي نو دا کوروالی د سکون، نشاط او خوښۍ سبب دی.

د کوروالي اندازه هر چاته تربل توپير لري د غښتلي او کمزوري جسم خاوندان پدې هکله مساوي ندي. حضرت مولنا شاه اسحاق دهلوي (رح) وايي چې: دعادي خلکو (چې د جسم روغتيا يې حالت يې په اوسطه توگه برابر وي) لپاره په څلورو ورځو کې يو ځل کوروالی مناسب دی او که بڼه خوښه وي ډېر بڼت هم پروانلري او د کمزورولپاره په يوه اونۍ يا دوه اونيو کې حتی په درې اونيو کې يو ځل کوروالی مناسب دی او په کار ده چې له شپيته کلنۍ څخه وروسته داکار کم کړلی شي.

ډېر کوروالی بدن ته زيان رسوي. دماغ کمزوري کوي، د انسان ورځنۍ چارې ځنډوي. اوځوانانو او هغه چاته چې صحت يې بڼه وي له خپلې مناسبې اندازې څخه کم کوروالی هم روغتيا ته زيان رسوي، شهوت وبيده کوي او ټيټوي يې کورنۍ نظام يې خرابوي ځکه چې بڼه هم ميل لري

دا هر څه طبي مشورې دي شرعاً ددې څه ممانعت نشته دی چې کم يې کوئ که ډېر او هر وخت کې يې کولای شئ.

څو ضروري يادونې

له بنځو سره لوبې او مستي

له بنځو سره لوبې او مستي نارينه او بنځو دواړو ته ډېرې گټې لري. رسول الله(ص) به تل له خپلو بې بيانو سره لوبې کولې دهغوی نازا ونځری به يې منلې او ويل به يې: هر څه چې دالله(ج) ذکر نه وي لهوه اولعب او بېهوده دي مگر... اوله بنځو سره لوبې او مستي.

حضرت عايشه(رض) فرمايي چې: (يوې ډلې بنځوژمنه وکړله چې دخپلو مېرونو رازونه او حالات به يوه له بلې څخه نه پتوي، په دوی کې چې ډېروله څه شي شکايت کاوه هغه داوه. دنفقي کموالی

، دمېړه ناوړه اخلاق، دکوروالي کموالی، اودا چې مېړه يې ورسره لوبې او مستي نه کوي)^(۱)

(۱) تحفة العروس محمود مهدي اسانبولي

له بنځو سره لوبې او مستي له نفل لمانځه څخه ډېراجرلري. رسول الله(ص) به حتی دحيض په ورځو کې له بنځو سره لوبې کولې، کله به يې چې له خپلې کومې حائضې بي بي سر لوبې کول غوښتل نو دهغې په تناسلي عضوه به يې ټوټه واچوله بيا به يې چې څه غوښتل هغه به يې کول.^۱

^۱ ابوداود اوبيهقي.

حضرت عايشه (رض) فرمايي: زه حائضه وم او ما به له لوبني څخه وڅکل بيا به همدالوبنې رسول الله (ص)، واخست او خپله مبارکه خوله به يې پر هغه ځای کېښودله چې ما به ايښې وه او څکل به يې.^۱

(دا وه له حائضې ښځې سره در رسول الله (ص) تگلاره) رسول الله (ص) فرمايي: هېڅوک دې د کوروالي په وخت کې پر ښځه لکه څاروی حمله نه کوي، بلکې لدې وړاندې دې يې په غېږ کې نيولو او ښکلولو، او داسې نورو عمليو سره کوروالي ته آماده کړي

د ښځو د سينو (تيونو) رودل روا دي خو بايد کوشش وشي چې شيدې تېرې نشي او که تېرې هم شي شرعي ستونزه نه لري ځکه چې حرمت په کوچنيوالي کې وي او که بالغ د چا شيدې وروي نو هغه پرې حرامه نده لکه چې زموږ ټولنه هم په همدې غلطه انگېرنه کې ده، د ښځو د سينو رودل، مښل يې، د ښځې ښکلول، ښځې ته ډېراو نارينه ته هم خوند ورکوي او دا د مينې او محبت يو لوی مظهر (ښکارندوی) هم دی ځکه چې د چا څوک خوښ شي نو هغې ته غاړې وځي او غېږ په غېږ شي او د نهايت نژدې والی دی او کله چې مينه تر دې هم زياته شي نو ښکلول رامنځ ته شي بيا د روح نژدېوالی راشي او خوله ښکلوي ژبه او شونډې روي او کله چې نفس لدې څخه نور هم ډېر نژدېکت غوښتنه وکړي نو بيا کوروالی رامنځته شي.

^۱ مسلم ابن ماجه او مشکوٰه.

۲. د کوروالی لپاره ښه او مناسب وخت

فقیه ابوليث وايي: د کوروالی له ټولو څخه غوره وخت د شپې وروستی برخه ده ځکه چې د شپې په لومړۍ برخه کې خپته له خوړو څخه ډکه وي او د شپې په وروستی برخه کې خواړه هضمېږي، خوب پوره وي، کراره کراري وي، اشتها ښه برابره وي نو چې جماع وکړي بیا اودس یا غسل وکړي او ویده شي نو خپله لگول شوې انرژي (قوه) بېرته پوره کوي. له حضرت عایشې (رض) څخه روایت دی چې: رسول الله (ص) به د شپې په آخره برخه کې وترکول او که له ښځو څخه به یې خپل حاجت پوره کاوه نو په همدې وخت کې به یې کاوه.

د امام غزالي په نزد د شپې په لومړۍ برخه کې کوروالی مکروه دی پدې گومان چې ټوله شپه به د ناپاکۍ په حالت کې سبا کوي. ډاکټران وايي چې: که څوک کوروالی کول غواړي او د شپې وروستی برخې پورې انتظار نشي کولې نو گېډه دې نه مروي. امام غزالي وايي چې دا درې شپې کوروالی مکروه دی د میاشتي لومړۍ، پنځلسمه، او وروستی شپه.^۱

حضرت مولنا شاه اسحاق هم دادرې شپې او داخرونو شپې او د چهار شنبې شپه او په هغه شپه چې سبایې سفر کوي کوروالی منع کړی دی.^۲

^۱ احیاء العلوم امام غزالي.

^۲ رفاه المسلمین.

۳. د کوروالي په وخت کې د جامو وپستل

که مېړه او مېرمن يې جامې وپستل غواړي نو بايد چې په تدريج سره يې وباسي يوځل اوناخپه د چا په مخ کې لوڅ او برېنډه ودرېدل بنايي يو دبل تر تاثير لاندې راشي او که جامې وباسي نو بايد دواړه جامې وباسې ځکه دا بڼه نده چې بڼځه ټوله لوڅه واوسي او خاوند پټ لکه چې يو عصبي ډاکټر (ماري ستوب) هم دا خبره کړېده.^۱

که څه هم د ځينو رواياتو نسبت رسول الله (ص) ته شويدي چې دنځو عورت ته کتل يې منع گڼلي دي لکه (اذا اتى احد من اهله فليستتر...)^۲.
يعني: کله چې راتگ کوي يوستاسې خپلې بڼځې ته نو ځان دې په پرده کې کړي

دې روايت ته نسائي اوبيهقي منکرويلي دي، همداراز ديوبل روايت نسبت رسول الله (ص) ته شويدي چې: کله چې يوستاسوله خپلې مېرمن سره کوروالی کوي نو د هغې فرج ته دې نه گوري ځکه دا ږوندوالی پيدا کوي.
دا روايت ابن قیّم جوزي په خپل کتاب موضوعات کې را اخستى دي چې موضوعي يې بللی دی او ددې مقابل کې داسې پياوړي روايتونه شته چې په ډاگه کوي چې دخپلې بڼځې عورت او ټول بدن ته کتل روا دي. مثلاً له عايشې (رض) څخه روايت دی چې: ما اورسول الله (ص) به له يوه

^۱ تحفة العروس.

^۲ ابن ماجه اوبيهقي

لوبيښي څخه غسل کاوه هغه به بېرته کوله تردې چې ما به ورته ويل (ماته پرېږده ماته پرېږده)، او دا دواړه به جُنُب وو.^۱

او د غسل په وخت او دکوروالي دوخت ترمنځ په کتلو کې هېڅ توپير نشته دی

بل دا چې کله اللّٰه (ج) له خپلو بنځوسره کوروالی روا کړیدی نو دا عقل نه مني چې کتل دې يې ورته روا کړي نه وي. البته د ادب تقاضا داده چې له ډېرو کتلو څخه ځان ساتنه وشي.

۴. د انزال سرعت

هغه چې نارینه دکوروالي اراده وکړي او د صحبت له پيل څخه يوه يا دوه دقيقې وروسته يې انزال وشي. دا حالت د بنځې ته زيان رسوي، اولاد نه پيدا کېږي، هر نارینه او بنځه په شهوت کې برابر ندي د ځينو شهوت پياوړی او د ځينو کمزوری وي، د علاقې اوبه، هوا اقليم د غذا استعمال پدی کې لويه ونډه لري د ځينو تودو سيمو - لکه عربستان - د اوسېدونکو شهوت ډېر زیات وي او په یخو علاقو کې نسبتاً کم وي مگر د بنځې شهوت په عمومي ډول له نارینه څخه کم وي او څومره چې دنارینه شهواني ځواک او طاقت ډېروي دواړو خواوو ته خوشحالي حاصله وي او که دا ځواک په نارینه کې کم او په بنځه کې ډېروي نو پدې وخت کې بنځه ډېروخت نا ارامه وي. ډېروخت چې د بنځې انزال ونشي نو خفه معلومېږي، عصبي

^۱ متفق عليه

ناروغي ورته پيدا كېږي ، له كوروالي څخه بې رغبتې اوله خاوند ځنې
نفرت ښكاروي.

www.melitahrik.com
0777 400 116

۵. د دوه ځلې کوروالی ترمنځ طهارت او پاکوالی

که څوک محتلم وي يا يو ځل يې کوروالی کړی وي او بيا دا کار کول غواړي نو غسل ورته مستحب دی او که غسل نه کوي نو اودس دې ضرور وکړي ، رسول الله (ص) به صحابه و ته درس ورکاوه چې که يو ځل مو کوروالی وکړ او بيا مو دا کار کاوه نو ترمنځ يې اودس کوئ.^۱

امام غزالی (رح) فرمايي: که څوک دوهم ځل کوروالی کول غواړي نو تش حاجت دې پوره کړي او خپل مخصوص غړی دې ووينځي او ددې دواړو کارونو له کولو څخه د مخه دې کوروالی نه کوي.^۲

ابي رافع رضي الله عنه وايي: چې نبی (ص) يوه ورځ په خپلو ټولو بيبيانو وگرځېد او له هرې يوې څخه به يې غسل کاوه ما ورته وويل چې ټول غسلونه ولي يوځای نه کوي؟ هغه (ص) وفرمايل چې دا پا که ښه او غوره طريقه ده.^۳

عائشه (رض) فرمايي کله چې به رسول الله (ص) غوښتل چې خوراک وکړي او يا ويده شي او هغه به جنب و نو خپل عورت به يې ووينځه او د لمانځه د اودس په څېر اودس به يې کاوه.^۴

او اوبه چې څومره نشاط پيدا کوي او صحت او روغتيا ته گټه رسوي اوس طب روښانه کړېده.

^۱ مسلم او ابوداود.

^۲ احياء العلوم

^۳ ابوداود اونسائي

^۴ متفق عليه

يو ولسم خپرکی

زنا

پېژندنه او غندنه

الف: ثبوت او پېژندنه

فقهاوو د زنا بېل بېل تعريفونه كړيدي مگر جامع او غوره تعريف يې د ابن رشد اود محمد علي صابوني عبدالله بن محمود بن مودود او محمد امين مشهورپه ابن عابدين گډ تعريف دی.

د ابن رشد تعريف: هره وطي چې د سبي نكاح ياد نكاح د شبهې په اثريا چې له خپلې وينځې سره نه وي زنا ده.^۱

د محمد علي صابوني او نورو گډ تعريف: له بنځې سره په فرج كې وطي ده چې له هغې سره دنكاح څه شبيهه ونلري.^۲

^۱ بداية المجتهد.

^۲ الاختيار، حاشيه ابن عابدين، الفقه الاسلامی وادلته اوروائع البيان

د امام قرطبي تعريف: د ذکر د اخلول دي په فرج کې چې طبعاً ورته اشتها راځي او شرعاً حرام وي.^۱

نو د دې تعريف پر اساس وطي په دبر کې او ياله نور وحيواناتو سره په زنا کې نه حسابېږي ځکه چې د تسليم طبيعت اشتها ورته نه راځي.

د حنا بله و تعريف: حنابله وايي چې زنا په قبل يادبر کې بد کاري ده.^۲

ب: قباحت او بدوالی

اسلام که دسترپه هکله کوم احکام نازل کړي دي او که پردی بنځي يا نارينه ووته يې له لاس اوږدولو څخه منع کړې ده او که بې ځايه گرځېدل يې ناخوښ گڼلي دي دا ټول په خپل ذات کې عمدۀ مقصود نه، بلکې امنيتي تدابير او مخنيوی دی چې اصلي ناروغتيا زنده ددې لپاره چې څوک پدې لويه او بې شرمه گناه کې چې هېڅوک يې له ضرر څخه خلاصېدلی نشي، ونه لوېږي نو ټولې هغه لارې يې بندې کړې چې دې خواته دلالت او اشاره کوي الله (ج) فرمايي: (وَلَا تَقْرَبُوا الزَّيْنٰى اِنَّهٗ كَانَ فَاْحِشَةً وَّسَاءَ سَبِيْلًا) الاسرا: ۳۲

يعنې: زنا ته مه نژدې کېږئ يقينا چې د ابې حيايي او بده لاره ده.

دلته الله (ج) فرمايي چې زنا خوبېخي مکوي حتی د زنا په خوا اشاره کونکي و وسايلو ته هم مه نژدې کېږئ. کېدای شي چې تاسې په دې ډېرېد جرم کېښې ولوېږئ.

^۱ احکام القرآن محمد بن احمد قرطبي.

^۲ الجنایات فی الشریعة الاسلامیة دکتور محمد رشدي محمد اسماعيل.

زناد کبیره لویو گناهونوله جملې څخه ده له شرک او قتل څخه وروسته په دویمه پورې کې راځي: (وَالَّذِينَ لَا يَدْعُونَ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ وَلَا يَقْتُلُونَ النَّفْسَ الَّتِي حَرَّمَ اللَّهُ إِلَّا بِالْحَقِّ وَلَا يَزْنُونَ وَمَنْ يَفْعَلْ ذَلِكَ يَلْقَ أَثَامًا {۲۸} يَضَاعَفُ لَهُ الْعَذَابُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَيَخْلُدُ فِيهِ مُهَانًا) الفرقان ۲۸ -- ۹۶

ی معنی: او هغه خلک چه الله سره بل معبود نه بولي او هغه نفس نه قتلوي چې الله(ج) یې قتل منع کړیدی مگر په حقه سره او زنا نه کوي او څوک چه دا کار وکړي هغه په گناه کې پرېوت، دوه چنده عذاب به د قیامت په ورځ ورکړل شي او پروت به په کې وي سپک شوی.

حضرت عبد الله ابن مسعود رضی الله عنه روایت کوي چه ما له رسول الله(ص) څخه وپوښتل چه کومه گناه ډېره لویه ده؟ هغوی په ځواب کښې وفرمایل: (ان تجعل لله ندا وهو خلقک قلت ثم ای؟ قال: ان تقتل ولدک من اجل ان يطعم معک قلت ثم ای؟ قال: ان تزنی بحلیلة جارک).^۱

ی معنی: چه الله(ج) ته شریک وبولې حال دا چې همده پیدا کړي یې، ما وویل بیا کومه ده؟ هغه وویل چه اولاد دې ووژنې له دې وېرې چې له تا سره به طعام و خوري. ما وویل بیا: هغه وویل چې دهمسایه له نسځې سره زنا وکړې.

زنا د ځمکې پرمخ د هلاکت سبب ده، رسول الله(ص) فرمایي: په هېڅ قوم کښې زنا نده ښکاره شوې مگر الله(ج) پکښې مرگ ښکاره کړی دی.

^۱ نیل الاوطار

حضرت ابوبکر صدیق رضي الله عنه دخپل خلافت په لومړنۍ خطبه کې وفرمايل چې په هېڅ قوم کې فحاشي نه ده خپره شوې مگر الله (ج) ورته سزا عام طوفان رالېږلی دی.

حضرت عبدالله ابن مسعود رضي الله عنه وايي چې: کله زنا په يوه سيمه کې ښکاره شي نو الله (ج) يې په هلاکولو امر وکړي.^۱

زنا ډېره لويه گناه ده يوسف (ع) د زندان تورو تمبوته په زنا باندې ترجیح ورکوي زندان منی خودغه ناوړه کار ته زړه نه ښه کوي: (قَالَ رَبِّ السِّجْنُ أَحَبُّ إِلَيَّ مِمَّا يَدْعُونَنِي إِلَيْهِ) يوسف: ۳۳

يعنی: (ويي ويل ای زما ربه زندان ماته غوره دی له هغې څخه چې دوی مې دهغې طرف ته بلي).

ځکه هغه نبي او پوهېده چې زنا څومره ناوړه عمل دی او زنا کار ته به دقيامت په ورځ څومره سزا ورکول کېږي.

رسول الله (ص) فرمايي: دقيامت په ورځ چې د الله (ج) د عرش له سيوري څخه پرته بل سيوری نشته الله (ج) به اوه کسانود دې سيوري تر لاندې ځای ورکړي چې يوبه له دی اوه کسانو څخه هغه وي چې کومه ښکلې او ښايسته ښځه يې ځانته - دزنا لپاره - راوبولي خودی يې په مقابل کې ووايي: زه له الله (ج) څخه وېرېږم.^۲

يعنې: يوازې د الله (ج) دوېرې له کبله له هغې سره زنا ونه کړي نو داسې شخص به د الله (ج) د رحمت تر سيوري لاندې وي.

^۱ الطرق الحكمية في السياسة الشرعية محمد ابن قيم جوزي.

^۲ بخاري.

ج : زنا او ټولنيز ظلمونه

زنا په لوېديځ ، ختيځ او اروپا کې په عام ډول د عيب خبره ، د اعتراض جوگه اوڅه جرم نه گڼل کېږي او څوک چې پردې کار تندی تروشوي هغوی يې د فطرت د بنسټان بولي خودې يې قیده (ولکې) ازادۍ دې ټولنو ته ډېرې ناکاره ډالۍ راوړلې .

مارکس کورنۍ نظام د بدبختۍ نښه گڼي د کمونېست گوند په اساسنامه کې ليکي چې موږ د کورني ژوند نظام پای ته رسول غواړو ، لينن په خپلې يوې وېنا کې ويلې دي : موږ د حلالې او حرامي بچي ترمنځ توپير له منځه وړل غواړو .

فرویدله ده څخه هم وړاندې تللې دس ، گډې بڼې د کمونېزم اصول دي . دايدېز وژونکې او هلاکوونکې ناروغي چې په ميليونونو وگړي يې له ژوند څخه لاس په سر کړل اوس جوته شويده چې دا د مارکس ، لينن ، فروید او ... ډالۍ او خدمت (د زنا د ازادۍ) نتيجه ده او د پوستکي ډېرې ناروغتياوې هم له همدې ناوړه کړنې څخه راپيدا کېږي .

زنا د بڼې او خاوند ترمنځ محبت له منځه وړي ځکه چې هر پلوه يارانې کوي لوندان به نيسي ، نسب گډوډوي ، د پلار له لطف او شفقت څخه اولاد محرومي ، انسان په اخلاقي کمزوريو اخته کوي ، لکه بې حيا بې چل ، دروغ ويل ، بدنيتي ، خود غرضي ، دخپل غوښتنو غلامي ، دخيال توپرېشاني ، په طبيعت کې دنارواخوندونو داخستلو عادت ، بې وفايي او داسې نور .

د زنا په اړه نکاح قانون له منځه ځي او په نتيجه کې چې کوم حرامي بچې ټولني ته ډالۍ وړاندې کېږي هغه به دموراو پلار د طبيعت وارث وي، اودا به د يو مصيبت او يودرون د پند په څېر پر ټولنه باوري چې نه يې منلو ته څوک تيار دي او نه يې ساتلو ته.

دهغه نفقه، لويول، ساتنه... داهرڅه په ټولني او په کوچني باندې د زاني له ټولونه لوی ستم او ظلم دی چې دهغه د ژوندون هره لحظه يې له ستونزو او خطر سره مخ کړي.

www.melitahrik.com
0777 400 116

د: د زنا ارکان

1. وطې: د نارینه د ذکر داخلول دي د بنځې په فرج کې.
2. وطې په صحیحه نکاح اوله خپلې وینځې سره شرعاً روا ده، وطې په فاسده نکاح کې او یا په شهبې سره حرامه ده مگر زنا نده اونه عقوبت لري یواځې مهر واجبوي.^۱
- وطې به په اسلام کې له دې دوه حالاتو څخې خالي نه وي هغه له عقر (مهر) څخې او یا عقر (عذاب) څخه...^۲
- لکه چې ومو ویل د حنابلې په نزد په قبل او د برکې بدکاری ته زنا ویل کېږي او د زنا احکام پرې تطبیقوي.
- اولمس (مسه) کول، بنکلول، په یوبستر کې ویده کېدل، یوبل ته غاړه ورکول او حتی په یوبستر کې لوڅ لیدل زنا نده.
۱. د حرام کار د کولو هوډ او راتگ له اختیار او ارادې سره نوکه چا د زنا هوډ او اراده وکړله او په خپل اختیار او ادارې یې دا کار وکړ نو دا زنا ده مرتکب ته یې دنیا کې عقوبت دی او په اخرت کې هم ورته د سخت عقوبت گواښ شوی او که چا زنا په ناپوهۍ سره وکړله لکه ذمی، یا په داسې ځای کې څوک او سپده چې هلته د اسلام دعوت خپور شوی نه و، یا نوی مسلمان شوی او د زنا له حرمت څخه خبر نه و، نو د ورباندې نشته یا داسې وشو چې په تخت کې یې بنځه پرته وه او ده فکر وکړ چې زما مېرمن ده او عادتاً دده پر تخت دده له خپلې مېرمنې څخه پرته

^۱ نهاية المحتاج، المغني لابن قدامه او المهدب للشيرازی.

^۲ فتح القدير، البدائع الصنائع بدایه المجتهد بحر الرائق، المهداب، المغني، الجنایات فی الشریعه الاسلامیه او الفقه الاسلامی وادلته.

بل څوک نه ويده کېدله او ووی یې کړله او همداسې د بڼې په هکله هم نو حد نشته دی.^۱

۲. د زنا ثبوت

په هرې معاملې کې د ثبوت لپاره معمولاً لاندینۍ درې لارې په کار اچول کېږي.

۳. اقرار

کله چې زاني (زناکار) په خپله دا ومني چې ما زنا کړې ده ددې دا اعتراف ترڅنګ د شاهدانو او قرائنو شته والي ته هېڅ ضرورت نشته پدې شرط چې اقرار کوونکي کې د اهلیت شرطونه پوره وي لکه چې یو صحابیې درسول الله (ص) په وړاندې په خپلې زنا باندې اعتراف وکړ چې بیا رسول الله (ص) په حد کړله.

۴. شاهدان

د زنا په مقدمه کې به دنورو مسائلو پر خلاف شاهدان څلور وي ځکه دا مقدمه د نورو مقدمو په پرتله ډېر سخته ده شاهدان به د شهادت اهلیت ولري او دا چې قاضي یې شهادت ومني او داسې شهادت ورکړي چې دا هرڅه یې په خپلو سترګو داسې لیدلي دي لکه سلا یې چې درنجو په کڅوړه کې وي او یا لکه چې سطل (ډولچه) په کوهي کې وي.

شهادت ځان ته څو نور شرطونه لري چې زموږ بحث اوږدوي د فقهي په کتابونو کې دې وکتل شي.

^۱ کتاب الفقه على المذاهب الاربعة.

۵. قرائن او نښې

لکه د ناواده ښځې حمل چې خاوند ورسره کوروالی نه وي کړي يا د داسې ښځې حمل چې خاوند يې کوچنی وي او عادتاً ورڅخه حمل نه اخستل کېږي يا د داسې سړې د ښځې حمل چې محبوب وي (ذکر يې غوڅ وي) يا د هاغه بالغې ښځې چې د پوره اندامونه والا کوچنې وزيرې وي او د واده يې لاشپړمياشتې تيرې نه وي نو دا ټولې د زنا نښې او نښانې دي.^۱

سزاګانې

په دنيا کې د زنا کار سزا:

ددې لپاره چې زنا بې شرمه او درنه ګناه ده نو عقوبت يې هم سخت دی او دا عقوبت دمجرد (بې واده) او متاهل (واده والا) ترمنځ توپير لري، ځکه چې متاهل نسبت مجرد ته پدې ښه پوهيږي چې په پردي ناموس تجاوز او تېری څومره زور لري، او مجرد ته لا تر اوسه دا غيرت معلوم شوی نه وي نو شارع ددې خبرې خيال وساته او د دواړو په عقوبت کې يې توپير راوست.

الف: محصن يا واده والا

پېژندنه

فقهاوو دمحصن لپاره لاندې شرطونه په اتفاق سره ټاکلي دي.

^۱ کتاب الفقه علی المذاهب الاربعه.

۱. حریت یا اسیلوالی: نو غلام (مړیې) یا وینځه که هم واده ولري محصن نه دي.

۲. بلوغ: همدارنگه کوچنی که څه هم واده والا وي او کوروالی یې کړی وي محصن نه دی.

۳. عقل: لیونی که څه هم بالغ، ازاد اسیل او واده والا وي بیا هم محصن نه دی.

۴. له محصنې سره نکاح ولري: یعنی چې له محصنې سره یې په صحیح عقد نکاح هم کړي وي او جماع هم صورت نیولی وي پداسې حال کې چې وطی یې روا وي نو په لیونی کوچنی هغه مجرد چې صحیحه نکاح ونلري یا یې بنځه د شاه له لورې وطی کړي یا یې له وینځې سره کوروالی کړي وي حد نشته او نه ورته محصن ویل کېږي.

دا حنافو او مالکبه ووپه نزد دا چې مسلمان هم وي او که داتول شرطونه پکې پوره وي خو چې مسلمان نه وي محصن نه دی او د محصن حد پرې نه تطبیقېږي. خوشو افع او حنابله وایي چې: اسلام په احسان کې شرط نه دی نو که په چا کې دا ټول شرطونه بشپړ شول او زنا یې وکړله نو د محصن حد پرې تطبیقېږي که څه هم مسلمان نه وي ځکه چې ابن عمر رضی الله عنهما روایت کوي چې رسول الله (ص) یهودی سړی او یهودی بنځه هم په حد کړيدي.^۱

او د ټولو فقهاوو په اتفاق سره هم دا شرطونه په بنځه کې ضرور

دي او که له بنځې او خاوند څخه په یوه کې د احسان شرطونه بشپړ او بل کې نیمگړي وي نو دلته د فقهاوو ترمنځ اختلاف د نظر دی حنفي او حنابله

^۱ کتاب الفقه علی الذاهبالاربعه، بخاري، مسلم، ابوداود او ابن ماجه.

فقهاء (رح) وايي چې: يوه محصن نه دی او نه پرې دمحصن احکام تطبیقېږي يعنې دا رجم کېږي نه، بلکې په درو به وهل کېږي.

شافعيان او مالکيان (رح) وايي: په چا کې چې د احسان شرطونه پوره وي هغه محصن دی نارينه وي او که ښځه، مېړه وي او که مېرمن يې او چاته چې احسان ثابت نه وي هغه محصن نه دی دليل يې دا حديث دی چې ابوهريره او زيد بن خالد رضي الله عنه روايت کړې دي چې يو باندېه چې رسول الله (ص) ته راغې او ورته يې ويل زه تاته الله (ج) دريادوم چې زموږ په منع کې د الله په کتاب فيصله وکړه هغه څوک چې دده ورسره دعوه وه اوله ده پوه وه راوړاندې شو او ويې ويل هو فيصله وکړه د الله په کتاب مگر د خبرو اجازه لومړی ماته راکړه رسول الله (ص) ورته وفرمايل: چې ووايه هغه وويل چې زما زوی له ده سره مزدور و او دده له ښځې سره يې زنا وکړله او زه خبر شوم چې زما په زوی د رجم عقوبت دی نو ماده ته سل گډې او يوه وينځه ورکړله بيا له پوهانو څخه مې وپوښتل هغوی راته وويل: چې ستا په زوی سل درې او د يو کال تبعيد (د ملک نه شړل) دي او دده په ښځې رجم دی رسول الله (ص) ورته وفرمايل: قسم په هغه خدای دی چې زما نفس دهغه په واک کې دی چې د الله (ج) پر کتاب به ستاسو په مقدمه کې فيصله وکړم.

ستا وينځه او گډې ستاشولې او په زوی دې يو کال تبعيد دی او سحر ورشه ای انيسه (تصغير دانس) دده ښځې ته که اعتراف يې وکړ نو رجم يې کړه نو انس رضي الله عنه سحر وختي ورغی هغې اعتراف وکړ او رجم يې کړله.^۱

نو لدې حديث څخه په ډاگه څرگندېږي چې هر چاته خپله سزا ده محصن ته دمحصن، غير محصن ته دغير محصن سزا ورکول پکار دي او همدا رايه

^۱ صحاح الستة

پیاوړې هم ده ټول فقهاء پدې اتفاق سره لري چې که چېرې محسن له داسې
چا سره زنا وکړله چې په هغې کې هم دا حصان شرطونه پوره وونو دواړو ته
درجم سزا پکار ده.

www.melitahrik.com
0777 400 116

ب: د غیر محصن (جره) عقوبت

که چېرې کوم اصیل عاقل بالغ زنا وکړله خو دا حصان شرطونه پکې پوره نه وونو د ټولو فقهاوو په اتفاق سره دهغې عقوبت سل درې ټاکل شويدي. الله (ج) فرمایي: (الزَّانِيَةُ وَالزَّانِي فَاجْلِدُوا كُلَّ وَاحِدٍ مِّنْهُمَا مِئَةَ جَلْدَةٍ وَلَا تَأْخُذْكُمْ بِهِمَا رَأْفَةٌ فِي دِينِ اللَّهِ إِنْ كُنْتُمْ تُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَلَيَشْهَدُ عَذَابَهُمَا طَائِفَةٌ مِّنَ الْمُؤْمِنِينَ) النور ۲.

يعني: زنا کوونکی نارینه او زنا کوونکې ښځې، ووهی هریوله دې دواړه څخه سل درې اونه دې راځي تاسولر په دوې باندي وېره (نرمي) د الله (ج) په حکم چلولو کې که تاسو یقین لرئ په الله (ج) او پر ورځ د آخرت ب او حاضر دې شي وهلو د دوی ته څه خلک له مسلمانانو څخه.

حضرت عباده بن صامت رضي الله عنه فرمایي: (البکر بالبکر جلد مائة وتغريب عام).^۱
يعني: نا واده په نا واده سل درې اویو کال تبعید دی.

بل د ابوهریره رضي الله عنه اوزید بن خالد جهني رضي الله عنه هغه روایت چې موږ وړاندې بیان کړ او همدا سزا عبد الله ابن عباس رضي الله عنه ټاکلې وه او ویې فرمایل: الرجم للثيب والجلد للبکر.^۲

يعني په تیگو ویشتل واده والا ته او درې جره ته دي.

او همدا سل درې پوره او کافي حد دی مالکیان (رح) وایي چې: غیر محصن زنا کار دې له درو څخه وروسته له وطن څخه لرې وشړل شي په دومره

^۱ صحاح ستة مگر بخاري، نیل اوطار او مسند احمد.

^۲ معارف القرآن نقل له بخاري څخه.

مصافه کې چې هلته په لمانځه کې قصر وشي ځکه چې دلته به هرڅوک ورته په بده سترگه گوري او بڼځه به دفساد له وېرې نه تبعیدوي خو په کور کې به یې دننه بنده ساتي او بهر وتلو ته به یې نه پرېږدي شوافع او حنابلہ رضی اللہ عنہم وايي چې: غیر محصن زنا کاران دې له دروڅخه وروسته تبعید شي او د تبعید مصافه دې د سفر له مصافې څخه کمه نه وي د دوی دلایل د ابوهریره رضی اللہ عنہ او زید بن خالد جهني رضی اللہ عنہ روایت او بل د عبادہ بن صامت رضی اللہ عنہ روایت دی چې رسول الله صلی اللہ علیہ وسلم فرمائي: (خذا عنی خذوا عنی قد جعل الله لهن سبيلا، البکر بالبکر جلد مائة وتغريب عام والثيب بالثيب جلد مائة والرجم).^۱

يعني: له ماڅخه علم واخلي له ماڅخه علم واخلي الله (ج) زنا کار سړي او بڼځې ته لاره وگرځوله د ناواده سړي او بڼځې لپاره سل درې اويو کال تبعید دی او اواده والا بڼځې او سړې لپاره سل درې اوپه تير ويشتل دي.

۱. احناف (رح) وايي چې د درو او تبعید يوځای والی نشته دی او دا په قاضي پورې اړه لري چې که تبعید مناسب وي يې نو تبعید دې يې کړي او که ضروري يې نه وي نو تبعید نشته ځکه چې تبعید په سوره نور کې نشته او د حد برخه هم نده او د تعزير له بابه دی او بل دا چې په تبعید کې فتنه ده او دا چې ځينې صحابه و دا کار کړيدی دا دهغوي خپل اجتهاد دی.

بل دا چې تبعید په خبر واحد ثابت دی چې دقران په مقابل کې پرې عمل نه کېږي او ابن عباس رضی اللہ عنہم هم په حد کې تبعید یاد نکړي.

^۱ صحاح الستة مکربخاري مسند احمد او موطا امام مالک.

ج: د محسن (واده والا) سزا

د محسن زنا کار عقوبت په اسلام کې په تیگو ویشتل او مرکول دي دا سزا ورته په متواترو روایاتو ثابته ده او پرته له ځینو خوارجو نور ټول فقهاء پرې متفق دي.

رسول الله (ص) فرمایي: خذوا عني..... والثيب بالثيب جلد مائة والرجم.^۱
يعني: له ما څخه علم واخلي... واده والا سپری او واده والا بنځه سل درې او په تیگو ویشتل دي.

رسول الله (ص) غامديه او ما عرجم کړل او دا واقعه د حدیثو ټولو کتابونو رانقل کړیده.^۲

رسول الله (ص) يهودي زنا کاران هم په تیگو وویشتل.^۳

د ابو هريره ؓ او زيد بن خالد جهني ؓ په روایت کې وویل شول چې رسول الله (ص) انس ؓ ته وویل چې ورشه که هغې اعتراف وکړ نو رجم یې کړه. همدا راز رسول الله (ص) فرمایي: الشيخ والشيخة اذا زنيا فارجموهما البتة نکالا من الله.^۴

يعني: واده والا سپری او واده والا بنځه رجم کړئ خامخا لپاره د عبرت د الله (ج) له خوا څخه.

^۱ ټول صحاحه مگر بخاري، مسند احمد، او نیل الاوطار.

^۲ مسلم ابوداود، ترمذی، او نسایي.

^۳ متفق علیه

^۴ متفق علیه

رسول الله (ص) فرمایي: لا یحل دم امرء مسلم الا باحدی الثلاث الثیب زانی.^۱

یعنې: نده روا وینه تویول دهېڅ مسلمان سړي مگر په یود درېیو سببو – واده والا زنا کار...

همدا راز فرمایي: ان الرجم حق فی کتاب الله علی من زنی اذا احصن من الرجال والنساء اذا قامت البینه او كان الحمل او الاعتراف.^۲

یعنې: یقیناً رجم د الله تعالی په کتاب کې حق دی په هغه چا چې زنا وکړي کله چې واده والا وي له نارینه یا له ښځو څخه کله چې ښې پیداشي او یا حمل ښکاره شي او یا اعتراف وکړي.

درجم سزا د واده والا لپاره بشپړه سزا ده اوله رجم سره نوره سزا نشته مگر تنها حنابله وایي چې: په لومړۍ ورځ به په درو ووهل شي او په دوهمه ورځ دې په تیگو وویشتل شي او جمهور فقهاء وایي چې: رجم او درې دواړه نشته او د جمهورو فقهاء وینا پیاوړې هم ده.^۳

د: کیفیت او تطبیق

کله چې څوک په درو وهي نو دره به نه، نوې وي اونه زړه چې یا ډېر درد وکړي یا بېخي درد ونکړي د پوستکي برابره دره به وي په دره وهلو کې به مبالغه نه کوي ټولې جامې به ترې نه باسي چې عورت یې ښکاره شي او درې

^۱ متفق علیه.

^۲ متفق علیه.

^۳ کتاب الفقه علی المذاهب الاربعة.

به په ټول بدن وېشي ددې لپاره چې د بدن غړي يې له منځه لاړنشي او په مخ او عورت به يې په دُره نه وهي بڼځه به په ناسته په دُره وهي او که څوک رجم کوي نو په برابر و تېگو به يې ولي چې نه ډېرې غټې وي او نه ډېرې وړې وي چې نه پرې تکليف ډېر شي او نه داسې چې سمدستي مړشي او خلکو ته عبرت جوړنشي ځکه چې الله (ج) چې ديو ډله خلکو په حضور کې د عذاب ورکولو حکم وکړ هغه هم د عبرت لپاره.

نه به يې په تورې يا ټوپک يا تمانچې وژني او نه په چاقويا برچې په تېرو وويستلو کې بنايي حکمت همدا وي چې که تورن په ټوپک او تمانچې يا... سمدستي ووژل شي نو هغه چانس يې له لاسه وځي چې شريعت دهغه چا لپاره ورکړې دى چې زنا يې په اعتراف ثابت شوې وي يعنې: که کوم محصن په خپلې زنا اعتراف وکړ او قاضي پرې حکم وکړ چې ودې وژل شي او خلکو څو تيگي وويشت او بيا هغه له خپل اعتراف څخه واوښت نور جرم يې ساقطېږي او څوک يې دوژلو حق نلري نو که داسې څوک په ټوپک يا... سمدستي ووژل شي نو هغه چانس به له لاسه ورکړي چې له مرگ څخه پرې خلاصېږي.

او په تيگو به يې پر مخ نه ولي سړي ته به کنده نه وباسي او نه به يې تړي او بڼځو ته به تر نامه کنده وباسي او جامې به ورپورې کلکې و تړي چې عورت يې بڼکاره نشي. او که چېرې حامله وه نو هم په درو کې او هم په رجم کې به انتظار ورته کوي چې حمل وزېږوي او که نفاسه وي چې له نفاس څخه پاکه شي.

که زنا کار په حد کې مېشتې نو غسل به ورکوي کفن به ورکوي لمونځ به پرې کوي او د مسلمانانو په هديره (حضيره) کې به يې ښخ کړي.^۱

www.melitahrik.com
0777 400 116

بېل بېل معلومات

الف: څوک په زنا مجبورل

د زورانداز دادی چې څوک یې په وژلو، په وهلو یا دکوم غړي په پرې کولو تهديد کړي، او که څوک چاپه وهلو وپرولی ونودا اکراه نده او که پدې مجبوریت کې څوک څه وکړي نو مسؤل دی.

کله چې چاته دوژلویاد کوم غړي د بېکاره کولو گواښ وکړل شو چې هر وروبه زنا کوي کنه نو... درسره کوو اوداپوهېده که زه دده شرطونه پوره نه کړم نو دا خپل هوډ پوره کوي نو که په داسې حالت کې چا زنا وکړله نو دامام ابوحنيفه(رح) په نزد په حد کېږي. ځکه چې زنا د ذکر انتشار ته اړه لري او انتشار امن، سکون هوساینې ته اړه لري او رضا او خوښه غواړي او کله که دده انتشار کېږي نو معنی دا چې دده خوښه ده امن او سکون ورسره دی مگر که پاچا (بادشاه) یې مجبور کړي نو بیا حد نشته او امام زفر(رح) وايي چې: که پاچایې هم مجبور کړي نو بیا هم حد پرې شته دی.

جمهور فقهاء مالکیان، شوافع، حنابله، او صاحبان(رح) وايي چې که څوک له هر پلوه په زنا مجبور شي نو حد پرې نشته دی.^۱
اوپه یو روایت کې له حنابله ووڅخه په اکراه کې حد غوره دی او په یو بل روایت کې امام مالک هم پکې تفصیل کړی دی.^۲

دلته قوي مذهب د جمهورو فقهاوو دی ځکه چې د اسلام له نظره حتی که چا څوک په کفر مجبور کړاوه و پرې یې د کفر کلمه هم ظاهراً وویلله نو هغه مسلمان دی ځکه

^۱ کتاب الفقه علی المذاهب الاربعه

^۲ الفقه الاسلامی وادلته.

چې زړه خوږې کفر نه دی منلی او نه یې قبول کړې دی، خو کله چې په کفر کې اکره ته اعتبار ده او کله چې په ایمان او عقیده کې ناچاري، مجبورتیا او زور تر نظر لاندې نیول شوی نو په زنا کې خو په طریقه اولی تر نظر لاندې نیول کېږي.

رسول الله (ص) فرمایي: پورته شوی دی زما له امت څخه وبال د خطا، هېرې او هغه چې پرې په زور کېږي.^۱

دا چې امام ابوحنیفه (رح) ته منسوب قول وایي چې انتشار په زور نه راځي، خو که فرض کړو چې داسې حالت وي چې یوه ښکلې پېغله چې هر ډول ښایست، زینت او ښکلا یې برابره وي او لوڅه دیو زلمي په مخ کې ودرول شي نو دلته که هر خوزور وي نو یا دهغه انتشار به ورته ونشي؟ فطري خبره ده چې انتشار به یې کېږي او که ښځه په زنا مجبوره شوه نو د ټولو فقهاوو په اتفاق سره حد پرې نشته دی.^۲

له خپلې مېرمنې سره څوک په زنا نیول

ځینې فقهاوایي چې: یوهم نه وژل کېږي دلیل یې د سعد بن عباد هغه حدیث دی چې بخاري روایت کړیدی (د لعان په عنوان کې دې وکتل شي) بله دا چې د چا به له خپلې ښځې سره په څه خبره خفگان او تاوتریخوالی پیدا شوی وي، ورته به په غصه وي و به یې وژني بیا به وایي چې زنا یې کوله، یا به یې له بل چا سره ورانه وي او په څه پلمه به یې کورته ښایي و به یې وژني او وایي به چې زما له ښځې سره یې زنا کوله.

ځینې صحابه وایي: که هغه یې وواژه نو دانه وژل کېږي کله چې دده رښتینولي ثابت شي لکه درښتوني ډاکټر نظر، یا پر زنا دمقتول بد شهرت یاد ښځې بد اخلاقي.

^۱ ابوداود.

^۲ فقه السنة

مالکيان او حنابله (رح) وايي: که گواهان يې راوستل چې په زنا يې وژلی دی او مقتول محسن (واده والا) ونوهېڅ پرې نشته دی.

www.melitahrik.com
0777 400 116

ماخذ او مراجع

۱. معارف القرآن: دپاکستان لومړی مفتی مولانا محمد شفیع.
۲. جامع البيان عن تأویل ای القرآن: محمد ابن جریر طبری (رح)
۳. الکشاف عن حقائق التنزیل و عیون الأقاویل: ابی القاسم محمد بن عمر زحشری.
۴. الجامع الاحکام القرآن: ابی عبد الله محمد بن احمد الانصار القرطبی.
۵. تفسیر القرآن العظیم (ابن کثیر) حافظ عماد احمد بن ابی الفداء اسماعیل بن کثیر.
۶. روائع البیان فی تفسیر آیات الاحکام: محمد علی صابونی.
۷. صحیح بخاری: ابی عبد الله محمد بن اسماعیل ابن ابراهیم البخاری.
۸. صحیح مسلم: ابولحسن مسلم بن الحجاج نشاپوری.
۹. سنن ابن ماجه: ابوداود سلیمان ابن الاشعث سجستانی.
۱۰. جامع ترمذی: ابی عیسیٰ محمد ابن عیسیٰ.
۱۱. سنن ابن ماجه: ابی عبد الله محمد ابن یزید القزوینی.
۱۲. سنن نسائی: ابو عبد الرحمن محمد ابن شعیب بن علی بن بحر النسائی.
۱۳. سنن دارلقطنی: عبد الله ابن محمد دارقطنی.
۱۴. المستدرک: حافظ ابی عبد الله محمد عبد الله حاکم النشاپوری.
۱۵. المسند: امام احمد بن حنبل.

١٦. موطا: امام مالک.
١٧. فتح الباري: احمد ابن علي ابن محمد ابن حجر العسقلاني.
١٨. شرح مسلم: ذکریا محی الدین بن شرف النووي.
١٩. رياض الصالحين: ابوزکریا بیهقی بن شرف نووی
٢٠. معالم السنن: امام ابی سلیمان الخطابي.
٢١. نصب الرايه: علامه جلال الدين ابی محمد الزيلعي.
٢٢. السنن الكبرى: ابی بکر احمد ابن حسین ابن علي البيهقي.
٢٣. سنن الدارمي: ابی محمد عبدالله ابن بهرام الدارمي.
٢٤. نیل الاوطار: محمد ابن علي ابن محمد الشوكاني.
٢٥. جامع الصغير: امام عبدالرحمن ابن کمال الدين السيوطي.
٢٦. مشکوة المصابيح. محمد بن عبدالله
٢٧. بحر الرائق: زين الدين نجيم مصري.
٢٨. بدائع الصنائع فی ترتيب الشرائع: علاو الدين ابوبکر کاساني.
٢٩. فتح القدير: امام کمال الدين محمد ابن احمد عبدالواحد ابن الهمام.
٣٠. المبسوط: ابی بکر محمد ابن احمد شمس الائمہ السرخسي.
٣١. مجمع الانهر شرح ملتقي الابحر: عبدالله محمد ابن سليمان.
٣٢. رد المحتار على الدر المختار. سيد محمد امين المعروف بابن عابدين.

٣٣. الاختيار لتعليل المختار المسمي بالاختيار لشرح المختار: عبد الله ابن محمود ابن مودود النسفي.
٣٤. حاشيه ابن عابدين: سيد محمد امين المعروف بابن عابدين.
٣٥. الهدايه: شيخ الاسلام برهان الدين ابو الحسن ابن ابي بكر مرغيناني فرغاني.
٣٦. شرح الوقايه: مولنا عبد الحى لكهنوي.
٣٧. البريقه شرح الطريقه: ابي سعيد خادمي قونوي.
٣٨. الاشباه والنظائر: شيخ زين العابدين محمد ابن ابراهيم ابي نجيم.
٣٩. تحفة المحتاج: شهاب الدين ابن حجر الهيتمي.
٤٠. نهاية المحتاج الى شرح المنهاج: شمس الدين محمد ابن ابي العباس الرملي.
٤١. المهذب: ابو اسحاق ابراهيم ابن علي يوسف.
٤٢. الوجيز: امام ابي حامد الغزالي.
٤٣. المجموع شرح المهذب: ابي ذكريا محي الدين ابن شرف النووي.
٤٤. مغني المحتاج الى معرفة الفاظ المنهاج: محمد شربيني الخطيب.
٤٥. حاشية الباجوري: شيخ ابراهيم الباجوري.
٤٦. الميزان: امام شعراني.
٤٧. رحمة الامة: محمد عبد الرحمن الدمشقي.
٤٨. الخرشي على مختصر خليل: امام ابي عبد الله محمد الخرشي.

۴۹. بدياه المجتهد ونهاية المقتصد: محمد ابن احمد ابن محمد ابن رشد.
۵۰. شرح الكبير على متن المقنع: شمس الدين ابو الفرج عبد الرحمن.
۵۱. المغني: ابن محمد عبد الله ابن احمد ابن قدامه.
۵۲. كشف القناع علي متن لاقناع: شيخ منصور ابن يونس ابن ادريس.
۵۳. غاية المنتهى: شيخ مرعي بن الكرمي الحنبلي.
۵۴. زاد المعاد في هدى خير العباد: محمد ابن ابي بكر ابن قيم الجوزي.
۵۵. فتاوى ابن تيميه: امام ابن تيميه.
۵۶. احياء علوم الدين: امام ابي حامد الغزالي.
۵۷. كتاب الفقه على المذاهب الاربعه: عبد الرحمن جزيري.
۵۸. الفقه الاسلامي وادلته: دكتور وهبة الزحيلي.
۵۹. فقه السنه: سيد السابق.
۶۰. زاد المستنقع: شرف الدين موسى بن احمد المقدسي.
۶۱. حجة الله البالغة: احمد ابن عبد الرحمن الدهلوي معروف په شاه ولي الله دهلوي.
۶۲. اللباس والزينة في الشريعة الاسلامية: محمد عبد العزيز عمرو.
۶۳. الانكحة الفاسده: عبد الرحمن بن عبد الرحمن شميلة لامدل.
۶۴. النكاح والقضايا المتعلقة به: دكتور احمد الحصري.

٢٥. الاحوال الشخصية فى الشريعة الاسلامية: محمد محى الدين عبد الحميد.
٢٦. الجنایات فى الشريعة الاسلامية: دكتور محمد رشدي محمد اسماعيل.
٢٧. كشف الاسرار: ايت الله خميني:
٢٨. كاشف الغطاء: محمد حسين الكاشف الغطاء.
٢٩. مختصر النافع: ابي القاسم نجم الدين جعفر ابن الحسين المحلي.
٧٠. الاعتبار في النسخ والمنسوخ من الاثار: محمد ابن موسى الهمداني.
٧١. اين است ائين ما: ايت الله محمد حسين ژباړه ايت الله ناصر مكارم شيرازي.
٧٢. المحلي: امام ابي محمد علي ابن احمد ابن سعيد ابن حزم ظاهري الاندلسي.
٧٣. طرق الحكمية فى السياسة الشرعية: محمد ابن ابي بكر ابن القيم الجوزي.
٧٤. فرد اودولت: دكتور عبد اكريم زندان.
٧٥. تلبیس ابليس: محمد ابن ابي بكر ابن القيم الجوزي.
٧٦. الاغانى: امام ابو الفرج الاصفهاني.
٧٧. اداب مباشرة: د اكراتاب احمد شاه.
٧٨. تحفة العروس: محمود مهدي استانبولي،

٧٩. رفاه المسلمین: حضرت مولنا شاه اسحاق دهلوي.
٨٠. پرده سيد ابولاعلی مودودي.
٨١. المقدمة: عبد الرحمن ابن محمد ابن خلدون.
٨٢. الحياة الاجتماعيه عند العرب: استاد ظافر القاسمي.
٨٣. اداب الزفاف في السنة المطهره: شيخ محمد ناصر الدين الباني.
٨٤. الاسلام بلا مذاهب: دكتور مصطفى الشكعه.
٨٥. حقوق المرأة في الاسلام: عبد القادر شبية الحمد.
٨٦. المرأة في القران: استاد محمود العقاد.
٨٧. المرأة بين البيت والعمل: دكتور محمد سلاله ادم.
٨٨. قضيه تحديد النسل في الشريعة الاسلاميه: ام كلثوم يحيى مصطفى الخطيب.
٨٩. تنظيم النسل وموقف الشريعة الاسلاميه: دكتور عبد الله ابن عبد الحسن الطريقي.
٩٠. كشف الحقايق: عبدالعزيز محمد نسفي.
٩١. سبل السلام شرح بلوغ المرام: محمد بن إسماعيل الصنعاني.
٩٢. نظام حقوق زن در اسلام: مرتضى مطهري.
٩٣. زن وشوهر: محمد علي صغري.

پای

www.melitahrik.com
0777 400 116

**Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library**